Дънсейни • Лъвкрафт • Ходжсън

БАЩИТЕ НА УЖАСА

ИЗТОК ЗАПАД

Дънсейни • Лъвкрафт • Ходжсън
БАЩИТЕ НА УЖАСА
ИЗТОК ЗАПАД

На корицата: портрет на Лорд Дънсейни, Хауърд Лъвкрафт и Уилям Хоуп Ходжсън, художник Петър Станимиров
Всички права на български език запазени. Нито една част от тази книга не може да бъде възпроизвеждана или предавана под каквато и да е форма и по какъвто и да било начин без изричното съгласие на „Изток-Запад“.
© Григор Гачев, превод на Лорд Дънсейни, 2015
© Любомир Николов, предговор и превод на Лъвкрафт и Ходжсън, 2015
© Петър Станимиров, художник, 2015
© Издателство „Изток-Запад“, 2015
ISBN 978-619-152-700-7

Бащите
на ужаса

Превод от английски
Григор Гачев
Любомир Николов

ИЗТОК
ЗАПАД

Троен предговор

Началото на един нов век винаги е свързано с големи надежди и очаквания. Нека само си припомним, че когато през 1968 г. Стенли Кубрик и Артър Кларк (за когото ще стане дума и по-долу) създадоха филма „2001: една одисея в космоса“, никой не се съмняваше, че ни представят едно реално бъдеще с лунни бази, пътнически рейсове в космоса и полети до най-далечните планети на Слънчевата система.

Уви, дългоочакваният Милениум дойде и отмина, без да го запомним с нищо особено, освен споровете дали не бе отпразнуван с една година по-рано. Останаха несбъднатите надежди.

Навярно с подобни настроения е бил посрещнат и миналият XX век. По онова време оптимизмът е подклаждан от прогнозите (често удивително точни) на Жул Верн. Но заедно с тях идва и дълбоката тревога от прекрачването в един свят на глобални, а често и вселенски проблеми. Младият Хърбърт Уелс току-що е положил началото на съвременната фантастика с мрачната си антиутопия „Машината на времето“. И не е само Уелс – той просто е най-звучният глас в един литературен хор на дълбоката, почти подсъзнателна тревога за мястото на човека в битието.

И ако Уелс е остър и звучен като зов на тръба, то един друг автор от началото на миналия век отеква впечатляващо и тържествено като звън на далечна камбана. Това е

Патриархът Дънсейни

Или, ако трябва да го представим с пълното му име – Едуард Джон Мортън Дракс Плънкет, 18-ти барон Дънсейни (1878–1957). Не ще и дума, солидно име на достоен ирландски аристократ и извънредно плодовит поет и писател. Но дори краткият му литературен псевдоним Лорд Дънсейни е почти неизвестен за

българския читател – един недопустим пропуск, защото става дума ни повече, ни по-малко за родоначалника на съвременното фентъзи.

Как, ще възкликне тук някой, нима родоначалникът не е Толкин?

Не е.

Достатъчно е да разлистим една от най-ранните творби на Дънсейни, „Боговете на Пегана“ (издадена през 1905 г.), за да видим явното ѝ отражение в творчеството на Толкин. Несъмнени са паралелите между божествения пантеон, създаден от Дънсейни, и образите на Валарите в „Айнулиндале“. Нещо повече, самият Толкин признава, че е използвал друга книга на Дънсейни – „Книга на чудесата“ – при подготвителната работа над „Силмарилион“. И един куриоз: названието хобит, за което Толкин не знае как се е появило в главата му, се среща в „Боговете на Пегана“ като име на дребно домашно божество.

Творчеството на Дънсейни е богато и разнообразно – разкази, новели, повести, пиеси, стихове, есета и мемоари: общо над шейсет книги, без да се броят отделно издадените пиеси. Много от тези творби са посветени на тайнственото и свръхестественото, с отчетлив зловещ привкус. Ето например един откъс от разказа „Съкровището на Гибелините“, включен в сборника „Книга на чудесата“:

> Както е добре известно, Гибелините не ядат нищо друго, освен човешко месо. Злокобната им кула е свързана чрез мост с Тера Когнита – земите, които познаваме. Съкровищницата им е невъобразима; самата алчност не е в състояние да я проумее; те имат отделни подземия за изумруди и за сапфири; напълнили са със злато огромна яма и го копаят оттам, когато им потрябва. И единственият известен начин, по който използват това невероятно богатство, е да привличат към килерите си непрестанен приток на храна. Във времена на глад дори се е случвало да поръсват пътечка от рубини до някой човешки град – и разбира се, скоро килерите им пак се напълвали.

Умението на Дънсейни да въплъщава върху белия лист тайнственото и ужасяващото е донесло вдъхновение за редица автори от неговото време.

Робърт Хауърд (създателят на „Конан“) включва Дънсейни в списъка на любимите си поети.

Хорхе Луис Борхес цитира разказа на Дънсейни „Каркасон“ като предшественик на темите, разработени в творчеството на Кафка.

И не можем да пропуснем един удивителен случай от биографията на Дънсейни. През 1928 г. той публикува стихотворението „По пълнолуние“, в което разсъждава, че жителите на обратната страна на Луната никога не виждат как Земята изгрява на техния хоризонт. Много години по-късно (през 1944 г.) един млад студент изпраща до автора почтително, но категорично писмо. Драги сър, казва той, вие допускате грешка. За лунните жители Земята не изгрява и не залязва – тя виси в една точка от техния небосвод.

Вместо да се обиди, Дънсейни благодари на младежа и така между двамата започва оживена кореспонденция, продължила над дванайсет години. Името на младия студент е Артър Кларк. В едно от писмата си той споделя: „Макар да съм техничар, също като вас ме привлича преди всичко духовният и приключенският аспект на междупланетното пътуване.“

Още един автор на разкази на ужаса признава влиянието на Дънсейни с думите: „Имам творби в стил „Едгар По“ и творби в стил „Дънсейни“ – но уви, къде са творбите в мой собствен стил?“

Казал го е не кой да е, а самият

Лъвкрафт – ужас на малки глътки

Тук, в нарушение на академичните правила, ще споделя един личен спомен. Беше в годините след Чернобил, когато информационната завеса постепенно се разкъсваше и до нас започваха да достигат странни и зловещи разкази за ядрената катастрофа. Обезлюдени села, мутации у животните и хората, изродени плевели с фантастични форми и цветове… Всичко това звучеше като разказ на ужаса. И в същото време не можех да прогоня чувството, че вече познавам отнякъде този неопределен, безмълвен страх, пропил далечните земи на Украйна и Белорусия.

После си припомних една новела и едно име – „Цветът от космоса“ на Хауърд Филипс Лъвкрафт. Разбира се, в това произведение, писано през 1927 г., не ставаше дума за радиация. Но всичко останало беше там, едва ли не дума по дума. Лъвкрафт, този Достоевски на фантастиката, бе предвидил сблъсъка на безпомощния човек с чудовищни природни сили, които носят нещо по-страшно от смъртта.

За личния му живот може да се каже малко. Роден е през 1890 г. и до смъртта си през 1937 почти не е напускал град Провидънс, столица на щата Род Айланд. Съдбата не е била благосклонна към него – болести, мизерия, неуспешен брак… От всичко това

Лъвкрафт търси спасение в един въображаем свят, неповторимия свят на загадъчния космичееки ужас.

В световната литература Лъвкрафт заема мястото между двамата всепризнати класици на жанра „хорър“ – Едгар По и Стивън Кинг. Но за разлика от тях, неговото творчество е обединено около една централна идея, с която се сблъскваме неизбежно във всеки разказ, всяка новела и повест. Ние не сме сами във Вселената, смята Лъвкрафт. Сред безкрая на пространството и времето съществуват загадъчни светове, обитавани от неописуемо различни и страшни създания. Сблъсъкът с тях носи безумие и гибел, поражда зловещи и загадъчни култове, срутва представите ни за реалност и измислица. от най-древни времена хората са се срещали с чудовищните пришълци и споменът за тези срещи се е съхранил в предания и ръкописи.

Странното очарование на мрачните разкази се крие в тяхната убедителност. Лъвкрафт е създал своя собствена митология, в която централно място заемат легендите за Ктхулу – пришълец от незнаен свят и създател на страховита религия, смесваща жестокост, магия и неразбираема другопланетна наука. Всеки сблъсък с прокълнатите древни тайни води до загуба на човешкия облик или до лудост, както става с неведнъж споменавания безумен арабин Абдул ал-Хазред. А за това, колко убедително е творчеството на Лъвкрафт, говори един показателен факт. Макар че ал-Хазред не е нищо повече от измислен литературен герои (при това споменаван само мимоходом), в библиотеката на Британския музей и до днес се появяват читатели, търсещи неговата несъществуваща книга „Некрономикон“.

Не ще и дума, в днешната литература на ужаса навярно можем да намерим десетки автори, чиито книги внушават далеч по-въздействащ страх. Ала това е грубият, непосредствен страх на вампира зад ъгъла, на маниака-убиец пред прага или ноктестия демон от задгробния свят. Лъвкрафт е далеч от подобни вулгарни похвати. Неговите произведения всъщност са не толкова за страха, колкото за тревогата на мислещия, търсещия човек, който не желае да затваря очи пред неизвестното, независимо каква цена ще трябва да плати за своята дързост. И по този начин в кратките новели се вплита своеобразната сенчеста поетичност, позната ни още от разказите на Едгар По, но издигната на ново, почти научно ниво. Същевременно действието се развива не в далечни страни, не в отминали епохи, а едва ли не в нашето съвремие – би могло да се каже, че всичко става зад близкия ъгъл. А човекът никога не е могъл да се удържи от желанието да надникне зад ъгъла – дори ако знае, че може да заплати с

разсъдъка си.

Впрочем, най-добре го е казал френският писател и изследовател на древните загадки Жак Бержие: „Четенето на Лъвкрафт изисква да имаш здрави нерви. То е като силно питие, което трябва да се поема на малки глътки. Но ни предлага своеобразни удоволствия в онова „абсолютно другаде“, за което говори Айнщайн.“

Ходжсън, поетът на мрачните вселени

В обширното си есе „Свръхестественият ужас в литературата“, писано в началото на 30-те години на миналия век, Лъвкрафт споменава един вече позабравен по онова време автор:

> …в творчеството на Уилям Хоуп Ходжсън, известен днес далеч по-малко, отколкото заслужава, откриваме огромна мощ в намеците за дебнещи светове и същества, скрити зад повърхността на привидно обичайния живот. Въпреки склонността си към сантиментални представи за вселената и човешките връзки с нея, Ходжсън отстъпва може би само на Олджърнън Блекууд в своя сериозен подход към нереалното. Малцина могат да се мерят с него в описанието на безименни сили и дебнещи чудовища, изградено чрез случайни намеци и дребни подробности, или в създаването на усещане за нещо призрачно и свръхестествено, витаещо из дадени области или здания.

Навярно този анализ е твърде академичен. В триото на „бащите на ужаса“, след саможивия американец и достопочтения ирландски лорд, идва колоритният образ на английския авантюрист Ходжсън, роден в бедно свещеническо семейство през 1877 г. След смъртта на баща си малолетният Уилям се насочва към флота и открива всички несгоди и грубости на корабния живот. Сблъсъкът с физическото насилие го вдъхновява да разработи програма за телесно усъвършенстване и самозащита, която го превръща от жертва в страшилище за побойниците.

На 22 години Ходжсън напуска корабите и основава школа за физкултура, предлагаща индивидуални курсове на обучение. Същевременно страстно чете произведенията на автори като Едгар По, Хърбърт Уелс, Жул Верн и Артър Конан Дойл. От тук му остава само една крачка до писателската кариера, която

започва през 1904 г. с публикуването на разказа „Богинята на смъртта“.

Следват множество мистични и приключенски разкази и романи, носещи популярност, но за жалост не и богатство. Две от творбите му обаче остават и до днес култови за стотици хиляди почитатели на хоръра: „Домът сред пущинака“ (1908) и „Нощната земя“ (1912). Въпреки понякога прекомерната сантименталност (за която споменава и Лъвкрафт), „Нощната земя“ е горещо приветстван от Клайв Степъл Луис заради „неповторимия мрачен блясък на образите, които представя“. Впрочем навярно обвиненията в сантименталност са прекалено строги и отговарящи на суровия прагматизъм на онова време. И все пак идеята за любовта като космическа сила, надхвърляща времето и пространството, се среща и до днес – например във филма „Интерстелар“.

Уви, многообещаващият литературен възход на Ходжсън е прекъснат – както става с мнозина други творци – от касапницата на Първата световна война. В самия край на войната, на 17 април 1918 г., лейтенант Уилям Хоуп Ходжсън загива, докато се опитва да изведе войниците си изпод артилерийски обстрел край Ипър.

Така приключва разказът за тримата тъй различни автори на странното и необикновеното. Но историята никога не свършва. Един друг млад лейтенант на име Джон Роналд Руъл Толкин ще оцелее в ада на войната и ще поеме щафетата…

Любомир Николов

ЛОРД ДЪНСЕЙНИ

Боговете на Пегана

PETER STAN
2015

Предговор

В мъглите преди НАЧАЛОТО Съдбата и Късметът хвърлиха зарове, за да решат чия ще бъде Играта. И победителят отиде през мъглите при МАНА-ЙУУД-СУШАИ и рече:

– Създай сега богове за Мен, тъй като аз спечелих зара и Моя ще е Играта.

Кой бе спечелил зара и дали Съдбата или пък Късметът бяха отишли през мъглите преди НАЧАЛОТО при МАНА-ЙУУД-СУШАИ – никой не знае.

Въведение

Преди да имаше богове връз Олимп, или дори Аллах да беше Аллах, бе творил и седнал после да почине МАНА-ЙУУД-СУШАИ.

Почитаме в Пегана Мунг и Шиш и Киб, и твореца на всички малки богове, който е МАНА-ЙУУД-СУШАИ. Вярваме също тъй в Руун и Слид.

И е речено отколе, че всичко, що е било, е сътворено от малките богове, освен МАНА-ЙУУД-СУШАИ, що е създал боговете и оттогава си почива.

И не бива никой да се моли на МАНА-ЙУУД-СУШАИ, освен боговете, които той е създал.

И в края МАНА-ЙУУД-СУШАИ ще отхвърли почивката, и отново ще създаде нови богове и други светове, и ще унищожи боговете, що е създал.

И боговете и световете ще изчезнат, и ще остане само МАНА-ЙУУД-СУШАИ.

За Скарл Тъпанджията

Когато МАНА-ЙУУД-СУШАИ създаде боговете и Скарл, създаде Скарл тъпан и започна да го бие сякаш завинаги. И тъй като бе уморен след правенето на боговете, а и заради ритъма на Скарл, МАНА-ЙУУД-СУШАИ се унесе и заспа.

И потънаха боговете в мълчание, когато видяха МАНА да почива, и настъпи тишина в Пегана, освен ударите на Скарл. И седна Скарл върху мъглите пред нозете на МАНА-ЙУУД-СУШАИ, над боговете на Пегана, и заудря там тъпана си. Някои казват, че Световете и Слънцата са само отзвуци от тези удари, а други казват, че ще да са сънища в ума на МАНА, породени от ударите на Скарл, както може да сънува този, чийто покой е нарушен от звука на песен. Но никой не знае – та кой е чул гласа на МАНА-ЙУУД-СУШАИ, или пък е видял тъпанджията му?

Дали сезонът ще е зима или пък ще е лято, дали ще цари утро над световете или пък нощ, Скарл продължава да бие тъпана си, тъй като съдбата на боговете не е свършила още. Понякога се уморява ръката на Скарл, ала той продължава да бие тъпана си, за да могат боговете да вършат работата на боговете и световете да ги има. Спре ли той и за миг, МАНА-ЙУУД-СУШАИ ще отвори очи, и световете и боговете повече няма да ги има.

И когато ръката на Скарл спре най-сетне да бие тъпана му, тишината ще отекне над Пегана като гръмотевица в пещера, и покоят на МАНА-ЙУУД-СУШАИ ще свърши.

Тогава Скарл ще метне тъпана си на гръб и ще тръгне през пустотата отвъд световете, защото туй ще е КРАЯТ, и работата на Скарл ще е свършила.

Тогаз може да се надигне друг бог и Скарл да почне да служи нему, или пък може Скарл да изчезне. Но за Скарл това ще е без значение, тъй като той ще е свършил работата на Скарл.

За създаването на световете

Когато МАНА-ЙУУД-СУШАИ сътвори боговете, ги имаше само тях, и те седяха в средата на Времето, тъй като пред тях имаше толкова Време, колкото и след тях – без нито начало, нито край.

И Пегана беше лишена от топлина или светлина или звук,

освен тъпана на Скарл. И бе Пегана също така Средата на Всичко, тъй като имаше над нея каквото и под нея, и лежеше пред нея каквото и след нея.

И казаха боговете, правейки знаците на боговете и говорейки с ръце, да не подплашат тишината на Пегана; казаха боговете, говорейки един на друг с ръце:

– Нека сторим светове да Се забавляваме, дорде МАНА спи. Нека сторим светове и Живот и Смърт. Само нека не прогонваме тишината на Пегана.

И вдигнаха ръцете Си, всеки бог според знака Си, и сътвориха световете и слънцата, и поселиха светлина в домовете на небето.

И рекоха после боговете:

– Нека сътворим търсач, що търси и нивга не открива тайните на сътворението на боговете.

И сътвориха с вдигане на ръцете Си, всеки бог според знака Си, Яркия с Огнената Опашка, да търси от ръба на световете отново до ръба им, и да се връща след сто години.

Човече, що съзерцаваш кометата, знай, че и друг освен теб търси, но нивга не намира.

И рекоха после боговете, все още говорейки с ръцете Си:

– Нека сътворим гледач, що съзерцава.

И сътвориха Те Луната, с лице набръчкано от много планини и разчертано от хиляди долини, да съзерцава с бледи очи игрите на малките богове, и да гледа през целия сън на МАНА-ЙУУД-СУШАИ; да гледа, да съзерцава всичко и да мълчи.

И рекоха после боговете:

– Нека сътворим покой, що не се движи сред подвижното. Що не търси като кометата, нито обикаля като световете. Що почива, докато МАНА почива.

И сътвориха Звездата на Посоката, и я сложиха на север.

Човече, кога съзреш Звездата на Посоката на север, знай, че тя почива, както почива МАНА-ЙУУД-СУШАИ; и знай, че има сред световете покой.

И най-сетне рекоха боговете:

– Направихме светове и слънца, търсач що търси и гледач що гледа. Нека сега направим някой, що да се удивлява.

И сътвориха Земята да се удивлява, всеки бог чрез вдигане на ръка според знака Си.

За играта на боговете

Милион години прелетяха над първата игра на боговете. И МАНА-

ЙУУД-СУШАИ все още почиваше, все още в Средата на Времето, и боговете си играеха със Световете. И Луната съзерцаваше и Яркия търсеше, и се връщаше да търси наново.

Тогава Киб се умори от първата игра на боговете, и вдигна в Пегана дланта си, правейки знака на Киб, и Земята се покри със зверове, с които Киб да си играе.

И Киб се заигра със зверовете.

Но другите богове Си рекоха един на друг, говорейки с ръце:

– Що е туй, дето стори Киб?

И рекоха те на Киб:

– Какви са тези неща, що се движат по Земята, но не в кръгове като Световете, и що гледат като Луната, но не светят като нея?

И Киб рече:

– Това е Живот.

Но боговете рекоха един на друг:

– Щом Киб е сътворил така зверове, ще сътвори нататък и Хора, и ще застраши Тайната на боговете.

И пламна у Мунг ревност към стореното от Киб, и запрати сред зверовете Смърт, но не успя да ги изтреби.

Милион години прелетяха над втората игра на боговете. И все още беше Средата на Времето.

И Киб се умори от втората игра, и вдигна длан в Средата на Всичко, и създаде Хора: от зверове ги създаде той, и Земята се покри с Хора.

Тогава боговете се уплашиха премного за Тайната на боговете, и хвърлиха завеса между Човека и незнанието му, та да не може да я разбере. И много труд положи Мунг сред Хората.

Но когато другите богове видяха Киб да играе новата си игра, Те дойдоха и заиграха на нея също. И ще играят така, дорде МАНА не се надигне и не ги засрами с думите: „Какво се забавлявате със Световете и Слънцата и Хората и Живота и Смъртта?“ И Те ще се засрамят от игрите си в часа, когато ще отекне смехът на МАНА-ЙУУД-СУШАИ.

И Киб беше този, който пръв прекъсна Мълчанието на Пегана, като проговори с устата си като човек.

И всички други богове се разгневиха на Киб, понеже той проговори с устата си.

И нямаше повече мълчание в Пегана или на Световете.

Псалмът на Боговете

Тогава се надигна гласът на боговете, пеейки псалма на боговете,

пеейки:

– Ние сме боговете. Ние сме малките игри на МАНА-ЙУУД-СУШАИ, що той игра и що забрави после.

МАНА-ЙУУД-СУШАИ ни направи, и ние направихме Световете и Слънцата.

И Ние играем със Световете и Слънцата и Живота и Смъртта, дорде не се надигне МАНА да ни засрами с думите: „Какво се забавлявате със Световете и Слънцата и Хората и Живота и Смъртта?“

Преважно нещо е да ги има Световете и Слънцата, но всеизпепеляващ е смехът на МАНА-ЙУУД-СУШАИ.

И когато той се надигне от почивка в Края, и ни осмее за игрите ни със Световете и Слънцата, Ние бързо ще им обърнем гръб, и Светове няма да има вече.

Словата на Киб

(Сеяч на Живота по всички Светове)

Киб рече:

– Аз съм Киб. Аз съм самият Киб.

Киб е Киб. Киб е той и никой друг. Вярвайте! Киб рече:

– Когато Времето бе младо, когато Времето бе наистина младо, бе само МАНА-ЙУУД-СУШАИ. МАНА-ЙУУД-СУШАИ бе преди началото на боговете, и ще бъде и след края им.

И Киб рече:

– След края на боговете няма да има малки светове, нито пък големи.

Киб рече:

– Самотен ще бъде МАНА-ЙУУД-СУШАИ.

Тъй като туй е писано, вярвайте! Та нима не е писано, или пък нима сте по-велики от Киб? Киб е Киб.

Относно Шиш

(Разрушителят на часовете)

Времето е кучето на Шиш.

По волята на Шиш текат часовете пред него, когато той крачи по пътя си.

Нивга не е пристъпвал назад Шиш, нито пък е нявга спирал; нивга не е имал милост към нещата, които е познал, нито се е връщал към тях отново.

Пред Шиш е Киб, а след него иде Мунг.

Пре-красиви са всички неща пред лицето на Шиш, ала зад гърба му са съсухрени и стари.

И Шиш върви неотстъпно по пътя си.

Някога боговете ходеха по Земята, както ходят хората, и говореха с устата си, както говорят Хората. Така бе във Ворнат-Маваи. Но вече не ходят.

А Ворнат-Маваи бе градина, по-прекрасна от всички градини на Земята.

Киб бе благотворен и Мунг не вдигна ръка срещу нея, нито я нападна Шиш с часовете си.

Лежеше Ворнат-Маваи в долина и гледаше накъм юг, и почиваше Шиш на склоновете ѝ сред цветя, когато Шиш бе млад.

А след туй слезе Шиш сред света, за да разруши градовете му, и проводи часовете си да нападнат всички неща, и да ги проядат чрез ръждата и праха.

И Времето, що е кучето на Шиш, погълна всички неща; и изпрати Шиш бръшляна и пося плевели, и падна от дланта на Шиш прах и покри и най-гордите неща. Единствено долината, де Шиш почиваше, когато той и Времето бяха млади, пощади Шиш и не проводи часовете си срещу нея.

Там той възпря старото си куче Времето, и пред нейните граници Мунг задържа стъпките си.

Все още лежи Ворнат-Маваи, гледайки накъм юг, градина сред градините, и все още растат цветя по склоновете ѝ, както растяха когато боговете бяха млади; и дори пеперудите все още не са я напуснали. Милостиви са умовете на боговете към най-ранните им спомени, ако и да не са милостиви към нищо друго.

Все още лежи Ворнат-Маваи, гледайки накъм юг; и ако нявга се случи да я откриеш, по-щастлив си ти от боговете, понеже не ходят те сред Ворнат-Маваи вече.

Веднъж помисли пророкът, че я е различил далеч отвъд планините – градина с най-прекрасни цветя. Ала Шиш се надигна и посочи с длан, и изпрати кучето си да го преследва, и оттогава то го гони безспир.

Времето е кучето на боговете. Но е речено в прастари времена, че то един ден ще се обърне срещу господарите си и ще търси как да убие боговете, с изключение само на МАНА-ЙУУД-СУШАИ, чиито сънища сами са богове, сънувани отдавна-отдавна.

Словата на Слид

(Чиято Душа иде от Морето)

Слид рече:

– Нека човек не се моли на МАНА-ЙУУД-СУШАИ, тъй щото кой следва да го занимава със смъртни грижи или да го дразни с тъгите на всеки земен род?

Нито да му принася някой жертви, та каква слава ще намери в жертвоприношения или олтари тоз, що създал е самите богове?

Моли се на малките богове, що са богове на Сторването; МАНА е богът на Стореното – на Стореното и Почивката след него.

Моли се на малките богове и се надявай Те да те чуят. Но каква милост биха имали малките богове, що сами са направили Смъртта и Болката? Или пък биха ли вързали старото си куче Времето заради теб?

Слид е само малък бог. Но Слид е Слид – писано е и е речено.

Затуй моли се на Слид и не го забравяй, и може той да не забрави да ти изпрати Смърт когато най ти е нужна.

И Хората от Земята рекоха:

– Над Земята звучи музика, сякаш десет хиляди ручея пеят до един в един глас за домовете, що са изоставили сред хълмовете.

А Слид рече:

– Аз съм Господарят на течащите води, и на бурните води, и на спокойните. Аз съм Господарят на всички води по света и на дългите потоци, що тръгват от хълмовете, но душата на Слид е в Морето. Там стига всичко, що тече по Земята, и в Морето свършват всички реки.

И рече Слид:

– Ръката на Слид е изваяла водопадите, и надолу по долините са вървели стъпките на Слид, и от езерата в равнините гледат очите на Слид, но душата на Слид е в морето.

Много почит среща Слид сред градовете на хората и приятни са му горските пътища и пътищата из равнините, и красиви са стръмните долини, където той танцува сред хълмовете; но няма да бъде ограден Слид нито от брегове, нито от граници – защото душата на Слид е в Морето.

Понеже там може Слид да се излежава под слънцето и да се усмихва на боговете над него с всички усмивки на Слид, и да бъде по-щастлив бог от тези, що клатят световете и чието дело са Животът и Смъртта.

Там може той да седи и да се усмихва, или да се плъзга сред корабите, или да стене и шепне около острови с дълбоко

пренебрежение – просяк, що господар е на скъпоценности и перли свръх тези от всички легенди.

Или пък там може, когато Слид би разбунил духа си, да вдигне огромните си ръце, или пък да разтърси могъщата глава на Слид с левги разпростреми коси, и да изреве насред скърцащите жалоби на корабокрушения, и да усети в цялото си същество смазващата мощ на Слид, и да разлюлее морето. Тогава морето, подобно на смели легиони пред война, които надигат глас да поздравят командира си, събира силите си под всички ветрове, и реве и напредва и пее и се блъска, за да унищожи всичко – и всичко туй по волята на Слид, чиято душа е в морето.

Има и мир в душата на Слид и морето и спокойно бива; а случват се и бури в морето и грижи в душата на Слид, тъй като разположението на боговете лесно се мени. И на много места е Слид, тъй като седи той във висините на Пегана. И през долините крачи Слид, де вода се движи или пък застоява, но гласът и говорът му идат от морето. И когото този говор някога е докоснал, нужда непреодолима изпитва да го следва и следва, оставяйки всичко неизменно. И повече от всичко желае да бъде със Слид във всичките му разположения, да не намери покой, докато не стигне морето.

Последвали гласа на Слид, оставили домовете си по хълмовете, са отишли стотици хиляди към морето, и над костите им плаче Слид с гласа на бог, който оплаква хората си. И потоците дори от най-вътрешните земи са чули далечния повик на Слид, и заедно са изоставили ливади и дървета, да пристигнат където Слид сбира своите, да се радват където Слид се радва, да пеят псалма на Слид, и ще го правят и докато Свършекът събира всички Животи на Хора около краката на МАНА-ЙУУД-СУШАИ.

Делата на Мунг

(Господар на всички Смърти между Пегана и Ръба)

Докато някога Мунг вървеше по пътя си напряко на Земята, и нагоре и надолу из градовете ѝ, и по равнините ѝ, срещна веднъж човек, който се уплаши, когато Мунг рече:

– Аз съм Мунг!

Но Мунг му рече:

– Бяха ли четиридесетте милиона години, преди да дойдеш, непоносимо тежки за теб?

И добави Мунг:

– Тъй непоносими ще са за теб и четиридесетте милиона години, що идват!

И Мунг направи срещу него знака на Мунг, и Животът на човека вече не бе с оковани ръце и крака.

Стои Мунг в края на полета на стрелата, и в домовете и градовете на хората. Мунг ходи по всички места във всички времена. Но най обича той да ходи в мрака и тишината, край речните мъгли когато вятърът утихне, малко преди нощта да срещне утрото на главния път между Пегана и Световете.

Понякога пристига Мунг в хижата на бедняка, и понякога се кланя Мунг дълбоко на краля. И тогава Животите на бедняка и краля тръгват между Световете.

И казва Мунг:

– Много завои има по пътя, що Киб е отредил на всеки човек да измине през света. И зад всеки от тези завои чака Мунг.

Един ден вървеше човек по пътя, който Киб му бе отредил да извърви, и срещна по него Мунг. И когато Мунг рече: „Аз съм Мунг!“, човекът изплака:

– Тежко ми, че поех по този път! Да бях тръгнал по всеки друг път, нямаше да срещна Мунг!

А Мунг рече:

– Да имаше как ти да вървиш по кой да е друг път, тогава Планът на Нещата щеше да е друг, и боговете щяха да са други богове. Когато МАНА-ЙУУД-СУШАИ остави почивката си и създаде други богове, тогава може Те да те изпратят отново в Световете, и тогава може ти да избереш някой друг път, и да не срещнеш Мунг.

И тогава Мунг стори знака на Мунг. И Животът на този човек си тръгна, заедно с жалта по вчера и старите скърби и забравени неща – Мунг единствен знае накъде.

И Мунг продължи да се труди, да отгаря Живота от плътта, и срещна Мунг човек, който потъна в скръб, когато видя сянката на Мунг. Но Мунг рече:

– Когато при знака на Мунг Животът ти отлети, ще изчезне също скръбта ти от загубата му.

Но човекът проплака:

– О, Мунг! Изчакай малко, не прави знака на Мунг срещу мен сега, понеже имам семейство на този свят, и скръбта ще остане с него, дори ако моята изчезне при знака на Мунг.

А Мунг рече:

– При боговете винаги е Сега. И преди Шиш да е отпратил много години, скръбта на семейството ти ще потегли по пътя на твоята.

И човекът видя Мунг да прави знака на Мунг пред очите му, и

те не видяха повече нищо.

Псалмът на жреците

Това е псалмът на Жреците.
Псалмът на жреците на Мунг.
Това е псалмът на Жреците.
От зори до мрак се молят на Мунг жреците на Мунг, но той пак не ги чува. Ще постигнат ли тогаз нещо повече молитвите на Всички Хора?
По-добре донесете дарове на Жреците, дарове на Жреците на Мунг.
За да могат те по-силно да се молят на Мунг, отколкото преди са могли.
И може да се случи Мунг да ги чуе.
И няма тогава вече Сянката на Мунг да препречва пътя на надеждите Човешки.
И няма тогава вече Следата на Мунг да помрачава сънищата на хората.
И няма вече животите на Хората да бъдат изтръгвани заради Мунг.
Донесете вий дарове на Жреците, дарове на Жреците на Мунг.
Това е псалмът на Жреците.
Псалмът на жреците на Мунг.
Това е псалмът на Жреците.

Словата на Лимпанг-Тунг

(Богът на радостта и на песнопойните менестрели)

И рече Лимпанг-Тунг:

– Странни са пътищата на боговете. Цветето израства и цветето увяхва. Може туй у тях да е премъдро. Израства човек от бебе, и след време умира. Може и туй да е премъдро.

Но по странен начин си играят боговете.

Ще пратя в Света шеги и малко радост. И докато Смъртта ти се вижда далечна като пурпурните контури на хълмовете, или пък тъгата чужда като дъжд насред сините дни на лятото, моли се тогава на Лимпанг-Тунг. Но когато старостта те настигне или

преди да умреш, не се моли тогава на Лимпанг-Тунг, тъй като ставаш част от подредба, що той не разбира.

Излез в звездната нощ и Лимпанг-Тунг ще танцува с теб, той който танцува откакто боговете бяха млади, бог на радостта и песнопойните менестрели. Или предложи шега на Лимпанг-Тунг. Но не моли се на Лимпанг-Тунг в мъката си, понеже казва той за тъгата: „Може туй да е премъдро у боговете“, ала не я разбира.

И рече Лимпанг-Тунг:

– Не съм тъй велик като боговете; молете се вий на малките богове, а не на Лимпанг-Тунг.

Но въпреки туй летят между Пегана и Земята десет хиляди хиляди молитви, що блъскат криле в лицето на Смъртта, и нивга зарад никоя от тях не се е спряла ръката на Косача, нито пък са се забавили стъпките на Непреклонния.

Изпрати молитвата си! Тя може да успее където десет хиляди хиляди са се провалили.

Лимпанг-Тунг не е тъй велик като боговете и не разбира.

И рече Лимпанг-Тунг:

– Да не се уморяват хората долу по големите Светове, гледайки винаги към небе без промени, ще рисувам моите картини върху небето. И ще ги рисувам по два пъти всеки ден, дорде траят дните. Веднъж, когато денят се надига от домовете на утрото, ще рисувам аз Синьо, че да го видят хората и да се възрадват. И веднъж, преди да падне денят под и в нощта, ще замазвам отново Синьото, да не се хората натъжават.

– Малко нещо е – рече Лимпанг-Тунг, – малко нещо е дори за бог да даде малко радост на хората из световете.

И Лимпанг-Тунг се закле, че картините, що ще рисува, все различни ще са дорде не дойде края на дните, и закле се в това с клетвата на боговете на Пегана, що боговете нивга не могат наруши; постави той длан на рамото на всеки от боговете и закле се в светлината в очите Им.

Подмамил бе Лимпанг-Тунг мелодия от един поток и откраднал бе от гората химна ѝ; за него вятърът бе плакал на самотни места и океанът бе пял жалобите си. Има за Лимпанг-Тунг музика в звука на люшкащите се треви и в гласовете на хората, що оплакват или във вика на тези, що се радват.

В далечна от океана планинска земя, където никой не идва, изрязал бе той тръби на орган от планините, и там когато ветровете, слугите негови, се съберат от целия свят, прави той музиката на Лимпанг-Тунг. И песента, надигайки се нощем, напредва като река и извива през целия свят, и тук и там сред хората по света някой чува, и от този миг всичко, що има глас да пее, донася музика в душата му.

Или понякога ходи през полумрака със стъпки, нечути от хората, във форма невидима за тях, върви надалеч Лимпанг-Тунг и застава зад менестрелите из градовете на песните, махва с длани над тях насам-натам, и менестрелите се сливат с работата си и се надига гласът на музиката. И радост и мелодия преливат из този град на песните, и никой не вижда Лимпанг-Тунг, що стои зад менестрелите.

И през мъглите преди утрото и през мрака, когато менестрелите спят и радостта и мелодията потънат в почивка, се връща Лимпанг-Тунг отново в планинската си земя.

За Йохарнет-Лахаи

(Богът на малките сънища и пожелания)

Йохарнет-Лахаи е богът на малките сънища и пожелания.

Цяла нощ праща той от Пегана малки сънища, за да радва хората по Земята.

Той праща малки сънища и на бедняка, и на краля.

Толкова зает е той да прати сънища на всеки преди нощта да е свършила, че нерядко обърква кой бедняк е, а кой крал.

Комуто Йохарнет-Лахаи не допрати сън и малки сънища, цяла нощ трябва да търпи смеха и безкрайната подигравка на боговете в Пегана.

От здрач, та цяла нощ дава Йохарнет-Лахаи мир на градовете, чак до часа на зората и отдръпването на Йохарнет-Лахаи, когато идва време боговете да играят игрите си с хората отново.

Дали сънищата и пожеланията на Йохарнет-Лахаи са лъжа, а пък Нещата, сторвани през деня са истина, или пък Нещата сторвани през деня са лъжа, а пък сънищата и пожеланията на Йохарнет-Лахаи са истина, никой не знае освен МАНА-ЙУУД-СУШАИ; а той не го е разкрил.

За Руун, богът на вървенето,

и хилядата богове на дома

Руун рече:

– Има богове на движението и богове на неподвижността, но Аз

съм Богът на Вървенето.

Заради Руун е туй, че световете не знаят покой, понеже луните и световете и кометата са неспокойни пред духа на Руун, който казва:

– Върви! Върви! Върви!

Руун срещна световете до един в утрото на Нещата, преди да имаше светлина в Пегана, и танцува Руун пред тях в Пустотата, и оттогаз те не знаят покой. Руун е, който изпраща всички потоци към морето, и всички реки към душата на Слид.

Руун прави знака на Руун пред водите, и ето – те напускат хълмовете. И пак Руун е прошепнал в ухото на Северния Вятър, че покоят му е свършил завинаги.

Чуе ли се вечер стъпката на Руун край домовете на хората, оттогава забравят пътя към тях спокойствието и комфортът. И просва се пред хората път през всички земи, миля след миля, без почивка от дома им, та до гроба им – и всичко той по волята на Руун.

Не поставят планините преграда пред Руун, нито морето му налага граница.

Където Руун е пожелал, там трябва хората на Руун да отидат, и световете, и ручеите по тях, и ветровете.

Чух вечерния шепот на Руун да казва: „Има острови на подправките на юг“, и гласът на Руун да казва: „Върви!“

И рече Руун:

– Има хиляда богове на дома, малки богове, които седят пред огнището и се грижат за огъня – но има само един Руун.

И рече Руун шепнешком, с шепот нечут от никого, когато слънцето беше ниско:

– Какво върши МАНА-ЙУУД-СУШАИ?

Руун не е бог, що можеш да почиташ в сърцето си, нито пък ще бъде благосклонен той към дома ти.

Предложи на Руун умората и бързината си, чийто тамян е димът от огъня на лагера ти, когато пътуваш на Юг, чиято песен е звукът на вървенето, чиито храмове стоят отвъд най-далечните хълмове в земите му отвъд Изтока.

Яринарет, Яринарет, Яринарет, що ще рече Отвъд – тези са думите, изписани с букви от злато върху арката на големия портал на Храма на Руун, който хората са построили да гледа към Изтока над Морето, де Руун е изсечен като огромен тръбач – с тръба, насочена към Изтока отвъд Морето.

Тоз що чуе неговия глас, гласа на Руун във вечерта, той оставя веднага боговете на дома, що седят пред огнището. Те са боговете на огнището: Пицу, що гали котката; Хобит, що успокоява кучето; и Хабания, господарят на светещите въглени; и малкият Зумбибу,

господарят на праха; и старият Грибун, що седи в огнището насред огъня и превръща дървото в пепел – всички тези са домашни богове и не живеят в Пегана, и стоят по-долу от Руун.

Сред тях е също Килулугунг, господарят на издигащия се дим, що взема дима от огнището и го изпраща накъм небето. Що се радва, ако той достигне до Пегана, и боговете от Пегана, кога говорят с богове, рекат:

– Ето го Килулугунг, вършейки по земята каквото е работата на Килулугунг.

Всички тези богове са толкоз дребни, че може да стоят дори под хората, но е добре да ги имаш край огнището си. И често хората се молят на Килулугунг, и казват:

– Ти, чийто дим се издига до Пегана, изпрати по него молитвите ни, дано боговете ги чуят.

И Килулугунг, който се радва да види хората да се молят, се изтяга нагоре сив и тънък, с ръце над главата си, и изпраща слугата си – дима – да търси Пегана, за да могат боговете да знаят, че хората се молят.

А Джабим е пък Господарят на счупените неща, който седи зад къщата и оплаква нещата, що са изхвърлени. И ще седи той да ги оплаква, докато дойде свършекът на световете, или пък дойде някой да поправи счупените неща. А понякога пък седи той на брега на реката и оплаква забравените неща, що плуват по нея.

Благ бог е Джабим и сърцето му страда, ако нещо бъде изгубено.

Има го също Трибуги, Господарят на Сумрака, чиито деца са сенките, който седи в ъгъла надалече от Хабания и не говори с никого. Но след като Хабания отиде да спи и старият Грибун премига за стотен път и забрави кое е дърво, а кое пепел, тогава изпраща Трибуги децата си да тичат из стаята и да танцуват по стените, но без да нарушават и за миг тишината.

Но когато светлината отново облее световете и утринта затанцува надолу по пътя от Пегана, тогава Трибуги се успокоява в ъгъла си, заобиколен от децата си, сякаш никога не са танцували из стаята. И робите на Хабания и стария Грибун идват и ги събуждат от съня им из огнището, и Пицу погалва котката, и Хобит успокоява кучето, и Килулугунг надига ръцете си към Пегана, и Трибуги застива и децата му заспиват.

А когато е тъмно, насред часа на Трибуги, се промъква от гората Хиш, Господарят на Тишината, чиито деца са прилепите, отказали да се подчиняват на баща си. И с глас съвсем-съвсем тих Хиш повелява мълчание на мишката и на всички шепоти в нощта; той спира на място всеки звук. Единствен щурецът отказва да се подчини. Но Хиш хвърля върху него магия – след като е пропял

хиляда пъти, гласът му да не се чува повече, да стане част от мълчанието.

И когато е убил всички звуци, Хиш се покланя доземи; тогава влиза в домовете с беззвучни стъпки богът Йохарнет-Лахаи.

Но далече в гората, откъдето е пристигнал Хиш, се пробужда в леговището си Уохуун, Господарят на Шумовете в Нощта, и се промъква из гората да провери наистина ли не е там Хиш.

След това извисява Уохуун на някоя полянка гласа си и се провиква, та да го чуе цялата нощ, че той, Уохуун е излязъл из цялата гора. И вълкът и лисицата и бухалът, и големите и малки животни надигат гласове да славят Уохуун. И се разнасят звукът на гласовете и шуменето на листата.

Бунтът на домашните богове

Три широки реки се вият през равнината, по-стари от спомени и легенди. Майки са им три сиви върха, и бурята им е баща. Именуват се Еимес, Занес и Сегастрион.

Радост носи Еимес на гласовитите стада, а Занес превива врат в ярема човешки, влачи за хората трупи от гората далеч горе под планината. Сегастрион пък пее стари песни на овчарчетата, песни за детството му в далечен овраг, и как се е хвърлял надолу по планинските склонове към далечната равнина, за да види света, и как един ден най-сетне ще намери морето… Но разказват старите хора разкази, чути от бащите им от тези преди тях. Как някога господарите на трите реки от равнината се разбунтуваха срещу закона на Световете, и прекрачиха границите си и се обединиха, и поглъщаха градове и убиваха хора с думите:

– Ние играем сега играта на боговете и убиваме хора за удоволствие, и по-велики сме от боговете на Пегана.

И цялата равнина бе залята чак до хълмовете.

И седяха върху планините Еимес, Занес и Сегастрион, и протягаха длани над реките си, които се бунтуваха по тяхна заповед.

Но молитвата на хората се издигна и достигна Пегана, и проплака в ухото на боговете:

– Има три домашни бога, които ни убиват за свое удоволствие, и твърдят да са по-могъщи от боговете на Пегана, и играят Техните игри с хората.

И се разгневиха силно всички богове на Пегана, но не можеха да смажат боговете на Трите реки; богове на дома бяха те – малки, но безсмъртни.

И продължиха домашните богове да протягат длани над реките си с широко разперени пръсти, и водите им се надигаха и надигаха, и гласът на струите им бучеше все по-силно и по-силно:

– Не сме ли ние самите Еимес, Занес и Сегастрион?

Тогава отиде Мунг долу в Африк, и се спусна до засушника Умбуул, докато той седеше насред пустинята върху железни скали и дереше с нокти човешки кости, и издишваше жега.

И се изправи Мунг пред Умбуул, докато гърдите му се надигаха и спускаха, и с всяко спускане огненият му дъх пърлеше кости и камъни.

И рече Мунг:

– Приятелю на Мунг! Върви и се ухили пред лицата на Еимес, Занес и Сегастрион, дорде не видят те мъдро ли е да се бунтуват срещу боговете на Пегана.

И отвърна Умбуул:

– Послушно куче съм на Мунг.

И отиде Умбуул и се сви върху хълм от другата страна на водите, и се ухили над тях към бунтовните домашни богове.

И когато Еимес, Занес и Сегастрион протегнеха длани над реките си, те виждаха пред себе си ухилката на Умбуул. И тъй като бе тя като смърт в гореща и страшна земя, те се извръщаха и не протягаха повече длани над реките си, и водите им се отдръпваха и отдръпваха.

И когато Умбуул прекара трийсет дни ухилен, водите се върнаха в речните русла и боговете на реките се прибраха в домовете си. Но Умбуул продължи да седи ухилен.

И тогава Еимес потърси скривалище в голям вир под скала, и Занес пропълзя насред средата на гора, и Сегастрион лежеше и си поемаше дъх на пясъка. Но Умбуул продължаваше още да седи ухилен.

И Еимес изтъня и бе забравен, и хората от равнината ходеха и казваха „Ето тука беше Еимес!“. И Занес едва имаше сили да доведе реката си до морето. И докато Сегастрион лежеше и си поемаше дъх, един човек прегази течението му, и Сегастрион рече:

– Човешки крак стъпи на врата ми, а аз исках да застана над боговете на Пегана.

И тогава рекоха боговете на Пегана:

– Достатъчно е. Ние сме боговете на Пегана и равен на нас няма.

Тогава Мунг прати Умбуул обратно в пустинята му в Африк, да дъхти отново върху скалите и да пърли пустинята, и да вгаря спомена за Африк в умовете на всички, що успеят да отнесат костите си оттам.

И Еимес, Занес и Сегастрион запяха отново и отново забродиха по привичните си пътища, и играеха играта на Живот и Смърт с риби и жаби, но не се осмеляваха повече да я играят с хора, както го правят боговете на Пегана.

За Дорожанд

(Чиито очи виждат Края)

Седи над животите човешки и вижда Дорожанд туй, що ще бъде.

Бог е на Съдбата Дорожанд. Връз когото е паднал на Дорожанд погледът, той върви към неотменна цел. Става той стрела от лъка на Дорожанд, изпратена към цел, що тя не вижда – целта на Дорожанд. Отвъд прозрението на хората, отвъд каквото очите на всички други богове виждат, виждат очите на Дорожанд.

Избрал е той тези, що слуги ще са му. И праща ги богът на съдбата където той реши. И те не знаят накъде, нито защо, усещат само повелята му да ги тласка или гласът му да ги води.

Има нещо, що Дорожанд желае да постигне, и затуй е пратил той хората да се борят, без спирка и почивка, по всички светове. Но боговете на Пегана, говорейки си като богове, рекоха:

– Що е туй, дето Дорожанд желае да постигне?

Понеже писано е и е речено, че не само съдбите на хората повелява Дорожанд, но и дори тези на боговете на Пегана не са укрити от волята му.

И всички богове на Пегана усещат страх, тъй щото видели са те в очите на Дорожанд взор, що гледа отвъд боговете.

Смисълът и целта на Световете са да има Живот насред Световете, и Животът е инструментът на Дорожанд, чрез който той ще постигне своята цел.

И затова ги има Световете, и реките текат към морето, и се ражда и умира Животът из всички светове, и боговете на Пегана вършат що е работата на боговете – всичко поради Дорожанд. Но когато достигне Дорожанд до целта си, ще спре да има нужда от Живот по Световете, нито ще има повече каква игра да играят малките богове. И ще премине тогава Киб на пръсти из Пегана до мястото за почивка в сърцето на Пегана, де почива МАНА-ЙУУД-СУШАИ, и ще докосне с преклонение ръката му, ръката що сътворила е боговете, и ще рече:

– Дълго си почивал, МАНА-ЙУУД-СУШАИ.

А МАНА-ЙУУД-СУШАИ ще каже:

– Не е тъй. Почивал съм само петдесет еона на боговете, всеки

от тях надали повече от десет милиона смъртни години в Световете, що сте създали.

И ще се изплашат тогава боговете, тъй като ще разберат, че знае МАНА-ЙУУД-СУШАИ как те са сътворили Световете, докато той е почивал. И ще отвърнат те:

– Не сме; Световете сами се създадоха.

Тогава МАНА-ЙУУД-СУШАИ, както прави който изпитал е раздразнение, ще махне леко с ръка – ръката, що сътворила е боговете – и боговете няма да ги има вече.

Ще стане туй, когато ще има три луни на север, над Звездата на Посоката; три луни, които нито растат, нито намаляват, а само стоят на север.

Или когато кометата спре да търси и застане неподвижна, и нищо повече не се движи сред Световете, а само стои като някой, почиващ след края на търсенето си. Тогава ще се надигне от почивката си, тъй като е дошъл КРАЯТ, Великият Който Почива От Началото На Времето, самият МАНА-ЙУУД-СУШАИ.

И тогава Времената, що са били, не ще бъдат Времена повече. И може би старите, мъртви дни ще се върнат иззад ръба на съществуването, и ние дето плачем по тях ще видим тези дни отново, както някой, върнал се след дълго пътуване у дома, вижда внезапно драгите му и помнени неща.

Понеже МАНА почивал е предълго, никой не знае благ бог ли е той или зъл. Може би ще има той милост, и туй ще бъде.

Окото в пустошта

Седем пустини лежат отвъд Бодрахан – градът, де пътищата на керваните свършват. Никой не пътува нататък. Личат в първата пустиня следите на смели пътешественици, що отпътуват от Бодрахан, и някои от тях се връщат. А във втората лежат следи само нататък, връщащи се няма.

Третата е пустиня, недокосната от човешки крак.

Четвъртата е пустинята на пясъка, и петата е пустинята на праха, и шестата е пустинята на камъните, и седмата е Пустинята на Пустините.

Насред последната от пустините, що лежат отвъд Бодрахан, в центъра на Пустинята на Пустините, се издига изображение, изрязано в прастари времена от хълм, и чието име е Ранорада – окото в пустошта.

Около основата на Ранорада са изрязани с мистични букви, що по-големи са от речни русла, тези слова:

На бога, който знае.

Няма следи отвъд втората пустиня, и няма вода във всички седем пустини, що лежат отвъд Бодрахан. Не е идвал човек натам да изсече тази статуя от хълма, а Ранорада е сътворена от ръцете на боговете. Разказват хора в Бодрахан, където керваните спират и камиларите си отдъхват, как някога боговете изсекли Ранорада от хълм, и чукали и къртели цяла нощ отвъд пустините. И още казват те, че Ранорада е издялан да е подобие на бога Худразаи, който е открил тайната на МАНА-ЙУУД-СУШАИ, и знае където, когато, както и защото на сътворението на боговете.

Казват те, че Худразаи стои настрана от всички в Пегана и не говори на никого, тъй като знае що скрито е от боговете.

И затуй са направили боговете негово подобие в самотна земя, замислено и мълчаливо – окото в пустошта.

Те казват, че Худразаи е дочул мърморенето на МАНА-ЙУУД-СУШАИ, докато е мърморил той сам на себе си, и провидял е смисъла им, и е узнал. Че е бил той дотогава бог щастлив и преливащ от радост, но от момента на прозрението си е станал бог без радост, и такова е и подобието му, що гледа над пустини, недокоснати от човешки крак.

Но камиларите, които седят и слушат легендите на старците на пазара на Бодрахан, през вечерите докато камилите си почиват, казват:

– Щом Худразаи е толкова премъдър и пак е тъжен, нека пием вино и прогоним мъдростта към пустините отвъд Бодрахан.

И затуй цари празнуване и смях цяла нощ в града, където пътят на керваните свършва.

Всичко туй го разказват камиларите, когато пристигне някъде керван от Бодрахан. Ала кой ще повярва на легенди, що камилари са чули от старци в толкоз далечен град?

За нещото, що е ни бог, ни звяр

Бе видял Ядин пророкът, че няма мъдрост в градовете, нито щастие в мъдростта. И тъй като бе съдбата му от боговете дадена още преди да бъде роден, да върви и търси мъдростта, той последва керваните до Бодрахан. Там във вечерта, където камилите почиват, когато дневният вятър се отлъчва накъм пустинята и въздиша сред палмите последните си въздишки и оставя керваните да лежат, той изпрати молитвата си с вятъра да лети към пустинята и да вика Худразаи.

И отлетя молитвата му с вятъра, казвайки:

– Защо боговете пребъдват и играят игрите си с хората? Защо не изоставя Скарл тъпана си, и МАНА не спира почивката си?

И ехото на седемте пустини отвърна:

– Кой знае? Кой знае?

Но насред пустошта, отвъд седемте пустини, де се извисява Ранорада огромен в сумрака, насред вечерта молитвата му бе чута. И от ръба на пустошта, де молитвата бе стигнала, долетяха три фламингота, и гласовете им казваха с всеки замах на крилете им:

– Върви на Юг! Върви на Юг!

И като преминаха край пророка, изглеждаха те тъй пълни с хлад и свобода, а пустинята бе тъй заслепяваща и нажежена, че той протегна ръце нагоре към тях. И се почувства щастлив да полети и радостен да последва размаха на големите бели криле, и бе той с трите фламинга горе насред прохладата над пустинята, и гласовете им викаха пред него:

– Върви на Юг! Върви на Юг!

А пустинята под него мърмореше:

– Кой знае? Кой знае?

Понякога земята се протягаше към тях с върхове планински, друг път се отдръпваше в стръмни оврази, сини реки им пееха, дорде те прелитаха отгоре им, или едва чута идваше песента на бриза в самотни градини, и надалеч морето пееше могъщи песни за стари изоставени острови. Но изглеждаше сякаш в целия свят няма нищо друго, което само да отива на Юг.

Изглеждаше, сякаш някъде Югът сам викаше себе си, и че те отиваха на Юг.

Но когато пророкът видя, че са минали те отвъд ръба на Земята, и че далеч на Север от тях лежи Луната, разбра той, че това не са смъртни птици, а някакви чудни пратеници на Худразаи, чиито гнезда са свити в някоя от долините на Пегана, под върховете, на които седят боговете.

И продължиха те на Юг, и подминаха всички Светове, и ги оставиха на Север, докато останаха само Араксес, Задрес и Хираглион да лежат на Юг от тях, където великият Ингази изглеждаше като точица светлина, и Йо и Миндо не се виждаха вече.

И продължиха те още на Юг, докато не минаха под самия Юг и не стигнаха до Ръба на Световете.

Там няма ни Юг, ни Изток, ни Запад, а само Север и Отвъд; само Север, където лежат Световете, и Юг, където лежи Мълчанието. И Ръбът е от скали, що боговете не използваха, когато сътвориха Световете, и върху тях седи Трогул. Трогул е Нещото, що е ни бог, ни звяр, що нито ръмжи, нито диша, само

обръща листата на огромна книга, черни и бели, черни и бели, чак до КРАЯ.

И всичко, що ще бъде, написано е в тази книга, и всичко, що е било.

Когато Нещото обърне черна страница е нощ, и когато Нещото обърне бяла страница, е ден.

Има богове, понеже в книгата е писано, че има богове.

И писано е в книгата и за теб и мен, чак до страницата, де нашите имена не са написани вече.

И докато пророкът гледаше Нещото, Трогул отметна страница – черна страница. И нощта свърши, и ден изгря над Световете.

Трогул е Нещото, що в много страни наричат хората с много имена, и е Нещото, що стои зад боговете, и чиято книга е Същността на Нещата.

Но видя Ядин, че старите припомняни дни са вече скрити от листа, който Нещото бе обърнало, и усети се, че за някой, чието име не е написано вече, последната страница е обърната преди хиляда листа. И тогава отправи той молитва към бъденето на Трогул, дето само обръща страници и никога не отвръща на молитви. И помоли се той пред погледа на Трогул:

– Само обърни обратно страниците си към името на някой, що не е написано вече, и далеч оттук, от място на име Земя, ще се надигнат молитвите на малки хорица, които славят името на Трогул. Тъй щото има наистина надалече място на име Земя, където хората ще се молят на Трогул.

И тогаз проговори Трогул, дето обръща страници и не отвръща на молитви, и гласът му бе като шепота на пустошта нощем, когато всички ехота са умрели:

– Колкото и да впиват нокти вихрушките на Юга в страница, що обърната е вече, нивга няма да могат да я върнат обратно.

И тогаз, поради думите в книгата, що казваха че тъй ще бъде, се оказа Ядин легнал насред пустинята, и там някой му даде вода, и после го закара на камила до Бодрахан.

И рекоха някои там, че той просто е сънувал, задушаван от жаждата, докато е обикалял сред скалите в пустинята. Но някои старци от Бодрахан казват, че наистина седи там някъде далече Нещо на име Трогул, дето е ни бог ни звяр, дето обръща страници на книга, черни и бели, черни и бели, докато не стигне до думите: *Маи Дуун Изан*, що значат Край Завинаги, и книгата и боговете и световете няма да ги има повече.

Йонат Пророкът

Йонат бе първият сред пророците, пророкували пред хората.

Това са словата на Йонат, първият сред всички пророци:

Има богове в Пегана.

Спях една нощ. И насред съня ми дойде Пегана съвсем близо. И бе пълна Пегана с богове.

Видях боговете пред себе си, както човек вижда туй, що е желал.

Не видях единствено МАНА-ЙУУД-СУШАИ.

И в този час, часът на съня ми, разбрах.

И краят и началото на знанието ми, и всичко, що знаех, беше – Човек Не Знае.

Тръгни да дириш нощем самия ръб на мрака, или дири да найдеш рожденото място на дъгата, дето извива се над хълмовете, недей да дириш единствено туй, що свързано е със сътворението на боговете.

Хвърлили са боговете светлина над отвъдния край на Нещата, що Ще Дойдат, та те да изглеждат на хората по-щастливи от Нещата, що Са.

За боговете Нещата, що Ще Дойдат са същите като Нещата, що Са, и нищо не мени се в Пегана.

Не са боговете милостиви, ала не са и злотворни. Те са, които разрушават Дните, що Бяха, ала те и изпълват със слава Дните, що Ще Бъдат.

Човек трябва да изтърпи Дните, що Са, ала боговете са му оставили невежеството като успокоение.

Не търси да знаеш. Търсенето ще те изтощи, и ще се върнеш от него уморен, да почиваш най-сетне там, отдето тръгнал си в своето търсене.

Не търси да знаеш. Дори аз, Йонат, най-старият измежду пророците, превит под мъдростта на дълги години и уморен от търсене, зная само, че човек не знае.

Някога тръгнах да търся, да зная всичко. Сега зная само едно, и скоро Годините ще ме отнесат надалеч.

Пътят на моето търсене, що води отново до търсене, трябва да бъде вървян от още много-много други, когато Йонат вече не е Йонат.

Не стъпвай по този път.

Не търси да знаеш.

Това са Думите на Йонат.

Юг Пророкът

Когато Годините отнесоха Йонат, и той бе мъртъв вече, нямаше повече пророк сред хората.

Но хората все търсеха да знаят.

И рекоха тогава те на Юг:

– Бъди ти наш пророк, и знай всичко, и кажи ни всичко за Всичко.

И рече Юг:

– Аз зная всичко.

И бяха хората доволни.

И рече Юг за началото, че е било в собствената му градина, и за края, че се е случил той пред взора на Юг.

И хората забравиха Юг.

Един ден Юг видя Мунг отвъд хълмовете да прави знака на Мунг. И Юг вече не бе Юг.

Алхирет-Хотеп Пророкът

Когато Юг престана да бъде Юг, рекоха хората на Алхирет-Хотеп:

– Бъди наш пророк, и бъди мъдър като Юг.

И рече Алхирет-Хотеп:

– Аз съм мъдър като Юг.

И бяха хората много щастливи.

И рече Алхирет-Хотеп за Живота и Смъртта:

– Те са дело на Алхирет-Хотеп!

И хората му донесоха дарове.

Един ден написа Алхирет-Хотеп в книга: „Алхирет-Хотеп знае всичко за Всичко, тъй като е говорил с Мунг.“

И пристъпи Мунг иззад него, правейки знака на Мунг, и рече:

– Знаеш значи ти всичко, нали, Алхирет-Хотеп?

И Алхирет-Хотеп се присъедини към Нещата, що Бяха.

Кабок Пророкът

Когато се присъедини Алхирет-Хотеп към Нещата, що Бяха, а хората продължаваха да търсят да знаят, те рекоха на Кабок:

– Бъди така мъдър, както беше Алхирет-Хотеп.

И стана Кабок премъдър в очите си и в очите на хората.

И рече Кабок:

– Мунг прави знака си срещу хората или се въздържа по съвет на Кабок.

И рече едному:

– Прегрешил си ти към Кабок, и Мунг ще стори знака на Мунг срещу теб.

И рече другиму:

– Носил си ти дарове на Кабок, и Мунг няма да стори знака на Мунг срещу теб.

Една нощ, докато се радваше Кабок на даровете, що хората му бяха донесли, чу той стъпките на Мунг да стъпват в градината на Кабок, около къщата му в нощта.

И Кабок що знаеше Всичко се уплаши, тъй като бяха стъпките тежки и нощта тиха, и не знаеше той какво лежи зад гърба на Мунг, което никой не е виждал.

Но когато дойде сутрешният светлик и изгря светлина над Световете, и Мунг не стъпваше вече из градината му, забрави Кабок страховете си и рече:

– Чул съм сигурно стадо добитък, що тъпчело е из градината на Кабок.

И се зае Кабок с работата си, що беше да знае Всичко, и да казва на хората Всичко, и да хвърля светлина върху Мунг.

Но тази нощ Мунг отново прекрачи из градината на Кабок, около къщата му в нощта, и застана пред прозореца на къщата като изправена сянка, та Кабок разбра, че туй наистина е Мунг.

И стисна силен страх гърлото на Кабок, тъй че прегракна гласът му, и извика той:

– Ти си Мунг!

И Мунг леко наклони глава и продължи да крачи из градината на Кабок, около къщата му в нощта.

И лежеше Кабок, и слушаше с ужас в сърцето.

Но когато дойде сутрешният светлик и изгря светлина над Световете, спря Мунг да върви из градината на Кабок, и изпита Кабок надежда, но и тежък ужас от идването на третата нощ.

И когато дойде третата нощ, и прилепът се бе прибрал у дома си, и вятърът бе заглъхнал, и нощта бе съвсем тиха.

И лежеше Кабок и слушаше, и помръдваха за него крилете на нощта едва-едва.

Но преди нощта да е срещнала сутринта по пътя между Пегана и Световете, тръгнаха стъпките на Мунг из градината на Кабок, към вратата на Кабок.

И побягна Кабок от дома си, както бяга преследван звяр, и

простря се пред Мунг.

И направи Мунг знака на Мунг, и посочи към КРАЯ.

И спряха страховете на Кабок вече да измъчват Кабок, тъй като той и те бяха вече сред Нещата, що Бяха.

За бедата, що споходи Юн-Илара край морето, и за строежа на Кулата на Края на Дните

Когато Кабок и страховете му намериха покой, потърсиха хората пророк, дето да няма страх от Мунг, че бе вдигнал той ръка срещу пророците.

И намериха накрая Юн-Илара, що пасеше овце и нямаше страх от Мунг, и го доведоха хората в града, за да бъде техен пророк.

И построи Юн-Илара кула край морето, що да гледа към залеза на Слънцето. И нарече я Кулата на Края на Дните.

И в края на всеки ден се изкачваше Юн-Илара на върха на кулата си и поглеждаше към залеза на Слънцето, за да изкрещи ругатни към Мунг:

– О Мунг, чиято ръка гаси слънцето! Треперят хората от теб, ала ти се кланят, понеже се боят от теб. Но тук стои човек, който няма този страх. Убиецо, господарю на заколението и всичко мрачно, отвратителен и безмилостен, направи пред мен знака на Мунг ако искаш, но докато мълчанието на този знак не запечата устните ми, ще проклинам Мунг в лицето му.

И хората по улиците отдолу се дивеха на Юн-Илара, що нямаше страх от Мунг, и му носеха дарове; но в домовете си след падането на нощта се молеха отново с преклонение пред Мунг.

Но Мунг рече:

– Бива ли човек да ругае бог?

И все пак не идваше Мунг при Юн-Илара, докато той крещеше ругатните си от своята кула край морето.

И Шиш отпращаше през Световете надалеч Време, и убиваше Часовете, що са му служили добре, и викаше нови от безвременната пустош, що лежи отвъд Световете, и ги пращаше да нападат всичко. И прати Шиш белота по косите на Юн-Илара, и бръшлян по кулата му, и умора по крайниците му, а Мунг все не го спохождаше.

И когато за Юн-Илара стана Шиш по-омразен бог, отколкото Мунг беше бил някога, спря той да крещи ругатните си към Мунг когато слънцето се спуснеше, и така докато не дойде ден умората от дара на Киб да пренатежи на Юн-Илара.

И тогава се провикна Юн-Илара от върха на Кулата на Края на Дните, и потърси Мунг с плач:

– О, Мунг! О, най-любим от боговете! О, Мунг, най-желан от всички! Дарената от теб смърт е ценност за хората, дава лекота и отдих и мълчание и връщане към Земята. Дава Киб единствено страдание и умора, и Шиш праща горчилка с всеки час, с който решава да нападне света. Йохарнет-Лахаи не идва вече при мен. Нямам вече щастие с Лимпанг-Тунг. Изоставят ли другите богове някого, остава му само Мунг.

Но Мунг рече:

– Бива ли човек да ругае бог?

И по цял ден и цяла нощ плачеше Юн-Илара с глас:

– О, как тъжа за часа на оплакването от другите, и за красивите гирлянди цветя и сълзите, и за влажната и черна земя. О, как жадувам за покой долу под тревата, де здравите крака на дърветата държат се за света, де нивга не идва вятърът що духа сега през костите ми, де дъждът идва стоплен и успокоен, а не пратен от буря, де костите лесно и щастливо се разделят една от друга в мрака.

Така се молеше Юн-Илара, що бе ругал в младостта и глупостта си, без да зачита Мунг.

Все още купчина кости, що все още са Юн-Илара, лежи до разрушената основа на кулата, която някога той построи, и от тях все още се носи с вятъра писклив глас и плаче за милостта на Мунг, ала я няма нея и не се знае ще дойде ли.

Как боговете погубиха Сидит

Беда владееше долината на Сидит. Чума вирлуваше там вече от три години, а през последната от трите и суша, и сякаш туй бе малко, и война се задаваше.

Из цял Сидит умираха хора денем и нощем, и денем и нощем се молеха горещо жреците на боговете в храма на Всички богове освен Един (тъй като никой не може да се моли на МАНА-ЙУУД-СУШАИ).

И казваха те:

– Може дълго време да чува човек бръмченето на мънички насекоми и все пак да не забелязва, че го е чул, тъй че може и боговете отначало да не чуват молитвите ни, дорде не бъдат повтаряни твърде дълго. Но безпокоят ли молитвите ти тишината предълго, може би някой бог, като крачи по ливадите на Пегана, ще срещне някоя от изгубените ни молитви, що пърха като

пеперуда, запратена сред буря и с прекършени до едно крила. Тогава, ако боговете са милостиви, може да облекчат страховете ни тук в Сидит, а пък иначе може да ни смачкат, бидейки високомерни. И не ще вече срещаме безпокойство в Сидит, с чумата му и глада му и страха му от война.

Но през четвъртата година на чумата и втората година на сушата, и все още под страха от война, дойдоха всички хора от Сидит пред вратата на Храма на Всички богове освен Един, де други не влизат освен жреците, а само оставят дарове и си тръгват.

И се провикнаха там хората:

– О, Висши Пророче на Всички богове освен Един, Жрецо на Киб, Жрецо на Шиш и жрецо на Мунг, Разкривателю на тайните на Дорожанд, Получателю на даровете на хората и Господарю на молитвата, що правиш в Храма на Всички богове освен Един?

И Арб-Рин-Хадит, който беше Висш Пророк, отвърна:

– Моля се за всички хора.

Но хората отвърнаха:

– О, Висши Пророче на Всички богове освен Един, Жрецо на Киб, Жрецо на Шиш и жрецо на Мунг, Разкривателю на тайните на Дорожанд, Получателю на даровете на хората и Господарю на молитвата, четири дълги години вече се молиш ти заедно с всички останали жреци като теб, а през това време ние ти носим дарове и умираме. И сега, щом Те не са те чули за четири мрачни години, ти трябва да отидеш и да сложиш пред лицата Им молитвата на хората от Сидит, когато те слязат да подкарат гърма към пасището му навръх планината Агринаун. Или повече няма да има дарове пред вратата на храма ти, дорде пада росата, от които ти и другите жреци да се храните.

И кажи тогава пред лицата Им: „О, Всички богове освен Един, Господари на Световете, чието дете е затъмнението, снемете чумата си от Сидит, тъй щото твърде дълго сте играли играта на боговете с хората от Сидит, що с радост биха се разделили с боговете.“

И тогава с голям страх отвърна Висшият Пророк:

– Ами ако се разгневят боговете и погубят Сидит?

И отвърнаха хората:

– Тогаз най-сетне ще е свършила чумата, и гладът, и страхът от война.

И тази нощ гърмът забоботи над Агринаун, що е връх над всички други върхове в земите на Сидит. И измъкнаха хората Арб-Рин-Хадит от храма му, и го проводиха към Агринаун, и рекоха:

– Вървят тази нощ връз планината Всички богове освен Един.

И тръгна с трепет Арб-Рин-Хадит към боговете.

И на следващата сутрин се върна от Агринаун побелял и изплашен Арб-Рин-Хадит обратно в долината, и проговори на хората, и рече:

– Лицата на боговете са като желязо и няма милост в чертите им. Няма надежда от боговете.

Тогава рекоха хората:

– Ти трябва да отидеш при МАНА-ЙУУД-СУШАИ, на когото никой човек не може да се моли: търси го навръх Агринаун, що издига се чист и ясен в затишието преди сутринта. И на върха му, де всичко е в покой, сигурно почива и МАНА-ЙУУД-СУШАИ. Иди при него и речи: „Зли богове си създал, и те стоварват зло връз Сидит.“ Може би пък да е забравил той за всички свои богове, или пък да не е чувал за Сидит. Избягнал си ти гърма на боговете, сигурно ще можеш да избегнеш също и покоя на МАНА-ЙУУД-СУШАИ.

И в утрото, когато небето и езерата са чисти и светът е в покой, а Агринаун още повече от света, Арб-Рин-Хадит пропълзя в страх към склоновете на Агринаун, тъй като хората бяха твърдо решени.

Целия този ден го виждаха хората да се катери. Цяла нощ почива той близо до върха. Но преди сутринта на следващия ден, тези които бяха будни вече го видяха насред покоя, точица насред синьото, да протяга ръце от върха нагоре към МАНА-ЙУУД-СУШАИ. И в следващия миг го нямаше там вече, и никога повече не видяха хората този, що дръзна да наруши покоя на МАНА-ЙУУД-СУШАИ.

И тези, що разказват сега за Сидит, говорят как буйно и могъщо племе помело хората в долина, отслабена от чума, в която имало храм на Всички богове освен Един, без висш жрец в него.

Как Имбаун стана в Арадек

Висш Пророк на Всички богове освен Един

Бе ред на Имбаун да стане Висш Пророк в Арадек на Всички богове освен Един.

От Ардра, Рудра и земите отвъд тях дойдоха всички Висши Пророци на Земята в Арадек, в Храма на Всички богове освен Един.

И рекоха тогава те на Имбаун, че Тайната на Нещата е на върха

на купола на Залата на Нощта, ала бледо изписана и на език непознат.

По средата на нощта, между залязващото и изгряващото слънце, доведоха те Имбаун в Залата на Нощта, и му пропяха:

– Имбаун, Имбаун, Имбаун, погледни към тавана, де изписана е Тайната на Нещата, ала бледо и на език непознат.

И погледна нагоре Имбаун, но мракът бе толкова дълбок в Залата на Нощта, че сякаш ги нямаше около Имбаун Висшите Пророци, що дойдоха от Ардра, Рудра и земите отвъд тях, и нищо друго не се съзираше в Залата на Нощта.

И попитаха тогава Висшите Пророци:

– Що виждаш ти, Имбаун?

И рече Имбаун:

– Нищо.

И попитаха тогава Висшите Пророци:

– Що знаеш ти, Имбаун?

И рече Имбаун:

– Нищо.

И проговори тогава Висшият Пророк от Елд, на Всички богове освен Един, що пръв е сред пророците на Земята:

– О, Имбаун! Всички сме гледали нагоре в Залата на Нощта към Тайната на Нещата, ала винаги цареше тук мрак, и Тайната бе бледа и на език непознат. Сега знаеш ти каквото всички Висши Пророци знаят.

И рече Имбаун:

– Зная.

И стана Имбаун Висш Пророк в Арадек на Всички богове освен Един, и се молеше за всички хора, що не знаеха, че винаги мрак е в Залата на Нощта, и че тайната е изписана бледо и на език непознат.

Тези са думите на Имбаун, що написа той в книга, тъй щото всички хора да знаят:

– В дванайсетата нощ на деветстотната луна, когато се надигна в долината нощта, направих аз мистичните ритуали на всеки от боговете в храма ми, и тъй пожелах, за да не се разсърди някой от боговете в нощта и да ни погуби, докато спим.

И докато изричах последната от свещени тайни думи, заспах аз в храма, победен от умората, с глава към олтара на Дорожанд. И тогава насред покоя, докато спрях, влезе Дорожанд в храма в облик на смъртен, и докосна ме по рамото, и се пробудих.

Но когато видях, че очите му светят в синьо и осветяват целия храм, разбрах че бог е туй, ако и да бе дошъл в облик на смъртен. И рече Дорожанд: „Пророко на Дорожанд, гледай сега, та хората да знаят.“ И показа ми пътищата на Шиш, проточили се далеч

надолу в бъдещето време. И нареди ми да стана и да вървя където той посочи, без да говори думи, но със заповедта на очите си.

И тъй през дванайсетата нощ на деветстотната луна тръгнах аз с Дорожанд надолу по пътищата на Шиш в бъдещето време.

И навсякъде край пътя хора убиваха хора. И сумата на техните убийства по-голяма бе от смъртите от чума или коя да е друга от злините на боговете.

И се надигаха градове и после сриваха къщите си в прах, и пустинята винаги се завръщаше където е била преди, и покриваше и скриваше и последното от туй, що обезпокоило е мира ѝ.

И пак хората убиваха хора.

И стигнах най-сетне до време, когато хората не впрягаха в ярема си зверове, но създаваха зверове от желязо.

И след това убиваха хората хора чрез мъгли.

И тогава, тъй като убийствата надхвърлиха желанието им, възцари се мир над света, доведен от ръката на убиец, и хората не убиваха хора вече.

И градовете се умножиха, и отхвърлиха пустинята и покориха мира ѝ.

И внезапно видях аз, че КРАЯТ е близо, тъй щото движение имаше над Пегана като от Някой, що се е уморил да почива, и видях че кучето Време се присвива да скочи, с поглед към гърлата на боговете, от едно гърло на друго, и барабаненето на Скарл отслабна.

И ако има как бог да се бои, изглеждаше като да личи страх в лицето на Дорожанд, и ме хвана той за ръка и ме поведе обратно по пътищата на времето, за да не съзра аз КРАЯ.

И видях тогава да се въздигат градове от праха отново и да се разсипват отново в пустинята, от която са издигнати; и отново спях в Храма на Всички богове освен Един, с глава към олтара на Дорожанд.

И тогава отново осветен бе Храмът, ала не със светлина от очите на Дорожанд; само зората беше пристигнала синя откъм Изток и хвърляше лъчи през арките на Храма. И тогава се събудих и извърших сутрешните ритуали и мистерии на Всички богове освен Един, за да не се разсърди някой от боговете през деня и да скрие Слънцето.

И разбрах, че след като аз, що бях бил тъй близо до КРАЯ, не го бях видял, то човек не бива никога да го вижда или да знае съдбата на боговете. Това Те са скрили.

Как Имбаун срещна Зодрак

Лежеше и си почиваше пророкът на боговете край реката, и гледаше как тя тече.

И докато лежеше, чудеше се той над Същността на Нещата, и над творенията на всички богове. И му се струваше на пророка на боговете, докато гледаше реката как тече, че Същността е правилна същност и боговете са добронамерени богове. Но все пак имаше тъга в Световете. Изглеждаше, че Киб е щедър, че Мунг успокоява страдащите, че не се разправя твърде грубо Шиш с часовете и че всички богове са добри. Но все пак имаше тъга в Световете.

И рече тогава пророкът на боговете, докато гледаше реката как тече:

– Има някакъв друг бог, за когото нищо не е писано.

И внезапно забеляза пророкът някакъв старец, който плачеше край реката и викаше:

– О, тежко ми! О, тежко ми!

Бе белязано лицето му с подписа и печата на премного години, но въпреки туй жилаво бе тялото му. И с тези думи разказва пророкът в книгата си що стана после:

Рекох аз:

– Кой си ти, що плаче край реката?

А той отвърна:

– Аз съм глупак.

Рекох аз:

– Челото ти е белязано от мъдрост, каквато има само в книгите.

А той отвърна:

– Аз съм Зодрак. Преди хиляди години пасях овце навръх хълм, що се спуска към морето. А настроението на боговете е менливо. Преди хиляди години бе то весело. И рекоха те: „Нека въздигнем човек сред нас, че да се посмеем в Пегана.“

И очите им, що гледаха мен, виждаха не само мен, но и НАЧАЛОТО и КРАЯ, и всички други Светове също. И рекоха тогава боговете, говорейки както говорят богове: „Върви си обратно при овцете си.“

Но аз, глупакът, бях чул да казват по земята, че който види боговете сред Пегана става като един от тях, ако го поиска право в лицата им, и Те не могат да убият който Ги е гледал в очите.

И аз, глупакът, рекох: „Гледал съм боговете в очите, и искам каквото човек може да поиска от боговете, когато видял Ги е в Пегана.“ И кимнаха боговете, и рече Худразаи: „Такъв е законът на боговете.“

А аз бях само овчар – как можех да зная?

И рекох: „Ще направя хората богати.“ А боговете рекоха: „Що е богатство?“

И рекох: „Ще им изпратя любов.“ А боговете рекоха: „Що е любов?“

И изпратих злато из Световете, ала уви! Изпратих заедно с него и бедност и завист. И изпратих аз любов сред Световете, ала изпратих заедно с нея и тъга.

И сега, смесил злато и любов най-безразсъдно в едно, не мога вече да поправя каквото съм сторил, тъй като делата на боговете са дела сторени и нищо не може да ги върне назад.

Тогава рекох: „Ще дам на хората мъдрост, за да бъдат щастливи.“ Но тези, що получиха мъдрост от мен, разбраха че не знаят нищо, и от радостни преди станаха лишени от щастие.

И аз, що пожелах да направя хората щастливи, направих ги вместо туй тъжни, и развалих прекрасния ред на боговете.

И ръката ми вече завинаги е на дръжката на ралото Им. Та аз бях само овчар – как можех да зная?

И сега идвам при теб, докато почиваш край реката, да измоля от теб прошката ти, тъй като имам нужда да ми прости човек.

А аз отвърнах:

– О, Господарю на седемте небета, чиито деца са бурите, бива ли човек да прощава на бог?

А той рече:

– Не са съгрешили толкова хората пред боговете, колкото боговете са съгрешили пред хората, откакто аз стоя насред сбора им.

И аз, пророкът, отвърнах:

– О, Господарю на седемте небеса, чиято играчка е гърмът, ти си един от боговете, каква нужда може да имаш от думите на човек?

А той рече:

– Наистина съм един от боговете и говорят те на мен както говорят помежду си, но винаги има усмивка на устните Им и поглед в очите Им, който казва: „Ти бе само човек.“

И аз рекох:

– О, Господарю на седемте небеса, пред чиито крака Световете са като пясък, щом ти ми нареждаш тъй, аз човекът ти прощавам.

А той отвърна:

– Аз бях само овчар, нямаше как да зная.

И след туй изчезна.“

Пегана

Провикна се пророкът на боговете към боговете:

– О! Всички богове освен Един – тъй щото никой не може да се моли на МАНА-ЙУУД-СУШАИ – къде отива животът на човек, когато Мунг направи срещу тялото му знака на Мунг? Хората, що си играете с тях, търсят да разберат.

Но боговете отвърнаха, говорейки през мъглите:

– Ако трябваше да кажеш ти тайните си на зверовете, и ако можеха зверовете да те разберат, дори тогава боговете не биха ти разкрили тайната на боговете, тъй щото богове и зверове и хора биха били едно и също, всички знаейки едни и същи неща.

Дойде тази нощ Йохарнет-Лахаи в Арадек, и рече на Имбаун:

– Защо ти е да знаеш тайната на боговете, щом боговете не могат да ти я кажат?

Когато не духа вятър, къде тогава е вятърът?

Или когато не живееш, къде си?

Защо е нужно вятърът да се вълнува от часовете на покоя, или пък ти от смъртта?

Твоят живот е дълъг, Вечността е къса.

Толкова къса е, че ако ти умреш и Вечност отмине после, и ако след туй се възродиш отново, ще речеш: „Затворих си очите само за миг.“

Има вечност зад тебе, същата като тази пред тебе. Оплаквал ли си вековете, отминали преди теб, ти който си толкова уплашен, че векове ще отминат след теб?

Тогава рече пророкът:

– Как да кажа на хората, че боговете не са проговорили и пророкът им не знае? Стане ли туй, пророк няма да бъда вече и друг ще получава даровете на хората вместо мен.

И рече тогава Имбаун на хората:

– Проговориха боговете, и рекоха: „О Имбаун, пророче Наш, тъй е както вярват хората, чиято мъдрост е разкрила тайната на боговете. Когато умрат хората, те ще отидат в Пегана, там където живеят боговете, там където има удоволствие без край. Място е Пегана, цялото бяло от върховете на планини, и на всяка седи бог, и хората ще живеят по склоновете на планините, всеки под този бог, комуто най-много се е кланял, дорде е живял сред Световете. И ще се носи там музика, по-прекрасна от сънищата ти, сред аромата на всички градини из Световете, и някъде някой ще пее стара песен, и тя ще изглежда като полузабравена. И ще има там градини, винаги от слънце огрени, и ручеи, които не свършват в море, под небеса, що са винаги сини. И няма да има там дъжд, нито пък горчилка. Единствено рози, разцъфтели

напълно във висините на Пегана, ще поръсват цветовете си над краката ти, и само далече на забравената земя ще се носят нагоре към теб гласовете, що са те окуражавали в детството ти в градините на младостта ти. И въздъхнеш ли по някой спомен от света, понеже чуваш незабравени гласове, ще изпратят тогава боговете към теб крилати вестоносци да те успокоят в Пегана, и ще им рекат: „Там въздиша някой, що спомнил си е Земята.“ И ще направят те Пегана още по-примамлива за теб, и ще поемат ръката ти и ще зашепнат в ухото ти, дорде не забравиш старите гласове.

И освен цветята на Пегана ще е порасла дотам и розата, що цъфтяла е пред дома, където си се родил. И ще стигнат там също носещи се отзвуци от всичката музика, що очаровала те е някога.

И още, докато седиш на полянките сред градините, що обгръщат планините на Пегана, и докато слушаш мелодията, що докосва сърцата на боговете, ще се простре далеч долу пред теб нещастната Земя, докато от гледане от доволството си към мъките не изпиташ щастие ти, че си мъртъв.

И от трите велики планини, що стоят горди и над всички други – Гримбол, Зеебол и Трехагобол – ще повеят вятърът на утрото и вятърът на целия ден, понесени на крилете на всички пеперуди, умирали някога по Земята, за да разхладят боговете и Пегана.

Далече в Пегана сребрист фонтан, позован от боговете нагоре от Централното Море, ще запрати водите си нависоко, и над най-високия от върховете на Пегана, над Трехагобол, ще се разсипе в бляскави мъгли, за да покрие сърцето на Пегана, и да изтъче завеса около мястото на почивка на МАНА-ЙУУД-СУШАИ.

Самотен, неподвижен и отдалечен под основите на една от вътрешните планини, лежи голям лазурен басейн.

Който погледне надолу във водите му, може да види целия си живот, какъвто е бил из Световете, и всичките дела, що е сторил.

Никой не ходи при този басейн и никой не гледа в дълбините му, тъй като всички в Пегана са страдали и всички са съгрешили с по някой грях, и всичко туй лежи в басейна.

И няма мрак в Пегана, тъй като щом нощта покори слънцето и успокои света и превърне белите върхове на Пегана в сиви, тогава светят сините очи на боговете като слънчеви зайчета по морски вълни, де всеки бог седи върху планината си.

И най-Накрая, през някой следобед, може би през лятото, ще рекат боговете, говорейки с богове: „Как изглежда МАНА-ЙУУД-СУШАИ, а как – КРАЯТ?“

И тогава МАНА-ЙУУД-СУШАИ ще отдръпне с ръката СИ мъглите, що прикриват покоя му, и ще рече: „Това е Лицето на МАНА-ЙУУД-СУШАИ, и това е КРАЯТ.“

И тогава рекоха хората на пророка:

– Не очертават ли черни хълмове кръг някъде в някоя забравена земя, и не обрамчват ли широк колкото долина котел, където стопена скала да се гърчи и да бучи, и където корените на планините биват изхвърлени нагоре към повърхността и бълбукат и се спускат надолу отново, та да кипят там враговете ни завинаги?

И отвърна пророкът:

– Написано е с огромни слова върху основите на планините в Пегана, връз които седят боговете: „Твоите Врагове Са Опростени.“

Мъдростите на Имбаун

Рече Пророкът на боговете:

– Ето, седи тук край пътя лъжепророк, и на всички що търсят да познаят скритите дни, казва той: „Призори ще говори с теб Кралят, когато колесницата му мине оттук.“

И не само туй – носеха всички на лъжепророка дарове, и повече спираха да слушат неговите думи, отколкото тези на Пророка на боговете.

PETER
SAN
2015

Тогава Имбаун рече:

– Що знае Пророкът на боговете? Зная само, че и аз и другите хора нищо не знаем от туй, що касае било боговете, било хората. Това ли да кажа на хората аз, дето съм техен пророк?

Та защо избират хората пророци, ако не за да изкажат те надеждите човешки, и да рекат на хората, че надеждите им ще се сбъднат?

Казва лъжепророкът: „Призори ще говори с теб кралят.“ Не бива ли аз да говоря: „Призори ще говорят с теб боговете, докато ти почиваш в Пегана“? Та да са щастливи хората, и да знаят, че надеждите им ще се сбъднат, щом са повярвали, че са избрали пророк да им говори.

Но какво ще е за Пророка на боговете, при когото никой не идва да каже: „Надеждите ти ще се сбъднат“, комуто никой няма да направи странни знаци пред очите, че да успокои страха от смъртта му, комуто единствен песнопенията на жреците нищо не носят?

Продал е Пророкът на боговете щастието си срещу мъдрост, и надеждите си срещу тези на хората.

И рече също Имбаун:

– Гневен ли си нощем, погледни колко са спокойни звездите. Защо да се гневят малките, когато великите са така спокойни? Или гневен ли си денем, погледни далечните хълмове и виж спокойствието, що краси лицата им. Защо да се гневиш, когато те са толкоз мирни?

Не се гневи на хората, тъй като те движени са също като теб от Дорожанд. Мушкат ли се един друг волове, запрегнати в общ ярем?

Не се гневи и на Дорожанд, защото туй е все едно да трошиш голи ръце в канари от желязо.

Тъй е всичко туй, защото тъй е предначертано. Не се гневи тогаз срещу туй що е, тъй като е предначертано.

И рече Имбаун:

– Издига се Слънцето и огрява всичко, що види, и капка по капка превръща обикновената роса в скъпоценни камъни. И сътворява красота връз хълмовете.

И човек се ражда, и градините на младостта му са пълни със слава. И то, и той са тръгнали да сторят каквото Дорожанд ги стори.

Скоро слънцето ще залезе, и меко-меко ще запремигват сред мълчанието всичките звезди.

И човек умира, и тихо над гроба му тъгуващите ще плачат.

Няма ли отново да се надигне животът му някъде насред

всичките светове? Няма ли той отново да съзре градините на младостта си? Или пък ще е туй краят му?

Как Имбаун говори за смъртта на краля

Вилнееше из Арадек такава чума, че щом погледнеше Кралят от палата си, виждаше хора да умират. И когато виждаше Кралят смъртта, изпълваше го страх, че един ден дори Кралят ще умре. И нареди той на стражите да му доведат най-мъдрия пророк, що може да се намери в Арадек.

И дойдоха вестоносци до храма на Всички богове освен Един, и се провикнаха със силен глас, след като бяха заповядали тишина:

– Разахан, Крал на Арадек, Принц по право на Илдун и Илдаун, Принц-покорител на Патиа, Езек и Ажан, Господар на хълмовете, изпраща поздрави на Висшия Пророк на Всички богове освен Един.

И след това го доведоха пред Краля.

И рече Кралят на пророка:

– О, Пророко на Всички богове освен Един, чака ли наистина и мен смърт?

А пророкът отвърна:

– О, Кралю! Няма как хората ти да се радват вечно – един ден Кралят ще умре.

А Кралят отвърна:

– Тъй може да е, но ти със сигурност ще умреш. Може аз да умра още същия ден, но дорде съм жив, животът на хората е в ръцете ми.

Тогава отведоха стражите пророка.

И в Арадек вече имаше само пророци, що не говореха за смърт на Краля.

PETERSEN
2015

За Ууд

Казват хората, че ако стигнеш до Сундари, отвъд всички равнини, и се изкатериш на върха му, без да те докопа лавината, що винаги седи по склоновете му, че тогава ще се открият пред теб много върхове. И ако изкатериш и тях и пресечеш долините им (що са седем, както са седем и върховете), ще стигнеш накрая до земята на забравените хълмове, де сред много долини и бели снегове стои „Великият храм на само Един бог“.

И има там сънуващ пророк, що не върши нищо, и унесени в дрямка жреци около него.

Те са жреците на МАНА-ЙУУД-СУШАИ.

Забранено е да работиш в този храм, забранено е и да се молиш. Нощта и денят еднакви са вътре зад вратите му. Почиват те, както почива МАНА. И името на пророка му е Ууд.

По-велик пророк е Ууд от кой да е друг пророк на Земята, и от всички заедно също. И казват някои, че ако Ууд и жреците му се помолят с песен заедно и повикат МАНА-ЙУУД-СУШАИ, то тогава ще се пробуди МАНА-ЙУУД-СУШАИ, тъй като сигурно чул би той молитвите на собствения си пророк – и че тогава ще е краят на Световете.

Има също и друг път към земята на забравените хълмове, и гладък и прав път е той, и минава през сърцето на планините. Ала по потайни причини по-добре е за теб да тръгнеш през върховете и снеговете, дори ако ще погинеш по пътя, отколкото да стигнеш до дома на Ууд по гладкия и прав път.

Реката

Извира река от Пегана, що не е нито река от вода, нито река от огън, и тече тя през небесата и Световете чак до Ръба на Световете, река от мълчание. По всички Светове има звуци, шумове на движение и отзвуци от гласове и песни. Над Реката обаче нивга не се чува звук, тъй като там всеки екот умира.

Извира Реката от барабаненето на Скарл, и винаги тече между брегове от гръмотевица, дорде не стигне до пустошта отвъд Световете, отвъд най-слабата звезда, долу до Морето на

Мълчанието.

Лежах в пустинята отвъд всички градове и звуци, и течеше над мен през небето Реката на Мълчанието. И на ръба на пустинята нощта се бореше със Слънцето, и внезапно победи.

И тогава сред Реката видях построения от сънища кораб на бога Йохарнет-Лахаи, и огромният му борд се издигаше сив във въздуха над Реката на Мълчанието.

Дъските му бяха стари сънища, отдавна изсънувани, и мечти на поети бяха високите му и стройни мачти, а въжетата му бяха усукани от надежди човешки.

По палубата му гребци размахваха гребла от сън направени, и гребците бяха хора от желанията човешки, и принцове от стари легенди, и хора, що са отдавна умрели, и хора, що нивга не са живели.

И се накланяха те напред и назад, за да пренасят Йохарнет-Лахаи през Световете без нито звук от гребане. С всеки полъх на вятъра се издигат към Пегана надеждите и желанията човешки, за които няма дом сред Световете, и там Йохарнет-Лахаи ги втъкава в сънища, за да ги занесе отново при хората.

И всяка нощ тръгва с построения си от сънища кораб Йохарнет-Лахаи, с всички сънища на борда, да върне обратно на хората техните стари надежди и забравените им желания.

Но преди денят да се върне отново в царството си, и всички настъпателни армии на зората да запратят червените си сулици в лицето на нощта, Йохарнет-Лахаи напуска спящите Светове и гребе обратно нагоре по Реката на Мълчанието, дето тече от Пегана към Морето на Мълчанието, що лежи отвъд Световете.

И името на реката е Имрана, Реката на Мълчанието. Всички, що се уморят от шума на градовете и се изтощят от врявата, пропълзяват насред нощта към кораба на Йохарнет-Лахаи и се качват на него, сред сънищата и желанията от стари времена, лягат на палубата и в съня си потъват в Реката, докато Мунг зад тях прави знака на Мунг, понеже те така са пожелали. И, легнали там на палубата сред припомнените си желания и песните, които никога не са изпели, и плават нагоре по Имрана чак до зори, там дето шумът на градовете никога не стига, нито се чува гласът на гръмотевицата, нито пък среднощният вой на Болката, докато тя гризе телата човешки, и далечни и забравени са дребните грижи, що изпълват всички Светове.

Но където Реката протича през портите на Пегана, между великите съзвездия-близнаци Юм и Готум, де Юм е страж отляво и Готум отдясно, там седи Сирами, господар на Забравата. И щом се приближи корабът, Сирами поглежда със сапфирените си очи лицата и през лицата на тези, що са уморени от градовете, и

докато той гледа, и тези пред погледа му не помнят нищо, той внимателно махва с длани. И с движението на дланите на Сирами падат от тези, що го гледат, всички техни спомени, освен тези неща, що не могат да бъдат забравени дори отвъд Световете.

Речено е, че когато Скарл спре да бие тъпана си, и МАНА-ЙУУД-СУШАИ се пробуди, и боговете на Пегана разберат, че е дошъл КРАЯТ, че ще се качат тогава боговете на галеони от злато, и родени от съня и мечтите гребци ще ги понесат надолу по Имрана (кой знае къде или пък защо?), дорде не стигнат където Реката се влива в Морето на Мълчанието, и ще бъдат богове на нищото там, де нищо е и никой звук нивга не стига. И надалеч на брега на реката ще ръмжи старото им куче Времето, що ще търси да разкъса господарите си. И ще мисли МАНА-ЙУУД-СУШАИ някакъв друг план за богове и светове.

Птицата на съдбата и КРАЯТ

В края на всичко гръмотевицата, бягайки да избегне съдбата на боговете, ще изреве страховито сред Световете; и Времето, кучето на боговете, ще заръмжи гладно към господарите си, понеже е изпосталяло от старост.

И от сърцето на долините на Пегана птицата на съдбата Мосан, чийто глас е като тръба, ще се издигне с могъщи удари на крилете си над планините на Пегана и боговете, и оттам с тръбния си глас ще възвести КРАЯ.

И тогава насред бъркотията и пред гнева на кучето си ще направят боговете за последен път в Пегана знаците на всички богове, и тихо и с достойнство ще се качат на галеоните Си от злато, и ще отплават надолу по Реката на Мълчанието, за да не се върнат нивга веч.

И тогава Реката ще залее бреговете си, и вълна ще се понесе нагоре по нея от Морето на Мълчанието, докато всички Светове и Небеса не бъдат удавени в мълчание; и ще седи през това време МАНА-ЙУУД-СУШАИ в Средата на Всичко, дълбоко замислен. И когато всички Светове и градове, де кучето Време се е хранило, бъдат отнесени, то внезапно ще умре.

Но има някои, що твърдят – и това е ереста на сайготците, – че когато боговете си тръгнат на галеоните си от злато завинаги, единствен Мунг ще се обърне, ще опре гръб в Трехагобол и, хванал Меча на Отсичането, чието име е Смърт, ще се бие в сетния си бой срещу кучето Време, и празната му ножница Сън ще плющи около него.

Там под Трехагобол ще се бият те сами, когато всички богове си тръгнат.

И казват сайготците, че два дни и две нощи ще се зъби и ръмжи кучето в лицето на Мунг – дни и нощи, неосветени нито от слънце, нито от луна, тъй като те ще потънат в небето заедно с всички Светове, докато галеоните се плъзгат надалеч, тъй като боговете, що са ги създали, не са богове вече.

И после ще скочи кучето и ще разкъса гърлото на Мунг, който ще направи за последен път знака на Мунг и ще стовари Смърт да разсече раменете на кучето, и в кръвта на Времето ще изяде ръждата този меч.

Тогава МАНА-ЙУУД-СУШАИ ще остане сам, с нито Смъртта нито Времето наоколо, нито часовете да пеят в ушите му, нито съсъкът на отминаващите животи.

Но далеч от Пегана ще плават галеоните от злато, що носят боговете надалеч, и по лицата им ще цари пълно спокойствие, тъй като Те са богове и знаят, че това е КРАЯТ.

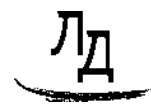

Хауърд
Лъвкрафт

Избрани разкази

Цветът от Космоса

На запад от Аркхам се извисяват стръмни хълмове, прорязани от долини с непроходими дъбрави, в които брадвата никога не е отваряла просека. Дърветата се скланят под странни ъгли из тесните усойни клисури, където се стичат поточета, невидели слънчев лъч. На по-полегатите склонове стърчат ферми, чиито обрасли с мъх постройки сякаш вечно размишляват за древните тайни на Нова Англия, сгушени на завет под високите скални стени; днес всичко е запустяло, широките комини се рушат малко по малко и стените от нерендосани дъски се издуват застрашително под хлътналите покриви.

Някогашните им обитатели са ги напуснали, а пришълците не обичат да живеят по тези места. Канадски французи, италианци и поляци са опитвали да се заселят, ала не след дълго всички си отивали. Онова, което ги е прогонило, не може да се види, чуе или докосне, то само се усеща. Местността е пагубна за въображението и не навява спокойни сънища. Навярно това е причината да я отбягват пришълците, тъй като старият Ами Пиърс никога не им е разказвал спомените си от „странните дни“. Ами, който от години не е с всичкия си, единствен е останал там и единствен дръзва да говори за странните дни; осмелява се, защото домът му е съвсем близо до откритите нивя и оживените пътища около Аркхам.

Някога през хълмовете и долините е имало път, пресичащ по права линия ожарените земи; по-късно хората престанали да го използват и изградили нов, с широк завой на юг. Останките от този път се срещат и до днес сред избуялите плевели; част от тях ще се съхрани и когато половината долини бъдат залени от новото водохранилище. Тогава мрачните гори ще изчезват и ожарените земи ще задремят под сините води, чиято повърхност ще отразява небето и ще искри под слънчевите лъчи. Тайните на

странните дни ще се слеят с тайните на бездната, с недостъпната мъдрост на прастария океан и всички загадки на първичния свят.

Когато тръгвах към хълмовете и долините, за да съставя карта на бъдещото водохранилище, узнах, че ония места са прокълнати. Казаха ми го в Аркхам; но тъй като градът е много стар и пълен с легенди за вещици, приписах проклятието на бабешки приказки, предавани векове наред от поколение на поколение. Изразът „ожарени земи“ ми се стори твърде мелодраматичен и се питах как ли е попаднал в преданията на местните пуритани. Но когато видях на запад хаоса от клисури и склонове, забравих за всичко освен древната им загадка. Бе утро, но сенките не напускаха тия места. Дърветата растяха нагъсто и дънерите им бяха далеч по-дебели, отколкото се полага за една нормална гора в Нова Англия. Над мрачните пътеки тегнеше плътна тишина, а меката почва бе покрита с дебел слой влажен мъх и прогнили от години листа.

По откритите места покрай стария път и из диплите на хълмовете се гушеха малки ферми. Някои бяха съхранили всичките си постройки, други – само една-две, от трети едва се забелязваше самотен комин или яма от полузатрупано мазе. Полята обрастваха с бурени и трънаци, диви животни се прокрадваха из храстите. Над всичко това витаеше дух на тревожно униние; долавяха се нотки на уродлива нереалност, сякаш бе изменен някакъв основен елемент от перспективата или светлосянката. Вече не се учудвах, че пришълците отказвали да останат в тази местност, която не бе създадена за спокоен сън. Тя прекалено приличаше на рисунка от Салватор Роза или на илюстрация към фантастична приказка.

Ожарените земи обаче се оказаха още по-страшни. Разпознах ги от пръв поглед в една просторна долина, защото никое друго название не пасваше по-точно на тия места, както и никоя друга местност не би носила по-удачно име. Сякаш поетът* го е изписал, след като е видял тукашната пустош. Навярно е съсипана от пожар, казах си аз, гледайки нататък; ала тогава защо вече нищо не бе поникнало върху тези два хектара сив пущинак, разпрострян под небето като огромно петно от разяждаща киселина сред ливадите и горите? Основната част беше северно от стария път, но тук-там засягаше терена на юг от него. Изпитвах странно нежелание да се доближа до петното; накрая обаче се принудих да го сторя, защото работата ми налагаше да мина оттам. По цялата територия нямаше и следа от растителност; всичко беше покрито с фин сивкав прах, който сякаш изобщо не се надигаше от поривите на вятъра. Дърветата наоколо бяха болнави и изродени; няколко сухи дънера стърчаха

или се валяха до границата. Докато крачех забързано напред, забелязах отдясно куп камъни и тухли до полусрутен комин и останки от мазе, както и зеещия черен отвор на кладенец, чиито застояли изпарения придобиваха странни оттенъци под слънчевата светлина. В сравнение с това място, гъстите гори по отсрещния склон ми се сториха приятни и вече не се учудвах на боязливата мълва сред жителите на Аркхам. Из околностите не видях нито къщи, нито развалини; изглежда, мястото открай време беше уединено. Привечер не посмях да пресека повторно зловещата пустош и за да се прибера в града, заобиколих по новия южен път. Кой знае защо ми се искаше вятърът да докара облаци и пустотата на небесната бездна изпълваше душата ми с неясно безпокойство.

Вечерта поразпитах неколцина аркхамски старци за ожарените земи и за смисъла на израза „странните дни“, който мнозина процеждаха неохотно през зъби. Не получих задоволителен отговор; изясних обаче, че загадката далеч не е толкова древна, колкото предполагах. Не ставаше дума за някаква стара легенда, а за събития, протекли пред очите на същите тези хора малко след 1880 г. цяло семейство изчезнало или било избито. Събеседниците ми не желаеха да уточняват подробностите и тъй като всички препоръчваха да не се вслушвам в смахнатите приказки на стария Ами, още на следващата сутрин отидох да го посетя, след като бях разбрал, че живее сам в една разнебитена барака точно там, където гората се сгъстява. Старата къщурка бе взела да излъчва нездравата миризма, характерна за прекалено отдавна построените сгради. Наложи се дълго да чукам, додето събудя стария Ами Пиърс, и когато той се дотътри на прага, усетих, че не се радва много на посещението. Не беше толкова престарял, колкото очаквах, но постоянно свеждаше поглед надолу; раздърпаните дрехи и бялата брада му придаваха морен и зловещ вид.

Като не знаех как да го заприказвам, престорих се, че идвам да поговоря за топографските си задачи и зададох няколко въпроса за местността. Старецът беше много по-интелигентен и начетен, отколкото намекваха хората; още преди да се усетя, той бе схванал темата по-ясно от другите ми местни събеседници. Не приличаше на селяните, които познавам от местата, където съм строил язовири. Не възразяваше против плановете да бъдат унищожени много квадратни километри гори и ливади, може би защото къщурката му се намираше извън очертанията на бъдещото езеро. Напротив, прояви огромно облекчение, узнавайки за съдбата на мрачните древни долини, из които бе бродил цял живот. По-добре да са под водата, заяви той; да, по-

добре да са под водата след всичко, станало през странните дни. След това предисловие дрезгавият му глас спадна до глух шепот и той се приведе напред, подчертавайки важността на думите си с разтреперан показалец.

Така чух цялата история и докато пресекливият старчески глас излагаше несвързания си разказ, неведнъж потръпнах въпреки лятната жега. Често се налагаше да прекъсвам отклоненията на разказвача, да доизяснявам разни научни подробности, които западащата му памет бе съхранила механично, без да ги разбира, и да допълвам празниите, когато чувството му за логика и връзка сякаш се губеше. След като го изслушах, разбрах защо вече не е с всичкия си и защо хората от Аркхам избягват да говорят за ожарените земи.

Побързах да се прибера в хотела преди смрачаване, защото се боях да видя изгрева на звездите над голото поле. На другия ден се върнах в Бостън и си подадох оставката. Не бих могъл да навляза повторно в лабиринта от мрачни гори и клисури, да застана отново срещу сивото поле, където черният кладенец зееше край купа тухли и камъни. Не след дълго ще се издигне стената на баража и старинните тайни ще задремят завинаги под дълбоките води. Но мисля, че дори и тогава не бих се осмелил да посетя местността нощем, особено когато в небето блестят зловещите звезди; и за нищо на света не бих пил вода от новото водохранилище на Аркхам.

Според Ами Пиърс всичко започнало от метеорита. Дотогава нямало никакви легенди и даже по времето на съдебните процеси срещу вещици тия западни гори вдъхвали по-малко страх, отколкото островчето Мискатоник, където дяволът свиквал свитата си около странен каменен олтар, по-древен от индианските племена. Из дъбравите не бродели призраци и фантастичният им сумрак не вдъхвал никому тревога до идването на странните дни. После онзи бял облак изникнал ненадейно посред пладне, в небето отекнала поредица от взривове и над долината сред горите се издигнал димен стълб. Привечер цял Аркхам вече знаел, че огромен камък паднал от небето и се забил в земята точно до кладенеца във фермата на Наюм Гарднър – близо до спретнатата белосана къщичка и плодородните градини на онова място, което по-късно щяло да се превърне в ожарени земи.

Наюм лично отишъл в Аркхам да съобщи новината, а пътьом я споделил и с Ами Пиърс. По онова време Ами бил четиридесетгодишен и всички тия странни събития се запечатали дълбоко в паметта му. На следващия ден заедно с жена си той съпроводил тримата професори от Мискатоникския университет,

които дошли да видят удивителния пришълец от междупланетните пространства, и всички се зачудили защо Наюм го наричал „грамаден“.

Фермерът твърдял, че камъкът се е смалил, и сочел за доказателство кафявия куп изхвърлена пръст и обгорената трева близо до стария кладенец в двора; учените обаче отвърнали, че камъните не се смаляват. Метеоритът все още съхранявал високата си температура, а по думите на Наюм, през нощта излъчвал слабо сияние. Професорите го ударили няколко пъти с геоложко чукче и открили неговата необичайна мекота – толкова мек, че бил едва ли не пластичен. Вместо да го трошат, наложило се да дълбаят, за да отделят образец, който отнесли в университета за изпробване с различни химикали. Тъй като и малкото късче отказвало да изстине, трябвало да го сложат в една кофа, взета назаем от кухнята на Наюм. На връщане спрели да си починат в къщата на Ами и доста се замислили, когато мисис Пиърс забелязала, че образецът се смалява и прогаря дъното на кофата; дребничък изглеждал наистина, но навярно били взели по-малко, отколкото трябвало.

На другия ден – това ставало през юни 1882 г. – професорите се върнали силно развълнувани. Минавайки пред къщата на Ами, те му разказали колко странно било поведението на образеца и как се изпарил, когато го сложили в стъклена колба. Стъклото също се изпарило и учените говорели за необясним афинитет между силиция и загадъчния камък. В отлично екипираната лаборатория той се държал по най-невероятен начин: не проявявал реакция и не отделял никакъв газ при нагряване с пламък; оказал се безчувствен към разтварящото действие на боракса; дори оксиженовата горелка не можела да го изпари. Сложен върху наковалнята, той се проявил като много ковък материал, а в тъмнината излъчвал добре забележимо сияние. Упоритото му нежелание да изстине скоро развълнувало целия университет; при нагряване пред спектроскопа излъчвал светли ивици, нямащи нищо общо с цветовете на нормалния спектър, и учените възбудено говорели за нови елементи, невероятни оптични свойства, накратко – обичайните приказки на смаяните учени при среща с неизвестното.

Държан в тигел поради високата си температура, камъкът бил изпробван с най-различни реактиви. Водата и солната киселина не му подействали. Азотната киселина и дори царската вода само съскали и кипели около жарката му неуязвимост. Ами трудно си спомняше тези подробности, но разпозна имената на някои разтворители, когато взех да ги изброявам по ред. Използвали амоняк, сода каустик, спирт, етер, въглероден бисулфит и още

десетина химикали; теглото на камъка намалявало равномерно и температурата като че спадала с времето, но в разтворителите не се забелязвала никаква промяна, която да покаже, че са засегнали образеца. Несъмнено било само едно – че имат работа с метал. Доказвали го преди всичко магнитните му свойства; след обработката с киселина някои наблюдатели твърдели, че различават следи от линиите на Видменщетен, характерни за метеоритното желязо. След като материалът поизстинал, опитите продължили в стъклени колби и пак в колба събрали всички късчета, останали от първоначалния образец след множеството експерименти. На другия ден и стъклото, и фрагментите били изчезнали, оставяйки само обгоряла следа върху дървената лавица.

Професорите разказали всичко това на Ами пред прага на дома му; той ги придружил, за да огледа още веднъж каменния пратеник на звездите, но този път жена му си останала вкъщи. Метеоритът очевидно се бил смалил – вече и предпазливите учени повярвали на очите си. Около свиващата се тъмна маса край кладенеца имало празно пространство; само за един ден диаметърът на камъка бил спаднал от два и половина на два метра. Още бил горещ и учените любопитно оглеждали повърхността му, докато отделяли с чук и длето ново, по-голямо парче. При изтръгването му те задълбали доста навътре и установили, че центърът на метеорита не е еднороден.

Разкрила се повърхността на някакво цветно топче, вградено в околното вещество. Цветът му, близък до някои ивици от удивителния спектър на метеорита, не се поддавал на описание – нарекли го „цвят“ само по аналогия. Лъскавата обвивка на топчето изглеждала крехка и куха. Единият от професорите я чукнал малко по-рязко и тя се строшила със сух пукот. Отвътре не излетял никакъв газ и топчето изчезнало без друга следа освен сферична празнина с диаметър около осем сантиметра; учените единодушно решили, че с постепенното изчезване на камъка ще се разкрият и други топчета.

Хипотезата се оказала погрешна; след като дълго и безрезултатно дълбали метеорита в търсене на нови сфери, учените се оттеглили с втория образец, който в лабораторията се държал също тъй отчайващо, както и предишният. Бил почти пластичен, излъчвал топлина, магнетизъм и леко сияние, донякъде се охлаждал в концентрирани киселини, имал непознат спектър, във въздуха се изпарявал, взаимно се унищожавал със силициевите съединения, но освен изброените свойства не проявявал никаква друга характеристика и в края на опитите учените се видели принудени да признаят, че не могат да го

класифицират. Нямал нищо общо с нашата планета – бил къс от някакъв странен свят и като такъв се подчинявал на неразбираеми закони.

Същата нощ налетяла буря и когато професорите се върнали на другия ден, във фермата ги очаквало горчиво разочарование. Метеоритът трябва да е имал особени електрически свойства, защото по думите на Наюм „привличал светкавиците“ с необяснимо упорство. Само за един час фермерът видял шест мълнии да се стоварват в двора му, а когато бурята престанала, край стария кладенец вече нямало нищо, освен полузатрупана яма с неравни краища. Напразно разравял пръстта и професорите лично се убедили в пълното изчезване на метеорита. След този провал им оставало само да се върнат в лабораторията и да продължат опитите с втория образец, грижливо съхраняван в оловно ковчеже. Фрагментът изтраял още седмица, но така и не узнали нещо съществено. Накрая изчезнал без остатък и след време професорите почнали да се съмняват дали изобщо са го виждали, или само са сънували този загадъчен отломък от незнайните космически бездни, този самотен и странен пратеник от други вселени и други царства на материя, сила и гравитация.

Разбира се, аркхамските вестници вдигнали голям шум около произшествието и университетското участие в него. Редакторите им идвали да вземат интервюта от Наюм Гарднър, пристигнал дори репортер на един всекидневник от Бостън и фермерът бързо станал местна забележителност. Бил на около петдесет години, мършав и добродушен; заедно с жена си и тримата си сина се изхранвал от нивите в долината. Често се срещал с Ами, съпругите им си ходели на гости и Ами го бе запомнил само с добро. Твърде горд от спечелената местна слава, през следващите седмици Наюм често разказвал за небесния камък. Юли и август били много горещи и той косял упорито четирите хектара ливада оттатък Чапмановия ручей. Работата го изморявала повече от друг път и Наюм си казвал, че почват да му натежават годините.

После дошло време за жътва и бране на плодовете. Ябълките зреели бавно и Наюм се кълнял, че никога не е виждал такова изобилие в овощните си градини. Плодове с феноменални размери и необикновен блясък отрупвали клоните толкова нагъсто, че стопанинът поръчал още няколко бъчви за бъдещата реколта. Но когато узрели, той преживял тежко разочарование – въпреки цялото им великолепие и измамна сочност, дори една не ставала за ядене: ябълките и крушите били отвратително горчиви, тъй че още първата хапка пораждала погнуса. Същата беда сполетяла пъпешите и доматите и Наюм с болка на сърцето разбрал, че реколтата му е загубена. Схващайки веднага връзката

между двата случая, той заявил, че метеоритът е отровил почвата, и се благодарял на Бога, че по-голямата част от нивите са нагоре по склона, близо до пътя.

Зимата подранила и била много студена. Ами срещал Наюм все по-рядко и забелязал, че съседът му изглежда угрижен. Цялото семейство се откъсвало от света – почти не посещавали църковните служби и селските празници. Никой не можел да си обясни причината за тази затвореност и меланхолия, ала всички обитатели на фермата неколкократно признавали, че не са добре със здравето и усещат неясен смут. Наюм бил по-точен, като споделял, че го тревожат някои следи в снега. Ставало дума за обичайните дири на катерички, зайци и лисици; угрижените фермер обаче се кълнял, че има нещо странно във формата и разположението им. Не споменавал подробности, но изглежда смятал, че не подхождат нито на анатомията, нито на навиците на тия животни.

Ами не обръщал внимание на подобни приказки, докато не му се случило една нощ на връщане от Кларкс Корнър да мине пред къщата на Наюм с шейната си. В лунната светлина видял как един заек пресича пътя и прекомерно дългите скокове на зверчето не се понравили нито на Ами, нито на коня. Всъщност само твърдата му ръка попречила на коня да се разбеснее. От тази вечер Ами се вслушвал по-внимателно в разказите и се питал защо ли сутрин кучетата му изглеждат толкова потиснати – вече почти не смеели да лаят.

През февруари синовете на МакГрегор от Медоу хил, по време на лов за мармоти, убили недалеч от дома на Гарднър някакво твърде странно животно. Телесните му пропорции изглеждали леки, но неописуемо изменени; колкото до главата – никой никога не бил виждал муцуна на мармот с подобно изражение. Сериозно изплашени, младежите захвърлили трупа на зверчето, така че селяните узнали за него само от нелепия им брътвеж. Но вече нямало съмнение, че конете се подплашвали около фермата на Наюм и това дало основа за цяла поредица от легенди.

Хората твърдели, че в околностите на фермата снегът се топи по-бързо от всяко друго място, а в началото на март магазинчето на Потър в Кларкс Корнър станало арена на оживен спор. Сутринта Стивън Райе бил минал с каручката си край къщата на Гарднър и близо до горичката отвъд пътя видял изникнали от калта множество бурени, наричани „вонящо зеле“. За пръв път ги виждал толкова грамадни, а цветът им бил направо неописуем. Имали чудовищна форма и даже конят се стреснал от миризмата, която според Стивън не напомняла нищо познато. До вечерта мнозина се изредили да гледат изродената растителност; всички

били единодушни, че подобни бурени не могат да вирeят в нормална земя. Пак се заговорило за погубената миналогодишна реколта и плъзнал слух, че нивите на Наюм са отровени. Естествено, виновен бил метеоритът; като си спомнили, че професорите от университета смятали камъка за странен, неколцина фермери отишли да им опишат положението.

Един ден учените посетили Наюм; не били обаче доверчиви към фантастичните разкази и местния фолклор, а в изводите си проявили крайна сдържаност. Вярно, растенията изглеждали много странни, но вонящото зеле винаги си е повече или по-малко странно по форма и цвят. Възможно било някоя минерална съставка от метеорита да е проникнала в почвата; дъждовете скоро щели да я отмият. Що се отнася до ненормалните следи и подплашените коне, то това си било чиста легенда, породена от падането на небесния камък. Сериозни хора като тях не се занимавали с подобни бабини деветини, тъй като суеверните селяни приказват и вярват каквото им хрумне. По тази логика през цялото времетраене на странните дни учените надменно странели от невежите селяци. Едва след година и половина, когато полицията предала за анализ две стъкленици с прах, един от тях си спомнил, че чудноватият цвят на вонящото зеле силно напомнял една от светлите ивици в спектъра на метеорита, както и неописуемия оттенък на вграденото в него кълбо. Образците от праха отначало излъчвали подобен спектър, но по-късно загубили това свойство.

Около фермата на Гарднър дърветата напъпили преждевременно. Нощем се люшкали страховито при всеки полъх на вятъра. Вторият син на Наюм, петнайсетгодишният Тадеус, се кълнял, че клоните се клатят и в пълно затишие, ала дори най-запалените любители на слуховете отказвали да му вярват. И все пак из въздуха наистина витаело напрежение. Всички в семейството придобили навика да се ослушват крадешком, макар че не можели да уточнят какъв шум дебнат. Напрегнатото им изражение се появявало в моменти, когато сякаш отчасти губели разсъдък. За беда, седмица подир седмица тия мигове зачестявали, докато накрая хората взели да шушукат, че цялото семейство се е побъркало. Когато разцъфнали първите потайничета, окраската им също била необикновена – не точно като цвета на вонящото зеле, но все пак по-близка до него, отколкото до всеки познат оттенък. Наюм отнесъл няколко стръка в Аркхам и ги показал на главния редактор на „Газет“; онзи достоен мъж обаче се задоволил само да напише хумористична статия, в която осмивал беззлобно суеверните страхове на селяците. Наюм бил допуснал грешката да разкаже на

тесногръдия гражданин за неестествено едрите червени пеперуди и тяхното поведение след разцъфването на потайничетата.

През април селяните сякаш обезумели и престанали да пътуват по шосето край фермата, което по-късно щяло да бъде напълно изоставено. Плашела ги околната растителност. Всички овошки разцъфтели в странни багри; по каменистата почва на двора и из съседната ливада поникнали невиждани растения, които само опитен ботаник би могъл да свърже с обичайната местна флора. Само тревата и листата все още съхранявали нормалния си зелен цвят; навсякъде другаде царували варианти на един основен болнав оттенък, различен от всички познати цветове. Тия краски сякаш били познати на Ами и семейство Гарднър – напомняли им крехката сфера от метеорита. Наюм разорал и засял четирите хектара ливади и нивите по хълма, но не пипнал терена около къщата; знаел, че ще е безполезно, и се задоволил с надеждата лятната растителност да извлече от почвата всичката отрова. Напоследък очаквал всевъзможни беди; бил свикнал с чувството за близостта на нещо непознато, което всеки момент може да се появи. Естествено, дълбоко го засегнал фактът, че съседите отбягват неговия дом, но жена му страдала още повече. Момчетата го понасяли по-леко, защото всеки ден ходели на училище; все пак клюките неизбежно им вдъхвали страх. Най-много се тревожел чувствителният и деликатен Тадеус.

През май налетели насекомите; фермата на Наюм се превърнала в същински кошмар от пълзящи и бръмчащи твари. Видът и движението на повечето от тях се отклонявали от нормата; нощните им нрави опровергавали всичко известно дотогава. Всички в семейство Гарднър привикнали да будуват по цели нощи и да се озъртат непрестанно, дебнейки незнайно какво. Пак по това време се съгласили, че Тадеус е прав за дърветата. Мисис Гарднър забелязала явлението първа след сина си, докато гледала през прозореца в лунната нощ към издутите клони на близкия клен. Те несъмнено се движели въпреки пълната липса на вятър – може би от сока. Във всяко растение имало нещо странно. Ала следващото откритие не било направено от семейство Гарднър. Привикването било притъпило сетивата им, тъй че онова, което не можели да видят, забелязал един боязлив търговски пътник от Бостън, който, без да подозира за местните легенди, минал една нощ с кабриолета си през околностите. Аркхамският „Газет“ посветил на разказа му няколко кратки реда и именно от вестника всички фермери, включително и Наюм, узнали за станалото. Нощта била тъмна, фенерите на кабриолета едва мъждукали, но около една ферма в долината, която по описанието всички познали като фермата на

Гарднър, мракът не изглеждал толкова гъст. Сякаш бледо, но ясно доловимо сияние пропивало цялата растителност – треви, листа и цветя, а от време на време отделен фрагмент от тази фосфоресцираща светлина се прокрадвал край хамбара в двора.

Дотогава ливадите изглеждали незасегнати; кравите пасели на воля около къщата. Но към края на май млякото взело да се разваля. Наюм отвел добитъка към по-високите пасища и всичко се оправило. Не след дълго в тревата и листата се проявили отчетливи изменения – зеленината посивявала и ставала учудващо крехка. Вече единствено Ами навестявал Наюм, а и неговите посещения били все по-редки. Когато свършила учебната година, семейството се оказало буквално откъснато от света; понякога се налагало да разчитат на Ами за покупките от града. Всичките страдали от някаква странна физическа и духовна дегенерация, затова хората не се изненадали от вестта, че мисис Гарднър е полудяла.

Това станало през юни, почти година след падането на метеорита; бедната жена започнала да крещи, че вижда из въздуха неописуеми неща. В бълнуването си не изричала почти никакви определени названия, а само глаголи и прилагателни. Разни неща мърдали, летели, преобразявали се; в ушите ѝ звънтели вибрации, които не били точно звуци. Нещо ѝ изтръгвали… нещо проникнало в нея… някой трябвало да я отърве от него… нищо не било неподвижно нощем… стените и прозорците се местели… Наюм не я пратил в лудница; докато била безвредна за себе си и околните, той я оставил да броди из къщата, дори след като лицето ѝ почнало да се променя. Но когато децата взели да се плашат, когато Тадеус едва не припаднал от заплашителните гримаси на майка си, фермерът решил да я затвори в мансардата. През юли тя вече била престанала да говори и се влачела на четири крака; преди края на месеца Наюм си втълпил нелепата идея, че жена му слабо сияе в мрака, досущ като растенията.

Малко преди това били избягали четирите коня. Събудени от нещо незнайно през нощта, те цвилели ужасно и се блъскали из обора. Изглежда, нямало начин да ги успокоят и когато Наюм отворил вратата, животните хукнали навън като подплашени елени. Наложило се цяла седмица да дирят следите им, а когато ги открили, станало ясно, че конете са обезумели, и нямало друг изход, освен да ги застрелят. За прибирането на сеното Наюм взел назаем едно от добичетата на Ами, но скоро разбрал, че конят не иска да приближава до плевнята. Скачал, цвилел, запъвал се, тъй че в крайна сметка трябвало да го оставят на двора, докато мъжете дърпали на ръка тежката каруца, за да

могат да я разтоварят с вили. През цялото това време растителността ставала все по-сива и крехка. Посивявали даже цветята със странни багри и безвкусните спаружени плодове. Сиви и безформени израствали богородичките и златничетата в предния двор; розите, цинииите и ружите били толкова ужасяващи, че Дзенас, най-големият син на Наюм, ги изкоренил безмилостно. Пак по това време измрели чудовищните насекоми, включително и пчелите, които напуснали кошерите и изчезнали в гората.

През септември растителността бързо се разпаднала на сивкав прах; Наюм се изплашил, че дърветата може да загинат, преди почвата да се изчисти от отровата. В пристъпи на буйство жена му крещяла тъй страшно, че той и синовете му живеели в постоянно нервно напрежение. Отбягвали да се срещат със съседите, а когато отново започнала учебната година, децата предпочели да си останат у дома. При едно от редките си посещения Ами открил, че водата от кладенеца вече не е добра за пиене. Имала някакъв неопределен противен вкус, нито блудкав, нито солен, и Ами посъветвал приятеля си да издълбае нов кладенец, докато почвата се възстанови. Наюм обаче не се вслушал в съвета, защото вече бил безразличен към странните и неприятни събития. И той, и синовете му продължили да пият замърсената вода със същата механична апатия, с която предъвквали оскъдните си, зле сготвени обеди и вършели неблагодарната селска работа. Изпълвала ги тъпа покорност, сякаш крачели в някакъв друг свят между две редици безименни стражи към неминуема и добре позната гибел.

Тадеус полудял през септември, след едно ходене до кладенеца. Бил отишъл натам с кофа, а се завърнал без нея, като крещял, жестикулирал, от време на време се заливал в безумен смях и тихичко бъбрел за „цветовете, които мърдат долу във водата“. Двама луди в семейството вече били прекалено много, ала Наюм не губел кураж. През първата седмица оставил момчето на свобода, докато взело да се препъва и да се наранява; после го затворил в мансардната стаичка срещу майка му. Крясъците, които двамата си разменяли през вратите, ужасявали всички и най-вече малкия Мъруин; детето си въобразявало, че те разговарят на някакъв страшен, неземен език. Горкото било надарено с прекомерно въображение и тревогата му нараснала, когато останало без досегашния си любим другар в игрите.

PETER
SAN
2015

Почти по същото време започнал да измира добитъкът. Кокошките бързо посивявали и издъхвали; съсухреното им месо воняло. Свинете затлъстели неимоверно, после изведнъж взели да се променят по отвратителен и необясним начин. Естествено, месото им било негодно за употреба и Наюм се чудел откъде да дири помощ. Нито един селски ветеринар не искал да припари до фермата, а докторът от Аркхам бил явно озадачен. Свинете също придобивали сивкав цвят и преди да умрат, буквално се разпадали на парчета, а очите и зурлите им се обезобразявали – нещо особено странно, тъй като никога не били хранени със заразени растения. Необяснима болест сполетяла и кравите. Части от телата им, а понякога и целите животни, се съсухряли уродливо; в последната фаза – завършваща винаги със смърт – плътта им посивявала и се разпадала както при свинете. Не можело да става дума за отравяне, всичкият засегнат добитък се намирал в затворени обори. Не било и вирус, предаван чрез ухапване на хищен звяр – кое нормално животно би могло да мине през здрава врата или стена? Трябвало да е естествена болест, но никой не знаел коя болест може да има тъй ужасни резултати. Когато настанало време за жътва, във фермата не останала нито една живинка – добитъкът и домашните птици измрели; една нощ трите кучета избягали и повече не се мярнали. Петте котки изчезнали много по-рано, но никой не обръщал внимание на това – мишките, изглежда, също били напуснали фермата, пък и само мисис Гарднър държала на котките.

На 19 октомври Наюм се дотътрил до къщата на Ами с тъжната вест, че Тадеус е умрял неизвестно от какво. Бащата бил изкопал гроб в малкото семейно гробище зад имението и положил там онова, което намерил в таванската стаичка. Нямало начин смъртта да е дошла отвън, защото дървените решетки на тясното прозорче и ключалката на вратата били непокътнати. Макар да тръпнели от страх, съпрузите Пиърс утешили, както можели, клетия човечец. Безименен ужас витаел над хората от рода Гарднър и над всичко, което докосвали, самото присъствие на един от тях сякаш носело полъх от дъното на преизподнята. Ами твърде неохотно съпроводил Наюм до фермата и сторил каквото му било по силите, за да успокои истеричните ридания на малкия Мъруин. Дзенас не се нуждаел от утеха. От известно време той по цял ден се взирал безизразно в пустотата или покорно изпълнявал заповедите на баща си; Ами помислил, че съдбата е била милосърдна към него. Понякога лудата от мансардата отвръщала с приглушени вопли на пронизителните писъци на Мъруин; забелязвайки въпросителния поглед на гостенина, Наюм

обяснил, че жена му става все по-немощна. Привечер Ами настоял да си върви – даже и дружбата не можела да го удържи на това място, където растенията започвали да излъчват бледо сияние и дърветата се люшкали без никакъв ветрец. За щастие той бил лишен от въображение. Но въпреки това преживяното поразмътило разсъдъка му, а ако можел да обмисли и свърже всички тия полични, сигурно щял да полудее окончателно. По здрач той поел към къщи, изпроводен от ужасните крясъци на лудата и детето.

Три дни по-късно Наюм нахълтал призори в кухнята на Ами и в отсъствието на стопанина съобщил нова страшна вест на парализираната от ужас мисис Пиърс. Този път бил изчезнал малкият Мъруин. Късно вечерта бил тръгнал към кладенеца с кофа и фенер и повече не се върнал. От известно време съвсем не владеел нервите и постъпките си. Пищял от всяка дреболия. В тъмното от двора долетял отчаян вик, но още преди бащата да отвори вратата, детето било изчезнало. Никаква следа от светлина и от Мъруин. Отначало Наюм помислил, че кофата и фенерът също са изчезнали, но когато по изгрев слънце се връщал от напразното търсене из ливадите и горите, открил край кладенеца два странни предмета. Една безформена, полуразтопена желязна буца донякъде напомняла фенера; до нея се търкаляли останките от кофата – дръжка и изкривени железни обръчи. Наюм се губел в догадки; мисис Пиърс не знаела какво да мисли, а когато Ами се прибрал и изслушал разказа, той също не можал да предложи хипотеза. Мъруин бил изчезнал и нямало смисъл да съобщават на останалите фермери, които и без това странели от семейство Гарднър. Още по-безполезно било да уведомяват гражданите на Аркхам, които се присмивали на цялата история. Тадеус бил мъртъв, а сега и горкичкият Мъруин. Нещо дебнело около фермата, нещо, което не се вижда, нито чува… нещо дебнело… дебнело… Скоро и Наюм щял да изчезне; искал Ами да наглежда жена му и Дзенас, ако те го надживеели. Навярно всичко било небесно наказание, само че не разбирал с какво го е заслужил, нали цял живот се бил придържал към Божиите закони.

Повече от две седмици след това Ами нямал вест от Наюм; разтревожен от мисълта, че може да се е случило нещо, той превъзмогнал колебанието и тръгнал към фермата на Гарднър. Над големия комин не се издигал дим и в първия момент посетителят предположил най-лошото. Цялата ферма изглеждала ужасно – сивкави бурени и листа покривали почвата; от стряхата и стените се свличали крехки стъбла съсухрен бръшлян; високите голи дървета забивали клони в сивото ноемврийско небе със

съзнателна злоба, която, според Ами, се проявявала в едва доловимата промяна на наклона им. И все пак Наюм още бил жив. Проснат на кушетката в схлупената кухничка, той изглеждал съвсем изнемощял, но в пълно съзнание и имал сили, колкото да подхвърли на Дзенас по някое кратко нареждане. В помещението царувал убийствен студ; забелязвайки, че Ами трепери, стопанинът подвикнал на сина си да донесе още дърва. Широката камина наистина се нуждаела от дърва, защото била *напълно празна* и вятърът навявал през комина облаци сажди. След малко Наюм запитал госта дали се е стоплил от новата цепеница и Ами разбрал какво е станало – чашата била преляла и разсъдъкът на фермера вече нямало да знае що е скръб.

Ами задал няколко тактични въпроса за изчезването на Мъруин, но не узнал нищо конкретно. Измъченият Наюм отговорил само с една фраза:

– В кладенеца… той живее в кладенеца…

Изведнъж Ами се сетил за лудата и попитал къде е.

– Наби ли? Ам’че тука си е! – изненадано възкликнал горкият Наюм.

Ами разбрал, че ще трябва да я потърси сам. Оставяйки Наюм да бръщолеви несвързано, той взел ключовете от гвоздея до вратата и се изкачил по скърцащата стълба към тавана. В коридорчето тегнела отвратителна воня и не се чувал нито звук. Заключена била само една от четирите врати. Ами изпробвал ключовете и от третия опит успял. След известно усилие вратата се разтворила.

В стаята било сумрачно, защото имало само едно малко прозорче с груби дървени решетки, тъй че Ами не можел да види нищо по пода. Вонята била непоносима; преди да продължи издирването, той трябвало да отстъпи назад, за да напълни дробовете си с що-годе свеж въздух. Най-сетне влязъл и различил в ъгъла някаква тъмна купчина; когато я видял по-ясно, той закрещял. Докато продължавал да крещи, за миг му се сторило, че гъст облак засенчва прозореца; след секунда край него сякаш се плъзнала мътна гнусна мъгла. Пред очите му затанцували непознати цветове; ако разумът му не бил вцепенен от кошмарната гледка, навярно щял да си припомни топчето, което се строшило под удара на геоложкия чук, както и болнавата пролетна растителност. В момента обаче мислел само за чудовищната твар пред себе си. Мисис Гарднър очевидно споделяла страшната съдба на Тадеус и добитъка, но най-ужасното било, че *продължавала да се движи* и същевременно се разпадала на парчета.

Ами не спомена повече подробности, а и аз не го разпитвах,

само си отбелязах мислено, че купчината от ъгъла вече не се появи в разказа му като подвижен предмет. Някои неща трябва да останат забулени в мълчание, а неведнъж се е случвало милосърдна постъпка да бъде осъдена жестоко от закона. Доколкото разбрах, в мансардата скоро нямало нищо живо; да се остави там каквото и да било мърдащо същество би било чудовищен грях, за който всеки би заслужил вечно проклятие. На мястото на флегматичния селянин всеки друг би полудял; Ами обаче съхранявал разсъдъка си, когато прекрачил прага и заключил прокълнатата тайна. Сега трябвало да се погрижи за Наюм – да го нахрани и да го отведе някъде на лечение.

В мига, когато започвал да слиза по мрачната стълба, чул от долния етаж тъп удар; сторило му се, че дочува и приглушен вик, и той с тревога си спомнил за лепкавата мъгла, която се била плъзнала край лицето му в ужасната стаичка. Чие ли присъствие бил разбудил с влизането и крясъка си? Обзет от смътна боязън, той спрял и чул отдолу нови шумове – да, несъмнено по пода се влачел някакъв тежък предмет; освен това се раздавал гнусен лепкав звук… като някакво отвратително сатанинско мляскане. Трескавото му въображение неволно го свързало с видяното на тавана. Всемогъщи Боже! В какъв неописуем кошмар попаднал? Безсилен да слезе или да отстъпи, той стоял там разтреперан и гледал сенчестия завой на тясната стълба. Сцената се запечатала в мозъка му до най-малката подробност: шумовете, страхотното чувство на очакване, сумракът, стръмните стъпала, и най-вече – Господи помилуй! – бледото, но отчетливо сияние по всичката дървения – стъпала, дъски и греди.

В същия миг отекнало безумното цвилене на коня му, последвано от чаткането на бесен галоп. След малко тропотът на животното и кабриолета заглъхнал в далечината и ужасеният Ами сред мрака на стълбището се питал тревожно какво ли е предизвикало това бягство. Но имало още нещо. Отвън долетял нов звук, почти като плисък на… вода откъм кладенеца, до който Ами бил оставил коня. Навярно колелата на кабриолета били съборили вътре някой камък… А проклетата стара дървения продължавала да излъчва бледа фосфоресцираща светлина. Боже! Колко древна била къщата! По-голямата част датирала от 1650 г., а покривът – най-късно от 1730 г.

Сега ясно се чувало пълзенето в долния етаж и Ами здраво стиснал тежката тояга, която бил взел от тавана. Като събрал цялата си смелост, той слязъл, после решително се отправил към кухнята. Ала не се наложило да влиза, защото онова, което търсел, не било вече там. То се задавало насреща му, съхранявайки все още искрица живот. Ами така и не разбрал дали

се тътри само, или го влачи някаква външна сила; така или иначе, смъртта вече настъпвала. Всичко било станало през последния половин час, но изграждането, посивяването и разпадането изглеждали крайно напреднали. Страшната съсухрена плът се люцела на повехнали късове. Обезумелият Ами не го докоснал, само се взирал с разширени очи в безформената пародия на неотдавнашно човешко лице.

– К'во беше туй, Наюм? К'во беше? – прошепнал той.

И подпухналите напукани устни смогнали да изрекат отговора:

– Нищо не беше… нищо… само цвят… изгаря… студен и влажен, ама изгаря… живее у кладенеца… аз го видях… гаче е пушилка… досущ кат цветята напролет… той, кладенецът, свети нощем… Тад, Мъруин, Дзенас… сичко живо… на сичко смуче живота… онзи камък… да знайш, с него е дошъл… сичко изтрови… онуй, кръглото, дето професорите го измъкнаха от камъка… строшиха го… имаше същия цвят… кат цветята и бурените… сигур е имало и други… семена… семена, дето са поникнали… таз седмица га видях за пръв път… сигур е събрал сила, кат грабна Дзенас… яко момче беше, жизнено… напада ти мозъка и сетне те сграбчва целия… изгаря те… в кладенчовата вода… ти право ми думаше… лоша е водата… Дзенас не се върна от кладенеца… не моеш да се отдръпнеш… тегли те… знаеш, че лошо те чака, а пък не моеш да мръднеш… доста пъти га видях, откак грабна Дзенас… ами Наби де е, Ами?… аз май не съм добре с главата… хич не помня кога ѝ носих ядене… ако не внимаваме, и нея ще грабне… само цвят… понявга нощем и нейното лице има същия цвят… цвета, дето изгаря и смуче… иде отнейде, дето нещата не са кат при нас… тъй го рече един от професорите… прав е бил… пази се, Ами… той не си е свършил работата… смуче ти живота…

Това било всичко. Говорещото създание не успяло да каже повече, защото се разпаднало окончателно. Ами метнал върху безформените останки една покривка на червени карета и, олюлявайки се, излязъл през задната врата. Изкачил се по склона до четирите хектара ливади, после се прибрал у дома по северния път и през гората. Не смеел да мине пред кладенеца, от който се бил подплашил конят. През прозореца бил видял, че кръглото зидче е здраво. Значи кабриолетът не бил изкъртил никакъв камък, а плясъкът идвал от нещо друго… нещо, което било скочило вътре, след като довършило горкия Наюм.

Когато се добрал до дома, Ами заварил жена си много изнервена от завръщането на коня с празния кабриолет. Успокоил я, без да дава обяснения, и веднага потеглил към Аркхам да уведоми полицията, че семейство Гарднър вече не съществува. Не

се впуснал в подробности, само заявил, че Наюм и Наби (за смъртта на Тадеус вече се знаело) изглежда са станали жертва на същата загадъчна болест, която изтребила добитъка. Добавил, че Мъруин и Дзенас са изчезнали безследно. След безкрайно дълъг полицейски разпит го накарали да придружи до фермата на Наюм трима инспектори, следователя по убийства, съдебния лекар и ветеринаря, който бил лекувал болните животни. Приел крайно неохотно, защото следобедът напредвал, а никак не му се искало да посещава по здрач онова проклето място; все пак компанията на толкова много мъже го поуспокоила.

Шестимата служители последвали кабриолета на Ами с открита карета и след около четири часа стигнали до чумавата къща. Макар да били свикнали с всякакви злокобни гледки, всички били потресени от онова, което открили на тавана и под кариираната покривка. Видът на фермата сред сивата пустош вдъхвал страх сам по себе си, ала двете купчинки разпадаща се плът надхвърляли границите на ужаса. Никой не издържал да ги гледа за по-дълго, дори съдебният лекар заявил, че не е останало нищо за изследване; можел обаче да вземе проби и да ги анализира по-късно. Както вече казах, накрая двете стъкленици с прах попаднали в университетската лаборатория, където било направено удивително откритие. Под електроскоп а пробите излъчвали неизвестен спектър, чиито ивици в много отношения съвпадали със спектъра на странния метеорит. След месец прахът загубил способността да излъчва този спектър; състоял се главно от алкални фосфати и карбонати.

Ако можел да допусне, че спътниците му ще пристъпят незабавно към действие, Ами нямало да спомене и дума за кладенеца. Слънцето залязвало и той искал час по-скоро да се прибере у дома. Но тревожният му поглед неволно се стрелкал към кръглото зидче и когато един от детективите го запитал за причината, той признал, че Наюм дотолкова се боял от нечие гибелно присъствие долу, та даже не бил опитал да потърси там телата на Мъруин и Дзенас. При тия думи полицаите незабавно се заели да доизпразнят кладенеца. Разтреперан от главата до петите, Ами трябвало да чака, докато вадели кофа подир кофа и изсипвали вонящата вода, бърчейки с отвращение носове; накрая зловонието ги принудило да си запушат ноздрите. Работата траяла по-кратко, отколкото се боял, защото нивото на водата било спаднало необичайно ниско. Излишно е да описвам с подробности какво намерили: Мъруин и Дзенас, разложени почти до скелети; едно куче и един елен в същото състояние; костите на няколко по-дребни животинки. Тинята на дъното изглеждала необяснимо пореста и пълна с мехури; един полицай с прът се

спуснал по металните скоби и открил, че може да забие върлината докрай, без да срещне твърдо препятствие.

PETER
STAN
2015

Нощта вече се спускала и инспекторите донесли фенери от къщата. Като станало ясно, че няма да изкопчат нищо повече от кладенеца, всички влезли в стария хол да пообмислят нещата, докато отвън бледите лъчи на призрачния месец огрявали сивата пустош. Откровено признавали недоумението си – не виждали никакъв що-годе убедителен общ фактор между странното състояние на растителността, неизвестната болест по животните и хората и загадъчната гибел на Мъруин и Дзенас в замърсения кладенец. Вярно, всички били в течение на местните слухове, обаче не можели да повярват в събития, които противоречат на природните закони. Нямало съмнение, че метеоритът бил отровил почвата, ала как да обяснят заболяването на хора и добитък, без да са яли от растенията, поникнали върху тази почва? Дали пък не била виновна водата от кладенеца? Може би. Струвало си да отнесат проба за анализ. Но каква невероятна лудост била заставила двете момчета да скочат във водата? Сивите съсухрени останки доказвали, че ги е сполетяла една и съща смърт. Защо навсякъде се сблъсквали с разпадане и сивота?

Следователят седял край прозореца към двора, затова пръв забелязал светлината над кладенеца. В нощта опустошените земи около фермата изглеждали напоени с още някакво бледо сияние освен лунните лъчи, но тази нова светлина била ясно очертана; тя сякаш излитала от мрачния отвор като лъча на прожектор и се отразявала в локвичките на онова място, където били изсипвани кофите. Имала много странен цвят и докато всички присъстващи се струпвали около прозореца, Ами пак се разтресъл от страх, защото оттенъкът на този стълб от зловонни изпарения му се струвал познат. Вече го бил срещал и не смеел да си помисли какво може да означава. Бил го виждал в строшеното топче от метеорита; бил го виждал в кошмарната пролетна растителност; а като че го бил видял и тази сутрин пред прозорчето на таванската стаичка, където се случило премълчаното. Да… цветът се бил мярнал за миг пред прозореца; след това в сумрака край него се плъзнал отвратителен облак от лепкава мъгла… а сетне горкият Наюм бил нападнат от нещо със същия цвят… Нали сам го бил казал, преди да умре – като топчето и бурените… После Ами бил чул бягството на коня, плясъка на нещо тежко в кладенеца… а сега този кладенец бълвал към небето сноп бледи лъчи със същия демоничен оттенък.

Заслужава да отбележим удивителното присъствие на духа на Ами, който дори при тия потресаващи обстоятелства обърнал внимание на един чисто научен въпрос. Учудвало го, че мъглата, видяна посред бял ден пред прозореца към утринното небе,

пораждала у него същото впечатление, както и тия нощни изпарения, очертани като фосфоресцираща мараня на фона на мрачния пейзаж сред пущинака. Това противоречало на природните закони и той си припомнил страшните последни думи на умиращия: „Иде отнейде, дето нещата не са кат при нас… тъй го рече един от професорите…“

В този момент трите коня, вързани за едно хилаво дръвче край пътя, започнали да ритат и да цвилят отчаяно. Кочияшът на каретата се запътил към вратата, за да ги успокои, но Ами го хванал за рамото с разтреперана ръка.

– Не излизай – прошепнал той. – Сичко туй не е за наште умове. Наюм ми рече, че у кладенеца имало нещо, дето ти смуче живота. Разправяше, че то сигур е дошло от топче, кат онуй в камъка, дето падна миналото лято. Смуче и изгаря, тъй ми рече, а пък е само облак от цвят, досущ кат оназ светлина отсреща, и никой не мое да го разбере що за гяволия е. Наюм мислеше, че то се храни със сичко живо и малко по малко трупа сили. Той го видял миналата седмица. Сигур е нещо, дето иде от много далеч, от небето, тъй го разправяха и професорите за камъка. Кат го знам как изглеждал как убива, Бога ми, не е от нашия свят. От другаде е.

Разколебаните мъже останали на място, а в това време светлината от кладенеца се засилвала и конете цвилели все по-бясно. Последвалите минути били наистина неописуеми. В прокълнатата стара къща царувал ужас; отзад, под сайванта, лежали четири купчинки чудовищни останки – две от къщата и две от кладенеца; отвън черната зееща яма забивала в небето сноп злокобна светлина, породена от гнусната тиня. Ами бил спрял кочияша неволно, без дори да си спомни, че самият той останал незасегнат след срещата си с цветната мъгла в мансардата. Но навярно постъпил правилно. Никой не ще узнае какво дебнело навън през онази нощ; макар че пъкленото проклятие дотогава не било засягало хора със здрав разум, не се знае какво би сторило в последния момент, особено ако се имат предвид непрестанно растящите му сили и явните признаци на съзнателна воля, които скоро проявило под луната и разпокъсаните облаци.

Внезапно един от детективите пред прозореца надал задавен вик. Другите изненадано завъртели глави, после проследили погледа му, който след кратко лутане се приковал към една точка. Всякакви коментари били излишни. Онова, за което толкова често спорели селяните, вече било неоспоримо; ако днес никой в Аркхам не желае да говори за странните дни, то е заради видяното от полицаите през онази нощ и заради мълчаливото им

споразумение да го споменават само шепнешком. Най-напред трябва да се подчертае, че в този момент не духал вятър. Все още оцелелите сиви и повехнали стръкове дива горчица, както и ръбовете на отметнатия гюрук, били съвършено неподвижни. И все пак сред този напрегнат свръхестествен покой голите клони на всички дървета из двора се размахвали спазматично, сякаш в безумен епилептичен пристъп се мъчели да одраскат сгрените от луната облаци; гърчели се в конвулсии из отровния въздух, като че ли ги дърпали с невидими нишки някакви подземни чудовища, гъмжащи под черните корени.

За няколко секунди очевидците затаили дъх. После плътен облак забулил луната и ноктестите силуети на клоните изчезнали за момент. Тогава хората надали сподавен вик на ужас, почти еднакво хрипкав във всички гърла, защото кошмарът не бил изчезнал заедно с гледката на побеснелите клони – след мимолетното сгъстяване на сенките те зърнали как над дървесните корони се гърчат хиляди светещи точици, увенчаващи всяка вейка като огньовете на свети Елм или като огнените езици, които се спуснали над главите на апостолите в деня на Петдесетницата. Чудовищното съзвездие напомняло рояк светулки, танцуващи сатанински хоровод над някакво прокълнато блато; имали онзи неописуем цвят, който Ами познавал прекалено добре и от който се боял най-много. Междувременно снопът фосфоресциращи лъчи над кладенеца ставал все по-ярък, пораждайки у струпалите край прозореца зрители неподвластното на разума чувство за уродливост и неминуема гибел на света. Лъчът вече не *светел, а течал*, сякаш безформен поток с непознат цвят се изливал от кладенеца право към небето.

Ветеринарят потреперал и пристъпил да залости вратата с по-тежка летва. Потресеният Ами бил загубил дар слово и трябвало да дърпа спътниците си за ръцете и да сочи с пръст, когато поискал да им покаже как се засилва сиянието на дърветата. Конете цвилели страховито, ала нищо не можело да застави някой от групата да излезе от къщата. Светещите точки по дървесните корони се разгаряли с всяка минута, а разлюлените клони като че се протягали все по-нагоре към небето. Дървените части на кладенеца вече също светели и след малко един от полицаите безмълвно посочил към западната страна на каменната ограда, където били подпрени старите сандъци и кошери – сиянието полазвало и по тях, но кабриолетът и каретата засега изглеждали незасегнати. Ненадейно се раздал трясък и по пътя затропали копита; Ами изгасил лампата, за да не им пречи, и всички видели, че двойката коне са се откъснали и бягат, влачейки каретата.

Произшествието развързало езиците и очевидците разменили шепнешком по някоя смутена фраза.

– Това засяга всичко органично в околността – промърморил съдебният лекар.

Никой не му отговорил, само човекът, който бил слизал в кладенеца, подхвърлил, че прътът трябва да е разбудил някаква безплътна твар.

– Беше ужасно – добавил той. – Нямаше дъно, само тиня, мехури и чувството, че нещо дебне долу.

На пътя конят на Ами продължавал да беснее и оглушителното му цвилене почти заглушавало гласа на неговия собственик, който едва чуто бъбрел:

– От този камък е дошло… порасло е у кладенеца… трепало е сичко живо… хранило се е с телата и душите… Тад и Мъруин, Дзенас и Наби, а най-подир и горкият Наюм… Сички са пили вода от кладенеца… то пък е пило сили от тях… иде от другаде, дето нещата не са кат при нас… а сега си заминава, отдето е дошло…

В този момент стълбът от цвят блеснал още по-ярко и придобил някакви смътни фантастични форми, които по-късно всеки очевидец описвал по различен начин; нещастният кон надал пронизителен писък, какъвто никой никога не бил чувал. Всички притиснали ушите си с длани, а ужасеният до призляване Ами отскочил от прозореца. Нямаше думи да ми опише какво е видял… Когато погледнал отново, животното лежало неподвижно под лунните лъчи между строшените тегличи на кабриолета. Но стопанинът нямал време да оплаква трагичната му гибел, защото почти в същия миг един от детективите тихичко привлякъл вниманието им към нещо, което ставало в самия хол. След изгасяването на лампата можело да се забележи как бледа фосфоресцираща светлина обхваща цялата стая. Тя проблясвала по широките дъски на дюшемето, по ръба на килима и по черчеветата на тесните прозорци, сновяла нагоре-надолу по голите ъглови греди, искряла по лавицата над камината, пълзяла по вратите и мебелите. От минута на минута силата ѝ нараствала и скоро станало ясно, че всяко живо същество трябва незабавно да напусне къщата.

Ами показал на спътниците си задната врата и пътечката, която водела през нивите към четирите хектара ливади. Тръгнали по нея с несигурна крачка, като насън, без дори да смеят да се озърнат, преди да се отдалечат към възвишенията. Пътеката била същински дар на съдбата, защото никой не би дръзнал да излезе в предния двор и да мине покрай кладенеца. Стигало им и това, че заобиколили фосфоресциращия хамбар и сайванта, а после

пресекли овощната градина, където светещите дървета размахвали демонично възлестите си клони; слава Богу, вейките се протягали нагоре. Докато минавали по стария мост над Чапмановия ручей, луната се скрила зад гъсти черни облаци; оттам нататък трябвало да се добират опипом до пасището.

Когато най-сетне се обърнали да погледнат към долината, пред очите им се разкрило страшно зрелище. Цялата ферма била обляна в отвратителния непознат цвят – дърветата, сградите, даже редките треви и бурени, които още не се били поддали на убийствената сивота. Всички дървета протягали към небето клони, увенчани с огнени езици; потоци от същия чудовищен пламък обливали гредите по покривите на къщата, хамбара и навесите. Било като гравюра на Фюсли, обляна от пороя аморфна светлина, от непознаваемото чуждо пъстроцветие, от породената в кладенеца загадъчна отрова, която кипяла, избухвала, опипвала, искряла и се разстилала със зловещо бълбукане като неописуема космическа палитра.

Изневиделица чудовищното нещо изригнало нагоре към небето като ракета или метеор, без да остави зад себе си никаква следа; още преди очевидците да нададат смаяни викове, то изчезнало през една кръгла и удивително правилна дупка в облаците. Зашеметеният Ами съзрял съзвездието Лебед – Денеп примигвал над другите звезди – и там незнайният цвят се слял с Млечния път. Внезапен пукот отново привлякъл вниманието му към долината. Само това било, пукот като на строшено дърво, а не експлозия, както твърдели по-късно някои от групата. Резултатът обаче наистина напомнял експлозия, защото в един кратък и наситен миг от прокълнатата ферма блъвнал бляскав вихър от чудовищни искри, който заслепил хората и обсипал зенита с облак от фрагменти, чиито фантастични цветове нямали нищо общо с този свят. Пронизвайки бързо сгъстяващите се мъгли, вихърът последвал изчезналата субстанция и на свой ред се изгубил в небето. В долината оставал само мрак, към който хората не смеели да се върнат; над тях налетял бурен вятър, породен сякаш от черните ледени бездни на междузвездното пространство. С рев и писък бурята блъскала полята и безформените гори като в изблик на космическа ярост; накрая разтреперани зрители разбрали, че напразно ще чакат нова поява на луната да им разкрие какво е останало от фермата на Гарднър.

Седмината мъже били прекалено изплашени, за да правят каквито и да било догадки – те просто се затътрили към Аркхам по северния път. Най-потресен от всички, Ами ги помолил да не се връщат право в града, а да го придружат до дома му. Нямал

сили да се прибере сам през разтърсваните от вятъра гори. Мъчел го споменът за една гледка, която била спестена на другите и която дълги години му вдъхвала толкова непоносим страх, че даже не смеел да спомене за нея. В онзи момент на бурния хълм, когато спътниците му решително се насочвали към северния път, Ами хвърлил последен взор към мрачната долина, където тъй дълго бил живял нещастният Наюм. И сред далечното опустошение видял как нещо се надига безсилно нагоре, само за да рухне тутакси на мястото, откъдето бил изригнал към небето огромният безформен ужас. Било само цвят, нищо повече, ала цвят не от нашата земя. Ако оттогава Ами не е с всичкия си, то е защото разпознал онзи цвят и знаел, че едно последно немощно късче все още дебне в дълбините на кладенеца.

От страшните събития са изминали четиридесет и четири години, но Ами вече не се връщал на прокълнатото място и ще се радва, когато го види да изчезва под вълните на новото водохранилище. Аз също ще се радвам, защото не ми се нрави споменът как се променяше над изоставения кладенец цветът на слънчевите лъчи. Надявам се водата винаги да е дълбока; така или иначе, никога не бих пил от нея. Пък и не вярвам някога да се завърна в околностите на Аркхам…

На следващото утро трима от спътниците на Ами отишли да разгледат развалините на фермата, но всъщност там нямало и развалини. Оставали само тухли от камината, камъни от мазето, разни минерални и метални отломки и кръглото зидче около злокобния кладенец. С изключение на мъртвия кон, който погребали, и кабриолета, който откарали на собственика, наоколо се простирала само прашна сива пустош, където вече нищо не поникнало. Тя и до днес се шири под небето като огромно петно, проядено от киселина, сред ливадите и горите. Малцината смелчаци, дръзнали да я посетят въпреки страховитата селска мълва, са я нарекли „ожарените земи“.

Странни са разказите на местните жители. Още по-странни биха били, ако някой накара университетските специалисти да анализират водата на изоставения кладенец и този сив прах, който сякаш не се разпръсква от вятъра. Ботаниците също би трябвало да проучат рахитичната флора из околностите; може би ще потвърдят мнението на селяните, че пущинакът напредва с около три сантиметра годишно. Хората твърдят, че напролет има нещо нередно в цвета на околните буренаци, че през зимата дивечът оставя загадъчни дири. Снежният слой там винаги е по-тънък, отколкото другаде. Малкото коне, останали след появата на автомобилите, лесно се подплашват край безмълвната долина; ловците не могат да се доверят на кучетата си, щом наближат

прашното сиво петно.

Разказват още, че тия земи имат зловредно влияние върху мозъка. След смъртта на Наюм мнозина взели постепенно да губят разсъдъка си и нито един от тях не намерил сили да напусне. Тогава всички, които още съхранявали здрав разум, изоставили местността и вече само пришълци опитвали да заживеят в старите порутени ферми. Ала и те скоро напускали; човек понякога се пита какви ли свръхестествени тайни са узнали освен мрачните легенди за магии. Твърдят, че сънищата сред тази уродлива местност били наистина кошмарни, а и самият вид на зловещия затънтен край стига, за да породи най-гибелни фантазии. Никой пътник не е хвърлял поглед към сенчестите клисури, без да изпита смут; с тръпки на страх художниците рисуват тия гъсти гори, чиято тайна тревожи както окото, така и душата. Напускайки къщата на Ами, аз самият изпитах странно чувство – докато здрачът гъстееше, исках да се заоблачи, защото пустите небесни простори вселяваха в душата ми неясен страх.

Не ме питайте за мнение – не знам и толкоз. Чух само разказа на Ами, тъй като хората от Аркхам не желаят да говорят за странните дни, а тримата професори, които изследвали метеорита и цветното топче, вече са мъртви. Според мен в небесния камък сигурно е имало и други топчета. Едно от тях се е хранило с живите същества из ожарените земи, преди да се завърне към междупланетните пространства, но трябва да има и друго, дебнещо долу, защото твърдо знам, че нещо не беше наред в играта на слънчевите лъчи над кладенеца. Селяните твърдят, че пущинакът се разширява с по няколко сантиметра всяка година, значи навярно се храни с нещо и расте. Но каквато и да е онази стаена твар в кладенеца, трябва да е пленена по някакъв начин, иначе бързо би се разпространила наоколо. Дали не е свързана с корените на дърветата, които размахват клони към небето? Една от местните легенди разказва, че нощем някои стари дъбове светят и се гърчат.

Един Господ знае какво има там. Колкото до материята му, предполагам, че описаното от Ами вещество трябва да е било газ, но такъв, който не признава законите на нашата вселена. Не е рожба на слънцата и планетите, които наблюдаваме с телескопи и фотографски плаки; не е дъх от онези светове, чиито движения и размери нашите астрономи измерват или не успяват да измерят. Просто цвят, който е паднал от космоса – страшен пратеник на безкрайните и безформени пространства отвъд природата, каквато я познаваме; пратеник на пространства, които със самото си съществуване замъгляват разсъдъка и ни парализират с черните си бездни, зейнали от вселената пред боязливия ни

поглед.

Не вярвам Ами да ме е лъгал съзнателно, не мисля и че разказът му е плод на безумие, както намекват местните жители. Нещо страшно е пристигнало с метеорита сред ония хълмове и долини: нещо страшно – макар да не знам в каква степен – все още се спотайва там. Ще се радвам, когато водите го покрият, а дотогава се надявам нищо лошо да не сполети Ами. Толкова дълго е виждал онзи цвят, чието действие е тъй коварно… Защо не е напуснал местността? И колко ясно си спомня последните думи на Наюм: „Тегли те… знаеш, че лошо те чака, а пък не моеш да мръднеш.“

Ами е чудесен старец. Когато екипите започнат работа по водохранилището, ще пиша на главния инженер да го наглежда. Не искам да мисля за Ами като за онова уродливо, съсухрено и сиво чудовище, което напоследък все по-често смущава съня ми.

---

* Шекспир, „Макбет“, акт I, действие III. – Б.пр.

Безименният град

Когато наближих безименния град, разбрах, че над него тегне проклятие. Пътувах под лунните лъчи из страховитата пресъхнала долина и ето че го зърнах да се издига над пясъците, както части от труп могат да се подават над небрежно струпан гроб. Страх излъчваха протритите от старост камъни на този беловлас съвременник на потопа, този прародител на най-древните пирамиди; незрим ореол ме отблъскваше и повеляваше да бягам от зловещите антични тайни, които никой не би трябвало да зърне и никой освен мене не бе посмял да погледне.

Далече в Арабската пустиня, порутен и ням, лежи безименният град, а пясъците на безброй епохи укриват ниските му стени. Навярно е бил такъв, преди още да се положат първите камъни на Мемфис или да се изпекат тухлите на Вавилон. Няма тъй стара легенда, че да му даде име или да напомни как е изглеждал приживе, ала пътници край лагерния огън и старици в шатрите на шейховете нашепват за него, тъй че всички племена го отбягват, без сами да знаят защо. Тъкмо това място е сънувал лудият поет Абдул ал-Хазред в нощта, преди да изпее необяснимия си куплет:

Не е умряло туй, що вечно ще остане –
дори смъртта умира в безброй епохи странни.

Би трябвало да зная, че арабите имат основателни причини да отбягват безименния град, града, за който разказват загадъчни легенди, без да го е видяла жива душа, ала отхвърлих благоразумието и подкарах камилата си през неизбродимата пустош. Аз единствен съм го виждал и затова ничие друго лице не е белязано с тъй грозни белези на ужаса; никой друг не тръпне тъй обречено от нощния вятър, разтърсващ прозорците. Когато наближих в призрачния покой на непробуден сън, той ме погледна, вледенен от лъчите на хладната луна сред пустинната

жега. И щом отвърнах на взора му, аз забравих възторга на находката и спрях камилата на място, за да изчакам зората.

Чаках с часове, додето изтокът просветля, звездите избледняха и сивотата се превърна в розово сияние със златиста дантела околовръст. Чух стенание и зърнах пясъчна вихрушка да тръпне сред древните камъни, макар че небето бе ясно и в необятните пусти простори цареше покой. Сетне над далечния ръб на пустинята слънцето изведнъж подаде пламнало крайче и като го видях през отминаващата малка вихрушка, в трескавото си състояние се поддадох на причудливата мисъл, че от някакви бездънни дълбини долита мелодичен метален звън да поздрави огнения диск, както го поздравява Мемнон от брегoветe на Нил. В ушите ми забуча и въображението ми кипеше, докато бавно водех камилата през пясъците към безмълвния каменен град; този град – тъй древен, че не го помнят нито Египет, нито Меро; този град, който единствен сред живите бях видял.

Ту тук, ту там бродех сред безформени основи на сгради и останки от площади, ала не намирах ни фрески, ни надписи, та да разкажат за хората, ако хора наистина са били, защо са издигнали този град и заживели тъй отдавна в него. Някак нездрава бе древността на това място и аз копнеех да срещна признак или доказателство, че градът наистина е строен от човешки създания. В руините определено имаше пропорции и размери, които не ми се нравеха. В багажа си носех доста инструменти и дълго копах сред стените на заличени от времето сгради, но напредвах бавно и не разкрих нищо съществено. Със завръщането на нощта и луната усетих хладен повей, донасящ нови страхове, затуй не посмях да остана в града. И когато напусках античните стени, за да се приготвя за сън, зад мен се сгъсти с въздишка малък пясъчен вихър, налетял над сивите камъни, макар че пустинята беше спокойна под ясната луна.

Призори се събудих от поредица ужасяващи сънища, а в ушите ми звънтеше някакъв метален екот. Видях слънцето да праща ален взор през сетния повей на малка пясъчна буря, увиснала над безименния град, и забелязах колко е спокойно всичко останало наоколо. Отново дръзнах да навляза из тези злокобни руини, които се издуваха под пясъка като дебнещи чудовища, и отново заработих с лопатата, за да диря напразно останки от забравената раса. По пладне си отпочинах, а след това дълги часове разчиствах стените, отколешните улици и очертанията на почти напълно изчезналите сгради. Виждах, че градът наистина е бил величав, и се питах откъде е идвало това могъщество. Представях си цялото великолепие на една тъй далечна епоха, че дори и Халдея не си я спомня, мислех за обречения Сарнат, издигал се в

страната Мнар, когато човечеството било още младенческо, и за града Иб, изсечен от сив камък преди появата на хората.

Ненадейно попаднах на място, където скалният пласт се издигаше над пясъка и образуваше невисока канара; и тук с радост зърнах нещо, което изглежда обещаваше по-ясни следи от допотопния народ. По каменната стена отчетливо личаха грубо издяланите фасади на няколко малки и схлупени скални къщици или храмове, чиято външност би могла да съхрани редица тайни на неизмерно далечни ери, въпреки че пясъчните бури отдавна бяха изличили външните барелефи, ако изобщо е имало такива.

Тъмните отвори пред мен бяха много ниски и задръстени с пясък, но аз разчистих единия и пропълзях с факла навътре, за да разкрия незнайните му загадки. Видях, че пещерата е храм, съзрях и ясни следи от народа, който бе живял тук и отправял молитви към боговете, преди още пустинята да е станала пустиня. В изобилие се срещаха примитивни олтари, колони и ниши – всички те удивително ниски; и макар че не видях скулптури или фрески, имаше множество необичайни камъни, явно оформени като символи по изкуствен път. Тази схлупеност на изсечената зала беше твърде изненадваща – едва можех да се изправя на колене; същевременно тя имаше толкова обширна площ, че факлата ми разкриваше само част от нея. В някои по-далечни кътчета изтръпвах, без сам да зная защо; отделни олтари и камъни като че криеха намеци за забравени ритуали с ужасна, отблъскваща, необяснима същност и ме караха да се питам що за хора биха създали и посещавали подобен храм. След като разгледах цялата вътрешност на залата, аз пак изпълзях навън, обладан от жадното нетърпение да узная какво ли ще разкрият и другите светилища.

Нощта бе наближила, ала осезаемите находки правеха любопитството ми по-силно от страха, затова не побягнах от дългите лунни сенки, които ме бяха възпрели при първия ми поглед към безименния град. В здрача разчистих още един отвор и с нова факла пропълзях навътре, откривайки пак безформени камъни и смътни символи, но не и нещо по-различно от видяното в другия храм. Залата беше също тъй ниска, само че не толкова широка, и свършваше с много тесен коридор, задръстен от сумрачни и загадъчни олтари. Тършувах из тия олтари, когато свистенето на вятъра и ревът на камилата отвън нарушиха безмълвието и ме привлякоха да проверя какво е подплашило животното.

PETERSAN
2019

Луната ярко сияеше над първобитните руини и огряваше гъст облак от пясък, понесен изглежда от мощен, но вече затихващ повей някъде покрай канарата пред мен. Разбрах, че именно този мразовит пясъчен вихър е подплашил камилата, и се канех да я отведа на завет, когато случайно вдигнах очи и видях, че по върха на скалата няма никакъв вятър. Това ме озадачи и възбуди прежните страхове, ала веднага си спомних внезапните местни вихрушки, които вече бях усетил по изгрев и залез слънце, и реших, че явлението е нормално. Стигнах до извода, че течението идва от някоя скална пукнатина, свързана с дълбока пещера, и проследих с поглед политналия пясък, за да открия източника; скоро разбрах, че вятърът идва от далечния, едва забележим черен отвор на някакъв храм южно от мене. Борейки се с напора на задушливия прашен облак, закрачих към храма и колкото повече наближавах, толкова по-високо над другите се издигаше той, а и входът му не бе тъй задръстен от спечен пясък. Бих влязъл веднага, ако страхотната сила на ледения въздушен поток не заплашваше всеки миг да изгаси факлата. Вихърът изригваше бясно от мрачната врата, подмяташе пясъка със зловещи въздишки и се разсейваше сред безумните руини. Не след дълго вятърът отслабна и прахът взе постепенно да се успокоява, докато накрая отново настана тишина; но сред призрачните камъни на града сякаш още се спотайваше нечие присъствие и когато погледнах луната, стори ми се, че тя потръпва като отражение в неспокойни води. Необяснимо силен страх ме обземаше, ала и той не успя да потисне жаждата за изумителни открития; щом вятърът стихна окончателно, аз прекрачих прага на мрачната зала, която го бе породила.

Както бях предполагал по външния вид, този храм се оказа по-просторен от предишните; навярно представляваше естествена пещера, след като докарваше ветрове от някоя отдалечена местност. Тук можех да се изправя в цял ръст, но виждах, че камъните и олтарите са също тъй ниски, както в останалите храмове. По стените и свода съзрях за пръв път неясни следи от изобразителното изкуство на древната раса – странни виещи се ивици от почти напълно изронена и избеляла боя; а върху два от олтарите забелязах с нарастващо вълнение плетеница от майсторска вита резба. Когато надигнах факлата, очертанията на тавана ми се сториха изумително правилни, за да бъдат естествени, и аз се запитах откъде ли са започнали работата си древните каменоделци. Инженерните им умения изглеждаха доста големи.

После един по-ярък проблясък на причудливите пламъци

разкри онова, що дирех – отвора към далечните бездни, откъдето бе долетял внезапният вихър; прималял от вълнение видях, че това е малка и несъмнено изкуствена врата, изсечена в плътната скала. Протегнах факлата навътре и съгледах мрачен тунел със заоблен свод, прихлупил стълбище с дребни, нагъсто подредени и грубо издялани стъпала, които се спускаха стръмно надолу. Никога не ще залича от сънищата си тия стъпала, защото за зла участ узнах смисъла им. Но в онзи момент не знаех дали да ги наричам стъпала, или просто несигурни опори за шеметното слизане. Безумни мисли бушуваха в мозъка ми и предупредителните слова на арабските пророци сякаш долетяха сами над пустинята, изминали пътя от земите на хората до безименния град, за който човек не смее да запита. И все пак аз се поколебах само за миг, преди да прекося портала и да започна предпазливото спускане с краката напред по стълбището на тесния коридор.

Само в страшните видения на наркотика или в трескавия кошмар би могъл някой друг да преживее подобно слизане. Безконечният тесен проход водеше все надолу като злокобен кладенец на призраците, а факлата, която държах над главата си, не можеше да освети незнайните дълбини, към които пълзях. Изгубих нишката на часовете и забравих да поглеждам часовника, ала се ужасявах при мисълта какво разстояние трябва да съм преодолял. Срещах промени в наклона и посоката; веднъж попаднах на дълъг равен участък, където трябваше да се провирам с краката напред по каменния под, отмятайки зад главата си ръката с факлата. Мястото не ми стигаше дори за да коленича. После пак започнаха стръмните стъпала и когато примигващата факла изгасна окончателно, аз продължавах все тъй да се тътря надолу. Не вярвам да съм обърнал внимание кога точно е станало, защото когато забелязах, ръката ми несъзнателно издигаше безполезната дръжка, като че още се надявах на пламъка. Разсъдъкът ми бе отстъпил място на онзи инстинктивен копнеж за незнайното и загадъчното, който ме е превърнал в бродник по широкия свят и непредпазлив посетител на далечни, древни и забранени места.

Сред мрака в съзнанието ми прелитаха откъси от любимата ми съкровищница на демонознанието, редове от безумния арабин ал-Хазред, абзаци от апокалиптичните кошмари на Дамаскиус и обвеяни с позор изречения от бълнуванията в „Образ на света“ от Готие дьо Мец. Повтарях причудливи цитати, бръщолевех за Афрасиаб и демоните, що плавали подир него по течението на Окс, а сетне заповтарях отново и отново фраза от разказите на лорд Дънсани: „неотразимата чернота на бездната.“ Веднъж,

когато спускането стана изумително стръмно, изрецитирах напевно откъс от Томас Мур, докато страхът ме застави да млъкна:

Хранилище на мрака чер,
от зла безлунна нощ събран
в отровен вещерски казан.
Над бездната глава склоних
да разбера човешки крак
дали е стъпвал и видях
безкрайни лъскави стени
като покрити с черен лак.
Оттам Смъртта изпраща страх
по лепкав и злокобен бряг.

Времето бе престанало да съществува, когато нозете ми пак докоснаха равен под, и аз се озовах в ново помещение, малко по-високо от двата предишни храма, които сега бяха останали нейде безкрайно далече над мен. Мястото не стигаше, за да се изправя, но можех да се надигна на колене и да тършувам пипнешком наоколо. Скоро разбрах, че съм попаднал в тесен коридор, покрай чиито стени се редяха дъсчени сандъци със стъкла откъм вътрешната страна. Потръпнах пред мисълта за онова, което би следвало от факта, че докосвам стъкло и полирано дърво в тая прастара бездна. Сандъците явно бяха подредени на равни интервали от двете страни на коридора и имаха издължена правоъгълна форма, болезнено близка до формата на ковчег. На два-три пъти опитах да изместя някой от тях за по-задълбочено изследване, но открих, че са здраво прикрепени.

След като установих, че коридорът е дълъг, аз се затътрих напред в причудливия пълзящ бяг, който би изглеждал ужасен, ако нечие око можеше да ме зърне сред мрака; от време на време се отклонявах към едната или другата страна, за да опипам обкръжението и да се уверя, че стените и редиците от сандъци продължават в същата посока. Човек е толкова привикнал да мисли със зрителни образи, че аз почти забравих тъмата и си представях безкрайния монотонен коридор с нисък таван и стени от дърво и стъкло – представях си го тъй ясно, сякаш го виждах. И после, в един миг на неописуемо вълнение, наистина го видях.

Не знам кога фантазията ми се е преляла в истинска гледка, ала отпред се появи постепенно просветляващо сияние и внезапно аз осъзнах, че виждам смътните очертания на коридора и сандъците, разкрити от някаква непозната подземна фосфоресценция. За малко всичко беше точно, както си го въобразявах, тъй като сиянието едва мъждукаше; но

продължавайки да се влача механично към все по-ясната светлина, аз осъзнах, че фантазията ми е била само бледо отражение на реалността. Този проход не беше недодялана реликва като храмовете в града над мен, а паметник на най-великолепно и екзотично изкуство. Богати, ярки и дръзко фантастични образи и картини оформяха непрекъсната плетеница от стенописи с неподвластни на описание контури и багри. Сандъците бяха от странно златисто дърво с предни стени от изящно стъкло, а вътре лежаха мумифицираните тела на създания, надхвърлящи по уродливост и най-хаотичните човешки видения.

Не е по силите ми да ви предам и най-слаба представа за тия чудовища. Те бяха от рода на влечугите и телесните им очертания напомняха ту крокодил, ту тюлен, но най-често в тях нямаше нищо познато за натуралиста или палеонтолога. Размерите им бяха близки до тези на дребен човек, а предните лапи завършваха с деликатни израстъци, поразително наподобяващи човешки длани и пръсти. Но най-странни от всичко бяха главите им, чиито контури нарушаваха всички известни биологични принципи. Те не можеха да бъдат сравнени с нищо – наведнъж ми хрумваха сравнения с котка, булдог, митичен сатир и човешко същество. Самият Юпитер не е имал тъй колосално и изпъкнало чело, ала рогата, липсата на нос и крокодилската челюст поставяха тези твари извън всички установени категории. Известно време се съмнявах в реалността на мумиите, почти готов да заподозра, че са изкуствени идоли, но скоро реших, че наистина са някакъв древен вид, живял едновременно с младостта на безименния град. Като връх на уродливостта им, повечето бяха пищно натруфени в най-скъпи тъкани и щедро украсени с накити от злато, скъпоценни камъни и неизвестни лъскави метали.

Тия пълзящи твари трябва да бяха играли твърде важна роля, защото заемаха първо място сред безумната плетеница от фрески по стените и свода. Художникът ги бе изобразил с ненадминато майсторство в някакъв техен свят, където разполагаха с градове и градини, приспособени за размерите им; не можех да прогоня натрапчивата мисъл, че картинната им история е алегорична и навярно изобразява възхода на расата, която ги е обожавала. Тези същества, казвах си аз, са били за народа на безименния град това, което е била вълчицата за Рим или животните-тотеми за индианските племена.

От тази гледна точка можех в най-общи черти да проследя удивителната епопея на безименния град, разказа за могъща крайбрежна метрополия, царувала над света, преди Африка да се издигне от вълните, за отчаяните борби, когато морето отстъпило

и пустинята пропълзяла към плодородните долини. Видях войни и победи, смутове и поражения, а след това страшната борба срещу пустинята, когато хиляди хора – представени тук алегорично чрез уродливите влечуги – били принудени да си пробиват път надолу през скалите към някакъв друг свят, за който говорели пророците им. Всичко бе изрисувано ярко, странно и в същото време реалистично, а връзката на изображенията със страховитото ми спускане не подлежеше на съмнение. Аз дори разпознавах отделните проходи.

Пълзейки по коридора към все по-ярката светлина, видях последните сцени на картинната епопея – как незнайната раса се сбогува с безименния град и долината, където е живяла десет милиона години, как душите се свиват при мисълта да напуснат места, тъй дълго обитавани от телата; по тия места се бяха заселили подир чергарски живот в младините на света и бяха изсекли в девствената скала онези първобитни светилища, в които не преставаха да възнасят молитви. С разсейването на мрака можех да разглеждам стенописите по-внимателно и като си напомнях, че влечугите трябва да представляват неизвестните хора, размишлявах за обичаите на безименния град. Много неща бяха своеобразни и необясними. Цивилизацията им бе създала азбучна писменост, явно стоеше на по-високо стъпало от неизмеримо по-късните цивилизации на Египет и Халдея, ала имаше и странни пропуски. Не можех да открия например изображения на мъртъвци или погребални ритуали, освен онези, свързани с войни, насилие или епидемии; питах се откъде ли идва нежеланието им да признаят естествената смърт. Те сякаш бяха подхранвали като утешителна илюзия идеала за безсмъртие.

Още по-близо до края на коридора бяха изрисувани изключително живописни и екстравагантни сцени: от едната страна изгледи на изоставения и рухващ безименен град, и в контраст с тях – странното ново райско царство, към което расата си бе издълбала път през камъка. На тези изгледи градът и пустинната долина се представяха винаги под лунните лъчи, златист ореол се рееше над рухналите стени и разкриваше отчасти великолепното съвършенство на миналите времена, изобразено от художника с мъгляви призрачни щрихи. Райските сцени бяха едва ли не прекалено екстравагантни, за да им повярвам; предлагаха потаен свят на вечна светлина, изпълнен с величествени градове сред ефирни хълмове и долини. Най-накрая видях фрески, които сметнах за упадък на художественото творчество. Картините бяха нескопосани и далеч по-странни, отколкото и най-причудливите предишни сцени. Те сякаш проследяваха бавното западане на древния народ, съчетано с

растяща ненавист към външния свят, откъдето ги бе прокудила пустинята. Човешките фигури – все така представяни чрез свещените влечуги – като че се изхабяваха постепенно, а духът им, изобразен във въздуха на лунната нощ над руините, продължаваше да расте. Съсухрени жреци, изрисувани като влечуги в пищни одежди, проклинаха въздуха на горния свят и всички, които го дишат; една ужасяваща финална сцена показваше първобитен човек, може би пътешественик от древния колонен град Ирем, разкъсван на парчета от членове на древната раса. Спомних си колко се боят арабите от безименния град и бях доволен, че по-нататък имаше само голи сиви стени и свод.

Увлечен в плетеницата от исторически стенописи, бях наближил съвсем до края на ниския тунел и сега забелязах портата, през която долиташе фосфоресциращата светлина. Пропълзях към нея и нададох вик на върховно изумление пред онова, що лежеше отвъд – вместо нови и по-светли зали зърнах само безгранична пустота, изпълнена с равномерно сияние, каквото човек може да си представи, ако погледне надолу от Еверест към огрените от слънце мъгли. Зад мен коридорът беше тъй тесен, че не можех да се изправя в него, пред мен се простираше безпределно лъчезарно подземие.

От тунела към бездната се спускаше стръмно стълбище – множество малки стъпала, напомнящи онези от мрачните тунели, по които бях минал, – но само след няколко метра светещите изпарения закриваха всичко. Край лявата стена на коридора беше отметната масивна, невероятно дебела бронзова врата, украсена с фантастични барелефи, която можеше със затварянето си да раздели този лъчист вътрешен свят от скалните проходи и зали. Гледах каменните стъпала и не намирах смелост да продължа по тях. Докоснах отворената медна врата, но не успях да я помръдна. Тогава се проснах по очи на каменния под и през пламналия ми ум се занизаха невероятни размисли, които дори мъртвешкото изтощение не можеше да пропъди.

Както лежах със затворени очи, отдаден на разсъждения, започнах да си припомням с нов и страховит смисъл много неща, зърнати мимолетно по стенописите – изображения на безименния град в разцвета на славата, растителността из долината край него и далечните земи, към които пътували неговите търговци. Озадачаваше ме всеобщата и очебийна употреба на алегоричните влечуги и почвах да се питам защо е трябвало да се спазва тъй строго дори в най-важните исторически фрески. На стенописите безименният град бе показан в умалени пропорции, подходящи за влечугите. Питах се какви ли са били истинските размери на величието му и известно време размишлявах над някои

странности на руините, които бях забелязал преди. С любопитство си спомних ниските сводове на първобитните храмове и подземния коридор, несъмнено изсечени в този си вид поради преклонението пред обожествяваните влечуги, макар че това е принуждавало богомолците да се провират навътре с пълзене. Навярно даже религиозните ритуали бяха извършвани пълзешком, в подражание на грозните твари. Обаче никаква теология не можеше да обясни защо хоризонталните тунели в тия страховити подземия трябва да бъдат също тъй ниски, както храмовете – а понякога и по-ниски, след като не можех да се изправя на колене. Мислейки за пълзящите създания, чиито отвратителни мумифицирани останки лежаха толкова близо до мен, аз усетих тръпките на нов страх. Странно нещо са неволните хрумвания и сърцето ми се сви, когато осъзнах, че ако не броя злочестия първобитен човек, чиято гибел изобразяваше последната фреска, аз съм единственото човешко същество сред безбройните реликви и символи на прастария живот.

Но както винаги се е случвало в моето странно скиталческо съществуване, любопитството скоро прогони страха, защото светещата бездна и онова, което можеше да крие, бяха загадка, достойна за най-големия изследовател. Не се съмнявах, че в края на удивително тесните стъпала ще открия свят на изумителни мистерии и се надявах там да срещна най-сетне човешките изображения, които липсваха в картините по стените на коридора. Досегашните фрески обещаваха невероятни градове и долини в това подземно царство и във фантазията си аз вече виждах какви богати, колосални руини очакват да стъпя сред тях.

Всъщност страховете ми бяха свързани по-скоро с миналото, отколкото с бъдещето. Намирах се в безнадеждно положение сред тесния коридор, изпълнен с мъртви влечуги и допотопни фрески, бях на километри под белия свят и гледах към нов свят на призрачно сияние и мъгли, ала дори физическият ужас на ситуацията не можеше да се сравни с убийствения страх пред бездънната древност на гледката и стаените в нея духове. От първичните камъни и скалните храмове на безименния град сякаш лъхаше неподвластна на измерение античност, а дори и най-късните образци от удивителните карти по стенописите показваха забравени от човека океани и континенти, само тук-там се мяркаха смътно познати очертания. Никой не би могъл да каже какво е станало през геологическите епохи подир онзи миг, когато картините свършваха и расата, отричала смъртта, бе принудена неохотно да потъне в мрак и тлен. Из тия пещери и в светлото царство отвъд някога бе кипял живот; сега бях насаме с многозначителните реликви и тръпнех при мисълта за

безбройните хилядолетия, през които тия останки са бдели на безмълвна и забравена стража.

Внезапно усетих нов пристъп на онзи страх, който периодично ме обземаше, откакто зърнах за пръв път страховитата долина и безименния град под хладните лунни лъчи. Въпреки изтощението си трескаво се надигнах и сядайки, хвърлих поглед назад по мрачния коридор към тунелите, които се издигаха до външния свят. Чувствата ми напомняха тревогата, заради която отбягвах нощем безименния град, и бяха колкото остри, толкова и необясними. След миг обаче изпитах още по-силно потресение под формата на първия отчетлив звук, нарушил абсолютното безмълвие на тия гробовни дълбини. Това бе дълбоко и глухо стенание, издавано сякаш от далечна тълпа от прокълнати души, и долиташе от посоката, в която гледах. Силата му бързо нарастваше, скоро затътна зловещо из ниския тунел и в същото време усетих да ме обвява все по-силно течение от хладен въздух, идващ пак откъм тунелите и града над тях. Докосването на този въздух като че възстанови душевното ми равновесие, защото веднага си припомних внезапните пориви на вятъра край отвора на бездната по изгрев и залез слънце, нали тъкмо един от тях ми бе разкрил потайните тунели. Погледнах часовника си, разбрах, че изгревът наближава, и стегнах мускули, за да устоя на бурята, която се носеше надолу към подземния си дом, също както бе избликнала от него привечер. Страховете ми пак се разсеяха, защото естествените явления лесно прогонват мрачните размисли за незнайното.

Все по-безумно се лееше пищящият, стенещ вятър към бездната в земната утроба. Отново се проснах по очи и безсилно се вкопчих в пода от страх да не бъда пометен през отворената порта във фосфоресциращата бездна. Не бях очаквал подобна стихия и когато осъзнах, че тялото ми наистина се плъзга към пропастта, хиляди нови ужаси и страхове изпълниха въображението ми. Злобата на вихъра пораждаше неописуеми фантазии; треперейки, отново се сравнявах с единствения човешки образ в този страхотен коридор – човекът, разкъсван на парчета от безименната раса, – защото в пъклените удари на бурята сякаш дебнеше отмъстителна злоба, бясна и неистова в своето безсилие. Мисля, че към края крещях отчаяно – бях почти обезумял, – но и да съм крещял, писъците ми чезнеха в адската гълчава на виещите ветрени призраци. Опитвах се да пълзя срещу невидимия убийствен поток, ала дори не успявах да устоя на място и бавно, неумолимо се плъзгах към незнайния свят. Най-сетне разсъдъкът ми навярно не е издържал, защото помня, че взех да бръщолевя отново и отново необяснимия куплет на лудия арабин ал-Хазред,

който някога сънувал безименния град:

Не е умряло туй, що вечно ще остане –
дори смъртта умира в безброй епохи странни.

Само мрачните и умислени божества на пустинята знаят какво се е случило в действителност – какви неописуеми мъки и изпитания са съпроводили катеренето ми из мрака и кой благосклонен дух ме е извел към живота, където съм обречен вечно да помня и да тръпна от нощния вятър, додето сетната забрава – или нещо по-лошо ме позове. Чудовищно, неестествено, поразително бе видяното – прекалено несъвместимо с нашите представи, за да го повярва човек, когато и да било, освен в прокълнатото безмълвие на среднощните часове, когато сънят бяга от клепките.

Казах вече, че яростта на приижащия вихър беше адска, неистова и че в гласовете му грозно тътнеше накипялата злоба на опустошени хилядолетия. Откъм тунела тия гласове продължаваха да звучат хаотично, ала след малко в пламналия ми мозък се зароди идеята, че зад мен те стават членоразделни; и ето че там, долу, в гробницата на мъртъвци отпреди неизброими епохи, дочух призрачни закани и клетви на странни езици. Извърнах глава и върху светлия етер на бездната видях очертано онова, което не можех да различа в здрача на коридора – кошмарна орда от литнали дяволи; изкривени от ненавист, уродливи, полупрозрачни демони от расата, която вече познавах безпогрешно – пълзящите влечуги на безименния град.

И едновременно със затихването на вятъра бях обгърнат от злокобния мрак на земните недра, зад последната твар огромната бронзова врата се затръшна с оглушителен метален звън, музикалното ехо се надигна и полетя към далечния свят да поздрави изгряващото слънце, както го поздравява Мемнос от брегoвете на Нил.

Сянка над Инсмут

I

През зимата на 1927–28 година служителите на федералното правителство извършиха странни секретни проучвания из определени места в старото морско пристанище Инсмут, щат Масачусетс. Обществеността узна за това едва през месец февруари, когато бе проведена акция от хайки и арести, последвани от целенасоченото взривяване и изгаряне – разбира се, със съответните предпазни мерки – на огромен брой порутени, проядени от червеи и смятани за запустели къщи покрай изоставените кейове. По-доверчивите души сметнаха случая за пореден яростен сблъсък в периодично припламващата война срещу алкохола.

По-прозорливите читатели на новините обаче бяха изненадани от поразително големия брой арести, необичайното количество полицейски сили, включени в акцията, и завесата от тайнственост около съдбата на задържаните. Не се съобщаваше за съдебни процеси или поне за определени обвинения; нито един от арестуваните не се появи след събитията в никой от нормалните държавни затвори. Дадени бяха мъгляви изявления за епидемии и концентрационни лагери, а по-късно се спомена за разсредоточаване из разни военни и флотски затвори, но слуховете така и не станаха нещо по-конкретно. Що се отнася до Инсмут, той бе едва ли не обезлюден и дори в днешно време признаците на живот в града се възстановяват мъчително бавно.

Оплакванията на множеството либерални организации доведоха до дълги поверителни разговори и посещения на група техни представители в някои неуточнени лагери и затвори. Впоследствие въпросните организации проявиха учудваща пасивност и сдържаност. Вестникарите се оказаха по-несговорчиви, но в крайна сметка изглежда се съгласиха да окажат безрезервна подкрепа на правителството. Само едно издание – таблоидно вестниче, на което никой не обръщаше внимание поради нелепите му политически позиции – спомена за подводницата, която изстреляла целия си торпеден заряд надолу, към морската бездна отвъд Дяволския риф. Това сведение, дочуто случайно в някаква моряшка кръчма, изглеждаше изсмукано от пръстите, тъй като ниският черен риф се намира чак на миля и половина от Инсмутския залив.

Из областта и съседните градчета се предаваха от ухо на ухо доста слухове, но навън не излизаше почти нищо. Около век хората говореха за умиращия, полузапустял Инсмут, тъй че нищо ново не можеше да е по-невероятно и грозно от онова, което се шепнеше и намекваше с години наред. Нямаше нужда да се оказва натиск върху местните жители – по силата на редица обстоятелства те отдавна бяха станали мълчаливи и потайни. При това наистина знаеха твърде малко, тъй като по суша просторите на диви и безлюдни солени блата откъсват Инсмут от съседните области.

Но накрая възнамерявам да наруша негласното табу върху тази тема. Действията на властите, убеден съм, бяха толкова резултатни, че освен потресение и погнуса не би имало никаква друга вреда за обществото от намека ми за онова, което откриха ужасените участници в окупацията на Инсмут. Освен това направените разкрития могат да имат и някакво друго обяснение. Не знам каква част от цялата история стана мое достояние, а имам причини да избягвам по-задълбочените проучвания, но връзката ми с тази афера беше по-тясна от чията и да било, а впечатленията, които пазя, могат тепърва да ме тласнат към драстични мерки.

Аз съм онзи, който с безумен бяг се спаси от Инсмут в ранните утринни часове на 16 юли 1927 г. и чиито тревожни призиви за правителствена анкета и незабавно действие доведоха до вече упоменатия епизод. Охотно мълчах, докато аферата беше още свежа и не напълно изяснена, но днес, когато всичко е вече стара история, лишена от привлекателност за обществения интерес и любопитство, изпитвам странното желание да разкажа шепнешком за няколкото страховити часа в онова злокобно и мрачно пристанище на смъртта и богохулната ненормалност. Самото споделяне ми помага да си възвърна вярата в собствения си разсъдък, да се успокоя, че не съм се оказал просто първата жертва на някаква заразна и кошмарна масова халюцинация. Помага ми също да взема решение относно една предстояща ужасна крачка.

Никога не бях чувал за Инсмут преди навечерието на деня, в който го видях за пръв и – засега – последен път. По случай пълнолетието си бях потеглил на туристическа обиколка из Нова Англия – с познавателна, антикварна и генеалогическа цел; смятах да прекося напряко от стария Нюбърипорт до Аркхам, откъдето произхождам по майчина линия. Нямах кола и пътувах с влак, теснолинейка или автобус, избирайки винаги най-евтиния маршрут. В Нюбърипорт ми казаха, че ще е най-добре да взема влака за Аркхам; за съществуването на Инсмут узнах едва на

билетната каса, когато почнах да мърморя за скъпите цени. Набитият, хитровато усмихнат касиер, у когото акцентът издаваше далечния пришълец, изглежда се трогна от стремежа ми към икономия и предложи съвет, който не бе споменал нито един от предишните ми събеседници.

– Може да вземете стария автобус, предполагам – колебливо каза той, – обаче местните не го обичат много-много. Минава през Инсмут – сигурно сте чували, – та затова не се качват хората. Шофира един тип от Инсмут, Джо Сарджънт, но оттук не помня да е имал клиент, а май и в Аркхам е същото. Чудя се как я свързва. Сигурно не е скъпчия, обаче не помня да съм виждал в автобуса повече от двама-трима пътници – все инсмутчани. Потегля от площадчето пред аптеката на Хамънд в десет сутринта и седем вечерта, ако не си е сменил разписанието напоследък. Не съм се качвал, но таратайката изглежда едва крета.

Така чух за пръв път мрачното име на Инсмут. Всъщност би ме заинтригувало всяко споменаване на град, който не е отбелязан на картите и не е включен в новите издания на пътеводителите, а странните намеци на касиера разпалиха още повече любопитството ми. Ако един град може да породи подобна неприязън из околностите, помислих си аз, значи трябва наистина да е твърде необичаен и достоен за вниманието на туриста. Щом се намираше преди Аркхам, значи щях да спра в него – и затова помолих служителя да ми разкаже за този град. Той заговори сдържано и отмерено, явно с чувството, че стои над слуховете, които преповтаря.

– Инсмут ли? Право да си кажа, странно е това градче край устието на река Манъксет. Едно време е било доста голям град и важно пристанище преди войната през 1812 г., но съвсем е западнало през последните стотина години. Вече няма железопътна връзка – основните линии никога не са минавали оттам, а теснолинейката от Раули беше спряна преди години. Празните къщи май са повече от хората, пък и няма никакъв сериозен поминък освен улова на риба и омари. Кажи-речи всичко купуват оттук или ходят до Аркхам и Ипсуич. Имали са навремето разни фабрички, обаче днес нищо не е останало освен една рафинерия за злато, а и тя едва крета. Е, някога е била голяма работа. Собственикът, старият Марш, внук е на Обид Марш, основател на бизнеса, сигурно е по-богат от Крез. Разправят, че на дърти години бил хванал кожна болест или нещо подобно, та затова не се мяркал пред хората. Майка му, казват, била чужденка – от южните морета, ако не се лъжа, – тъй че се вдигнала голяма шумотевица, когато преди петдесет години се оженил за момиче от Ипсуич.

Те, тукашните, все гледат с подозрение към ония места и се мъчат да скрият, ако имат инсмутска жилка. Но мене ако питате, децата и внуците на Марш са си хора като хора. Показвали са ми ги на улицата… макар че като стана дума, сещам се, че по-големите синове не са се мяркали напоследък. Стареца изобщо не съм го виждал. И да се чуди човек какво толкова им е направил Инсмут? Мене слушайте, младежо, не вярвайте много на тукашните хора. Трудно отварят уста, но отворят ли я, не можеш я запуши. Доколкото знам, през последните сто години все ги плещят разни за Инсмут – или по-точно шушукат – и щом споменат за него, треска ги тресе от страх. Има да се смеете, като чуете някои истории – че капитан Марш имал вземане-даване с дявола и водел адски изчадия да се заселват в Инсмут или пък че около 1845 г. случайно се разчуло за някаква сграда край кейовете, където се прекланяли пред сатаната и организирали ужасни жертвоприношения. Аз обаче съм родом от Пантън, щата Върмонт, та не се хващам на тия въдици. Да чуете само какво говорят някои кореняци за крайбрежния риф – Дяволския риф му викат. Той се издига доста над водата и даже приливът едва-едва го закрива, но все пак не може да се нарече остров. Според мълвата понякога се виждали цели легиони дяволи да лежат по скалите или да сновят около някаква пещера, близо до върха на рифа. Те, тия нащърбени камънаци, са дълги около една миля и преди да западне корабоплаването, моряците ги заобикаляха отдалече. Моряците, дето не са от Инсмут, искам да кажа. Между клюките за стария капитан Марш има и такава, че понякога нощем при отлив плавал нататък. Може да е плавал, щото мене ако питате, скалната формация е интересна, а не е изключено да е търсел пиратски съкровища и даже да ги е намерил, но според слуховете там си правел сделки с демоните. Мисля си, че общо взето май тъкмо от капитана е тръгнала лошата слава на рифовете. Това е било преди голямата епидемия през 1846 г., която отнесла над половината жители на Инсмут. Така и не се изяснило докрай каква е бедата, но сигурно корабите са докарали някаква чуждестранна болест от Китай или другаде. Лоша работа трябва да е било – избухнали бунтове, имало и разни други страхотии, дето така и не се разчули в подробности извън града – и когато всичко свършило, Инсмут бил ужасно съсипан. До днес не се е оправил – сега едва ли наброява повече от 300–400 жители. Но всъщност зад цялата тая неприязън се крият най-обикновени расови предразсъдъци – и лично аз не бих осъждал никого за това. Сам ги мразя и кракът ми няма да стъпи в онзи град. Сигурно знаете – макар че по приказката ми се струва да сте западняк, – че корабите от Нова Англия доста са се отбивали из

разни странни пристанища в Африка, Азия, Южните морета и прочие и понякога са довеждали насам странни и уродливи люде. Вероятно сте чували за моряка от Салем, дето се прибрал с жена китайка, а може би знаете и това, че някъде по нос Код още живеят шепа туземци от островите Фиджи. Е, сигурно и в Инсмут е ставало нещо такова. Градчето винаги е било откъснато от областта с всичките тия блата и рекички, тъй че не знаем кое как е, но няма съмнение, старият капитан Марш трябва да е докарал някой и друг урод през двайсетте и трийсетте години на миналия век, когато притежавал три търговски кораба. В днешните инсмутчани отдалече си личи чуждата жилка – не знам как да го изразя, но още щом ги видиш, и те полазват тръпки. Ще го забележите и у Сарджънт, ако се качите на автобуса. Някои от тях имат странно сплескани глави и изпъкнали втренчени очи, които сякаш никога не мигат, а и с кожата им нещо не е наред. Груба е някак си, като келява, а отстрани на шията е суха и сбръчкана. Оплешивяват още от младини. Колкото повече остаряват, толкова по-зле изглеждат. Всъщност не помня да съм виждал старец от онзи край. Сигурно умират, като се погледнат в огледалото! Животните ги мразят – преди да се появят автомобилите, имаха сума неприятности с конете. В Аркхам и Ипсуич никой не иска да си има работа с тях, пък и те се държат настрана, когато идват насам, или когато някой иде да лови риба в техни води. Все съм се чудил как гъмжи от риба в Инсмутския залив, а другаде нищичко не се хваща, ама опитай само да хвърлиш мрежата там и веднага ще те прогонят! Едно време пътуваха дотук с влака – ходеха пеш чак до Раули, за да го хванат, след като им прекъснаха линията, обаче сега пътуват с автобуса. Да, има хотел в Инсмут, „Гилман Хаус“ му викат, но не вярвам да е нещо свястно. Не ви съветвам да разчитате на него. По-добре се настанете тук и вземете сутрешния автобус утре в десет; оттам пък можете да хванете вечерния курс за Аркхам в осем. Преди една-две години някакъв фабричен инспектор преспа в „Гилман“ и после все намекваше разни неприятни работи за заведението. Изглежда, странен народ се настанява там, защото в някои стаи – макар че повечето били празни – онзи тип чул гласове, от които го побивали тръпки. Според него говорели на чужд език, но казваше, че най-страшен бил един глас, дето се обаждал от време на време. Звучал толкова неестествено – като плискане на вода, – та човекът даже не посмял да се съблече и да си легне. Едва дочакал утрото и си плюл на петите. А приказките продължили цяла нощ. Тоя тип – Кейси се казваше – твърдеше, че хората от Инсмут го гледали напрегнато, като да били нащрек. Рафинерията на Марш също му се сторила недобро място – тя е

една стара фабричка край долното течение на Манъксет. Разказите му съвпадаха с онова, дето и аз съм чувал. Счетоводните книги били занемарени и нямало ясен отчет за каквито и да било сделки. Между нас казано, открай време си е било загадка откъде го намира Марш това злато за рафиниране. Никога не се е чувало да правят значителни покупки, но преди години извозваха от фабриката огромни количества кюлчета. Говореше се за някакви чудновати другоземски накити, продавани понякога тайничко от моряците и работниците в рафинерията, а един-два пъти са зърнали и жените от рода Марш да се кичат с подобни неща. Хората допускат, че капитан Обид може да ги е купувал в някое дивашко пристанище, още повече че той вечно поръчваше купища мъниста и разни дрънкулки, каквито мореплавателите използват за търговия с туземците. Други и досега смятат, че е намерил старо пиратско съкровище на Дяволския риф. Тук обаче работата се заплита. Старият капитан е умрял преди шейсет години и от времето на Гражданската война свестен кораб не е напускал пристанището, а тия от рода Марш все продължават да си поръчват от същите дивашки стоки – главно стъклени и гумени джунджурии, доколкото съм чувал. Може пък инсмутчани да се кичат с тях – Господ ми е свидетел, че тия хора са погрознели досущ като канибалите от Южните морета и гвинейските диваци. Епидемията през 46-та трябва да е покосила най-свестните фамилии. Така или иначе, днес не се знае каква кръв тече в жилите им – родът Марш и останалите богаташи не правят изключение. Според мен всичките до един са от ония, дето южняците ги наричат „бял боклук“ – престъпни, лукави и потайни. Хващат богат улов от риба и омари и ги карат на пазара с камиони. Все се чудя как налита рибата натам, а другаде хич я няма. Никой не може да им хване дирята на тия хора, училищните инспектори и щатските преброители направо се побъркват. Хващам се на бас, че в Инсмут не гледат с добро око любопитните чужденци. Неведнъж с ушите си съм чувал за разни бизнесмени и държавни служители, дето изчезвали по ония места, а според слуховете някои били полудели и сега ги лекували в Данвърс. Кой знае какъв страх трябва да са брали. Затова ако бях на ваше място, нямаше да потегля привечер. Не съм стъпвал там и не възнамерявам да стъпя, но ми се струва, че едно дневно пътуване няма да ви навреди – макар че тукашният народ ще ви съветва да не тръгвате. Ако дирите любопитни гледки и разни вехтории, Инсмут сигурно ще е тъкмо онова, което ви трябва.

И тъй, прекарах част от вечерта в градската библиотека на Нюбърипорт, търсейки сведения за Инсмут. Когато се опитах да

поразпитам в магазините, ресторанта, гаражите и чакалнята на гарата, открих, че всички развързват езиците си много по-трудно, отколкото бях очаквал след разговора с касиера; разбрах, че не разполагам с необходимото време, за да преодолея инстинктивната им първоначална сдържаност. Държаха се с неопределена подозрителност, като че имаше нещо сбъркано у всеки, който проявява прекален интерес към Инсмут. В общежитието на Младежката християнска асоциация, където се бях настанил, служителят на рецепцията просто ме посъветва да не посещавам онова унило и западащо градче; в библиотеката изглежда бяха на същото мнение. Очевидно образованите хора смятаха Инсмут за изключителен случай на човешката деградация.

Историческите книги за окръг Есъкс по библиотечните лавици не ми разкриха почти нищо, освен че градът бил основан през 1643 г., преди Революцията се славел с корабостроителниците си, корабоплаването му процъфтявало в началото на XIX в., а по-късно се превърнал в незначителен промишлен център, използващ енергията на река Манъксет. За епидемията и бунтовете през 1846 г. се споменаваше само мимоходом, сякаш те опетняваха репутацията на окръга.

Сведенията за упадъка се срещаха рядко, макар че смисълът на последните данни бе очевиден. След Гражданската война целият промишлен живот се свежда до рафинериите Марш и ако не се броеше неизменният риболов, продажбата на златни кюлчета оставаше единствената значителна търговска дейност. Риболовът ставаше все по-неизгоден поради спадането на цените и конкуренцията на големите корпорации, но за сметка на това рибните пасажи не преставаха да приижда към Инсмутския залив. Чужденци рядко се заселваха там, а имаше и някои дискретно завоалирани доказателства, че значителен брой португалци и поляци, които са опитали да го сторят, били прогонени по особено драстичен начин.

Най-интересни бяха срещаните тук-там откъслечни сведения за странните накити, които по някакъв неопределен начин се свързваха с Инсмут. Очевидно те доста силно бяха впечатлили цялата околност, защото се споменаваше за екземпляри в музея на Университета Мискатоник в Аркхам и в изложбената зала на Нюбърипортското историческо дружество. Откъслечните описания на тези предмети бяха зле съставени и прозаични, но подсказваха тайни и подмолни течения на някаква упорита странност. Нещо в тях изглеждаше тъй необичайно и провокиращо, че не можех да ги прогоня от мислите си, и въпреки сравнително късния час реших да видя местния

екземпляр – описан като голям предмет със странни пропорции, по всяка вероятност тиара, – ако имаше начин да си уредя посещение в музея.

Библиотекарят ми даде препоръчителна бележка до уредничката на дружеството, някоя си мис Ана Тилтън, която живееше наблизо, и след кратко обяснение почтената стара дама бе така любезна да ме въведе в затворената сграда, тъй като беше все още приемливо вечерно време. Колекцията наистина се оказа забележителна, но в тогавашното си настроение не поглеждах нищо освен странния предмет, който блестеше под електрическата светлина в една ъглова витрина.

Не беше необходима някаква особена чувствителност към красотата, за да спра буквално задъхан пред странното великолепие на пищната неземна фантазия, положена върху възглавничка от пурпурно кадифе. И до днес едва ли мога да опиша онова, което видях, макар да личеше, че авторите наистина са били прави да го нарекат тиара. Предната част беше висока, с много широка и учудващо неправилна периферия, сякаш предназначена за глава с ненормално елиптични очертания. Материалът изглеждаше предимно злато, но причудливият по-светъл блясък подсказваше за странна сплав с някакъв също тъй красив, ала трудно определим метал. Запазен бе в почти превъзходно състояние и човек би могъл да изучава с часове наред поразителните, загадъчно нетрадиционни шарки – някои от тях опростено геометрични, други явно с морска тематика, които бяха гравирани или релефно отпечатани по неговата повърхност с неописуема грациозност и майсторско умение.

Колкото повече гледах, толкова по-силно ме омайваше загадъчният предмет, и към очарованието се примесваше удивително тревожна нотка, която не можех да си обясня, нито да схвана напълно. Отначало реших, че смущението ми идва от налудничавия характер на изображенията. Всички други произведения на изкуството, които бях виждал досега, спадаха към определени расови и национални школи или пък представляваха целенасочени модернистични предизвикателства срещу всички утвърдени течения. Тази тиара не беше нито едното, нито другото. Тя явно спадаше към някаква утвърдена школа с присъщо съвършенство и безкрайна зрялост, но същевременно стоеше безкрайно далече от всичко, което бях виждал и чувал – било то западно или източно, древно или съвременно. Изработката сякаш беше дело на майстори от далечна планета.

Скоро обаче разбрах, че за смущението ми има още един, може

би също тъй мощен източник, породен от картинните и математическите внушения на странните орнаменти. Всички изображения намекваха за далечни тайни и невъобразими бездни във времето и пространството, а неизменният им подводен характер постепенно ставаше едва ли не зловещ. Сред релефите имаше митични чудовища, надарени с отблъскваща уродливост и злоба – напомнящи отчасти риби, отчасти земноводни – и докато ги гледах, не можех да прогоня тревожното призрачно чувство на илюзорни спомени, сякаш те призоваваха някакъв образ от най-дълбоките мозъчни клетки и тъкани, чиито запаметяващи функции са изцяло първични и ужасяващо прастари. Понякога ми се струваше, че всяко очертание на тия богохулни рибо-жаби излъчва върховната същност на едно непознато и нечовешко зло.

В странен контраст с вида на тиарата прозвуча краткият и прозаичен разказ на мис Тилтън. През 1873 г. накитът бил предаден в заложната къща на „Стейт Стрийт“ срещу смешно малка сума от пиян инсмутчанин, който скоро след това загинал при сбиване. Дружеството го закупило направо от собственика на заложната къща и веднага осигурило на новия експонат достойно място в изложбата. На табличката се споменаваше вероятен произход – Индокитай или Източна Индия, но си личеше, че класификацията е правена произволно.

Сравнявайки отделните хипотези за произхода на тиарата и нейното попадане в Нова Англия, мис Тилтън бе склонна да приеме, че тя представлява част от екзотично пиратско съкровище, което е намерил старият капитан Обид Марш. В подкрепа на този възглед идваха и упоритите предложения за откупка на висока цена, които завалели от представители на рода Марш, още щом се разчуло за накита, и продължавали до ден днешен въпреки непоколебимата решимост на дружеството да не продава експоната.

Докато ме извеждаше от сградата, добродушната стара дама поясни, че пиратската теория за богатството на Марш е широко разпространена сред местната интелигенция. Личното ѝ отношение към мрачния Инсмут – където никога не бе стъпвала – беше чувство на презрение към една община, която безнадеждно се плъзга към дъното на културната стълбица; увери ме, че слуховете за дяволопоклонство отчасти се потвърждават от наличието на странен и потаен култ, който набирал сила в града и измествал всички общоприети религии.

Наричал се „Таен орден на Дагон“ и несъмнено представлявал уродливо, почти езическо учение, донесено от Изтока преди около век, по времето, когато риболовът в Инсмут изглеждал

пред последно издихание. Дълбоките му корени сред простолюдието били напълно естествени с оглед на внезапно подновения богат улов и скоро култът станал най-влиятелната сила в градчето, като напълно изместил масонството и се настанил в стария Масонски дом на площад „Ню Чърч Грийн“.

За благочестивата мис Тилтън това бе предостатъчен претекст да отбягва запустелия и прогнил стар град, ала моят интерес само се разпали от чутото. Към очакването за архитектурни и исторически разкрития се прибавяше горещ антропологически ентусиазъм, тъй че до късно не смогнах да заспя в малката стаичка на младежкото общежитие.

II

Малко преди десет сутринта стоях с куфарчето си пред аптеката на стария Пазарен площад и чаках автобуса за Инсмут. Когато наближи времето за пристигането му, забелязах как минувачите и безделниците масово се оттеглят към други места в горния край на улицата или към закусвалнята „Идеален обяд“, оттатък площада. Явно касиерът не преувеличаваше неприязънта на тукашните хора към Инсмут и неговите граждани. След минута един малък и невероятно раздрънкан автобус, боядисан в мръсно сиво, изгромоля по „Стейт Стрийт“, направи завой и спря до тротоара край мен. Незабавно почувствах, че е онзи, който чакам; догадката ми се потвърждаваше и от нечетливия надпис зад предното стъкло: Аркхам–Инсмут–Нюб’порт.

Имаше само трима пътници – смугли небръснати мъже с навъсени лица и някак младежка стойка. Щом автобусът спря, те тромаво се изтътрузиха навън и мълчаливо, почти крадешком се упътиха нагоре по „Стейт Стрийт“. Шофьорът също слезе и аз го проследих с поглед, докато влизаше в магазина за някаква покупка. Реших, че това трябва да е споменатият от касиера Джо Сарджънт; още преди да забележа някаква подробност, усетих да ме залива вълна на спонтанна погнуса, която не можех нито да удържа, нито да си обясня. Внезапно ми се стори напълно естествено нежеланието на местните жители да се возят в автобус, каран от подобен човек, или да посещават без крайна необходимост свърталището на такива като него.

Когато шофьорът излезе от магазина, успях да го огледам по-внимателно и се помъчих да установя причината за неприятното впечатление. Беше мършав и прегърбен, висок почти метър и осемдесет, облечен в раздърпан син костюм, а на главата му се мъдреше смачкано каскетче за голф. Трябва да имаше около тридесет и пет години, но заради странните дълбоки бръчки отстрани на шията изглеждаше по-стар, въпреки младежкия вид на тъпото му безизразно лице. Главата беше сякаш сплескана и издължена, с изпъкнали воднистосини очи, които сякаш никога не мигаха, плосък нос, учудващо недоразвити уши и скосено чело и брадичка. Издадените дебели устни и порестите синкави бузи изглеждаха почти напълно лишени от растителност с изключение на редки снопчета подбити жълтеникави косми; на места кожата

ми се стори ненормално грапава, като да се лющеше от някакво паразитно заболяване. Пръстите бяха поразяващо къси спрямо телосложението, сякаш се стремяха да се сраснат плътно в една огромна лапа. По мощните ръце изпъкваха дебели вени, а кожата им имаше твърде необичаен сивосин оттенък. Докато крачеше към автобуса, забелязах как нелепо тътри грамадните си ходила. Колкото повече ги гледах, толкова повече се чудех откъде си намира обуща.

От този тип се излъчваше нещо мазно и лепкаво, което допълнително засилваше неприятното впечатление. Той явно работеше или живееше край складовете за риба и наоколо се носеше характерната миризма. Не можех дори смътно да определя колко и каква чужда кръв тече в жилите му. Странните черти явно не бяха азиатски, полинезийски, средиземноморски или негроидни, ала напълно разбирах защо хората ги смятат за чуждоземски. Лично аз бих допуснал по-скоро биологично израждане, отколкото расови примеси.

С неприятна изненада разбрах, че в автобуса няма да има други пътници. Кой знае защо не ми се нравеше идеята да пътувам насаме с този шофьор. Но тъй като времето за потегляне наближи, аз потиснах страховете, качих се подир Джо Сарджънт, подадох му един долар и промърморих с половин уста: „Инсмут“. За момент той ме огледа любопитно и без да каже нещо, върна рестото от четиридесет цента. Седнах далече зад него, но от същата страна на автобуса, защото по време на пътуването исках да разгледам брега.

Най-сетне вехтата машина се разтресе и с гръмко тракане и пушляк пое покрай старите тухлени сгради на „Стейт Стрийт“.

Като наблюдавах хората по тротоара, стори ми се, че забелязвам у тях странния стремеж да не поглеждат автобуса – или поне да се правят, че не го виждат. После завихме наляво по „Хай Стрийт“, където паважът беше по-гладък, профучахме край достолепни стари резиденции от ранния републикански период и още по-древни колониални селски къщи, прекосихме река Паркър в долните квартали и накрая навлязохме сред голи и монотонни крайбрежни равнини.

Денят беше топъл и слънчев, но пейзажът ставаше все по-пустинен – навсякъде само пясък, обрасъл с острица и съсухрени шубраци. През прозорчето виждах морската синева и жълтеникавата черта на Плъм Айлънд, а малко по-късно доближихме плажа, след като тесният път се отклони от шосето за Раули и Ипсуич. Наоколо не се мяркаха къщи и по състоянието на пътната настилка прецених, че движението насам не е особено оживено. Ниските прогнили телефонни стълбове крепяха само

две жици. От време на време прекосявахме груби дървени мостове над приливни заливчета, които се врязваха дълбоко в сушата и подсилваха уединението на областта.

Понякога зървах над пясъка да стърчат сухи дънери и порутени стени, потвърждаващи прочетеното в една книга предание, че някога тук се простирала плодородна и гъсто заселена селска местност. Според автора промените започнали едновременно с инсмутската епидемия през 1846 г. и простите хорица смятали, че са свързани с някакви потайни сили на злото. Всъщност причината се криела в неразумното изсичане на крайбрежните гори, което лишило почвата от защита и отворило път на приижащите пясъци.

Накрая Плъм Айлънд изчезна и отляво се разкриха просторите на Атлантика. Тесният път се заизкачва стръмно нагоре и аз усетих необичайно безпокойство, гледайки към самотния хребет, където изронените коловози се сливаха с небето. Автобусът сякаш се канеше да продължи изкачването, завинаги да напусне земното убежище и да се слее с незнайните мистерии на въздушното пространство и загадъчната небесна вис. Зловещи аромати се примесваха към морския дъх, а тясната глава и скованите прегърбени рамене на безмълвния шофьор ми ставаха все по-противни. Когато се вгледах внимателно, забелязах, че тилът му е почти също тъй лишен от растителност, както и лицето – по сивата грапава кожа се мяркаха само няколко редки жълтеникави кичура.

Сетне достигнахме хребета и зърнах отвъд него разстланата долина, където Манъксет се влива в морето малко по-северно от дългата скална верига, която извисява гордия си връх Кингспорт Хед и продължава към нос Ан. Отвъд далечния мъглив хоризонт едва се различаваше мътният профил на върха, увенчан със старата и странна къща, за която се носят толкова много легенди; но за момента цялото ми внимание бе приковано към по-близката панорама в низините. Разбрах, че съм се озовал лице в лице с овеяния от слухове мрачен Инсмут.

Градът беше застроен нашироко и нагъсто, ала веднага биеше на очи злокобната липса на признаци за живот. Сред гъсталака от комини едва-едва се издигаха оскъдни струйки дим, а на фона на морския хоризонт мрачно стърчаха три високи небоядисани камбанарии. Едната от тях беше почнала да се рони откъм върха; на мястото на часовниците в нея и в още една зееха само черни дупки. Необятното гъмжило от хлътнали мансарди и островърхи фронтони внушаваше с потискаща откровеност представата за червясала гнилост и докато се спускахме по пътя към града, видях, че много покриви са напълно пропаднали. Имаше и големи

квадратни къщи в южняшки стил с ребрести стрехи, кулички и оградени с парапет „вдовишки тераси“. Повечето се намираха далеч от брега и една-две изглеждаха умерено запазени. Сред тях забелязах ръждивите и тревясали релси на изоставената железопътна линия, килнатите телеграфни стълбове без жици и едва различимите трасета на теснолинейката за Раули и Ипсуич.

Разрухата беше най-жестока около кейовете, макар че всред упадъка забелязах бялата кула на отлично съхранено здание, вероятно малка фабрика. Пристанището, отдавна превърнато в песъчлива плитчина, беше преградено със стар каменен вълнолом; върху него едва различих фигурките на неколцина седнали рибари, а в края стърчеше нещо, напомнящо останки на рухнал фар. Отвъд тази преграда нахлуваше дълъг пясъчен език, осеян с паянтови бараки, лодки и пръснати капани за омари. По-дълбоки места като че имаше само там, където реката протичаше край сградата с куличка и завиваше на юг към океана отвъд края на вълнолома.

Тук-там от брега се подаваха безформени, прогнили останки от кейове; южният им край изглеждаше напълно разрушен. Далече в морето, въпреки прилива, зърнах да се издига над водата дълга черна ивица, внушаваща чувство за древна задрямала злоба. Разбрах, че това трябва да е Дяволският риф. Докато го гледах, към отблъскващата му мрачност се примеси едва доловим властен зов; и колкото и да е странно, този нюанс ми се стори далеч по-тревожен от първоначалното впечатление.

По пътя не срещнахме никого, но скоро взеха да се мяркат запустели ферми в различни стадии на разруха. После забелязах няколко обитаеми къщи с парцали по изпотрошените прозорци, купища черупки и прогнили риби из дворовете. На едно-две места апатични мъже окопаваха безплодни градинки или ровеха за миди по вмирисания на риба плаж; край буренясалите веранди играеха група немити дечурлига с маймунски лица. Кой знае защо тия хора ми внушаваха по-дълбока тревога, отколкото разнебитените сгради – почти у всекиго срещах определена уродливост в лицето и походката, нещо, от което инстинктивно се отвращавах, без да го разбирам и осъзнавам докрай. За момент си помислих, че това типично телосложение ми напомня някаква картина, видяна може би в стара книга, когато съм бил особено потиснат или разтревожен, ала илюзорният спомен бързо изчезна. Докато автобусът се спускаше, започнах да долавям в неестествената тишина монотонния тътен на водопад. Кривите неизмазани къщи ставаха все повече, подреждаха се от двете страни на пътя и изглеждаха малко по-градски от ония, които вече бяхме отминали. Пейзажът отпред се смали до размерите на

улична сцена и на места личеше, че някога е имало калдъръм и тухлени тротоари. Очевидно всички сгради бяха необитаеми и тук-там се мяркаха празнини, където паднали комини и останки от зидани мазета напомняха за отдавна срутени къщи. Над всичко това се разстилаше невъобразим смърдеж на риба.

Скоро започнаха да се появяват пресечки и отклонения; левите водеха към крайбрежното царство на кал, мизерия и тлен, а от дясно се разкриваха следи от минало величие. Дотук не бях зърнал жива душа, но сега срещнахме първите оскъдни признаци за обитаемост – по някой прозорец със завеси или раздрънкан автомобил на тротоара. Паважът се очертаваше все по-отчетливо и макар че повечето сгради бяха доста стари – дървени и тухлени постройки от началото на XIX в. – личеше, че в тях се поддържат условия за живот. Като любител историк, увлечен от гледката на това богато, запазено късче от миналото, почти забравих отвратителната воня и чувството на заплаха и погнуса.

Но не ми бе съдено да достигна целта, без да изпитам едно много силно и болезнено неприятно впечатление. Автобусът бе стигнал до нещо като кръстовище или уличен възел с църкви от двете страни и боклучави останки от кръгла градинка в средата, а на отклонението вдясно и отпред се издигаше високо здание с колонада. Някога белите му стени сега изглеждаха сиви и олющени, а златистите букви на черен фон върху фронтона бяха толкова избледнели, че едва разчетох надписа „Таен орден на Дагон“. Значи това беше някогашният Масонски дом, отстъпен впоследствие на един уродлив култ. Докато напрягах очи, за да разшифровам названието, дрезгавият звън на пукната камбана отклони вниманието ми и аз бързо извих глава наляво.

Звукът долиташе от нисичката камбанария на каменна църква, построена явно по-късно, отколкото другите сгради – храм в тромав готически стил, с непропорционално високи основи и здраво залостени капаци на прозорците. Макар че откъм мен часовникът на кулата нямаше стрелки, разбрах, че глухите удари отмерват единадесетия час. После мислите ми за времето изведнъж бяха пометени от поразително ясната картина на необясним ужас, която се стовари върху мен, преди още да осъзная какво представлява в действителност.

Вратата на църковното мазе беше отворена, разкривайки вътрешния мрак. Пред очите ми някакъв предмет сякаш пресече черния правоъгълник и отпечата като с нажежено желязо в мозъка ми мимолетен кошмарен образ – още по-влудяващ тъкмо защото анализът не можеше да открие в него нито една кошмарна черта.

Беше живо същество – първото освен шофьора, което виждах,

откакто навлязохме в по-гъсто застроените квартали – и в друго, по-бодро настроение не бих забелязал нищо ужасно в него. Както осъзнах след миг, не можеше да е друг, освен пасторът, облечен в някакви причудливи одежди, навярно въведени, откакто Орденът на Дагон бе променил ритуалите в местните църкви. Предположих, че подсъзнателният ми интерес и примесеният към него необясним ужас са предизвикани от високата тиара на главата му – почти точно копие на онази, която мис Тилтън ми показа предната вечер. Така възбуденото въображение бе придало неопределени зловещи черти на засенченото лице и тромавата фигура под широката роба. Нямаше никаква причина, реших след малко, да изтръпвам от допира на чувството за някакъв страховит илюзорен спомен. Не беше ли естествено един мистичен култ да включи сред обредните си одежди уникалната по характер корона, станала знаменита в околностите по някакъв странен начин, може би като находка от съкровище?

По тротоарите взеха да се появяват съвсем нарядко младежи с отблъскващ вид – насаме или на безмълвни групички по двама-трима. Долните етажи на порутените къщи понякога приютяваха магазинчета със зацапани фирми и докато се друсахме напред, забелязах един-два паркирани камиона. Звуците на водопада ставаха все по-силни и отчетливи; скоро насреща видях дълбоко ждрело, над което минаваше широк мост с железни парапети, а отвъд се разкриваше широк площад. Както громоляхме през моста, аз се озърнах насам-натам, за да разгледам фабричните здания по ръба и надолу по буренясалия склон. Далече под нас бушуваше мощен водопад, друг със същата сила се лееше отдясно, нагоре по течението, а сигурно имаше поне още един отляво, към устието. Шумът беше оглушителен. После излязохме на широкия полукръгъл площад отвъд реката и спряхме отдясно, пред висока сграда с купол над покрива и с останки от жълта боя по стените, чийто полуизтрит надпис я представяше като „Гилман Хаус“.

С радост се измъкнах от автобуса и побързах да пренеса куфара си в занемареното фоайе на хотела. Видях само едного – престарял мъж, доста по-различен от онова, което бях почнал да наричам „инсмутски тип“ – и реших да не му задавам нито един от мъчещите ме въпроси; добре помнех, че из този хотел са забелязвани странни неща. След като му оставих багажа, излязох на площада, където вече нямаше помен от автобуса, и огледах околностите с вниманието и преценката на познавач.

Правото речно корито откриваше едната страна на калдъръмения площад; другата страна представляваше полукръг от островърхи тухлени сгради, строени към началото на XIX в., а

между тях няколко улици се разпръскваха ветрилообразно на юг, югозапад и югоизток. Уличните лампи бяха потискащо редки и дребни – все с маломощни крушки – и аз бях доволен, че плановете ми предвиждат да потегля преди смрачаване, макар да знаех, че нощта ще бъде лунна. Сградите отсреща изглеждаха в добро състояние, включително и пет-шест действащи магазина; единият беше бакалница от Първа национална верига, а останалите – неприветлив ресторант, дрогерия, кантора за търговия с риба на едро и в източния край на площада, близо до реката, канцеларията на единственото промишлено предприятие в града – рафинериите Марш. Наоколо имаше не повече от десетина души и четири-пет леки коли и камиони. Нямаше нужда да ми казват, че това е центърът на Инсмут. На изток се виждаха синкавите морски проблясъци, на чийто фон стърчаха полусрутени останки от три кули в южняшки стил с бледи следи от някогашна красота. Към брега, от другата страна на реката, видях бялата кула над зданието, което навярно приютяваше рафинериите Марш.

По една или друга причина реших да започна проучването си от бакалницата, чийто персонал навярно нямаше да е родом от Инсмут. Вътре заварих само един седемнайсетгодишен младеж и бях приятно изненадан от неговото остроумие и добродушната любезност, с която се отзова на желанието ми за информация. Изглежда беше направо зажаднял за разговор и скоро се досетих, че не обича града, лукавите му жители и вонята на риба. Всяка раздумка с пришълец отвън му идваше като разтуха. Оказа се, че е родом от Аркхам и наема стая у едно семейство, дошло от Ипсуич, а отвори ли му се свободно време, навестява родителите си. Те не били доволни от работата му в Инсмут, но фирмата го била прехвърлила тук и нямало как да откаже, без да загуби мястото си.

Обясни ми, че в града няма обществена библиотека или търговска камара, но за сметка на това лесно мога да се ориентирам. Улицата, по която бях пристигнал, се наричаше „Федерал Стрийт“. На запад се намираха по-старите и изискани улици – „Броуд“, „Уошингтън“, „Лафайет“ и „Адамс Стрийт“, а на изток – крайбрежните бордеи. Според момчето тъкмо сред тия бордеи – покрай главната улица – можело да открия няколко старинни църкви, но те били отдавна изоставени. Не било много благоразумно човек да привлича вниманието в подобни квартали – особено на север от реката, – тъй като тамошните хора се държели недружелюбно и мрачно. Случвало се даже да изчезват чужденци.

Някои места се смятали за забранена територия, както

младежът узнал с цената на значителни рискове. Например човек не бивало да се мотае много-много около рафинериите Марш, около някоя от все още действащите църкви или край колонната зала на Ордена на Дагон. Много странни били тия църкви – категорично отхвърляни от ръководствата на съответните вероизповедания, те явно прибягвали към най-странни ритуали и култови одежди. Вярванията им били еретични и мистериозни, съдържали намеци за някакви чудодейни преображения, водещи към един вид телесно безсмъртие тук, на земята. Пасторът на младежа – д-р Уолъс от Методистката църква в Аркхам – настоятелно го съветвал да не се присъединява към никоя инсмутска църква.

Колкото до жителите на Инсмут… момчето самò не знаеше какво да мисли за тях. Били лукави и потайни като зверове в леговищата си, та трудно можело да си представи човек какво ли друго правят, освен да ходят за риба от дъжд на вятър. Ако се съдело по значителната консумация на контрабанден алкохол, може би през по-голямата част от деня се търкаляли в пиянско вцепенение. Изглеждали мрачно сплотени в някакво солидарно братство и презирали света, сякаш имали достъп до други, подобри сфери на битието. Видът им – особено тия втренчени, немигащи очи, които никога не се затваряли – бил сам по себе си твърде ужасен; гласовете им пък звучали направо отвратително. Непоносимо било да ги слушаш как пеят нощем в църквите си, най-вече по време на главните им празници или сборища, провеждани два пъти годишно, на 30 април и 31 октомври.

Инсмутчани много обичали водата и непрекъснато плували из реката и залива. Често организирали плувни състезания до Дяволския риф и всеки бил готов да се включи в тежката надпревара. А всъщност, като си помислел човек, по обществените места се срещали все младолики хора и по-възрастните сред тях изглеждали най-уродливи. Изключенията, доколкото ги имало, били предимно без ни най-малка следа от израждане, като например старият служител в хотела. Чудно какво ли ставало с повечето от тях, като застареят, и дали пък „инсмутският тип“ не бил някакво странно и коварно болестно явление, което се засилвало с напредването на възрастта.

Разбира се, само извънредно рядка болест можела да предизвика такива всестранни и радикални анатомични изменения у зрял индивид – промени, засягащи дори толкова основни костни фактори, като формата на черепа… ала в края на краищата и този аспект не бил по-смайващ от другите видими прояви на заболяването. Трудно би било, добави момчето, да се правят категорични изводи по въпроса, тъй като никой не успявал

да се сближи с местните жители, колкото и задълго да останел в Инсмут.

Младежът беше уверен, че на тайни места са държани под ключ по-грозни екземпляри и от най-грозните, които се срещали на улицата. Според слуховете порутените крайбрежни бордеи, северно от реката, били свързани чрез тайни тунели и така се превръщали в истински развъдник за загадъчни чудовища. Невъзможно било да се прецени що за чуждестранна кръв тече в жилите на тези същества – и чуждестранна ли е изобщо. Понякога се случвало да укриват временно най-отблъскващите личности при посещения на правителствени служители и други гости от външния свят.

Нямало смисъл, подчерта събеседникът ми, да питам местните жители за каквото и да било. Да говори се осмелявал само един престарял, но нормален на вид мъж, който живеел в приюта на северния край на града и по цял ден скитосвал насам-натам или се мотаел около пожарната. Този достопочтен джентълмен на име Задок Алън бил на 96 години и не само се славел като виден градски пияница, но и малко му хлопала дъската. Вечно се спотайвал, озъртал се през рамо, сякаш се боял от нещо, и на трезва глава за нищо на света не се съгласявал да разговаря с непознати. Нямал сили обаче да откаже чашка от любимата си отрова; а щом се напиел, започвал шепнешком да разказва изумителни, макар и разпокъсани спомени.

Но в крайна сметка от него не можело да се изкопчат кой знае какви полезни сведения; всичките му истории били безумни, откъслечни намеци за напълно невъзможни чудеса и ужаси, явно породени само от развинтената му фантазия. Никой не им хващал вяра, ала местните жители не му давали да пие и да разговаря с чужденци; пък и не било съвсем безопасно човек да се мярка около него. Изглежда, че той бил източникът на най-смахнатите народни поверия и слухове.

От време на време някои пришълци споменавали за случайно зърнати чудовищни гледки, но в това нямало нищо чудно, като се вземат предвид приказките на стария Задок и уродливите физиономии на инсмутчани. Никой от пришълците не излизал по тъмно, тъй като се ширело мнението, че не е разумно да се замръква навън. Освен това уличното осветление било в отвратително състояние.

Колкото до бизнеса… изобилието от риба наистина приличало едва ли не на магия, но тукашните жители извличали все по-малка изгода от него. Защото цените падали и конкуренцията растяла. Разбира се, истинският бизнес на града бил в рафинерията, чието представителство се намирало на площада,

само през няколко входа, източно от бакалницата. Старият Марш никога не идвал насам, но понякога посещавал фабриката в закрита кола с перденца на прозорците.

Разни слухове се носели за сегашния вид на Марш. На младини той бил голямо конте и хората говорели, че още се облича с изискан фраков костюм от времето на крал Едуард, само че пригоден към някои странни телесни деформации. До неотдавна синовете му ръководели кантората на площада, обаче напоследък рядко се мяркали и оставяли основната дейност на по-младото поколение. И те, и сестрите им били станали много уродливи, особено най-големите; според слуховете здравето им западало.

Едната от дъщерите на Марш била отвратителна жена с физиономия на влечуго, отрупана с чудновати накити – явно от същата неизвестна бижутерска школа, към която спадаше и тиарата. Моят събеседник я бе виждал на няколко пъти и чувал, че идва от някакво тайнствено съкровище на пирати или демони. Свещениците – или жреците, или както там ги наричали напоследък – също носели на главите си подобни украшения, но малцина успявали да ги зърнат. Младежът не бе виждал други образци въпреки слуховете, че в Инсмут имало още много.

Хората от рода Марш и останалите три изтъкнати фамилии в града – Уейт, Гилман и Елиът – водели много уединен живот. Огромните им резиденции се намирали на „Уошингтън Стрийт“ и според мълвата в някои от тия къщи били укривани родственици, чийто външен вид не им позволявал да се покажат на открито и затова официално ги водели за умрели.

Като ме предупреди, че повечето табелки с имената на улиците отдавна липсват, момчето ми нарисува грубоватa, но подробна скица на града. След кратко проучване се убедих, че може да ми бъде много полезна, и я прибрах в джоба си с хиляди благодарности. Тъй като не се доверявах на единствения паянтов ресторант, купих солиден запас от бисквити със сирене и джинджифилови вафли, които по-късно щяха да ми заменят обяда. Реших, че програмата ми ще бъде да обиколя централните улици, да поговоря със срещнатите пришълци и в осем часа да хвана автобуса за Аркхам. Както виждах, градът представляваше изключителен случай на обществен упадък, но понеже не съм социолог, щях да ограничa наблюденията си в областта на архитектурата.

Така започна моята систематична, макар и донякъде объркана екскурзия по тесните сенчести улици на Инсмут. Като прекосих моста и завих към грохота на долния водопад, минах близо до рафинерията Марш, която ми се стори удивително безшумна за

промишлено предприятие. Тази сграда се издигаше на една отвесна канара над реката, близо до следващия мост и откритото кръстовище, за което предположих, че е било някогашен обществен център, изместен след Революцията от сегашния градски площад.

Отново прекосих клисурата по моста на главната улица и попаднах в толкова запустял квартал, че ме побиха тръпки. Гъмжилото от рухнали покриви се сливаше в назъбен фантастичен хоризонт, над който демонично стърчеше обезглавената камбанария на някогашна църква. Някои къщи по главната улица изглеждаха обитавани, но вратите и прозорците на повечето от тях бяха плътно заковани. Из калните пресечки зърнах зейнали черни отвори по фасадите на запуснатите бордеи с поддаващи основи и заплашително наклонени стени. Тия прозорци ме гледаха толкова призрачно, че трябваше да събера целия си кураж, за да завия на изток към кейовете. Ужасът на изоставената къща определено расте не в аритметична, а в геометрична прогресия с умножаването на сградите и сливането им в опустошен град. Гледката на безкрайни улици, изпълнени с изцъклена безжизненост, мислите за взаимосвързаните безкрайности от мрачни, навъсени апартаменти, завладени от паяжините, спомените и пълчищата от червеи – всичко това поражда прастари страхове и тревоги, които не може да разсее дори и най-здравата философия.

„Фиш Стрийт“ беше също тъй опустошена, с единствената разлика, че по нея имаше великолепно запазени тухлени и каменни складове. „Уотър Стрийт“ повтаряше същата картина, само че откъм морето зееха празнини на мястото на някогашните кейове. Никъде не се виждаше жива душа освен неколцината рибари на далечния вълнолом, не чувах друг звук освен плискането на прилива в пристанището и бученето на водопадите. Градът все повече ми действаше на нервите и когато поех по нестабилния мост на „Уотър Стрийт“, аз крадешком се озъртах назад. Според скицата мостът на „Фиш Стрийт“ беше разрушен.

Северно от реката имаше признаци на мизерен живот – работилници за пакетаж на риба, тук-там димящи комини, понякога неизвестно откъде долитаха звуци, по разнебитените улици и калните пресечки нарядко се влачеха прегърбени фигури, – но това ми се стори даже по-потискащо от запустението на юг. Хората бяха далеч по-грозни и уродливи от ония, които се срещаха в центъра; на няколко пъти ме споходи злокобното чувство на спомен за нещо извънредно фантастично, ала така и не успях да си го изясня докрай. Несъмнено чуждата жилка в

инсмутската кръв беше по-силна тук – освен ако „инсмутският тип“ беше наистина болест, а не наследствено израждане, в който случай тия квартали можеха да се сметнат за най-тежко засегнатата зона.

Една смущаваща подробност беше разпределението на редките глухи звуци, които чувах. Би било естествено да долитат от очевидно обитаемите къщи, ала в действителност често бяха най-силни зад плътно закованите врати и прозорци. Странни шумове бяха – скърцане, топуркане, неясно дрезгаво ръмжене, и аз тревожно си припомнях споменатите от бакалчето тайни тунели. Изведнъж взех да се питам как ли звучат гласовете на местните обитатели. Досега не бях чул човешка реч в този квартал и кой знае защо се боях да я чуя.

Спирайки само колкото да огледам двете красиви, но полуразрушени църкви на главната улица и „Чърч Стрийт“, аз побързах да се измъкна от гнусните свърталища край пристанището. Логично беше следващата ми цел да е площадът „Ню Чърч Грийн“, но някак не смеех да мина пак покрай църквата, в чието подземие бях зърнал необяснимо ужасяващата фигура на онзи жрец или пастор със странната диадема. Освен това момчето от бакалницата ми бе казало, че не се смятало за желателно чужденци да посещават църквите и сградите на Ордена на Дагон.

В съответствие с тези разсъждения продължих на север по главната улица до „Мартин Стрийт“, там обърнах гръб на морето, прекосих „Федерал Стрийт“ на безопасно разстояние от площада и навлязох в западналия патрициански квартал с улиците „Броуд“, „Уошингтън“, „Лафайет“ и „Адамс Стрийт“. Макар че тези внушителни стари булеварди бяха зле поддържани и с разбита настилка, в сянката на брястовете още се криеха следи от някогашното достойнство. Едно след друго представителните жилища привличаха погледа ми; повечето бяха порутени, със заковани врати и буренясали градини, ала на всяка улица една-две сгради подаваха признаци на живот. На „Уошингтън Стрийт“ срещнах редица от четири или пет отлично поддържани здания с красиви цветни лехи и затревени ливади. Предположих, че най-внушителното от тях – с широки паркови тераси, стигащи чак до „Лафайет Стрийт“ – е домът на стария Марш, болнавия собственик на рафинериите.

По улиците не срещах никаква жива твар и почвах да се учудвам от пълната липса на котки и кучета в Инсмут. Допълнително ме озадачаваше и тревожеше фактът, че дори и в някои от най-запазените резиденции забелязвах здраво заковани

прозорци на третите етажи и таванските помещения. Дебнене и потайност изглеждаха всеобщите черти в този притихнал град на отчуждението и смъртта и аз не можех да се отърся от чувството, че прикрити от двете ми страни ме гледат втренчено лукави, немигащи очи.

Потръпнах, когато часовникът на кулата отляво дрезгаво удари три часа. Прекалено добре си спомнях ниската църква, от която долиташе този звън. Продължавайки по „Уошингтън Стрийт“ към реката, скоро наближих още един квартал със следи от някогашна индустрия и търговия. Пред себе си забелязах руините на някаква фабрика, а отдясно, нагоре по клисурата, тъмнееха пак промишлени развалини, останки от стара гара и покрит железопътен мост.

Край нестабилния мост пред мен стърчеше предупредителна табела, но аз поех риска да мина по него към южния бряг, където отново се появяваха признаци на живот. Плахи човешки същества тътреха нозе и се озъртаха загадъчно към мен, докато по-нормалните лица ме оглеждаха с хладно любопитство. Атмосферата в Инсмут ставаше все по-непоносима, затова завих по „Пейн Стрийт“ към централния площад с надеждата да открия някакъв транспорт, който би ме откарал до Аркхам, без да изчаквам дългите часове до потеглянето на зловещия автобус.

Точно тогава видях отляво полуразрушената пожарна и забелязах на пейката пред нея червендалестия белобрад старец с безформени парцаливи дрехи и сълзящи очи, увлечен в разговор с двама чорлави, но нормални на вид пожарникари. Естествено, това трябва да беше Задок Алън, смахнатият столетник-пияница, който разправяше вледеняващи и невероятни истории за Инсмут и сянката над него.

III

Навярно някакъв извратен демон на противоречието – или коварен зов от мрачен и потаен източник – ме накара тъй неочаквано да променя плановете си. От самото начало бях решил да ограничa наблюденията си единствено до архитектурата и тъкмо в момента бързах към площада с надеждата да открия начин за измъкване от този град на смъртта и упадъка. Но появата на Задок Алън насочи мислите ми по нов път и ме накара неуверено да забавя крачка.

Момчето от бакалницата ме бе уверило, че старецът може само да намеква за някакви безумни, разпокъсани и невероятни легенди, освен това ме бе предупредило, че местните жители се държат заплашително към всеки, когото видят да разговаря с него; ала мисълта за този престарял свидетел на градския упадък, чиито спомени тънеха в далечното минало на кораби и фабрики, беше примамка, на която никакво благоразумие не можеше да устои. В края на краищата дори най-странните и налудничави митове, често са само символ или алегории, основани върху реалността – а старият Задок трябва да бе видял всичко, станало в Инсмут през последните деветдесет години. Пламъкът на любопитството изпепели предпазливостта и здравия разум и с типично младежко самочувствие си въобразих, че може би ще успея да отсея зрънцето истинска история от обърканото, нелепо бръщолевене, което навярно щях да постигна с помощта на грубоватото тукашно уиски.

Знаех, че не бива веднага да се приближавам към него, защото пожарникарите сигурно щяха да забележат и да ми попречат. Вместо това реших да се подготвя, като закупя малко контрабанден алкохол от мястото, където момчето ми бе казало, че го има в изобилие. После щях с привидна небрежност да изчакам край пожарната, докато старият Задок започне поредното си скитосване. Младежът твърдеше, че не го свъртало на едно място и рядко оставал при пожарната по-дълго от час-два.

Без затруднения, макар и доста скъпо, се снабдих с еднолитрова бутилка уиски от задната врата на разнебитения смесен магазин на „Елиът Стрийт“. Нечистоплътният дангалак, който ме обслужи, гледаше втренчено и явно спадаше към

„инсмутския тип“, но се държеше по своему учтиво; навярно бе свикнал да си има работа с подпийнали чужденци – шофьори, купувачи на злато и тем подобни посетители на града.

Когато се завърнах на площада, разбрах, че имам късмет, защото зърнах високата, мършава и парцалива фигура на Задок Алън да изниква от „Пейн Стрийт“ покрай ъгъла на „Гилман Хаус“. В съответствие с плана привлякох вниманието му, размахвайки току-що закупената бутилка, и скоро го видях да се тътри подире ми, докато завивах по „Уейт Стрийт“ към най-запустелия квартал, който ми идваше наум.

Ориентирах се по картата, начертана от бакалчето, и целях да достигна напълно изоставения участък около южната част на пристанището, откъдето бях минал неотдавна. Там не се мяркаше жива душа освен рибарите по далечния вълнолом; ако минех още няколко пресечки на юг, можех да се укрия от погледите им, да намеря място за сядане на някой запустял кей и далеч от чужди очи да разпитвам на воля стария Задок. Още преди да достигна главната улица, чух зад гърба си немощно хъхрене: „Хей, мистър!“ и като изчаках стареца, му позволих да отпие от бутилката няколко солидни глътки.

Щом навлязохме всред всеобщото запустение и безумно килнатите руини, аз подхванах първите пробни въпроси, ала открих, че старческият език се развързва далеч по-бавно, отколкото бях очаквал. Най-сетне между срутените стени забелязах обрасъл с трева отвор, а отвъд него буренясал кей от утъпкана пръст и каменна зидария. Край водата купчини камъни, покрити с мъх, предлагаха сравнително удобни седалки и откъм севера развалините на стар склад прикриваха мястото от чужди погледи. Реших, че кътчето е идеално за таен разговор, поведох спътника си нататък и подбрах място за сядане сред мъшасалите камъни. Наоколо тегнеше злокобното чувство за изоставеност и смърт, а вонята на риба едва се понасяше, но аз вече бях почнал и нищо нямаше да ме спре.

Ако исках да хвана вечерния автобус за Аркхам, разполагах с около четири часа за разговора, тъй че незабавно отпуснах порция алкохол на стария пияница; междувременно се захванах с оскъдния си обяд. Внимавах щедростта ми да не надхвърли определена граница, защото не исках алкохолната словоохотливост на Задок да премине във вцепенение. След около час боязливото му мълчание като че взе да отстъпва, но за мое голямо разочарование той все още избягваше да отговаря на въпросите ми относно призрачните сенки в миналото на Инсмут. Предпочиташе да бъбри на съвременни теми, разкривайки отлично познаване на вестниците и неудържима склонност към

нравоучително селско мъдруване.

Към края на втория час започнах да се боя, че литър уиски няма да стигне за постигане на желания резултат, и се питах не е ли по-добре да зарежа за момент стария Задок и да изтичам за още. Но точно тогава случайността проби там, където не бяха успели въпросите ми, и глухото несвързано бъбрене се насочи към тема, която ме накара да се приведа напред и цял да се превърна в слух. Седях с гръб към вмирисаното на риба море, ала той гледаше нататък и нещо бе привлякло блуждаещия му взор към далечните ниски очертания на Дяволския риф, който по това време се показваше отчетливо, почти хипнотично, над вълните. Тази картина като че ли не му се понрави, защото той подхвана низ безсилни ругатни, завършващи с доверителен шепот и многозначителна усмивка. Приведе се към мен, стисна ревера ми и засъска дългоочакваните намеци:

– Видиш ли го, де започна сичко – онуй проклето място, дето става дълбоко. Адска порта… стръмно надолу и ник'во въже не мой му стигна дъното. Дъртият кап'тан Марш го направи – оня, дето научи по островите из Южните морета разни гадни работи, та си взе беля на главата. Лоши дни бяха за сички. Търговията запада, по фабриките няма раб'та – даже в новите, – а пък най-свестните мъже ги избиха по морето през 1812 г. или зеха, че потънаха с брига „Илайзи“ и гемията „Рейнджър“ – и двете бяха на Гилман. Обид Марш имаше три кораба на вода – бригантин'та „Кълъмби“, брига „Хети“ и барка „Суматри Куин“. Той беше единственият, дето не спря да търгува в Източна Индия и Тихия океан, макар че баркентината на Есдрас Мартин „Малей Брайд“ караше криво-ляво чак до двайсе и осма година. Нивга не е имало таквоз дърто изчадие адово кат онзи кап'тан Обид! Хе-хе! И сега го помня к'ви ги разправя за чуждите земи и вика на ората, че са глупци, дето одят по разни проповеди и кротко-смирено влачат товара. Казваше, че требело да си изберат по-харни богове, кат няк'ви си там дивани из Индиите – богове, дето щели да докарат по-свестен риболов в замяна на жертвоприношенията и наистина щели да ни чуват молитвите. Мат Елиът, негов пръв помощник, и той много дрънкаше, ама не му се щеше да правим кат ония езичници. Разправяше за един остров на изток от Отахейте, дето имало сума ти каменни руини, толкоз вехти, че никой не ги помнел от кога са, и мязали на ония от Понапе на Каролинските острови, ама мутрите, изсечени по тях, биле досущ кат големите статуи на Великденския остров. Там, наблизо, имало малко вулканично островче и пак развалини, ама с по-други картинки по камъка – та тия развалини биле изхабени, гаче едно време са биле под водата, и целите нашарени с ужасни чудовища. Мат

разправяше още, сър, че тамошните диваци фащали риба колкото си щат и носели едни таквиз чудати гривни и коронки от злато с разни страхотии, зографисани по тях, кат онези по руините – рибешки жаби или жабешки риби в най-различни пози, ужким са човеци. Никой не можел да им изкопчи от устата отде са го зели сичко туй, а пък другите диваци не можели да се начудят как тъй сколасват да фанат толкоз риба, щом по съседните острови риболовът едвам вървял. Мат и той зел да се чуди, а че и кап'тан Обид също. Обид пък забелязал как от година на година се губели сума ти от най-убавите младоци, па и старци не се срещали често. Освен туй си мислел, че някои от тия образи, ако и да са канаки, ама хептен грозни изглеждали. Скимнало му тогаз да изкопчи истината от езичниците. Що ги е правил, не знам, ама най-напред зел да се пазари за онез златни работи, дето ги носели. Питал отде ги имат и дали могат да домъкнат още, па накрая малко по малко разбрал сичко от дъртия вожд – Уолакеа му викали. Друг да беше, хич нямаше да му повярва на оня ми ти жълт дявол, ама кап'танът четеше хорските мисли кат отворена книга. Хе-хе! Сега никой не ще да ми вярва, сигур и ти, момче младо, си викаш, че са глупости… макар че както те гледам така, имаш ги таквиз зорки очи, досущ кат на Обид.

Шепотът на стареца притихна и аз потръпнах от зловещата и искрена прокоба в тона му въпреки твърдото си убеждение, че разказът му е само пиянска фантазия.

– И значи, сър, Обид узнал, че по тая пуста наша земя има таквиз работи, дето ората не са ги и чували, па и да чуят, няма да ги повярват. Онез канаки си жертвали сума ти от най-убавите момчета и момичета зарад няк'ви богове ли, що ли, дето живеели под водата и се отплащали с разните му там дарове и услуги. Срещали се с тез гадини на малкото островче с чудатите развалини и тамошните страховити картинки на рибожабешки чудовища ужким изобразявали божествата. Може пък тъкмо от таквиз твари да са плъзнали сичките приказки за русалки и прочие. Имали безчет градове по дъното, та островчето било дигнало един от тях. Кат изскокнали каменните сгради на сухо, вътре комай още имало живи гадини. Та така научили канаките що за чудесии се крият отдоле. Изпървом ги било страх, ама после се разбрали със знаци и скоро сключили сделката. Гадините обичали човешки жертвоприношения. Едно време имало кой да им ги дава, ама след туй връзката с повърхността нещо се прекъснала. Не ми е работа да разправям к'во правели с жертвите, чини ми се че и кап'тан Обид не се е натискал много да разбере. Диваците обаче хич не се двоумили, щото биле закъсали и сичко им вървяло наопаки. Зели да дават не знам колко си

младежи на морските твари два пъти годишно – на Първи май и по Вси светии – точ в точ като по часовник. Давали им и по нещичко от резбосаните джунджурии, дето ги изработвали. Гадините пък давали в замяна изобилие от риба – докарвали я от цялото море – и сегиз-тогиз разни ужким златни нещица. Та, както рекох, туземците ги срещали тия твари на вулканичното островче – ходели дотам с канута да замъкнат жертвите и прочие, а пък обратно докарвали лъскави дрънкулки. Отначало гадините не стъпвали на големия остров, ама подир време и туй им се прищяло. Много искали да се омешат с ората и заедно да си правят церемонии през празниците – Първи май и Вси светии. Можели, знаеш, да живеят и във водата, и отвънка – на туй май му викаха амфибии. Канаките рекли, че ако се разчуе, диваците от другите острови току-виж решили да им светят маслото, обаче на тварите и окото им не мигало, щото можели, ако искат, да изтребят целия човешки род – и да пощадят само онез, дето носели няк'ви си знаци на изчезналия Древен народ. Ама за да не си правят чак пък толкоз труд, обещали да се укриват, кога дойде чужд човек на острова. Като опряла работата до съешаване с ония ми ти рибешки жаби, канаките зели да се опъват, обаче накрая узнали нещо, дето фърлило съвсем друга светлина по въпроса. Човеците уж имали сродство с тези водни добичета – сичко живо било излязло от водата навремето, и им трябвала само малка промяна, та да се върнат пак там. Тварите рекли на канаките, че ако си омешат кръвта, ще се навъди челяд, дето изпървом ще мяза на ората, пък после ще стане кат онез гадове и накрая ще иде под водата при цялото гъмжило. И тука е най-важното, момче младо – който стане на риба и иде в морето, няма нивга да умре. Щото тварите мрели само ако някой ги утрепе. Та така, сър, когато Обид се запознал с диваците, в жилите им течала сума ти кръв от онез подводни гадове. Щом земели да стареят и да им личи, другите ги криели, додето почне да ги тегли към морето. Някои ги прифащало по-силно от другите, някои пък изобщо не се променяли чак дотам, че да се спуснат под водата; най-често обаче сичко ставало точно както го рекли тварите. Тия, дето по рождение мязали на чудовищата, се променяли отрано, ама другите, дето биле досущ като човеци, понявга оставали на острова до седемдесет, че и повече години, макар че още преди края слизали надолу за пробни пътешествия. Водните жители често се връщали на гости, та се случвало от време на време някой да бъбри с пра-пра-пра-прадядо си, а пък онзи още преди два века да е зарязал сушата. Сички те забравили що е смърт, освен в сражения с другите острови или при жертвоприношения на морските богове, от змийски ухапвания, заразни болести и тем

подобни, преди да се пъхнат под водата – просто чакали няк'ва си промяна, а тя хич не била страшна, кат попривикне човек. Мислели си, че спечелено-загубено, цялата работа им е излязла на кяр… а ми се чини, че и Обид си е рекъл същото, като си поблъскал чутурата над приказките на Уолакеа. Ама Уолакеа бил от малцината, дето нямали и капка рибешка кръв, щото бил от кралски род и сичките му роднини се женели за кралска челяд от другите острови. Той научил Обид на сума ти ритуали и заклинания, свързани с морските гадове, и му показал някои люде от селото, дето вече съвсем биле загубили човешки облик. Правел-струвал, обаче не щял да го срещне със същинска твар от водата. Накрая му дал няк'ва си оловна джунджурия и рекъл, че тя може да повика гадините от морето навсякъде, дето имат свърталище. Требело човек да я пусне надоле с разни там молитви и прочие. Уолакеа разправял, че тия чудовища са плъпнали из цял свят, та кой ги дирел, все щял да намери бърлога и да ги изкара, ако му стиска. На Мат тая работа хич не му се нравела и искал Обид да се пръждоса от острова, ама кап'танът надушвал печалба и мислел да понатрупа от онуй ужкимско злато толкоз евтино, че с друго и да не се занимава. Тъй вървяло с години и Обид сбрал камари лъжовно злато, та накрая си направил рафинерия в старата фабрика на Уейтс. Не смеел да продава накитите както са си, щото ората щели да питат туй-онуй. Както и да е, ама моряците му от време на време отмъквали по нещичко за продан, макар да се били заклели да си затварят устата; освен туй Обид давал на женорята от рода си да носят някои от по-приличните дрънкулки. Някъде към трийсе и осма година – аз бях тогаз седемгодишен – Обид открил островитяните изтребени до крак между две негови пътувания. Изглежда, че другите диваци били надушили к'во става и си плюли на ръцете. Сигур са имали от онез стари магически знаци, дето самите морски гадове разправяли, че ги е страх от тях. Канаките биле готови на сичко за таквиз знаци, кога от морското дъно изскочи някой остров с руини отпреди потопа. Старателно поработили – не оставили камък върху камък нито на големия остров, нито на вулканичното островче. Тук-таме имало пръснати камъчета, гаче ли против уроки, нашарени с онуй, дето сега му викате свастика. Сигур са биле знаците на Древния народ. Ората изтребени, от ужкимското злато ник'ва следа, а пък канаките от съседните острови не щели и дума да обелят по въпроса. Изобщо не признавали, че някой е живял на онзи остров. Иска ли питане, Обид закъсал яката, щото и другите му раб'ти хич не вървели. Цял Инсмут закъсал – в ония времена беше тъй, к'вото изкара собственикът на кораба, изкарва го и екипажът. Повечето народ

из града посрещаше тежките времена кротко, като овце, ама не им беше леко, щото риболовът хептен го нямаше, а пък фабриките едва-едва дишаха. По туй време Обид взе да псува ората, дето са тъпо стадо и се молят на християнския Господ, пък той не ще да им помага. Викаше, че познавал хора, що се молят на други богове и ония им дават к'вото требе, та ако свестните мъже го подкрепели, можел да призове няк'ви си там сили, дето да докарат сума ти риба и злато. Тия, дето бяха служили на „Суматри Куин" и бяха видели острова, веднага разбраха к'во е замислил, затуй не припираха да се сродяват с разните морски гадини; обаче останалите нищо не знаеха и зеха да се поддават на изкушенията на Обид и да го питат като как ще може да ги насочи към вярата, дето давала полза.

Тук старецът се запъна, промърмори нещо неясно и потъна в мрачно и боязливо мълчание, като от време на време се озърташе през рамо, а после пак приковаваше замаян поглед към далечния риф. Когато му заговорих, той не отвърна и аз разбрах, че ще трябва да го оставя да довърши бутилката. Безумното му бръщолевене ме бе заинтригувало дълбоко, тъй като допусках, че в него се крие някаква грубовата алегория, основана върху странностите на Инсмут и доразвита от въображението на западащия старчески разсъдък, в който се бяха съхранили откъси от екзотични легенди. Нито за секунда не можех да повярвам, че разказът почива на реални основи, но все пак в него се долавяха нотки на истински ужас, та макар и само защото споменаваше за странни накити, явно от типа на зловещата тиара, която бях видял в Нюбърипорт. В крайна сметка те може би наистина идваха от някакъв незнаен остров, а нелепите истории навярно бяха не толкова бълнуване на стария пияница, колкото измислици на покойния Обид.

Подадох бутилката на Задок и той я пресуши до капка. Поразителна бе способността му да издържа на огромното количество уиски без следа от запъване в пискливия му хъхрещ глас. Той облиза гърлото на бутилката и я прибра в джоба си, след това взе да кима и тихичко да си шепне. Приведох се по-наблизо, за да не пропусна някоя членоразделна дума, и ми се стори, че зърнах подигравателна усмивка под нечистите рошави мустаци. Да – той наистина изричаше думи и аз успях да схвана повечето от тях.

– Горкият Мат… той открай време си беше против… опита да привлече ората на своя страна и сума ти приказки изприказва със свещениците… залудо… независимия енорийски свещеник го пропъдиха от града, а пък методисткият пастор сам си отиде… Ризолвед Бабкок, баптиския свещеник, изобщо ни се чу, ни се

видя… Гневът на Йехова… дребосък бях тогаз, ама каквото чух, чух и каквото видях, видях… Дагон и Ащорет… Белиал и Белзебуб… Златният телец и идолите на Ханаан и филистимците… блудница вавилонска… Мене, мене текел, уфарсин…

Той пак замълча и като зърнах израза на воднистосините му очи, аз се изплаших, че скоро ще се вцепени. Но когато леко разтърсих рамото му, старецът се завъртя удивително пъргаво и отривисто произнесе още няколко загадъчни фрази:

– Не ми вярваш, а? Хе-хе-хе… ами тогаз я ми кажи, момче младо, от какъв зор кап'тан Обид и още двайсетина души подкарваха посред нощ лодките към Дяволския риф и пееха толкоз гръмогласно, че цял град ги чуваше, кога вятърът подухнеше от морето? Кажи де? И кажи защо Обид все фърляше разни тежки раб'ти в дълбокото оттатък рифа, дето дъното потъва кат пропаст и още никой не го е измерил? Кажи ми к'во е направил с оназ крива оловна джунджурия, дето му я дал Уолакеа? А, момче? И к'ви ги крещяха в навечерието на Първи май и на Вси светии? И защо новите енорийски свещеници – все бивши моряци – зеха да се труфят с онез смахнати одежди и ужким златните дрънкулки на Обид? А?

Сега в бледосините очи гореше диво безумие, а мръсната бяла брада стърчеше като наелектризирана. Старият Задок навярно забеляза как се отдръпнах назад, защото избухна в злобен кикот.

– Хе-хе-хе-хе! Зафащаш да разбираш, а? А ще ли ти се да си бил на мое място, кога гледах нощем от куличката у дома как разни гадини излизат от морето. О, дребните дечурлига навсякъде се врат, мене питай за тез раб'ти, та нито една клюка не пропусках за кап'тан Обид и другите, дето обикаляха рифа! Хе-хе-хе! К'во ще речеш за нощта, кога отмъкнах татковия далекоглед в куличката и видях по рифа гъмжило от сенки, що се нафърляха във водата, щом луната ги огря? Обид и другите бяха в една рибарска лодка, обаче сенките скочиха оттатък, в дълбокото, и вече не се подадоха… Ще ли ти се да си невръстно хлапе сам-самичко в куличката и да гледаш сенки, дето не са човешки сенки?… А?… Хе-хе-хе…

Старецът бе изпаднал в истерия, а и аз тръпнех от някаква неясна тревога. Струваше ми се, че не веселие разтърсва съсухрената му ръка, стискаща рамото ми.

– Я си представи, че една нощ виждаш как изхвърлят нещо тежко от лодката на Обид оттатък рифа, а пък на другия ден научаваш, че един младеж не се е прибрал у дома. А! Чу ли вече някой за Хайрам Гилман? Чу ли? Ами Ник Пайърс, ами Луъли Уейт, ами Адонайрам Саутуик и Хенри Гарисън? А? Хе-хе-хе-хе…

И онез сенки правят знаци с ръце… все едно, че са истински ръце… Е, сър, от онуй време Обид пак си стъпи на краката. Трите му щерки зеха да се гиздят с невиждани дотогаз златни накити и от комина на рафинерията пак зафана да излиза пушек. Па и на другите им тръгна добре – рибата нахлуваше в залива, направо с ръце да я ловиш, и един Господ знае колко нещо пращахме за продан в Нюбърипорт, Аркхам и Бостън. Пак тогаз Обид прокара железопътното отклонение. Няк'ви рибари от Кингспорт чуха за улова и пристигнаха с едномачтови платноходи, ама скоро сички изчезнаха. Повеч никой не ги видя. И тъкмо тогаз наште тука организираха Тайния орден на Дагон и закупиха Масонския дом… хе-хе-хе! Мат Елият беше масон и възразяваше против продажбата, ама той гаче потъна вдън земя. И виж к'во, не съм рекъл, че Обид е смятал да направи както на онзи остров. Не вярвам изпървом да е искал да се меша и да отглежда дечурлига, дето ще идат във водата и ще станат на риби с вечен живот. Златото искаше и беше готов да плати скъпо и прескъпо, а пък другите бяха доволни до някое време… През четирсе и шеста година градът вече беше видял туй-онуй и взе да се позамисля. Сума ти хора изчезваха… сума ти смахнати приказки на една неделна проповед… сума ти клюки за онзи риф. То и аз комай поприбавих нещичко, като казах на Маури от градската управа к'во съм видял от куличката. Една нощ група мъже последва шайката на Обид и ги чух как стрелят от лодките. На заранта Обид и още трийсе и двама бяха в дранголника и сичко живо се чудеше накъде върви работата и к'ва присъда ще им лепнат. Божичко, ако знаеха к'во ни чака… след една-две седмици, като нищо не беше фърляно у водата…

Личеше си, че Задок е уплашен и изтощен, затова го оставих да помълчи, макар да поглеждах тревожно часовника си. Приливът започваше и звукът на вълните сякаш го посъбуди. Гледах с удоволствие приижданата вода, тъй като се надявах да прогони отчасти вонята на риба. Отново напрегнах слух, за да доловя част от старческия шепот.

– Оназ ужасна нощ… видях ги. Бях горе в куличката… орди… гъмжило… префърлиха рифа и преплуваха залива към устието на Манъксет… Боже, к'во стана по улиците на Инсмут през оная нощ… тропаха по вратата, ама тате не отваряше… после грабна мускета и изскочи през кухненския прозорец да дири съветника Маури и да решат к'во да правят… купища убити и умиращи… стрелба и писъци… пукотевица по Стария площад, Градския площад и „Ню Чърч Грийн"… затворът разбит… прокламация… измяна след туй го нарекоха епидемия, кога дойдоха ора отвън и разбраха, че половината ни народ липсва… останаха само тия,

дето щяха да слушат Обид и тварите или да си мълчат… нищо не се чу за тате…

Облян в пот, старецът се задъхваше. Пръстите му се впиваха в рамото ми.

– До заранта почистиха сичко… ама имаше следи… Обид пое командите и рече, че сичко щяло да се промени… *другите* щели да се събират с нас за църковните служби и требело да подготвим къщи за *гости*… те искали да се мешат с нас, както с канаките, и той лично нямал намерение да им пречи. Съвсем беше затънал Обид… луд на тая тема. Викаше, че онез щели да ни докарват риба и съкровища, а пък в отплата требело да им дадем к'вото искат… На вид сичко щяло да си е както преди, ама който не искал да си докара беля, нека стоял по-надалеч от външни ора. Сички требело да положим Клетвата на Дагон, а по-сетне някои положиха и втора, че и трета клетва. Който помагаше по-така, за него и наградите бяха по-така – злато и прочие… Нямало смисъл да разлайваме кучетата, щото онез долу биле милиони. Не им се щяло да изтребват целия човешки род, ама ако тайната се разкриела и станело напечено, моели тъкмо туй да направят. Ние не знаехме онез вехти магии, с които ги прогонили диваците от Южните морета, а пък канаките за нищо на света не си разкривали тайните. Требеше да им осигуряваме жертвоприношения и разни шантави дрънкулки, да ги настаняваме в града кога им скимне, а пък през другото време ни оставяха на мира. Не ги тревожеше, че разни пришълци могат да разнасят слухове навън… стига да не си врат носа, дето не им е работа. Сички да влезем в правоверната тайфа – Ордена на Дагон – и децата нямало да умират, ами щели да се връщат пак при майка Хидра и татко Дагон, отдето сме биле дошли сички едно време… Йа! Йа! Ктхулу фтагн! Ф'нглуи мглв'нафх Ктхулу Р'лиех вгах-нагл фтага…

Старият Задок бе изпаднал в делириум и аз едва дишах от вълнение. Горката измъчена душа – до какви жалки дълбини на халюцинациите го бяха довели алкохолът и омразата към упадъка, отчуждението и болестта наоколо, доколко се бе съсипал този мозък, надарен с изумително творческо въображение! Сега той стенеше и сълзите се стичаха по сбръчканите му бузи към чорлавата брада.

– Господи, к'во ли не съм видял, откак навърших петнайсе години… *мене, мене, текел уфарсин!*… онез, дето изчезваха, и другите, дето се самоубиха… кой дръзнеше да разправи нещо в Аркхам или Ипсуич, викаха му, че е луд… както и ти си мислиш за мен… ама к'ви съм ги виждал, Боже мой… Отдавна да са ме утрепали, щото много знам, само че аз положих пред Обид

първата и втората Клетва на Дагон, та съм под закрила, додето не докажат, че съзнателно и целенасочено съм разкрил тайната… обаче третата Клетва няма да положа… по-добре да умра… Още по-зле стана подир Гражданската война, *кога зеха да растат дечурлигата, дето се народиха от четирсе и шеста нататък*… някои от тях, де. Мен ме беше страх… след оная страшна нощ вече не гледах от куличката и цял живот не съм виждал отблизо някой от ония. От истинските, искам да кажа. Отидох на война и ако бях имал капка акъл и кураж, нямаше да се връщам, ами щях да се заселя надалеч. Обаче ората ми пишеха, че не било чак толкоз зле. Сигур щото подир шейсе и трета година правителството беше настанило в града наборна комисия. Ама като свърши войната, сичко пак тръгна на провала. Ората дигнаха ръце… фабрики и бакалии спуснаха кепенците… корабите спряха и пристанището се задръсти с пясък… влакове не идваха… ама онези… онези не преставаха да щъкат из реката, да идват откъм проклетия сатанински риф… все повече и повече дъски по таванските прозорци, все повече шумове от къщи, дето уж нямало никого… К'во ли не разправят за нас из околностите – като те слушам как разпитваш, сигур и ти доста си чул; разправят к'во са виждали сегиз-тогиз, разправят за онез шантави накити, дето идат отнякъде и не сички отиват за претопяване… ама никой не казва нещо ясно. Никой не фаща вяра. На ужкимското злато му викат пиратско съкровище и си мислят, че инсмутчани имат чужда кръв в жилите си, или са болнави, или нещо друго. Пък тукашните се пазят от пришълците, както могат, и им дават да разберат, че лошо им се пише, ако много-много си отварят очите, особено по мръкнало. Псетата лаеха по тварите, конете се инатяха, ама като дойдоха автомобилите, сичко се оправи… През четирсе и шеста кап'тан Обид си доведе нова жена, дето никой не я е виждал… чувал съм, че не искал, обаче тварите го принудили… имаше три деца от нея… двете изчезнаха още преди да пораснат, ама едното момиче изглеждаше съвсем нормално и даже отиде да се изучи в Европа. Най-накрая Обид подлъга едно наивно момче от Аркхам да се ожени за нея. Сега обаче никой отвън не иска да си има работа с инсмутчани. Барнабас Марш, дето управлява рафинерията днес, е внук на Обид по линия на първата му жена – син на най-големия му син Онисифоръс, само че майка му е пак от онез и никой не я е виждал да излиза от къщи. Напоследък Барнабас съвсем се е променил. Вече не може да си затваря очите и цял се е изкривил. Разправят, че още носел дрехи, ама скоро ще иде у водата. Може и да е опитвал вече – те понявга се гмуркат за проба, преди да си идат завинаги. От десетина години не се е мяркал на открито. Кой знае как се мъчи

горката му жена – тя е от Ипсуич, преди петдесет години тамошният народ без малко щеше да линчува Барнабас, докато я ухажваше. Обид умря през седемдесе и осма, подир него си отиде и цялото следващо поколение – дечурлигата от *първата* жена измряха, а пък другите… Бог знае…

Шумът на прилива ставаше все по-силен и малко по малко сякаш превръщаше настроението на стареца от сълзлива сантименталност в тревога и страх. От време на време той спираше и пак почваше да се озърта нервно през рамо към рифа; въпреки цялата нелепост на разказа му, усетих, че и аз се поддавам на смътната боязън. Гласът на Задок изтъня и той като че се мъчеше да подкрепи куража си с по-гръмки слова.

– Ами ти бе, що си траеш? Ще ли ти се да живееш в такъв град, дето сичко гние и мре, дето зад заковани прозорци разни чудовища лазят, блеят, лаят и подскачат из тъмните мазета и тавани, надето и да погледнеш? А? Ще ли ти се нощ подир нощ да слушаш воя от църквите и Ордена на Дагон и *да знаеш к'ви ги има между онез, дето вият?* Ще ли ти се да чуеш кой идва от онзи ужасен риф в навечерието на Първи май и Вси светии? А? Мислиш си, че старият е луд, а? Както щеш, сър, *ама ще ти кажа, че туй не е най-лошото!*

Сега Задок крещеше с пълно гърло и трескавото безумие в гласа му истински ме плашеше.

– Проклет да си, не ме зяпай с тия очища… казвам ти, че Обид е в ада и там ще остане! Хе-хе… в ада, казвам! Мен не може да ме спипа… нищо не съм направил, дума не обелвам… О, ти ли си, бе, момче младо? Е, може и да не съм обелвал думица, ама сега ще изплюя камъчето! Ти само кротувай и слушай, момче… още никому не съм го казвал… Рекох, че подир оназ нощ вече не съм гледал от куличката, *обаче пак узнах много работи!* Искаш да разбереш кое е истинският ужас, а? Слушай как стоят нещата – *не е до онуй, дето го направиха онез рибешки дяволи, ами до туй, дето се канят да го правят!* Мъкнат от леговищата си разни неща в града… от години го правят и напоследък хептен се разпуснаха. Къщите северно от реката между „Уотър Стрийт" и главната улица са тъпкани – с гадове и *к'вото са домъкнали*… а пък щом се подготвят… казвам, щом се подготвят… чувал ли си за *шогот*? Ей, слушаш ли? Казвам ти, че знам к'ви са онез твари… видях ги една нощ, когато… *йе-хааа-ха! Йе-хааа*…

Едва не припаднах от внезапния грозен и нечовешки ужасен крясък на стареца. Очите му, вперени покрай мен към зловонното море, бяха готови да изскочат от орбитите; лицето му се бе превърнало в маска на страх от древногръцка трагедия. Костеливите му пръсти се впиваха в рамото ми с чудовищна сила,

но той дори не помръдна, когато извърнах глава да видя какво е забелязал.

Не виждах нищо. Само на едно място вълничките като че ли се открояваха на фона на дългите приливни вълни. Но Задок ме разтърси и като се обърнах, аз видях че вкамененият страх е отстъпил място на хаос от мигащи клепачи и трепереща беззъби венци. След миг гласът му се възвърна, макар и снишен до трепереща шепот.

– *Махай се оттук!* Махай се оттук! *Видяха ни*… бягай, ако ти е мил животът! Не се бави… *сега те знаят*… бягай… бързо… *вън от тоя град*…

Върху разклатената зидария на някогашния кей се стовари нова тежка вълна и шепотът на лудия старец пак прерасна във вледеняващ кръвта нечовешки писък:

– *Йе-хаааааа!*… *Йаааааах!*…

Преди да се опомня от изумлението си, той пусна рамото ми, отчаяно хукна към улицата и свърна на север покрай стената на разрушения склад.

Озърнах се към морето, но там нямаше нищо. А когато стигнах до „Уотър Стрийт“ и погледнах на север, от Задок Алън нямаше и следа.

IV

Едва ли мога да опиша в какво настроение бях изпаднал след този мъчителен епизод – едновременно жалък и безумен, нелеп и ужасяващ. Момчето от бакалницата ме бе подготвило донякъде, ала въпреки това след преживяното се чувствах объркан и разтревожен. Колкото и наивен да бе разказът, старият Задок с неговата лудешка искреност и уплаха бе успял да ме зарази с растящо безпокойство, което се обединяваше с предишното ми отвращение към града, разяждан от безплътна сянка.

По-късно можех да обмисля разказа и да отсея от него ядрото на историческа алегория; засега исках само да го пропъдя от съзнанието си. Времето напредваше застрашително – часовникът ми показваше 7:15, а автобусът за Аркхам потегляше от градския площад в осем, – затова се постарах да мисля колкото се може по-неутрално и практично, докато крачех забързано по пустинните улици сред пропаднали покриви и килнати къщи, устремен към хотела, откъдето щях да взема куфара и да хвана автобуса.

Макар че златистата светлина на късния следобед придаваше мистична красота и покой на древните стрехи и порутените комини, аз неволно се озъртах през рамо. Сигурен бях, че с радост ще се измъкна от вмирисания, зловещо сенчест Инсмут, и съжалявах, че няма друг транспорт, освен автобуса на онзи гнусен тип, Джо Сарджънт. И все пак не бързах прекалено, защото на всеки ъгъл срещах архитектурни забележителности, а и бях пресметнал, че лесно мога да мина останалото разстояние за половин час.

Търсех път, по който да не съм минавал, и като се консултирах с картата на момчето, предпочетох да стигна до градския площад по „Марш Стрийт“ вместо по „Стейт Стрийт“. От пресечката с „Фол Стрийт“ започнах да срещам редки групички шушукащи инсмутчани и когато най-сетне се добрах до площада, видях, че почти всички безделници са се струпали около входа на „Гилман Хаус“. Докато прибирах куфара си от рецепцията, имах чувството, че съм попаднал под странните погледи на множество изпъкнали, влажни, немигащи очи, и тайно се надявах, че никое от тези неприятни същества няма да ме съпровожда в автобуса.

Доста по-рано от предвиденото автобусът с трима пътници изгромоля по площада и един грозноват тип от тротоара

подхвърли няколко неясни думи на шофьора. Сарджънт хвърли навън пощенската торба и вързоп вестници, после влезе в хотела; междувременно пътниците – същите, които бях видял да пристигат сутринта в Нюбърипорт – се изтътрузиха на тротоара и размениха с един зяпач по няколко глухи гърлени думи на език, за който бих могъл да се закълна, че няма нищо общо с английския. Качих се в празния салон и заех същата седалка, както на идване, ала едва се бях настанил, когато Сарджънт се появи и замънка с особено противен гърлен глас.

Оказа се, че нямам никакъв късмет. Нещо не било наред с двигателя, въпреки успешното му пристигане от Нюбърипорт, и автобусът не можел да продължи към Аркхам. Не, не било възможно да се ремонтира тази вечер, а и нямало никакъв друг начин да се отпътува от Инсмут за Аркхам или за където и да било. Сарджънт много съжалявал, но се налагало да пренощувам в „Гилман“. Служителят сигурно нямало да ми вземе скъпо, но така или иначе, нямало къде другаде да отида. Почти зашеметен от внезапното препятствие и изпълнен със страх от настъпването на нощта в този западащ и зле осветен град, аз напуснах автобуса и отново влязох във фоайето на хотела; странният и навъсен служител от нощната смяна ми каза, че за един долар мога да получа стая 428 на последния етаж – просторна, но без течаща вода.

Въпреки всичко, което бях чувал в Нюбърипорт за този хотел, аз се разписах в регистъра, платих един долар, изчаках служителят да поеме куфара ми и последвах мрачния самотен хотелиер нагоре по скърцащите стъпала през три стълбищни площадки, водещи към прашни и като че напълно безжизнени коридори. Стаята се оказа твърде неуютна, с оскъдни евтини мебели и два прозореца, които гледаха към мръсен заден двор, заобиколен от ниски и запустели тухлени сгради, а по-нататък се простираха хлътнали покриви и блатистите западни околности на града. В края на коридора имаше баня – отчайващо овехтяла, със старинна мраморна мивка, миниатюрна вана, мъждива електрическа крушка и плесенясали дървени панели край водопроводните кранове.

Тъй като все още беше светло, аз слязох на площада и се озърнах наоколо, търсейки къде да похапна набързо; при това забелязах втренчените погледи на нечистоплътните безделници. Бакалията беше вече затворена и се наложи да прибягна към услугите на ресторанта, който бях пренебрегнал преди няколко часа; вътре работеше прегърбен мъж с тясно лице и немигащи вторачени очи, а сервитьорката приличаше на вещица със сплескан нос и невероятно дебели, несръчни ръце. Всички ястия

бяха подредени на тезгяха и аз с облекчение забелязах, че повечето очевидно са извадени от готови опаковки и консерви. Задоволих се с чиния зеленчукова крем-супа и след малко поех обратно към неуютната си стая в „Гилман“; минавайки край рецепцията, купих от намръщения чиновник смачкан вечерен вестник и оплюто от мухите списание.

Когато здрачът се сгъсти, аз включих слабата електрическа крушка над евтиното желязно легло и се помъчих да продължа четенето. Чувствах, че е желателно да си намирам безобидни умствени занимания, тъй като нямаше смисъл да се впускам в разсъждения за аномалиите на този старинен посърнал град, докато все още се намирах в пределите му. Безумното бръщолевене на стария пияница не ми вещаеше особено приятни сънища и аз разбирах, че трябва да прогоня колкото се може по-далеч от въображението си спомена за неговите трескави, просълзени очи.

Освен това не трябваше да мисля за железопътния касиер от Нюбърипорт и споменатия от него разказ на фабричния инспектор за „Гилман Хаус“, гласовете на нощните наематели… не биваше да мисля нито за това, нито за лицето под тиарата в мрачния църковен вход; лицето, което ми внушаваше необясним ужас. Навярно по-лесно бих избягвал тревожните размисли, ако стаята не беше тъй отвратително мухлясала. Убийствената миризма на плесен се смесваше по най-гнусен начин с всепроникващия дъх на риба и упорито насочваше фантазията ми към идеите за смърт и тлен.

Другото, което ме смущаваше, беше липсата на резе върху вратата на стаята. Личеше, че доскоро го е имало, но сега на мястото му бяха останали само пресни следи от дърводелски инструменти. Несъмнено то се бе повредило, както и много други неща в тази разнебитена сграда. Нервно претърсих стаята и върху гардероба открих едно резе, което според белезите по вратата ми се стори съвсем същото като неотдавна сваленото. За да се отърва поне малко от напрежението, аз се заех да монтирам железата на празното място с помощта на отвертката от джобното ножче-ключодържател, което носех. Резето се намести идеално и малко се разведрих от мисълта, че мога да го дръпна, преди да си легна. Не че наистина се тревожех и разчитах на употребата му, но в подобно обкръжение всеки символ на безопасност беше добре дошъл. На двете странични врати към съседните стаи имаше подобни резета и аз побързах да ги залостя.

Вместо да се съблека, реших да почета, докато ми се доспи, и после да си легна, като сваля само обувките и якичката. Извадих от куфара джобно фенерче и го сложих в панталона си, за да мога

да погледна часовника, ако се събудя през нощта. Дрямката обаче не идваше и когато се опитах да анализирам мислите си, смутено осъзнах, че неволно се ослушвам за нещо – нещо, от което се боях, без сам да зная какво представлява. Разказът на онзи инспектор навярно бе възбудил въображението ми далеч по-силно, отколкото предполагах. Отново се помъчих да чета, ала открих, че очите ми не помръдват от едно и също изречение.

След известно време ми се стори, че чувам стълбите и дъските по пода на коридора да поскръцват равномерно, като от стъпки, и се запитах дали не са почнали да идват наемателите на другите стаи. Но отникъде не долитаха гласове и ми хрумна, че скърцането е някак сдържано и потайно. Това не ми се понрави и се зачудих дали изобщо да спя. Твърде странен народ се срещаше из този град, а хората от околностите убедено твърдяха, че напоследък изчезвали пътници. Дали не бях попаднал в една от онези странноприемници, където грабят и убиват посетителите? Или пък местните жители наистина ненавиждаха любопитните пришълци? Дали демонстративните ми обиколки и честите консултации с картата не бяха предизвикали неблагожелателното им внимание? Реших, че трябва наистина да съм крайно изнервен, за да позволя на няколко случайни проскърцвания да ме насочат към толкова нелепи измислици… и все пак съжалявах, че не нося оръжие.

Най-сетне се почувствах изморен и макар че никак не ми се спеше, залостих току-що ремонтираната врата, изключих лампата и се проснах на коравото, неравно легло, както си бях с якичката, сакото и обувките. В тъмнината и най-слабият нощен звук се засилваше неимоверно и през главата ми прелитаха още по-неприятни мисли. Съжалявах, че съм загасил, но бях прекалено уморен, за да стана и пак да включа крушката. Сетне, след дълго зловещо затишие, дъските в коридора отново заскърцаха, а после се раздаде онзи тих, но дяволски ясен звук, който сякаш обещаваше прокобното сбъдване на всичките ми страхове. Нямаше и място за съмнение – предпазливо, потайно, колебливо, някой провираше ключ в ключалката на вратата.

Тъкмо заради преживените вече неясни тревоги, чувствата ми при разпознаването на реалната заплаха бяха по-слаби от очакваното. Макар и да не знаех точно защо, аз инстинктивно бях нащрек – и това се оказваше в моя полза при възникването на новата, истинска криза, каквато и да бе тя. Ала все пак прерастването на заплахата от смътно предчувствие в непосредствена реалност ме потресе със силата на физически удар. Дори през ум не ми минаваше, че може да става дума за грешка. Мислех единствено за коварни злодейски планове и

лежах неподвижен като труп, изчаквайки следващия ход на нашественика.

След малко предпазливото тракане затихна и чух как някой влиза с шперц в стаята северно от моята. После лекичко изпробваха ключалката на междинната врата. Разбира се, резето попречи и чух скърцането на пода, докато злодеят се измъкваше от стаята. Скоро се раздаде ново шумолене и аз разбрах, че този път се влиза в южната стая. Последва пак потайна проба на залостената междинна врата и скърцането на дъските се отдалечи. Сега то продължи по коридора и слезе по стълбите – очевидно противникът бе осъзнал как стоят нещата с вратите и отлагаше начинанието си, но само бъдещето щеше да покаже докога.

Готовността, с която пристъпих към действие, свидетелства, че навярно подсъзнателно съм се страхувал от някаква опасност и часове наред съм обмислял възможните пътища за бягство. От самото начало усещах, че невидимият нашественик носи заплаха, с която не мога да се преборя и не бива да срещам, а трябва само да бягам, доколкото ми позволяват силите. Единственото решение бе да напусна хотела незабавно, и то не през главното стълбище и фоайето.

Като се надигнах безшумно и щракнах фенерчето, се опитах да включа крушката над главата си, за да подбера и натъпча в джобовете на сакото някои дреболии: предстоящото бягство без багаж. Без успех; разбрах, че токът е спрян. Явно бях попаднал в някакъв всеобщ загадъчен и злобен заговор. Докато стоях, продължавайки да опипвам безполезния ключ на лампата, от долния етаж долетя приглушено скърцане и ми се стори, че долавям разговор на неясни гласове. След миг вече не бях толкова уверен, тъй като тези глухи звуци напомняха дрезгав лай и нечленоразделно грачене, но нямаха нищо общо с нормалното човешко слово. После пак се сетих за онова, което бе чул фабричният инспектор през нощта в това прогнило пагубно здание.

С помощта на фенерчето натъпках необходимото по джобовете, сложих си шапката и се прокраднах на пръсти до прозореца, за да преценя шансовете за слизане. Въпреки правителствените разпоредби за безопасност, от тази страна на хотела нямаше противопожарна стълба и от калдъръмения двор ме делеше гладка триетажна стена. Но отдясно и отляво към хотела се прилепваха стари тухлени сгради; скосените им покриви бяха на сравнително достъпно за скок разстояние от моя четвърти етаж. За да се добера до някое от зданията, трябваше да се прехвърля през две стаи – съответно на юг или на север – и съзнанието ми

незабавно се зае да пресмята какви са шансовете ми да го сторя.

Реших, че не мога да рискувам едно излизане в коридора, където стъпките ми неминуемо щяха да бъдат чути, а влизането в желаната стая можеше да срещне непреодолими трудности. Оставаше ми само един път – през по-паянтовите междинни врати; ако ключалките и резетата се окажеха от другата страна, щеше да се наложи да ги изкъртвам със сила, използвайки рамото си като таран. Мислех си, че не е изключено да успея при това разнебитено състояние на сградата и инсталациите в нея; осъзнавах обаче, че не мога да го направя без шум. Трябваше да се осланям единствено на бързината и на шанса да се добера до прозореца, преди враговете да се опомнят и да отворят с шперц съответната стая. Колкото до собствената ми врата към коридора, погрижих се да я барикадирам, като избутах писалището до нея – малко по малко, за да сведа шума до минимум.

Знаех, че шансовете ми са нищожни и бях напълно готов за всякакви премеждия. Дори успешното достигане на другия покрив нямаше да разреши проблема, защото Щеше да ми остане непосилната задача да се спусна на земята и да избягам от града. Едно поне бе в моя полза – разрухата и запустението на съседните сгради, както и множеството черни отвори на капандури, зейнали по двата покрива.

Тъй като според картата на бакалчето южната посока ми се стори най-подходяща за бягство от града, аз първо огледах междинната врата от тази страна. Тя бе пригодена да се отваря към мен и скоро разбрах – след като махнах резето и установих наличието на заключена брава, – че няма да е лесна за изкъртване. Отказах се от това направление и предпазливо изтиках нататък таблата на леглото, за да осуетя евентуална посетнешна атака откъм съседната стая. Северната врата се отваряше навън и аз вече не се съмнявах, че пътят ми ще е натам, макар да бях открил, че е заключена или залостена от другата страна. Ако можех да се добера до покрива на зданията по „Пейн Стрийт“ и успешно да се спусна на земята, навярно има надежда да се стрелна през двора и съседните къщи към „Уошингтън Стрийт“, през отсрещните постройки към „Бейтс Стрийт“ или пък да изскоча на „Пейн“ и да заобиколя на юг към Уошингтън. Във всички случаи целта беше да се озова на „Уошингтън“ и бързо да се отдалеча от района на градския площад. Предпочитах да избягна „Пейн Стрийт“, защото там казармата на пожарникарите можеше да е отворена денонощно.

Докато мислех за всичко това, аз оглеждах ширещото се под мен море от мизерни прогнили покриви, окъпани сега в лъчите на почти пълната луна. Отдясно черният процеп на речната клисура

разкъсваше пейзажа; изоставената гара и няколко пусти фабрични здания се вкопчваха като струпеи по ръбовете. По-нататък ръждивата железопътна линия и шосето за Раули се провираха в блатиста равнина, по която тук-там се издигаха малко по-сухи островчета, обрасли с шубраци. Отляво набразденото от ручеи поле беше по-наблизо и теснят път за Ипсуич лъщеше под лунното сияние. От моята страна на хотела не можех да видя южния път за Аркхам, по който бях решил да поема.

Все още колебливо разсъждавах кога ще е най-добре да атакувам северната врата и как да го направя най-безшумно, когато забелязах, че неясните звуци под мен се заменят с ново, по-тежко скърцане на стълбищните стъпала. През процепа на вратата заиграха лъчите на потрепващо пламъче и дюшемето в коридора изстена под някакъв непосилен товар. Чух да се приближават приглушени шумове, може би гласове, и накрая долетя решително почукване по външната врата на моята стая.

За момент просто притаих дъх и зачаках. Измина сякаш цяла вечност, после отвратителната рибна воня на цялото ми обкръжение като че изведнъж се засили и стана почти непоносима. Чукането се повтори, затропаха непрестанно и все по-настоятелно. Разбрах, че е настанало времето за действие и незабавно дръпнах резето на северната междинна врата, стягайки мускули, за да я изкъртя. Тропането ставаше все по-гръмко и аз се надявах то да заглуши шума от моите усилия. Най-сетне пристъпих към осъществяване на плана и се хвърлих с лявото си рамо срещу тънката дъсчена преграда, после повторих, потретих, без да обръщам внимание на натъртването и болката. Вратата се оказа много по-издръжлива от очакваното, ала аз не се предавах. И през цялото време глъчката навън се засилваше.

Накрая междинната врата поддаде, ала с такъв трясък, че в коридора не можеше да не са го чули. Чукането отвън моментално прерасна в яростен порой от удари и същевременно в ключалките на двете съседни стаи се раздаде зловещо скърцане на ключове. Нахлувайки през разкрилия се проход, аз успях да дръпна резето на вратата към коридора, преди да щракне бравата; ала докато го наместваx, чух как някой се мъчи да отвори с шперц откъм коридора третата стая – онази, от чийто прозорец се бях надявал да скоча на покрива.

За миг изпитах непоносимо отчаяние, тъй като пленничеството ми в помещение без път за бягство през прозореца изглеждаше окончателно. Обля ме вълна от едва ли не безумен ужас, който придаде някаква страховита, но необяснима странност на мимолетно зърнатите в праха следи от стъпките на

нашественика, проверил неотдавна оттук възможността да се проникне при мен. Сетне, с упорството на слепия автоматизъм, преодолях отчаянието, упътих се към следващата междинна врата и слепешком се засилих да я блъсна, за да мина оттатък и да залостя вратата към коридора преди завъртането на ключа – стига само и там по някакво чудо резето да се окажеше също тъй здраво, както тук.

Последвалото спасение дължа навярно само на щастливата си звезда – вратата пред мен беше не само отключена, но и зееше широко. За секунда прелетях през нея и подпрях с дясно коляно и рамо вратата към коридора, която вече се открехваше навътре. Напорът ми завари противника неподготвен, застави го да отстъпи и аз успях да дръпна здраво завинтеното резе, както бях сторил в съседната стая. Печелейки тази отсрочка, чух как отслабва блъскането по другите две врати и същевременно се надига хаотичен тропот откъм междинния проход, който бях барикадирал с леглото. Очевидно основната маса нападатели бе влязла в южната стая и се групираше за странична атака. Но ненадейно в ключалката на следващата северна стая изщрака шперц и аз разбрах, че нова заплаха ме дебне по-отблизо.

Северната междинна врата беше широко отворена, ала не разполагах с време да предотвратя превъртането на бравата откъм коридора. Можех само да затворя и залостя вратите от двете страни на стаята, след което подпрях едната с леглото, другата с писалището, а пред входната изтиках умивалника. Беше ми ясно, че трябва да се уповавам на закрилата на тия импровизирани барикади, докато се измъкна през прозореца и скоча върху покрива на сградата от страната на „Пейн Стрийт“. Но дори в толкова напрегнат момент най-големият ми ужас се пораждаше не от крехкостта на моите укрепления. Тръпнех защото въпреки някои отвратителни пъшкания, ръмжене и неритмичен приглушен лай, нито един от преследвачите не бе издал ясен и членоразделен човешки глас.

Докато привършвах наместването на мебелите и се втурвах към прозорците, чух страхотно трополене по коридора към стаята северно от мен и осъзнах, че думкането на юг е престанало. Явно повечето противници се канеха да обединят усилията си срещу слабата междинна врата, която, вече знаеха, ще ги доведе право при мен. Отвън луната осветяваше покрива на по-ниската прилепена сграда и аз видях колко отчаяно рискован ще бъде скокът върху наклонената плоскост, където трябваше да се приземя.

Когато огледах разположението на зданията, избрах за бягството по-южния от двата прозореца; планирах да се хвърля

към вътрешния скат на покрива и да подиря най-близката капандура. Веднъж попаднал в някоя от порутените тухлени къщи, можех да очаквам незабавно преследване; надявах се обаче да сляза долу, сетне с прибежки между зеещите входове да преодолея сенчестия двор, за да стигна накрая „Уошингтън Стрийт“ и да се измъкна през южните предградия.

Трясъкът откъм северната междинна врата ставаше оглушителен и забелязах, че тънките дъски започват да се пропукват. Нападателите явно бяха донесли някакъв тежък предмет и го използваха като таран. Леглото все още удържаше напора им, тъй че имах поне малкия шанс да пристъпя към бягството си. Отваряйки прозореца, забелязах от двете му страни тежки велурени завеси, закачени с медни халки за дебел дървен прът, а на външната стена зърнах да стърчи масивна кука за прикрепване на капаците. Като съобразих веднага, че има начин да избягна опасния скок, аз дръпнах завесите и ги смъкнах заедно с пръта; след това бързо изнизах две от халките на куката и метнах навън купчината плат. Тежките гънки провиснаха чак до прилепналия покрив, а халките изглежда щяха да издържат тежестта ми. Без повече колебания, аз се измъкнах през прозореца, плъзнах се по импровизираното въже и завинаги оставих зад гърба си пропитите с ужас мрачни стени на „Гилман Хаус“.

Успешно се приземих върху паянтовите керемиди на стръмния покрив и без нито едно подхлъзване успях да се добера до зеещата капандура. Озъртайки се през рамо, видях, че прозорецът, който бях напуснал преди малко, все още е тъмен, ала далече на север между порутените комини зърнах блясъка на зловещи светлини в Ордена на Дагон, Баптистката църква и Независимата църква, за която си спомнях с тръпки на страх. Досега из двора под мен не се бе мяркала жива душа и аз се надявах, че ще имам шанса да се изплъзна преди обявяването на всеобща тревога. Осветих капандурата с фенерчето си и видях, че под нея няма стъпала. Височината обаче не беше голяма, затова спокойно се преметнах през ръба, скочих и се стоварих на пода, осеян с прогнили сандъци и бъчви.

Таванското помещение изглеждаше зловещо, но аз вече бях претръпнал за подобни впечатления и незабавно се отправих към стълбището, очертано в лъча на фенерчето, като мимоходом хвърлих поглед към часовника си – стрелките показваха 2 часа след полунощ. Стъпалата скърцаха, ала се оказаха сравнително стабилни; втурнах се надолу през просторния като хамбар втори етаж и се озовах на партера. Всичко бе запустяло и изоставено, само ехото отвръщаше на стъпките ми. Най-сетне открих

коридора и в края му зърнах светъл правоъгълник на мястото на разбитата врата към „Пейн Стрийт“. Упътих се в обратната посока и заварих задната врата също отворена; изскочих навън, сурнах се по пет каменни стъпала и стъпих върху буренясалия калдъръм на вътрешния двор.

Лунните лъчи не стигаха дотук, но макар и смътно, успявах да различа пътя без помощта на фенерчето. Зад някои от прозорците на „Гилман Хаус“ потрепваше неясно сияние и ми се стори, че отвътре долитат приглушени звуци. Пристъпвайки тихичко към страната на „Уошингтън Стрийт“, забелязах няколко отворени врати и реших да се измъкна през най-близката. В коридора цареше непрогледен мрак, а когато се добрах до отсрещния край, срещнах яко закована врата. Налагаше се да диря път през друга сграда, затова пипнешком се върнах към двора, но малко преди да достигна изхода, застинах на място.

През отворената врата на „Гилман Хаус“ изскачаше огромна тълпа от неясни фигури – в мрака се люшкаха фенери, ужасни квакащи гласове си разменяха сподавени възгласи на някакъв странен език, нямащ нищо общо с английския. Силуетите се движеха неуверено и аз с облекчение разбрах, че не знаят къде съм се дянал; но въпреки това при вида им изстинах до мозъка на костите. Не можех да различа тяхната форма, ала в прегърбената, провлачена походка имаше нещо непоносимо противно. И най-лошото – забелязах, че една от фигурите е облечена в странна роба, а на главата ѝ несъмнено стърчеше висока тиара, чиито форми познавах прекалено добре. С всяка крачка на силуетите през двора усещах как страховете ми растат. Ами ако не намеря изход през тази сграда към задната улица? Вонята на риба бе отвратителна и се питах колко още мога да я издържа, без да припадна. Отново се упътих пипнешком към улицата, отворих една странична врата в края на коридора и попаднах в празна стая с плътно затворени капаци на прозорците, но без рамки и стъкла. Шарейки с пръсти в лъча на фенерчето, установих, че ще успея да отворя капаците; след минута вече бях скочил отвън и грижливо намествах дъсчената преграда в първоначалния ѝ вид.

Вече бях на „Уошингтън Стрийт“ и засега не виждах наоколо жива душа, а единствената светлина се лееше от луната. На няколко места в далечината обаче чувах дрезгави гласове, стъпки и странен тропот, издаван сякаш от не съвсем човешки нозе. Ясно бе, че нямам време за губене. Добре помнех посоките на света и се радвах, че уличното осветление е изключено, както често става при пълнолуние в западналите земеделски общини. Част от звуците долитаха откъм юг, ала аз не промених плана си да бягам в това направление. Знаех, че ще мина край множество пусти

входове, в които можех да се прикрия, ако срещна отделен противник или група преследвачи.

Long Tom

Закрачих бързо и тихо, плътно до полуразрушените здания. Макар да бях разчорлен и гологлав след мъчителното спускане, видът ми не биеше на очи; изглеждаше твърде вероятно да остана незабелязан, ако случаят ми наложеше да се срещна с някой случаен минувач. На „Бейтс Стрийт“ свърнах в едно разнебитено преддверие, докато два силуета тромаво пресекат отсрещната улица, но скоро отново поех напред и наближих откритото пространство, където „Елиът Стрийт“ минава косо през пресечката на „Уошингтън“ и „Саут Стрийт“. Макар че никога не бях виждал това място, на картата то ми се струваше опасно, тъй като лунната светлина щеше да го облива от край до край. Нямаше смисъл да го отбягвам, защото всеки друг маршрут би ми наложил дълго криволичете и катастрофални рискове да бъда видян или да се забавя. Оставаше ми само да пресека дръзко и открито, като имитирам, доколкото ми се удаде, типичната провлачена походка на инсмутчани и да се надявам, че няма да заваря на кръстовището никого… поне никого от моите преследвачи.

Нямах никаква представа доколко широко е разгърната потерята и каква всъщност може да бъде нейната цел. Градът изглеждаше необичайно оживен, ала смятах, че вестта за бягството ми от „Гилман Хаус“ още не се е разпространила. Естествено, скоро трябваше да напусна „Уошингтън Стрийт“ и да продължа по някоя друга улица, водеща на юг, без съмнение групата от хотела щеше да тръгне подир мен. По прашния под на онази къща навярно бях оставил следи, които да разкрият как съм се добрал до тротоара.

Както очаквах, луната осветяваше ярко цялото открито пространство пред мен; в средата забелязах останки от нещо като градинка с железен парапет. За щастие наоколо нямаше хора, макар че откъм градския площад се задаваше някакво странно, постепенно нарастващо бучене. „Саут Стрийт“ беше много широка и с лек наклон водеше право към пристанището; от нея се виждаше чак до откритото море и аз от душа се надявах, че никой няма да погледне от далечните низини, докато пресичам под ярките лунни лъчи.

Напредвах безпрепятствено, никакъв нов звук не подсказваше, че съм бил забелязан. За секунда се озърнах и неволно забавих крачка, за да се насладя на великолепния морски пейзаж отвъд края на улицата. Далече зад вълнолома смътно тъмнееха очертанията на Дяволския риф и аз неволно си припомних всички отвратителни легенди, които бях чул през последните двадесет и четири часа – легенди, представящи тази назъбена скала като

същинска порта към царства на неописуем ужас и невъобразима уродливост.

После изведнъж видях по далечния риф пресекливи проблясващи светлинки. Те се очертаваха ярко и недвусмислено в тъмнината и ми вдъхваха сляп, неестествено силен ужас. Мускулите ми се напрегнаха за паническо бягство, осуетено единствено от известна доза подсъзнателна предпазливост и от някакво полухипнотично замайване. И още по-страшно бе, че откъм високия купол над покрива на „Гилман Хаус“, който сега се издигаше на североизток зад мен, долетя серия от подобни неравномерни проблясъци – а това можеха да бъдат само ответни сигнали.

Овладях мускулите си и осъзнавайки отново доколко съм видим и уязвим тук, продължих напред с по-бърза, притворно провлачена походка; ала докато „Саут Стрийт“ ми осигуряваше поглед към морето, аз не откъснах очи от онзи зловещ сатанински риф. Нямах представа какъв смисъл се крие зад тези действия; може би ставах свидетел на някакъв странен ритуал, свързан с Дяволския риф, или пък група хора бе пристигнала с лодка на злокобната скала. След малко завих наляво покрай боклучавата градинка; все още продължавах да гледам към океана, грейнал под призрачното лунно сияние, и напрегнато следях загадъчния трепет на безименните, необясними сигнали.

Точно тогава ме връхлетя най-ужасната гледка – гледката, която унищожи последните ми остатъци от самообладание и ме застави да се втурна в трескав бяг на юг покрай зеещите мрачни входове и вторачените рибешки очи на разбитите прозорци по тази кошмарна пуста улица. Защото като се взрях по-внимателно, разбрах, че грейналите води между рифа и брега далеч не са празни. Те кипяха от несметно гъмжило неясни фигури, плуващи към града; дори отдалече и само от един кратък поглед ми ставаше ясно, че подскачащите глави и размаханите ръце са нечовешки уродливи и неподвластни нито на словесно описание, нито на мислено обяснение.

Трескавото ми бягство секна още преди следващата пресечка, защото отляво дочух звуци, напомнящи глъчката и суетенето на организирана потеря. Раздадоха се стъпки и гърлено ръмжене, на юг по „Федерал Стрийт“ избуча раздрънкан автомобил. Само за секунда плановете ми се промениха из основи – ако южното шосе пред мен беше блокирано, очевидно трябваше да търся друг изход от Инсмут. Спрях и отстъпих в един порутен вход, размишлявайки какъв късмет съм имал да преодолея откритото пространство, преди преследвачите да пристигнат по успоредната улица.

Следващата ми мисъл не бе толкова утешителна. Щом като водеха преследването по друга улица, ставаше ясно, че групата не е тръгнала направо по дирите ми. Не ме бяха забелязали, а просто се подчиняваха на общ план, целящ да отреже пътищата за бягство. Следователно по всички изходи от Инсмут бродеха подобни патрули, защото враговете не можеха да знаят коя посока възнамерявам да избера. А щом бе така, трябваше да се измъкна през полето, далече от всички пътища; но как да го сторя сред тая блатиста местност, набраздена от безброй реки и потоци? За момент разсъдъкът ми се помъти – както от върховна безнадеждност, така и от стремителното засилване на вездесъщата рибна миризма.

После се сетих за изоставената железопътна линия към Раули, чиито солидни насипи от баластра и буренясала пръст все още се простираха на северозапад от порутената гара край ръба на клисурата. Макар и нищожен, съществуваше шанс местните жители да са я пропуснали в плановете си, тъй като бодливите шипкови гъсталаци я правеха почти непроходима и даже отчаян беглец би избрал подобен маршрут на последно място. Бях зърнал линията от хотелския прозорец и знаех как е разположена. За беда повечето нейни отсечки се виждаха от пътя за Раули, а на места и от самия град, но навярно човек можеше да се промъкне незабелязан през шубраците. Така или иначе, натам беше единствената ми надежда за спасение и не ми оставаше нищо друго, освен да си опитам късмета.

Оттеглих се по-навътре в коридора на запустялото си убежище и с помощта на фенерчето още веднъж проучих картата на момчето от бакалницата. Непосредственият въпрос беше как да се добера до старата железопътна линия; сега виждах че най-безопасният маршрут е напред по „Бабсън Стрийт“, после на запад до „Лафайет“ – там със заобиколка, за да не пресичам открито пространство, подобно на онова, през което бях минал неотдавна – и накрая връщане на северозапад към изоставената и полуразрушена гара с лъкатушене по „Лафайет“, „Бейтс“, „Адамс“ и „Банк Стрийт“ – последната от които минаваше досами речното дефиле. Причината да продължа към „Бабсън Стрийт“ беше нежеланието ми да пресека пак одевешния площад или пък да започна пътя си на запад по широката „Саут Стрийт“.

Отново потеглих напред и минах от дясната страна на улицата, за да свърна колкото се може по-незабелязано на „Бабсън Стрийт“. От „Федерал Стрийт“ продължаваше да долита шум и когато се озърнах, стори ми се, че виждам светли отблясъци близо до сградата, през която бях избягал. С тревожното желание да напусна незабавно „Уошингтън Стрийт“, аз взех да подтичвам

в лек тръс, като се надявах никой да не ме забележи. Преди ъгъла на „Бабсън Стрийт“ стреснато открих, че една от къщите все още е обитаема, както подсказваха завеските на прозореца; за щастие вътре нямаше светлини и аз я отминах без произшествие.

На „Бабсън Стрийт“, която пресичаше Федерал и следователно можеше да ме разкрие на преследвачите, аз се промъкнах плътно край кривите олющени стени; на два пъти се спирах в най-близките входове, когато шумовете зад гърба ми се засилваха за момент. Откритото пространство отпред сияеше широко и пусто под лунните лъчи, но избраният маршрут не ми налагаше да мина през него. При второто спиране почнах да долавям нова вълна от неясни звуци; като надникнах предпазливо от укритието, видях как през площада се стрелна автомобил, устремен към покрайнините по „Елиът Стрийт“, която пресичаше на това място едновременно Бабсън и Лафайет.

Докато гледах – задавен от внезапното засилване на рибната миризма, – зърнах как в същата посока се задава тълпа от уродливи прегърбени фигури; разбрах, че това трябва да е охраната на пътя за Ипсуич, тъй като това шосе представляваше продължение на „Елиът Стрийт“. Две от фигурите бяха облечени в просторни роби, а едната носеше и островърха диадема, лъщяща белезникаво в лунното сияние. Походката ѝ бе толкова странна, че ме побиха тръпки – стори ми се, че съществото подскача едва ли не като жаба.

Когато краят на колоната преследвачи изчезна от поглед, аз поднових похода си; изтичах зад ъгъла към „Лафайет Стрийт“ и бързо прекосих „Елиът“, от страх да не би изостанали участници в групата да се зададат по тази пресечка. От далечния градски площад се чуваха грачещи гласове и тропот, но по пътя си не срещнах препятствия. Най-голямата ми тревога беше, че ще трябва пак да мина през широката и светла „Саут Стрийт“ – с изглед към морето – и с всички сили се борех да овладея нервите си преди изпитанието. Не беше изключено да държат тази улица под наблюдение, а евентуалните изостанали преследвачи по „Елиът Стрийт“ неминуемо щяха да ме видят от единия или другия край. В последния момент реших, че ще е по-добре да забавя крачка и да прекося както преди, с обичайната за средния инсмутчанин провлачена походка.

Когато отстрани – този път отдясно – се разкри морският пейзаж, аз почти бях решил да не го поглеждам изобщо. Обаче не успях да устоя; извих очи, докато старателно тътрех нозе към спасителната сянка отпред. Както бих могъл да очаквам, никъде не се мяркаше корабно платно. Но първото, което привлече погледа ми, бе малка рибарска лодка, наближаваща изоставените

кейове с някакъв обемист товар, загърнат в насмолен брезент. Въпреки разстоянието и сумрака гребците ми се сториха особено отвратителни. Из водата все още се мяркаха неколцина плувци, а върху далечния черен риф видях слабо немигащо зарево, което не приличаше на светлинните сигнали отпреди малко; имаше странен, непознат поне за мене цвят. По-нататък по пътя ми отдясно над островърхите покриви се издигаше високият купол на „Гилман Хаус“, ала всичките му прозорци бяха тъмни. Вонята на риба, разсеяна за момент от някакъв милосърден ветрец, сега налетя с подлудяваща сила.

Още не бях стигнал до отсрещния тротоар, когато чух мърморенето на група преследвачи, идващи от север по „Уошингтън Стрийт“. Те наближиха мястото, от което бях хвърлил първия си тревожен поглед към залива под лунните лъчи; в този момент ги видях ясно само на една пресечка разстояние – и се ужасих от зверската уродливост на техните лица, от кучешкото, животинското в прегърбената им стойка. Един от тях се движеше като същинска маймуна и дългите му ръце често докосваха земята; друг силует – с роба и тиара – подскачаше едва ли не като жаба. Предположих, че групата е същата, която бях видял в двора на „Гилман Хаус“ – и следователно тъкмо тя налучкваше най-добре следите ми. Няколко от фигурите се завъртяха да ме погледнат и аз се вледених от страх, ала успях да продължа напред с небрежна, провлачена походка. До ден днешен не знам дали са ме видели или не. Ако да, то тактиката ми трябва да ги е заблудила, защото те прекосиха светлото открито пространство, без да се отклоняват от пътя си, като през цялото време грачеха и бръщолевеха на някакъв грозен гърлен диалект, какъвто никога преди не бях чувал.

that come up and nearer....
Jesus, be merciful to me, an old man.
There is something fumbling at the door-handle
O God, help me now!
Jesus—The door is opening—slowly.
Somethi
PETER SAN
2015

Отново под прикритието на сянката, аз пак побягнах в тръс покрай порутените килнати къщи, вперили слепи погледи в нощта. Прехвърлих се на западния тротоар и завих зад близкия ъгъл към „Бейтс Стрийт“, където плътно се придържах към зданията от южната страна. Отминах две сгради с явни признаци на живот, при това в горните прозорци на едната блестеше светлина, но никой не се опита да ме спре. След като свърнах на „Адамс Стрийт“, се почувствах много по-спокоен, ала какво бе потресението ми, когато от един мрачен вход право пред мен се клатушна към тротоара човешка фигура. Непознатият обаче се оказа мъртвопиян и не представляваше никаква заплаха; така се добрах здрав и читав до мизерните останки от складове по „Банк Стрийт“.

Нищо не помръдваше по тази мъртва улица край клисурата, а собствените ми стъпки заглъхваха сред рева на водопадите. Дълго тичах към разрушената гара и кой знае защо огромните тухлени стени на околните складове ми се струваха по-страшни от фасадите на частните домове. Най-сетне видях старинните арки над чакалнята – или по-точно над нейните останки – и се запътих право към коловозите, започващи от другата ѝ страна.

Въпреки ръждата повечето релси се оказаха здрави и едва половината траверси бяха прогнили; да се тича и дори да се върви по подобна повърхност беше твърде трудно, но аз полагах усилия и общо взето напредвах добре. Отначало линията минаваше по ръба на клисурата, сетне достигнах покрития мост, по който тя прекосяваше бездната на шеметна височина. Състоянието на този мост щеше да продиктува следващия ход. Ако бе по силите ми, щях да мина по него; ако ли не, трябваше да поема риска на ново лутане по улиците, за да се добера до следващия мост.

Дългата, просторна като хамбар структура на старинното съоръжение лъщеше призрачно под лунните лъчи и виждах, че отвътре сглобките са здрави, поне по протежение на първите метри. След като влязох, аз включих фенерчето и едва не бях повален от облак прилепи, които прелетяха с плясък край мен. Някъде около средата в настилката зееше широк процеп и за миг ме обзе страх, че ще трябва да се върна; в края на краищата обаче се реших на отчаян скок и за щастие успях.

С радост приветствах лунните лъчи, когато се измъкнах от този злокобен тунел. Старата линия пресичаше под ъгъл „Ривър Стрийт“ и рязко завиваше към полето, където постепенно чезнеха признаците за близостта на града и отвратителната му рибна миризма. Гъсталаците от бурени и тръни ме препъваха и жестоко

разкъсваха дрехите ми, но независимо от всичко бях щастлив, че ги има, за да ме прикрият в случай на опасност. Както знаех, значителна част от маршрута ми се виждаше откъм пътя за Раули.

Почти веднага навлязох в мочурищата, където буренаците по ниския насип на самотната линия малко оредяваха. По-нататък имаше нещо като островче или възвишение и коловозът минаваше през плитка траншея, задръстена с къпинови храсти. Горещо се радвах на това частично прикритие, тъй като от прозореца на хотела бях видял, че тук линията минава в опасна близост до шосето за Раули. След края на траншеята релсите пресичаха пътя и се отклоняваха на значително разстояние, но засега трябваше да съм извънредно предпазлив. За щастие вече се бях убедил, че железопътната линия не е охранявана.

Точно преди да навляза в траншеята, аз се озърнах, ала не видях преследвачи. Древните кули и покриви на прогнилия Инсмут сияеха с феерична красота под вълшебството на жълтите лунни лъчи и неволно се запитах как ли са изглеждали в старите времена преди падането на сянката. А сетне, щом завъртях поглед от града към полето, нещо далеч по-тревожно прикова вниманието ми и за миг ме накара да застина на място.

Видях – или ми се привидя – неясно, но заплашително вълнисто движение нейде далеч на юг, смътният трепет ми подсказваше, че навярно от града по равния път за Ипсуич е изпълзяла огромна орда. Разстоянието беше значително, тъй че не различавах никакви подробности, ала видът на тази напредваща колона съвсем не ми се нравеше. Тя лъкатушеше прекалено гъвкаво и лъщеше повече от нормалното под лъчите на превалящата луна. До мене долитаха и едва доловими звуци, макар че вятърът духаше в обратната посока; чувах неясно зверско мучене и ръмжене, по-страшно дори от джафкането на групите, с които се бях разминал неотдавна.

През главата ми прелетяха всевъзможни неприятни догадки. Спомних си за твърдението, че най-уродливите инсмутчани били затваряни във вековните полусрутени складове край пристанището. Спомних си и неописуемите плувци, които бях зърнал. Ако сметнех, че освен видените досега отряди останалите пътища се охраняват от подобни тълпи, щеше да се получи учудващо голям брой преследвачи за обезлюдения Инсмут.

Откъде можеше да идва множеството в колоната, която виждах сега? Дали наистина старите бордеи без вода и канализация гъмжаха от уродлив, прикрит и никому неизвестен живот? Или пък някой кораб потайно бе разтоварил легион от незнайни чужденци на онзи прокълнат риф? Кои бяха те? Защо идваха тук?

И ако по пътя за Ипсуич бродеше такава колона, значеше ли това, че и по другия път ще има също тъй многобройни патрули?

Бях се вмъкнал сред гъсталаците на траншеята и продължавах напред със съвсем бавна крачка, когато проклетата миризма на риба отново налетя с непоносима сила. Вятърът ли се бе обърнал на изток, та я носеше откъм морето през целия град? Изглежда наистина е така, реших аз, защото от същата посока вместо досегашното мълчание започваше да долита страховито гърлено ръмжене. Към него се примесваше и друг звук – някакъв масов, колосален плясък или тропот, който незнайно защо ми внушаваше най-неприятни представи. Въпреки всяка логика го свързвах с онази противна колона, лъкатушеща по пътя за Ипсуич.

След малко вонята и шумът се засилиха дотолкова, че аз спрях разтреперан и благодарих на съдбата за скривалището, в което се намирах. Доколкото си спомнях, точно тук пътят за Раули минаваше плътно до старата линия, преди да я пресече и да се отклони на запад. Нещо се задаваше по този път и трябваше да се притая, докато отмине и изчезне в далечината. Слава Богу, съществата не използваха кучета за преследването – всъщност обоняението навярно би било безполезно сред непоносимата миризма. Приклекнал в храстите на песъчливата траншея, аз се чувствах почти в безопасност, макар че потерята трябваше да пресече релсите само на стотина метра пред мен. Щях да ги видя, но те нямаше да ме забележат, освен ако се случеше някакво зловещо чудо.

Същевременно ме обземаше страх да ги погледна. Виждах осветения от луната близък участък, където щяха да изскочат, и през главата ми прелетя странната мисъл колко непоправимо ще бъде осквернено това място. Тълпата навярно бе събрала най-грозните инсмутски изроди – нещо, което човек би желал да забрави завинаги.

Вонята обгърна цялата местност, а звуците прераснаха в оглушителна врява от животинско крякане, ръмжене и лай без ни най-малка следа от човешка реч. Наистина ли това бяха гласовете на моите преследвачи? Дали все пак не бяха довели кучета? Досега не бях забелязал в Инсмут нито едно домашно животно. Пляскащият тропот ставаше чудовищен – не смеех да погледна уродливите създания, които го издаваха. Щях да затворя очи, докато шумът заглъхне на запад. Ордата вече беше съвсем наблизо – гнусното дрезгаво ръмжене огласяше равнината, земята се тресеше под нечовешкия ритъм на техните стъпки, почти спрях да дишам и напрегнах сетните си капки воля в усилието да удържа клепачите си затворени.

Дори и сега не смея да реша дали онова, което последва, бе грозна реалност или само кошмарна халюцинация. Посетнешните действия на правителството, предизвикани от трескавите ми призиви, като че потвърждават чудовищната истина; ала нима е възможно една халюцинация да се повтори сред почти хипнотичната магия на онзи старинен, призрачен и мрачен град? Подобни места притежават странни свойства, а наследствената безумна легенда напълно може да е повлияла върху въображението на мнозина сред мъртвите, вонящи улици и хаоса от прогнили покриви и порутени камбанарии. Не е ли възможно бацилът на истинска заразна лудост да се спотайва в дълбините на сянката над Инсмут? Кой би се осмелил да гарантира реалността, след като е чул бълнувания като разказа на Задок Алън? Правителствените агенти така и не откриха горкия Задок и даже нямат представа какво е станало с него. Къде свършва безумието и започва реалността? Нима и последните ми страхове са само илюзия?

Но нека опитам да разкажа какво ми се стори, че видях през онази нощ под присмехулната жълта луна – видях го да приижда с подскоци по пътя за Раули, съвсем открито и право пред мястото, където клечах сред дивите къпинаци на изоставената железопътна линия. Естествено, не бях удържал на решението да държа очите си затворени. Обречен бях на неуспех – та кой ли би се крил слепешком, докато само на стотина метра шумно се тътри легион от незнайни крякащи, джафкащи твари?

Мислех, че съм готов за най-страшното, и наистина би трябвало да е така след всичко, което бях видял дотогава. Предишните ми преследвачи бяха демонично уродливи – не трябваше ли да съм готов за среща с още по-низша уродливост, за гледката на форми, в които вече няма и помен от нормалното? Държах очите си затворени, докато дрезгавата гълчава не долетя от точка, разположена несъмнено право пред мен. Разбрах, че сега ще мога да видя значителна част от колоната на открито – там, където стените на траншеята се снижаваха и пътят пресичаше релсите… и нямах сили да удържа поглед към незнайния ужас под ухилената жълта луна.

До сетния ми ден на тази земя видяното не ще позволи да се завърнат в душата ми остатъците от покой и вяра в единството на природата и човешкия разум. Нищо, което бях си въобразил – и дори нищо, което бих предположил, ако приемех най-буквално безумния разказ на стария Задок – не можеше да се сравнява по какъвто и да е начин с демоничната, богохулна реалност, която видях… или ми се привидя. Вече опитах да намекна каква бе тя, за да отложа ужаса на задължението да я опиша открито.

Възможно ли е нашата планета наистина да е народила подобни твари; възможно ли е човешки очи наистина да са видели в плът и кръв онова, което досега човечеството е познавало само като трескава фантазия и овехтяла легенда?

И все пак видях неудържимия им поток – с плясъци, подскоци, крякане и блеене – да извира с нечовешка сила през призрачната лунна светлина като уродлив, злокобен танец от някакъв фантастичен кошмар. Някои от тях носеха високи тиари от онзи безименен бледожълтеникав метал… други бяха омотани в странни роби… а онзи, който водеше шествието, беше облечен в черно сако с чудовищна гърбица отзад, раирани панталони и мъжка филцова шапка, наместена високо върху безформеното му подобие на глава.

Мисля, че на цвят бяха предимно сивозелени, но имаха бели кореми. Всички изглеждаха блестящи и плъзгави, само по гръбнаците им стърчаха люспи. По форма смътно напомняха хора, обаче главите бяха рибешки, с поразително изпъкнали немигащи очи. Отстрани на шиите им пулсираха хриле, а пръстите на дългите им лапи бяха съединени с плавателна ципа. Подскачаха неумело, ту на два, ту на четири крака. Добре поне, че нямаха повече крайници. Със своите грачещи, джафкащи гласове, явно използвани за членоразделна реч, те изразяваха всички най-мрачни нюанси на изражението, липсващо от вторачените им рибешки очи.

При цялата си чудовищна външност, те не ми бяха непознати. Прекалено добре знаех какво трябва да представляват – нима не бе още свеж споменът за злокобната тиара от Нюбърипорт? Те бяха скверните рибо-жаби от неописуемата гравюра – живи и ужасяващи – и когато ги видях, аз разбрах какви страхове ми е напомнил гърбавият жрец с тиарата в мрачното църковно подземие. Сякаш нямаха брой. Струваше ми се, че приижда в безчетно гъмжило – и мимолетният поглед сигурно ми е разкрил само нищожна частица от него. След миг всичко потъна в мъглата на милосърден припадък, първият през живота ми.

V

Кротък дневен дъждец ме изтръгна от вцепенението сред обраслата траншея и когато се дотътрих до шосето, не открих никакви следи в прясната кал. Беше изчезнала и рибната миризма, рухналите покриви и килнатите кули на Инсмут се мержелееха на югоизток, ала из пустинните солени блата наоколо не съзирах нито една жива твар. Часовникът ми все още работеше и стрелките показваха, че отминава пладне.

Бях крайно неуверен в реалността на видяното, но чувствах, че в тази местност се таи нещо ужасно. Трябваше да се отдалеча от зловещата сянка над Инсмут – и затова незабавно се заех да изпробвам силата на морните си, вдървени нозе. Въпреки изтощението, глада, ужаса и дълбокия смут, след известно време открих, че ще мога да вървя и бавно поех по калния път за Раули. Преди смрачаване се добрах до селото, където си набавих вечеря и прилични дрехи. Качих се на нощния влак до Аркхам и на следващия ден разговарях дълго и откровено с местните държавни служители; по-късно повторих този разговор и в Бостън. Обществеността вече е запозната с основните им резултати… и в името на собствения си разсъдък горещо бих желал да нямах какво повече да разкажа. Навярно лудост руши разсъдъка ми… ала може би още по-страшен ужас – или по-велико чудо – е на път да се разкрие.

Както би могло да се очаква, в оставащата част от пътешествието аз се отказах от повечето си планове – сценичните, архитектурните и антикварните развлечения, на които толкова бях разчитал. Не посмях и да потърся странния накит, за който бях чувал, че се намира в музея на Мискатоникския университет. Използвах обаче престоя си в Аркхам, за да събера някои генеалогични сведения, които отдавна исках да узная; вярно, данните бяха доста мъгляви и откъслечни, но щяха да ми свършат работа по-късно, когато намерех време да ги сверя и систематизирам. Уредникът на тамошното историческо дружество, мистър Е. Лапхам Пибоди, бе любезен да ми помогне и прояви изключителен интерес, когато узна, че съм внук на Илайза Орн от Аркхам, родена през 1867 година и омъжена за Джеймс Уилямсън от Охайо на седемнадесетгодишна възраст.

Оказа се, че един мой вуйчо е идвал преди години за подобно

издирване и че местната общественост проявява значително любопитство към майчиния ми род. Според мистър Пибоди имало доста коментари около брака на бащата на Илайза, Бенджамин Орн, веднага след края на Гражданската война, тъй като произходът на съпругата бил пълна загадка. Фамилията ѝ била Марш и доколкото можело да се разбере, изглежда била сираче от Ню Хампшър – братовчедка на неколцина Марш от окръг Есъкс, – но получила образование във Франция и не знаела почти нищо за рода си. Неизвестен опекун бил вложил в една бостънска банка средства на нейно име, за да може да се издържа заедно с френската си гувернантка; самоличността на опекуна така и не била установена, а след време той изчезнал окончателно, тъй че със съдебно решение задълженията му били прехвърлени върху гувернантката. Французойката – днес тя отдавна е в гроба – била извънредно мълчалива, макар да се шушукало, че знаела твърде много.

Най-загадъчен бе неуспехът на всички досегашни опити да се открие мястото на родителите на младата жена – според документите Инок и Лидия Марш, по баща Мисърв – сред родовете с подобна фамилия в Ню Хампшър. Подмятало се, че може да е незаконна дъщеря на някой високопоставен Марш – личало си по характерното изражение на очите. Повечето от тези догадки възникнали след нейната преждевременна смърт при раждането на единственото ѝ дете – моята баба. След неотдавнашните неприятни преживелици, свързани с името Марш, аз не бях особено зарадван от вестта, че то е преплетено в собственото ми родословно дърво; не ме развеселили и намекът на мистър Пибоди, че имам типичните очи на рода Марш. Бях благодарен обаче на данните, чиято бъдеща ценност разбирах, и събирах богата жътва от записки и списъци на пасажи от книги, засягащи добре документирания род Орн.

От Бостън се прибрах направо в Толидо, а по-късно прекарах един месец в Моуми, за да си отдъхна от изпитанията. През септември постъпих в последния курс на Обърлинския университет и чак до следващия юни бях зает с учение и други полезни дейности. За отминалия ужас ми напомняха само редките официални посещения на държавни служители във връзка с акцията, която бях предизвикал със своите призиви и доказателства. Към средата на юли – точно година след премеждията ми в Инсмут – прекарах една седмица с роднините на покойната ми майка в Кливланд; там сверих някои от новите си генеалогични данни с разни местни записи, предания и наследствени документи, за да видя дали ще мога да съставя точна схема на родовите връзки.

Работата не ми доставяше кой знае какво удоволствие, тъй като атмосферата в дома на семейство Уилямсън винаги ме е потискала. Там постоянно витаеше някакво нездраво напрежение и като дете никога не бях насърчаван от майка си да гостувам при родните ѝ, макар че тя винаги искрено се радваше при посещенията на баща си в Толидо. По онова време моята аркхамска баба ми се струваше странна, едва ли не ужасна, и доколкото си спомням, узнах за смъртта ѝ без капка скръб. Бях осемгодишен и ми разказаха, че се е споминала от скръб след самоубийството на най-големия ѝ син, вуйчо Дъглас. Той се бе застрелял на връщане от едно пътуване до Нова Англия – несъмнено същото пътуване, заради което го помнеха в Аркхамското историческо дружество.

Този вуйчо приличаше на майка си, затова не обичах и него. Вторачените, немигащи изражения на двамата ми вдъхваха смътно, необяснимо безпокойство. Майка ми и вуйчо Уолтър не бяха такива. Приличаха на баща си, макар че горкият малък братовчед Лоурънс – синът на Уолтър – беше същинско копие на баба, докато не се наложи да бъде затворен в Кентънската клиника за душевноболни. Не го бях виждал от четири години, но веднъж вуйчо ми намекна, че бил в много лошо състояние, както умствено, така и физически. Тревогата по него навярно бе една от главните причини за смъртта на майка ми преди две години.

Дядо и овдовелият му син Уолтър сега бяха единствените обитатели на голямата къща в Кливланд, но из нея още блуждаеха спомените за отминали времена. Продължавах да изпитвам неприязън към сградата, затова бързах час по-скоро да приключа с проучванията. От дядо си получих в изобилие документи и предания, свързани с рода Уилямс; за рода Орн обаче трябваше да разчитам на вуйчо Уолтър, който постави на мое разположение съдържанието на всичките си архиви, включително записки, писма, изрезки, антики, фотографии и миниатюри.

Именно докато преглеждах писмата и портретите на рода Орн, в душата ми постепенно пропълзя ужас от собствените ми роднини. Както вече казах, баба и вуйчо Дъглас открай време ми вдъхваха безпокойство. Сега, години след тяхната смърт, се взирах в портретите им с далеч по-силно чувство на отврата и отчуждение. Изпървом не можех да разбера промяната, ала малко по малко в подсъзнанието ми взе да се налага едно чудовищно сравнение, въпреки че разсъдъкът упорито отказваше да приеме дори и намек за него. Ясно бе, че типичното изражение на тези лица ми напомняше нещо, което не бе напомняло преди – нещо, което би ме хвърлило в дива паника, ако помислех направо за

него.

Но най-тежкото потресение бе, когато вуйчо ме отведе да видя бижутата на рода Орн в сейфа на една от градските банки. Някои накити бяха доста деликатни и оригинални, ала имаше една касета с причудливи старинни скъпоценности, останали от загадъчната ми прабаба, която вуйчо отвори с крайна неохота. Твърдеше, че имали много нелепа, едва ли не отблъскваща форма, и доколкото знаел, никога не били носени на публично място; баба ми обаче често ги разглеждала с удоволствие. Според някакво мъгляво предание те носели нещастие, а френската гувернантка казвала на прабаба ми, че в Нова Англия не бива да ги показва, но в Европа може спокойно да ги носи.

Докато бавно и с нежелание разопаковаше накитите, вуйчо ме посъветва да не се стряскам от странните, а понякога и направо отблъскващи изображения. Малцината художници и археолози, които ги били виждали, превъзнасяли изработката като върховно и екзотично изтънчена, ала изглежда никой не бил в състояние да определи точно материала и артистичната школа, към която спадат. Имало две гривни, тиара и нещо като нагръдник; последният бил покрит с почти непоносими по екстравагантност релефни фигури.

Докато траеше това описание, аз удържах чувствата си, но лицето ми трябва да е издавало нарастващия страх. Вуйчо изглеждаше загрижен и от време на време прекратяваше разопаковането, за да се взре в мен. Правех му знак да продължи и той се подчиняваше все по-неохотно. Навярно очакваше нещо да се случи, когато разкри първия накит – тиарата, – но едва ли бе предполагал онова, което стана в действителност. Аз също не го очаквах, защото мислех, че съм напълно готов да посрещна появата на украшенията. И в крайна сметка беззвучно припаднах, също както преди година в бодливия храсталак на траншеята.

От онзи ден животът ми се превърна в кошмар от мрачни размисли и тревоги, без да знам кое е чудовищна истина, а кое – лудост. Прабаба ми беше Марш с неизвестен произход, чиито съпруг живял в Аркхам – а нима старият Задок не бе казал, че дъщерята на Обид Марш и чудовищната му съпруга се омъжила чрез измама за момче от Аркхам? Какво бръщолевеше старият пияница за приликата ми в очите с капитан Обид? А и в Аркхам уредникът бе споменал, че имам типичните очи на рода Марш. Нима Обид Марш бе мой пра-прадядо? В такъв случай коя – или каква твар – бе пра-прабаба ми? Но навярно всичко това бе чиста лудост. Онния бледо златисти накити спокойно можеха да се окажат продадени от някой инсмутски моряк на незнайния баща на прабаба ми. А изразът по вторачените лица на баба ми и

самоубилия се вуйчо можеше да е само фантазия от моя страна – само фантазия, подклаждана от сянката над Инсмут, която бе обагрила въображението ми в толкова мрачни краски. Но защо се бе самоубил вуйчо след родословното проучване в Нова Англия?

Повече от две години се борих срещу тези мисли и отчасти успях. С бащина помощ си намерих място в една застрахователна кантора и целенасочено се зарових презглава в най-рутинната работа. Но през зимата на 1930–31 година започнаха сънищата. Отначало те бяха съвсем редки и мъгливи, ала седмица подир седмица честотата и яркостта им нарастваха. Пред мен се разкриваха необятни водни простори и аз сякаш бродех през титанични потънали портали и лабиринти от покрити с водорасли циклопични зидове, съпроводен от ята уродливи риби. После взеха да се появяват и другите фигури, които ме изпълваха с неописуем ужас в мига на събуждането. Но в сънищата те съвсем не ме плашеха – аз бях един от тях, носех техните нечовешки одежди, крачех по техните подводни пътища и се молех по най-чудовищен начин в храмовете им на морското дъно.

Имаше още много и не всичко успявах да запомня, ала дори и онова, което си припомнях всяка заран, би ми спечелило славата на безумец или гений, ако дръзнех да го запиша на хартия. Чувствах как нечие страхотно влияние се мъчи постепенно да ме изтръгне от света на разума и нормалния живот към безименните бездни на мрака и лудостта; всичко това ме изтощаваше. Здравето и външният ми вид неотклонно западаха, докато накрая се принудих да напусна работа и да водя безкрайния, усамотен живот на отшелника. Мъчеше ме някакво странно нервно заболяване и понякога едва смогвах да затворя очи.

По това време започнах да се вглеждам в отражението си с растяща тревога. Бавната разруха от болестта не е приятна гледка, но в моя случай имаше нещо по-недоловимо и озадачаващо. Баща ми, изглежда, също го забелязваше, защото взе да ме гледа странно и едва ли не изплашено. Да не би да заприличвах на баба си и вуйчо Дъглас?

Една нощ ме споходи ужасен сън, в който се срещнах с баба сред морските дълбини. Тя живееше във фосфоресциращ дворец с множество тераси, с градини от причудливи прокажени корали и уродливи разкривени съцветия; посрещна ме с топлота, която може би криеше подигравателност. Беше се променила – както се променят отиващите под водата – и ми каза, че никога не е умирала. Напротив, отишла на едно място, за което бил узнал покойният ѝ син, и се хвърлила в царството, чиито чудеса той отказал да сподели, като ги зачеркнал с димящия револвер. Това царство щяло да бъде и мое – нямало начин да го избягна. Щял

съм да стана безсмъртен и да живея с онези, които са живели още преди появата на човека.

Срещнах се и с нейната баба. От седемдесет хиляди години Пт'тхия-л'йи живеела в Ни'ха-нтхлеи и пак там се завърнала след смъртта на Обид Марш. Йи'ха-нтхлеи не бил унищожен, когато сухоземните хора изстреляли смърт към морските дълбини. Пострадал, но не бил разрушен. Никой никога нямало да унищожи подводните обитатели, макар че отдавна забравеният Древен народ можел някога да им пречи с първобитните си магии. Засега щели да си почиват, по някой ден, ако не забравели дотогава, щели пак да изплуват за данъка, който силно желаел Великият Ктхулу. Следващият път градът щял да бъде по-голям от Инсмут. Планирали нашествието си и вече били донесли онова, което щяло да им помогне, но засега трябвало отново да изчакат. А аз трябвало да изтърпя наказание, задето съм довел сухоземните хора с техните оръжия, ала то нямало да е много строго. В същия сън за пръв път видях *шогот* и гледката ме накара да се събудя с отчаяни писъци. На сутринта огледалото безмилостно ми разкри, че окончателно съм причислен към „инсмутския тип".

Все още не съм се застрелял по примера на вуйчо Дъглас. Купих си пистолет и едва не предприех фаталната стъпка, но някои сънища ме възпряха. Напрежението на върховния ужас отслабва и аз усещам странно влечение към незнайните морски дълбини, вместо да се боя от тях. В съня си виждам и върша изумителни неща, ала се събуждам не с ужас, а по-скоро с възторг. Мисля, че не трябва да изчаквам като другите да настъпи окончателната промяна. Ако го сторя, баща ми може да ме затвори в клиника, както затвориха горкия ми братовчед. Изумително, нечувано великолепие ме чака долу и скоро ще се отправя към него. *Йа-Р'лиех! Ктхулу фтагн! Йа! Йа!* Не, няма да се застрелям – за нищо на света не бих се застрелял!

Ще подготвя бягството на братовчед си от оная лудница в Кентън и заедно ще потеглим към вълшебната сянка на Инсмут. Ще преплуваме до смълчания риф сред морето, през черните бездни ще се гмурнем към безчетните колони на титаничния Йе'ха-нтхлеи и там, в царството на подводните обитатели, ще живеем завинаги сред чудеса и величие.

Страшния старец

Анжело Ричи, Джо Чанек и Мануел Силва възнамеряваха да навестят Страшния старец. Въпросният възрастен мъж живее сам-самичък в една овехтяла къща на „Уотър Стрийт“, недалеч от морския бряг, и всички го знаят не само като извънредно богат, но и като извънредно немощен, с две думи – твърде примамлива ситуация за хора с професията на господата Ричи, Чанек и Силва, които се занимаваха не с какво да е, а с въоръжен грабеж.

Жителите на Кингспорт разказват и мислят за Страшния старец редица неща, конто обикновено му спестяват вниманието на джентълмени като мистър Ричи неговите колеги, независимо от почти несъмнения факт, че укрива нейде из мухлясалото си вековно жилище богатство с неопределени размери. Не ще и дума, че е много странна личност, най-вероятно бивш капитан на клипер по морските пътища към Източна Индия. Толкова е стар, че никой не си припомня младините му, и толкова мълчалив, че малцина знаят истинското му име. Сред възловатите дървета в предния двор на занемарената и порутена къща той поддържа странна сбирка от едри камъни, разположени в причудливи групи и оцветени по подобие на идолите на някой затънтен източен храм. Тази колекция отпъжда повечето малчугани, които обичат да закачат Страшния старец заради дългата бяла коса и брада, и да трошат тесните прозорчета на жилището му с ядно запокитени каменни шрапнели. Ала други неща пропъждат по-големите и по-любопитни люде, които понякога се прокрадват до къщата да надникнат през прашните стъкла. Тия люде разправят, че на една маса в оскъдно обзаведената стая на приземния етаж са подредено множество чудновати бутилки и във всяка виси като махало късче олово, закачено на канап. Казват още, че Страшния старец разговаря с тези бутилки, като ги нарича по имена: Джак Белязания, Дългия Том, Джо Испанеца, Питърс, Мат Елис. И в

тази, към която се обръща, оловното махалце започва. отчетливо да вибрира, като че ли иска да отговори. Ония, които са виждали високия, мършав Страшен старец да води странните си беседи, не смеят повече да надничат. Но Анжело Ричи, Джо Чанек и Мануел Силва не бяха кореняци на Кингспорт, а спадаха към новата и пъстра смесица от пришълци, която остава извън омагьосания кръг на живота и традициите в Нова Англия, тъй че в лицето на Страшния старец виждаха само един полусакат, почти безпомощен белобрад мъж, който не можеше да ходи без чепатия си бастун и чиито тънки, немощни ръце болезнено трепереха. По своему те искрено съжаляваха самотното, необщително старче, от което страняха всички, а кучетата изпровождаха с необичаен лай. Но бизнесът си е бизнес, още повече че всеки истински грабител би сметнал за примамка и предизвикателство съществуването на някакъв си крайно стар и слаб човечец, който няма сметка в. банката и плаща покупките в селската бакалница с испански златни и сребърни монети, сечени преди два века.

Господата Ричи, Чанек и Силва избраха за посещението си нощта на единайсети април. Мистър Ричи и мистър Силва щяха да проведат беседата с горкия стар джентълмен, докато мистър Чанек изчаква пристигането им с предполагаемия метален товар в автомобил с вдигнат гюрук на „Шип Стрийт“, край портичката във високата задна стена на любезния домакин. В дъното на тия планове за тихо и ненатрапчиво оттегляне стоеше желанието да се избягнат излишни обяснения в случай на ненадейно полицейско посещение.

В съответствие със замисъла трите авантюристи потеглиха поотделно, за да предотвратят евентуални злоумишлени подозрения. Господата Ричи и Силва се срещнаха на „Уотър Стрийт“, край предната врата на стареца и макар да не им се нравеше начинът, по които луната огряваше оцветените камъни през напъпилите клони на възлестите дървета, те имаха по-важни теми за размисъл от разни глупави суеверия. Бояха се, че ги чака неприятната задача да направят Страшния старец по-словоохотлив относно укритото злато и сребро, тъй като бившите морски капитани са прочути със своя инат и своенравие. Той обаче беше грохнал и немощен, а посетителите бяха двама. Господата Ричи и Силва имаха богат опит в изкуството .да развързват езиците на опърничави хора, пък и писъците на един слаб и изключително стар човечец лесно можеха да се заглушат. Тъй че двамата спокойно се отправиха към единственото светещо прозорче и чуха как Страшния старец бръщолеви детински над своите бутилки с махалцата. После надянаха маски и любезно почукаха на потъмнялата от времето дъбова врата.

Чакането изглеждаше ужасно дълго за мистър Чанек, който тревожно се въртеше в закрития автомобил край задната врата на Страшния старец откъм „Шип Стрийт“. Той беше необичайно мекосърдечен и никак не му допадаха грозните писъци, долетели от порутената къща точно след уречения час. Нима не бе заръчал на колегите си да бъдат колкото се може по-деликатни с клетия престарял капитан? Той честичко поглеждаше часовника и се чудеше каква е причината за бавенето. Очите му нервно шареха по портичката във високата и обрасла с бръшлян каменна стена. Да не би старецът да бе умрял преди да разкрие къде е скътано съкровището и това да бе наложило щателно претърсване? Мистър Чанек не обичаше да чака толкова дълго в мрака на подобни места. Внезапно той дочу тихи провлачени стъпки по алеята зад портичката, сетне някой заопипва ръждясалото резе и тясната тежка врата се завъртя навътре. Очите му се напрегнаха в слабата светлина на единствената мъждукаща улична лампа да различат какво са донесли колегите му от надвисналата зад тях злокобна сграда. Ала видя не това, което бе очаквал – от колегите му нямаше и следа. Вместо тях зловещо усмихнатият старец се подпираше кротко на чепатия си бастун. Досега мистър Чанек не бе забелязвал цвета на очите му и тепърва видя, че те са жълти.

В малките градчета понякога се вдига шум и за дреболии, това навярно обяснява защо жителите на Кингспорт цяла пролет и цяло лято обсъждаха трите неидентифицирани тела, изхвърлени от прилива – страхотно накълцани като от безброй кинжали и смазани от ударите на тежки ботуши. А някои хора споменаваха даже и съвсем банални неща, като изоставения автомобил на „Шип Стрийт“ или разни нечовешки крясъци, надавани вероятно от заблудено животно или прелетна птица, за които свидетелстват неколцина будни граждани. Но Страшния старец изобщо не прояви интерес към клюките на селските безделници. По природа си беше потаен, а когато човек е стар и слаб, потайността става още по-подчертана. Освен това един врял и кипял капитан сигурно е виждал далеч по-смайващи неща в далечните дни на своята младост.

Уилям Хоуп Ходжсън

Домът сред пущинака

Из ръкописа, открит през 1877 г. от господата Тонисън и Берегног в руините, разположени на юг от село Крейгтън в западната част на Ирландия. Издаден с пояснения и коментари.

На моя отец
(Чиито нозе тъпчат изгубените епохи)

Отвори вратата
и чуй!
Глухо стене среднощният вя-
тър
и край Луната
меко проблясват сълзи.
Бледа, незрима диря
на чезнещи нощни нозе –
и звукът им след тях умира.
„Млъкни! И чуй
скръбния плач
на вятър сред здрач.
Млъкни и чуй, без шепот и
стон,
тез нозе, що прегазват еон след
еон;
звука, що те води към смърт
отвъд земната твърд.
Млъкни и чуй! Млъкни и
чуй!“

„Нозете на мъртви-
те“

Авторско въведение към ръкописа

Много часове съм размишлявал над историята, изложена в следващите страници. Вярвам, че инстинктът не ме е подвел, когато ме посъветва да оставя разказа тъй прост и непосредствен, както ми бе предаден.

Колкото до самия ръкопис… Трябва да си представите как любопитно прелиствах страниците и ги оглеждах с трескава бързина, когато за първи път попадна в мои ръце. Книжката е малка, ала дебела, и почти изцяло, без да броим последните няколко страници, запълнена със старомоден, но четлив почерк, изписан много нагъсто. Дори и сега, докато пиша, усещам в ноздрите си нейния странен, едва доловим мирис на застояла вода, а в пръстите ми потрепват подсъзнателни спомени за мекия, лепкав допир до набъбналите от влага страници.

Четейки, аз вдигнах Завесите на Невъзможното, които заслепяват ума, и надникнах в неизвестното. Блуждаех сред застинали, резки изречения; и не след дълго спрях да се дразня от тяхната категоричност; защото тази осакатена история е далеч по-способна от моя амбициозен начин на изразяване да обрисува всичко, което се е опитвал да каже старият Отшелник за изчезналата къща.

Няма да коментирам простата, неумело изложена хроника на тия странни и необикновени дела. Тя е пред вас. Скритата история трябва да се открие лично, от всеки читател, според неговите възможности и желания. И дори ако някой не успее да различи като мен сумрачните образи и идеи на онова, което бихме могли да назовем с общоприетите имена Рай и Ад, все пак мога да ви обещая известен трепет и вълнение от простото приемане на историята като история.

Уилям Хоуп Ходжсън,
17 декември 1907 г.

I

Намирането на ръкопис

В най-западната част на Ирландия има малко селце, наречено Крейгтън. Разположено е в усамотение край подножието на един нисък хълм. Отвсякъде го обкръжава пущинак от мрачни и напълно негостоприемни местности, където тук-там се мяркат нарядко руини на отдавна изоставени жилища – голи стени без покриви. Цялата област е безплодна и пуста, самата земя едва покрива скалата отдолу, която се среща по този край в изобилие и често се издига над пръстта на вълнообразни хребети.

И все пак, въпреки цялата запустялост на тия места, аз и моят приятел Тонисън бяхме избрали да прекараме там почивката си. Предната година той се натъкна на това място съвършено случайно, по време на дълъг туристически преход, и откри възможностите за риболов в малката безименна река, течаща покрай селцето.

Казах, че реката е безименна; бих добавил, че нито една от картите, които проверих досега, не показва селото или потока. Те сякаш са останали напълно незабелязани – всъщност от гледна точка на туристическите пътеводители преспокойно биха могли да не съществуват изобщо. Навярно това може да се обясни донякъде с факта, че най-близката железопътна гара (Ейрдрахан) е на около четирийсет мили разстояние.

В една ранна и топла привечер двамата с моя приятел пристигнахме в Крейгтън. Бяхме стигнали Ейрдрахан предната вечер, наехме стая за нощувка в селската поща и рано на другата сутрин потеглихме, настанени несигурно в каруцата на един местен селянин.

Трябваше ни цял ден, за да приключим пътуването си по някои от най-лошите пътища, които човек може да си представи, в резултат на което се чувствахме крайно уморени и в не твърде добро настроение. Палатката обаче трябваше да бъде разпъната и вещите ни прибрани, преди да помислим за храна или почивка. И тъй, хванахме се на работа заедно с каруцаря, и скоро палатката се издигна на малко парче земя досами селцето и съвсем близо до

реката.

След като прибрахме целия си багаж, ние освободихме каруцаря, тъй като той трябваше да се прибере възможно най-бързо, и му заръчахме да дойде пак след две седмици. Бяхме донесли достатъчно провизии за това време, а вода можехме да си набавяме от потока. Дърва не ни трябваха, защото в екипировката бяхме включили и една малка нафтова печка, а времето беше чудесно и топло.

Идеята да лагеруваме, вместо да потърсим квартира в някоя от къщурките, беше на Тонисън. Както се изрази той, не е много забавно да спиш в една стая с многобройно семейство яки ирландци в единия ъгъл и прасетата в другия, докато от гредите горе колония проскубани кокошки разпределят безпристрастно благословиите си, а пушекът от горящ в огнището торф е толкова гъст, че да се скъсаш от кихане още щом прекрачиш прага.

Тонисън вече беше запалил печката и деловито режеше ивици бекон в тигана; аз пък взех чайника и слязох към реката за вода. Попътно ми се наложи да мина близо до групичка селяни, които ме гледаха с любопитство, но без следа от враждебност, макар че никой от тях не обели и дума.

Когато се върнах с пълния чайник, аз пристъпих към тях и след едно приятелско кимване, на което те отговориха по същия начин, ги попитах небрежно за риболова; но вместо да отговорят, те само поклатиха безмълвно глави и се вторачиха в мен. Повторих въпроса, като го адресирах по-специално към един висок, мършав тип, застанал до мен; пак не получих отговор. После мъжът се обърна към един от другарите си и бързо изрече нещо на език, който не разбирах; тутакси цялата група се разбърбори – след няколко секунди предположих, че говорят на чист ирландски. В същото време те честичко се озъртаха към мен. Говориха помежду си така около минута; после мъжът, към когото се бях обърнал, застана пред мен и ми каза нещо. По изражението му се досетих, че и той на свой ред ми задава въпрос; сега обаче аз трябваше да поклатя глава и да покажа, че не разбирам какво искат да знаят; така стояхме и се гледахме, докато Тонисън не ми подвикна да побързам с чайника. Тогава ги напуснах с усмивка и кимване, и всички в малката група също се усмихнаха и кимнаха, въпреки че лицата им все още изразяваха пълно недоумение.

Очевидно е, размишлявах аз, докато вървях към палатката, че обитателите на тези няколко къщички сред пущинака не знаят нито дума английски; когато казах това на Тонисън, той отвърна, че знаел това и добави, че то съвсем не било необичайно в тази част на страната, където хората често живеели и умирали в

усамотените си селца, без изобщо да влязат в контакт с външния свят.

PETER STAN
2015

– Жалко, че каруцарят не се задържа още малко, за да ни попревежда, преди да си тръгне – отбелязах аз, докато сядахме на трапезата. – Струва ми се толкова странно местните хора дори да не знаят за какво сме дошли.

Тонисън изсумтя одобрително, след това замълча за известно време.

По-късно, след като утолихме глада си донякъде, ние подхванахме разговор за утрешните си планове; сетне изпушихме по цигара, затворихме клапата на палатката и се приготвихме за сън.

– Предполагам, че няма опасност онези юнаци отвън да отмъкнат нещо? – подхвърлих аз, докато се увивахме в одеялата.

Тонисън каза, че не му се вярва, поне докато сме наоколо; после добави, че можем да заключим всичко освен палатката в големия пътен сандък, който бяхме донесли за провизиите. Аз одобрих идеята и скоро заспахме и двамата.

Рано на следващата сутрин станахме и отидохме да поплуваме в реката, след което се облякохме и закусихме. После извадихме рибарските си такъми и ги прегледахме, докато закуската поулегне в стомасите ни. Накрая подредихме всичко в палатката и се отправихме в посоката, която моят приятел бе проучил при предишното си посещение.

Цял ден мятахме въдиците с удоволствие, като се изкачвахме все по-нагоре срещу течението, и привечер можехме да се похвалим с улов, какъвто не бях виждал отдавна. След завръщането си в селото изпържихме част от рибата и похапнахме здравата, после отделихме няколко от най-добрите за утрешната закуска и предложихме остатъка на групата селяни, които се бяха струпали на почтително разстояние да ни гледат какво правим. Те ми се сториха безкрайно признателни и ни обсипаха с безброй неразбираеми приказки – вероятно ирландски благословии.

Така прекарахме няколко дни с отличен риболов и превъзходен апетит, за да отдаваме дължимото на нашия улов. С радост открихме колко приятелски са настроени селяните и че няма признаци да са тършували из багажа ни в наше отсъствие.

Бяхме пристигнали в Крейгтън във вторник, тъй че трябва да е било неделя, когато направихме голямото откритие. Дотогава винаги се изкачвахме срещу течението; този ден обаче зарязахме въдиците, взехме малко провизии и тръгнахме на дълга разходка в обратната посока. Денят беше топъл, а ние крачехме, без да бързаме, и по пладне се спряхме да обядваме на един голям плосък камък близо до речния бряг. След това известно време седяхме и пушихме; подновихме разходката си едва когато ни

омръзна да мързелуваме.

Може би още около час вървяхме напред, като си бъбрехме тихо за едно-друго; на няколко пъти спряхме и спътникът ми – който си пада малко художник – направи няколко скици на впечатляващи кътчета от дивата природа.

И тогава най-ненадейно реката, която бяхме следвали тъй уверено, рязко свърши – изчезна в земята.

– Мили Боже! – смаях се аз. – Направо да не повярваш!

И се загледах смаян; после се обърнах към Тонисън. Той зяпаше със завеяно изражение мястото, където реката изчезваше. След малко проговори:

– Да продължим още малко; може пак да се появи – така или иначе, струва си да проучим.

Аз се съгласих и отново продължихме напред, макар и без ясна посока, защото изобщо не бяхме сигурни накъде да насочим издирването. Така изминахме около миля; сетне Тонисън, които се озърташе любопитно наоколо, спря и засенчи очите си с длан.

– Виж! – каза след малко той. – Онова там отдясно не е ли мъгла или нещо подобно – отвъд онази голяма скала.

И той посочи с ръка.

Вгледах се и след една минута сякаш различих нещо, но не можех да бъда сигурен и му го казах.

– Както и да е – отвърна моят приятел. – Просто ще идем да хвърлим едно око.

И той тръгна в онази посока, а аз го последвах. Не след дълго навлязохме в храсталак и като го прекосихме, попаднахме на върха на висок, осеян с канари склон, от който пред нас се разкри гледка надолу към пущинак от дървета и храсти.

– Изглежда, че се натъкнахме на оазис сред каменната пустиня – прошепна Тонисън, гледайки с интерес натам. После замълча и се втренчи; аз също напрегнах очи, защото нейде около центъра на гористата низина излиташе високо в спокойния въздух грамадна колона от мъгла или воден прах, върху която слънчевото сияние хвърляше безброй пъстроцветни дъги.

– Колко красиво! – възкликнах аз.

– Да – отговори замислено Тонисън. – Там трябва да има водопад или нещо подобно. Може би нашата река излиза отново на бял свят. Да идем да видим.

Спуснахме се по полегатия склон и навлязохме сред дърветата и шубраците. Храстите бяха гъсто сплетени, а дървесните корони надвисваха отгоре, тъй че мястото бе неприятно мрачно – макар и не чак дотолкова, та да скрие факта, че много от дърветата бяха овощни, и че тук-там все още можеха да се различат смътни следи от отколешна обработка. Осъзнах, че вървим през

останките на обширна и древна градина. Споменах за това на Тонисън и той се съгласи, че идеята ми със сигурност изглежда основателна.

Колко диво бе това място, тъй унило и запустяло! Докато вървяхме напред, чувството на безмълвна самота и занемареност, изпълващо старата градина, проникна в мен и аз усетих как ме побиват тръпки. Човек би могъл да си представи злокобни твари, спотаени сред преплетените храсти; дори в самия въздух на това място сякаш имаше нещо свръхестествено. Мисля, че и Тонисън почувства същото, ала не каза нищо.

Изведнъж спряхме. През дърветата бе почнал да долита до нас далечен звук. Тонисън приведе глава напред и се вслуша. Вече чувах по-ясно този непрестанен и груб звук – някакъв монотонен грохот, идващ сякаш от много далече. Обзе ме странна, неописуема нервност. На какво място бяхме попаднали? Погледнах своя спътник, за да видя какво мисли по въпроса, и не видях по лицето му нищо друго, освен недоумение; сетне изражението му бавно се промени и той кимна.

– Това е водопад – убедено възкликна той. – Сега разпознавам звука.

И енергично започна да се провира през храстите по посока на шума.

С напредването ни звукът ставаше все по-ясен, което подсказваше, че вървим право към него. Грохотът постепенно се усилваше и наближаваше, докато накрая, както отбелязах на Тонисън, взе да долита едва ли не изпод краката ни – а все още бяхме обкръжени от дървета и храсти.

– Внимавай! – подвикна ми Тонисън. – Гледай къде стъпваш.

И внезапно излязохме от гъсталака на просторно открито пространство, където, няма и на шест крачки пред нас, зееше страховита бездна, от дълбините на която се надигаше шумът заедно с непрестанната струя от воден прах, която бяхме зърнали от върха на далечния склон.

Дълги минути стояхме безмълвни, взирайки се с недоумение в гледката; после приятелят ми пристъпи предпазливо към ръба на пропастта. Аз го последвах и двамата заедно надникнахме надолу през кипналата мъгла към чудовищна струя пенеста вода, която изригваше от отвесната скала на почти сто фута под нас.

– Мили Боже! – възкликна Тонисън.

Аз мълчах и изпитвах едва ли не страхопочитание. Гледката бе тъй неочаквано величава и зловеща (макар че осъзнах зловещата ѝ страна едва доста по-късно)!

След малко вдигнах поглед към отсрещната страна на бездната. Там зърнах нещо да се извисява сред пръските –

приличаше на част от някакви величествени руини и аз докоснах Тонисън по рамото. Той трепна, озърна се, сетне видя накъде соча и в очите му грейна внезапен проблясък на вълнение.

– Ела – извика той през грохота. – Да го огледаме. Има нещо странно в това място, усещам го с кожата си.

И той пое напред по ръба на бездната, напомняща вулканичен кратер. Когато наближихме, видях, че не съм сбъркал в първоначалната си преценка. Това несъмнено бе част от някаква разрушена сграда; ала сега разбрах, че не е била построена върху ръба на самата пропаст, както ми се струваше отначало, а кацнала почти в края на огромна скална издатина, която стърчеше на петдесет или шейсет фута над бездната. Всъщност назъбеният масив от руини буквално висеше във въздуха.

След като стигнахме срещу развалините, ние тръгнахме по издадената скала и трябва да призная, че изпитах непоносимо чувство на ужас, когато погледнах надолу от тази несигурна опора към незнайните дълбини под нас – към бездната, от която неспирно се издигаше тътенът на падащата вода и мъгливата плащеница от водни пръски.

Щом се добрахме до руините, ние предпазливо се изкатерихме през тях и от другата страна се натъкнахме на насип от рухнали тухли и камъни. При по-внимателен оглед развалините се оказаха тъй масивни и тъй солидно изградени, че ми заприличаха на част от външната стена на някаква величава структура; ала изобщо не можех да си представя какво дирят на подобно място. Къде се намираше останалата част от къщата, замъка, или каквото бе имало тук?

Върнах се от външната страна на насипа, а оттам до ръба на бездната, оставяйки Тонисън да се рови усърдно из грамадата от камъни и боклуци от другата страна. После се заех да проучвам земята около края на пропастта, за да видя дали няма и други останки от сградата, към която очевидно бяха принадлежали откъслечните развалини. Но колкото и да се взирах, не открих никакви признаци на това място някога да е имало сграда, и това ме озадачи още повече.

Тогава чух гласа на Тонисън; той ме викаше развълнувано и аз незабавно изтичах по скалната издатина към руините. Питах се дали не се е наранил, после ми хрумна, че може да е намерил нещо.

Стигнах до рухналата стена и се прехвърлих отвъд. Там заварих Тонисън да стои в малък изкоп, който бе направил сред останките – разчистваше пръстта от нещо, което приличаше на захабена и прокъсана книга, и на всеки две-три секунди отваряше уста да изреве моето име. Щом ме видя, той ми връчи находката

и заръча да я прибера в чантата си, за да я предпазим от влагата, докато той продължава изследванията си. Така и направих, ала преди това попрелистих страниците и забелязах, че са плътно запълнени със спретнат старинен почерк, който бе доста четлив, освен в една част, където много страници бяха почти напълно унищожени от кал и разкъсване, сякаш книгата е лежала разтворена точно там. Оказа се, че именно тъй я е открил Тонисън и увреждането навярно се дължеше на падането на зидария върху откритата част. Странно, но книгата бе сравнително суха, което си обясних с факта, че донякъде е била опазена под руините.

След като прибрах старинния том, аз се заех да помогна на Тонисън в начинанието му; ала макар да се трудихме упорито цял час, преобръщайки струпаните камъни и боклуци, не открихме нищо освен парчета натрошено дърво, може би части от писалище или маса; накрая зарязахме търсенето и се върнахме на твърда земя.

Следващото, което направихме, бе да обиколим огромната пропаст. Доколкото можехме да определим, тя имаше формата на почти идеален кръг и единствено скалната издатина с развалините нарушаваше нейната симетрия.

Както се изрази Тонисън, бездната напомняше гигантски кладенец или отвесен тунел, слизащ право към земните недра.

Известно време продължихме да се озъртаме, сетне забелязахме разчистено пространство на север от бездната и се отправихме в тази посока.

Тук, на няколкостотин метра от устието на могъщия водопад, попаднахме на голямо езеро с тихи води – всъщност тихи почти навсякъде, освен на едно място, от което непрестанно долиташе бълбукане и ромолене.

След като се отдалечихме от грохота на водопада, вече можехме да се чуваме, без да крещим с пълно гърло, и аз попитах Тонисън какво мисли за това място – казах му, че че лично аз не го харесвам и колкото по-скоро се махнем, толкова по-доволен ще бъда.

Тонисън кимна и боязливо се озърна към гората зад нас. Попитах го дали е видял или чул нещо. Той не отговори, но стоеше безмълвно, сякаш се вслушваше, и аз също замълчах.

Изведнъж Тонисън заговори.

– Чуй! – рязко изрече той.

Погледнах го, сетне с неволно затаен дъх се взрях в далечината между дърветата и храстите. Цяла минута отлетя в напрегнато мълчание, но все още не чувах нищо и се обърнах да кажа това на Тонисън; и тъкмо когато отворих устни да проговоря, откъм

гората вляво от нас долетя странно стенание… То сякаш се рееше между дърветата, сетне зашумоляха листа и настана тишина.

Тонисън бързо сложи ръка на рамото ми.

– Да се махаме оттук – каза той и бавно тръгна към мястото, където околните дървета и храсти изглеждаха най-редки. Докато го следвах, изведнъж осъзнах, че слънцето е ниско над хоризонта, и из въздуха се носи пронизващ хлад.

Тонисън не каза нищо повече, само крачеше, без да спира. Бяхме навлезли сред дърветата и аз се озъртах нервно, но не виждах нищо освен стихнали клони, дънери и преплетени храсти. Вървяхме напред и никакъв звук не нарушаваше тишината, освен пращенето на някоя клонка под краката ни от време на време. И все пак, въпреки тишината, имах ужасното чувство, че не сме сами и се движех толкова близо до Тонисън че на два пъти му застъпих петите, но той премълча. Отмина минута, после още една, най-сетне достигнахме края на гъсталака и излязохме в голата камениста местност. Чак тогава успях да се отърся от натрапчивия ужас, който ме бе преследвал между дърветата.

Щом се отдалечихме, далечното ридание сякаш пак долетя до нас и аз си казах, че това е вятърът – но вечерният въздух не трепваше.

След малко Тонисън заговори.

– Виж какво – каза решително той, – за нищо на света няма да прекарам нощта на *това* място. В него има нещо нечестиво… сатанинско. Осъзнах го изведнъж, след като ти заговори. Стори ми се, че гората гъмжи от гнусни твари… нали разбираш!

– Да – отговорих аз и се озърнах към онова място, но полегатото възвишение го закриваше. – Книгата е у мен – добавих и потупах с длан чантата си.

– Носиш ли я? – попита той с внезапен пристъп на тревога.

– Да – отговорих аз.

– Може би – продължи Тонисън – ще научим нещо от нея, когато се приберем в палатката. И по-добре да побързаме; чака ни дълъг път, а никак не ми се ще мракът да ни завари тук.

Два часа по-късно стигнахме до бивака и незабавно се захванахме да си приготвим вечеря, защото от пладне не бяхме хапвали нищо.

След вечерята ние раздигнахме приборите и запалихме по лула. Тогава Тонисън ме помоли да извадя ръкописа от чантата си. Така и сторих, а после, тъй като нямаше как да четем едновременно, той предложи аз да чета на глас.

– И недей да прескачаш по цели страници – предупреди ме той, познавайки моите наклонности.

Ала ако знаеше поне малко за съдържанието, щеше да разбера

колко излишен е този съвет в случая. И там, седнал пред разтворената палатка, аз започнах странната история за *Дома сред пущинака* (защото такова бе заглавието на ръкописа); то е изложено в следващите страници.

II
Безмълвната равнина

Аз съм стар. Живея тук, в тази старинна къща, обкръжена от огромни, занемарени градини.

Селяните от околния пущинак казват, че съм луд. Мислят така, защото не искам да имам нищо общо с тях. Живея тук сам със старата си сестра, която е и моя икономка. Не държим прислуга – мразя слугите. Имам един-единствен приятел, и той е куче; да, предпочитам стария Пепър пред всички останали Божи създания, взети заедно. Той поне ме разбира… и е достатъчно благоразумен, за да ме оставя на мира, когато изпадам в мрачните си настроения.

Реших да започна нещо като дневник; това навярно ще ми даде възможност да запиша някои мисли и чувства, които не мога да споделя с никого; освен това държа да документирам странните неща, които съм чувал и виждал през дългите самотни години в тази удивителна стара сграда.

От два-три века къщата има лоша слава и преди да я купя, там над осемдесет години не бе живял никой; тъкмо по тази причина се сдобих с нея на смешно ниска цена.

Не съм суеверен, но отдавна престанах да отричам, че в тази стара къща се случват разни неща – неща, които не мога да обясня и затова се опитвам да облекча ума си, описвайки ги както умея; и все пак, ако този моя дневник бъде прочетен някога подир смъртта ми, читателите само ще клатят глави и със сигурност ще ме сметнат за луд.

Тази къща… колко древна е тя! Ала може би възрастта ѝ не впечатлява толкова, колкото нейната причудлива структура, която е крайно удивителна и фантастична. Навсякъде се издигат малки извити кули и зъбери с очертания, напомнящи лумнали пламъци, а основната сграда има формата на кръг.

Чувал съм за стара легенда, разказвана от местните хора, че къщата била построена от дявола. Но това е в царството на догадките. Вярно или не – не знам и не ме интересува, освен доколкото спомогна за спадането на цената, благодарение на

което дойдох.

Трябва да бях живял тук около десет години, докато най-сетне видях достатъчно, за да почна да вярвам в историите за тази къща, нашепвани из областта. Вярно е, че поне десетина пъти зърнах смътно разни озадачаващи неща, и може би почувствах повече, отколкото виждах. Сетне, докато годините отминаваха и натежаваха на плещите ми, често долавях нещо невидимо, но несъмнено присъстващо из празните стаи и коридори. И все пак, както вече казах, минаха много години, преди да видя някакви реални прояви на тъй нареченото свръхестествено.

Не беше нощта на Вси светии. Ако разказвах за забавление, то навярно щях да избера именно тази нощ; но това е точна и откровена хроника на личните ми преживявания, а аз не бих хабил хартията, за да забавлявам някого. Не. Беше малко след полунощ на двайсет и първия ден от месец януари. Както съм свикнал, седях с книга в кабинета си. Пепър дремеше, легнал до стола ми.

Ненадейно пламъците на двете свещи спаднаха, сетне грейнаха с призрачно зелено сияние. Бързо вдигнах очи и видях светлините да придобиват мътен, ръждив оттенък; из стаята натегна странен пурпурен здрач, придаващ на сенките зад столовете и масите двойно по-мрачна дълбочина; а там, където падаше светлината, сякаш фосфоресцираща кръв бе оплискала помещението.

Откъм пода дочух немощно, боязливо скимтене и нещо се притисна между краката ми. Пепър се криеше под диплите на халата ми – Пепър, обикновено смел като лъв!

Мисля, че именно от това движение на кучето ме обзеха първите тръпки на *истински* страх. Вярно, бях се стреснал не на шега, когато свещите пламнаха първо в зелено, после в червено, но за момента останах с впечатлението, че промяната се дължи на някакъв приток на вредни газове в стаята. Сега обаче виждах, че не е така, защото свещите горяха с постоянен пламък и не проявяваха никакви признаци за скорошно изгасване, което непременно би станало, ако промяната се дължеше на изпарения в атмосферата.

Не помръднах. Определено се чувствах изплашен, но не ми хрумваше какво друго да сторя, освен да чакам. Може би около минута нервно оглеждах стаята. После забелязах, че светлините са започнали да помръкват съвсем бавно; накрая се превърнаха в миниатюрни точици от червен пламък, като рубинени проблясъци в тъмнината. Аз продължавах да седя и да гледам; същевременно в мен се прокрадваше някакво сънено безразличие, прогонвайки напълно страха, който бе започнал да ме обзема.

В отсрещния край на огромната старомодна стая забелязах бледо сияние. То се засилваше постепенно, изпълвайки стаята с отблясъци на трептяща зелена светлина; после те бързо помръкнаха и придобиха – също като пламъците на свещите – дълбок мрачно-пурпурен оттенък, който пак се засили и обля стаята в ужасяващо великолепие.

Светлината идваше от стената в дъното и ставаше все по-ярка, докато накрая непоносимият блясък проряза очите ми с остра болка и аз неволно ги затворих. Навярно са минали няколко секунди, преди да бъда в състояние отново да ги отворя. Най-напред забелязах, че светлината значително е отслабнала и вече не изморява очите ми. Сетне, когато стана още по-сумрачна, изведнъж осъзнах, че вместо да се взирам в червенината, аз гледам през нея и през стената отвъд.

След като попривикнах с идеята, аз разбрах, че гледам навън към просторна равнина, обляна от същия мътен здрач, който изпълваше стаята. Необятността на тази равнина надхвърляше човешкото въображение. В нито една посока не забелязвах пределите ѝ. Тя сякаш се шир̀еше и разстилаше, тъй че окото не долавяше никакви граници. Най-близките подробности почнаха бавно да се проясняват; после, едва ли не за един миг, светлината изгасна, а видението – ако наистина бе видение – помръкна и изчезна.

Изведнъж осъзнах, че вече не седя на стола. Вместо това сякаш се реех над него и гледах отвисоко към нещо неясно, сгушено и безмълвно. След малко ме блъсна студен вихър и аз се озовах вън в нощта, летящ бавно като сапунен мехур нагоре през тъмнината. Заедно с това движение ме обгърна леден студ и аз затреперих.

След известно време се огледах наляво-надясно и видях далечни огнени отблясъци да прорязват непоносимата чернота на нощта. Продължавах да се нося напред. Веднъж се озърнах през рамо и видях Земята, мъничък полумесец от синкава светлина, да се отдалечава назад и наляво. Отвъд нея слънцето блестеше ярко на фона на мрака като лумнал бял пламък.

Не знам колко време е минало. За последен път зърнах Земята – неизменен глобус от лъчезарна синева, плуващ сред вечността на ефира. А аз, крехка прашинка от духовна енергия, проблесвах безмълвно в своя полет през пустотата, от далечната синева към непознатата шир.

Струваше ми се, че е отминала цяла вечност и вече не виждах никъде нищо. Бях стигнал зад неподвижните звезди и се носех из безпределната чернота отвъд тях. През цялото това време не бях изпитал почти нищо, освен усещането за лекота и тревожен хлад. Сега обаче жестокият мрак сякаш се прокрадна в душата ми и я

изпълни със страх и отчаяние. Какво щеше да стане с мен? Къде отивах? Докато в душата ми се надигаха тия мисли, на фона на безплътната чернота около мен се разля слаб кървав оттенък. Изглеждаше безкрайно далечен и мъглив; и все пак чувството на потиснатост поотслабна и вече не бях отчаян.

Далечната червенина бавно се прояснаваше и засилваше; когато я наближих, тя се разпростря в огромно мрачно зарево – мътно и страховито. Аз все тъй летях напред и не след дълго стигнах толкова близо, че сякаш под мен се разстла необятен тъмночервен океан. Не виждах почти нищо, освен че той сякаш се простираше до безкрай във всички посоки.

Малко по-късно открих, че слизам към него и скоро потънах в огромно море от навъсени червеникави облаци. Бавно изплувах от тях и видях под себе си изумителната равнина, която бях зърнал от стаята си в тази къща, изградена на самата граница на Безмълвието.

По някое време се приземих и застанах насред необятна безлюдна пустош. Озаряваше я сумрачен здрач, създаващ усещането за неописуемо запустение.

Далече надясно от мен в небето пламтеше гигантски пръстен от мътночервен огън, по чийто външен ръб се гърчеха огромни назъбени пламъци. Вътрешността на този пръстен бе черна, черна като мрака на междузвездната нощ. Веднага разбрах, че именно от това необикновено слънце идва скръбната светлина.

От този странен светлинен източник сведох отново очи към своето обкръжение. Накъдето и да погледнах, виждах само все същата плоска, унила и безкрайна равнина. Никъде не съзирах признаци на живот, или поне руини на древни жилища.

Постепенно разбрах, че се нося напред, увиснал над равната пустош. Това сякаш продължи цяла вечност. Не усещах някакво особено нетърпение, ала през цялото време ме съпровождаха леко любопитство и огромно учудване. През цялото време виждах около себе си онази необятна шир и непрестанно търсех нещо ново, което да наруши нейната монотонност, но нямаше никаква промяна – единствено самота, тишина и пустош.

По някое време забелязах неволно, че по повърхността се стеле бледа мъгла с ръждив оттенък. И все пак, когато се взрях по-напрегнато, не бях в състояние да реша дали наистина е мъгла, защото тя като че ли се сливаше с равнината, придавайки ѝ причудлива нереалност и вдъхвайки на сетивата идеята за безплътност.

Монотонността на тази пустош постепенно започна да ме отегчава. Ала мина още много време, преди да доловя някакви признаци за мястото, към което ме тласкаше незнайната сила.

Изпървом го видях далече напред, като дълга могилка над повърхността на Равнината. С наближаването си осъзнах, че съм сбъркал – вместо нисък хълм това се оказа величествена верига от планини, чиито далечни върхове се извисяваха в червения сумрак, докато почти напълно изчезнат от поглед.

III
Къщата сред арената

И тъй, след известно време стигнах до планините. Сетне посоката на пътуването ми се промени и аз продължих покрай подножието им, докато внезапно видях, че съм стигнал срещу широк процеп в планинските склонове. Понесох се по него с шеметна бързина. От двете ми страни се извисяваха чутовни отвесни стени от подобно на скала вещество. Далече над себе си едва различавах тънка червена панделка – там бездната се разтваряше сред непристъпни върхове. Вътре в самата нея царуваха дълбок, злокобен сумрак и ледено безмълвие. Дълго летях с равномерна скорост напред и най-сетне зърнах в далечината мътно червено сияние, което ми подсказа, че наближавам другия край на клисурата.

Отмина още минута, озовах се на изхода на бездната и пред мен се разкри огромен планински амфитеатър. Ала не обърнах внимание нито на планините, нито на страховитото величие на това място, защото бях потресен от изумлението да съзра на няколко мили разстояние, насред арената, една поразителна постройка, изградена по всяка вероятност от зелен нефрит. Но ме порази не откриването на зданието само по себе си, а фактът, който с всеки миг ставаше все по-очевиден – че ако не се брояха цветът и огромните ѝ размери, тази самотна сграда по нищо не се различаваше от къщата, в която живеех.

За известно време продължих да се взирам втренчено. Все още не можех да повярвам на очите си. В съзнанието ми непрестанно се повтаряше един въпрос: „Какво означава това? Какво означава това?“, а аз не намирах отговор дори в най-разпаленото си въображение. Сякаш бях способен единствено на страх и учудване. Още дълго се взирах, отбелязвайки непрестанно нови и нови прилики, които привличаха вниманието ми. Най-сетне, изморен и болезнено озадачен, аз откъснах взор от зданието, за да огледам останалата част от странното място, където бях нахлул без покана.

Дотогава бях тъй погълнат от наблюдението на сградата, че

хвърлих само един бегъл поглед наоколо. Сега започнах да осъзнавам на какво място съм попаднал. Арената – както я нарекох за себе си – изглеждаше идеално кръгла, с диаметър около десет-дванайсет мили. Къщата, както споменах вече, се намираше в центъра. Повърхността на това място, също както тази на равнината, имаше причудлив, мъглив вид, и все пак не беше мъгла.

След бързия оглед плъзнах очи нагоре по склоновете на околните планини. Колко безмълвни бяха те! Мисля, че именно този техен страховит покой бе за мен по-мъчителен от всичко видяно досега наяве или във въображение. Сега гледах нагоре, към грамадните чукари, извисени така горделиво. Там безплътната червенина придаваше замъглен вид на всичко.

И докато ги гледах с любопитство, обзе ме нов ужас; защото далече горе сред забулените върхове от дясната ми страна бях съзрял гигантска черна фигура. Тя прикова погледа ми. Имаше грамадна конска глава с огромни уши и като че ли се взираше зорко надолу в Арената. Нещо в позата ѝ създаваше впечатлението за вечна бдителност – чувството, че е опазвала това пагубно място през безброй незнайни епохи. Образът на чудовището бавно се проясни; сетне погледът ми изведнъж прескочи от него към нещо по-надалече и по-нагоре между канарите. Една цяла безкрайна минута се взирах натам боязливо. Имах странното чувство за нещо не съвсем непознато – то като че ли разбуждаше някакъв спомен в дъното на съзнанието ми. Беше черно и имаше четири неестествено изкривени ръце. Лицето не се виждаше много добре, но около врата забелязах няколко светли предмета. Постепенно различих подробностите и осъзнах с тръпка на ужас, че това са черепи. По-надолу тялото бе пристегнато с пояс, който изглеждаше малко по-светъл на черния фон. Докато се мъчех да проумея какво е това, в съзнанието ми се надигна спомен и аз изведнъж разбрах, че виждам чудовищно изображение на Кали, индуистката богиня на смъртта.

В паметта ми изплуваха още спомени от някогашните студентски години. Погледът ми се върна към огромното същество със зверска глава. Веднага разпознах в него древния египетски бог Сет, Унищожителя на душите. Заедно с разпознаването ме връхлетя порой от въпроси.

– Двама от…! – възкликнах аз, после замълчах и се заставих да мисля. Невъобразими неща надничаха в стреснатия ми ум. Погледът ми се замъгли. – Боговете на древната митология! – Опитах се да осъзная какво означава всичко това. Погледът ми се стрелкаше от единия към другия и обратно. – Дали…

Нова идея ме накара да се обърна и с бърз поглед нагоре да

проуча мрачните зъбери далече вляво от мен. Нещо се извисяваше под един грамаден връх – някакъв сив силует. Зачудих се как не съм го видял по-рано, после си спомних, че още не бях разгледал тази част от планините. Вече го виждах по-ясно. Както казах, то бе сиво. Имаше страховита глава, но без очи. Тази част от лицето му беше гладка и празна.

Сега виждах, че има и други неща из планините. Още по-надалече забелязах нещо белезникаво, безформено и зловещо, полегнало върху един висок скален корниз. Не различих каквито и да било подробности, освен едно нечестиво полуживотинско лице, което гледаше злобно някъде откъм средата на тялото му. А сетне видях още и още – стотици. Те като че ли израстваха от сенките. Някои разпознах почти веднага като митологични божества; други ми бяха непознати, абсолютно чужди, надхвърлящи границите на човешкия ум и въображение.

Накъдето и да погледнех, виждях все повече и повече. Планините гъмжаха от странни твари – Зверо-богове и Чудовища с тъй страховит и зверски вид, че възможностите на словото и елементарното човешко благоприличие отхвърлят всеки опит да бъдат описани. А аз… аз бях изпълнен с непоносимото чувство на ужас, смазващ страх и погнуса; и все пак си задавах въпрос след въпрос. Дали все пак в древните езически култове нямаше нещо повече от простото обожествяване на хора, животни и стихии? Тази мисъл се вкопчи в съзнанието ми. Дали…?

По-късно си зададох друг въпрос. Какво представляваха те – тези Зверо-богове и останалите? Отначало ми се струваше, че са само изваяния на чудовища, наслагани безразборно сред непристъпните върхове и пропасти на околните планини. Сега, след като се взрях в тях по-внимателно, умът ми взе да се доближава до нови изводи. Имаше нещо в тях, някаква неописуема безмълвна жизненост, която подсказваше на моето разширяващо се съзнание, че става дума за състояние на живот в смъртта – за нещо, което в никакъв случай не бе живот, както го разбираме ние, а по-скоро нечовешка форма на съществуване, наподобяваща безсмъртен транс – състояние, при което е възможно да си представим, че ще съществуват вечно. „Безсмъртни!“ – думата изплува неканена в мислите ми; и веднага се зачудих дали точно това не е безсмъртието на боговете.

И тогава, насред смаяните ми размишления, нещо се случи. До този момент аз само стоях в сянката на изхода от чудовищната клисура. Сега, без никакво съзнателно усилие от моя страна, изплувах от полумрака и бавно се понесох през арената – към Къщата. При този нов развой на събитията аз напълно престанах

да мисля за онези чудовищни форми горе… и можех само да се взирам със страх в страховитото здание, към което ме тласкаше някаква безмилостна сила. Ала колкото и да се взирах, не успях да открия нищо, което вече да не съм виждал, и това донякъде ме успокои.

Вече бях изминал над половината път между Къщата и дефилето. Около мен се разстилаха потискащата самота на онова място и вечната му тишина. Постепенно наближих грамадната сграда. Изведнъж нещо привлече погледа ми – нещо, което се появи иззад един от огромните контрафорси на Къщата, тъй че да го виждам съвсем ясно. Беше гигантско и се движеше със странна залитаща походка, ала почти напълно изправено като човек. Нямаше и следа от дрехи по тялото му, излъчващо странно сияние. Но не друго, а лицето ме потресе и смая най-силно. Това беше лице на свиня.

Гледах безмълвно и втренчено това ужасно създание и за миг интересът към неговите движения ме накара да забравя страха. То вървеше тромаво около сградата, спирайки до всеки прозорец, за да надникне вътре и да разтръска решетките, с които бяха защитени – както е и в моята къща; и всеки път, когато стигаше до врата, опитваше да я отвори, опипвайки крадешком пантите. Очевидно търсеше как да проникне в Къщата.

Бях стигнал на по-малко от четвърт миля от грамадното здание, а незнайната сила продължаваше да ме тласка напред. Внезапно Нещото се обърна и отправи злокобен поглед към мен. То отвори уста и за пръв път тишината на това страховито място бе нарушена от дълбока, кънтяща нота, която ме разтърси с нова тръпка на страх. Почти незабавно осъзнах, че създанието идва към мен, бързо и тихо. Само за миг бе преодоляло половината разстояние между нас. А аз все тъй безпомощно се носех насреща му. Оставаха само стотина метра и скотската свирепост на гигантското лице ме вцепени с чувството на абсолютен ужас. Бях готов да закрещя от непоносимия страх; ала в мига на върховна безнадеждност и отчаяние осъзнах, че гледам надолу към арената от бързо нарастваща височина. Издигах се все по-нагоре и по-нагоре. За един невъобразимо кратък миг бях достигнал височина от няколкостотин фута. Под мен гнусната Свине-твар стоеше на мястото, което току-що бях напуснал. Като същинска свиня лазеше на четири крака, сумтеше и ровеше с муцуна повърхността на арената. След малко пак се изправи на крака и посегна нагоре с такова изражение на ламтеж, каквото никога не съм виждал в нашия свят.

Аз непрестанно се изкачвах нагоре. След броени минути се бях издигнал над огромните планини – реех се сам в червеникавата

далечина. На огромно разстояние под себе си смътно различавах арената; величавата Къща сред нея изглеждаше не по-голяма от ситна зелена точица. Противната Свине-твар вече не се виждаше.

Скоро минах над планините и се понесох над необятната равна шир. Далеч върху нея, по посока на пръстеновидното слънце, се мержелееше размазано петно. Гледах го с безразличие. То донякъде ми напомняше как зърнах за пръв път планинския амфитеатър.

С чувство на умора погледнах нагоре към огромния огнен пръстен. Колко странен бе той! И докато го гледах, от тъмната му среда бликна внезапен взрив на изключително ярък пламък. В сравнение с размера на черния център той бе нищожен, ала сам по себе си поразителен. Интересът ми пак се разбуди и аз го гледах внимателно, отбелязвайки странния му сияен кипеж. Сетне, за един само миг, всичко това помръкна, загуби реалност и изчезна от поглед. Крайно озадачен, аз хвърлих поглед надолу към Равнината, над която продължавах да се издигам. Това ми донесе нова изненада. Равнината бе напълно изчезнала, само море от червена мъгла се разстилаше далече под мен. То също се смали постепенно и помръкна като далечна червеникава загадка на фона на непрогледната нощ. След известно време дори това неясно петно се изгуби и ме обгърна безплътен мрак без нито една искрица светлина.

IV
Земята

Ето в какво положение бях и единствено споменът, че вече веднъж съм преживял тъмнината, ми помагаше да съхраня мислите си. Мина безкрайно много време – цели епохи. После една самотна звезда си проби път през тъмнината. Тя бе първата в един от най-отдалечените звездни рояци на вселената. Скоро остана далеч зад гърба ми и около мен грейна великолепието на безброй звезди. По-късно, сякаш подир години, зърнах слънцето като дребно огнено топче. Около него различих няколко далечни точици светлина – планетите от Слънчевата система. И така отново видях земята, синя и невъобразимо миниатюрна. Тя нарастваше и придобиваше очертания.

Отмина дълъг период от време и най-сетне навлязох в сянката на света – гмурнах се стремглаво в сумрачната и свята земна нощ. Над мен висяха древните съзвездия и лунният сърп. Ала докато наближавах земната повърхност, обля ме вълна от полумрак и аз като че ли потънах в черна мъгла.

Дълго време не осъзнавах нищо. Бях в несвяст. Постепенно усетих, че чувам слабо, далечно скимтене. То се засили. Обзе ме непоносимо страдание. С нечовешки усилия се опитах да си поема дъх и да изкрещя. След миг вече дишах малко по-лесно. Осъзнах, че нещо ближе ръката ми. Нещо влажно плъзна по цялото ми лице.

Чух пъхтене, сетне отново онзи скимтеж. Сега той ми се стори познат и аз отворих очи. Наоколо цареше мрак, но чувството на потиснатост ме беше напуснало. Седях, а някакво същество скимтеше жално и ме ближеше. Чувствах се странно объркан и инстинктивно се опитах да отблъсна ближещото създание. Главата ми беше удивително пуста и за известно време бях неспособен на действие или мисъл. Сетне паметта ми се върна и аз тихичко промърморих: „Пепър“. Отвърна ми радостен лай и нов порой от ласки.

След малко се почувствах по-силен и посегнах за кибрита. Минута-две опипвах слепешком; после напипах кутията, драснах

клечка и объркано се огледах наоколо. Обкръжаваха ме стари, познати вещи. А аз седях, изпълнен с шеметни чудеса, докато пламъкът на клечката опари пръстите ми и аз я изпуснах; от устните ми излетя такова възклицание на болка и гняв, че неволно се изненадах от звука на собствения си глас.

Драснах още една клечка, изкуцуках до другия край на стаята и запалих свещите. При това забелязах, че те не са изгорели, а изгаснали.

Когато пламъчетата се разгоряха, аз се обърнах и огледах кабинета, ала не видях нищо необичайно и изведнъж ме обзе пристъп на раздразнение. Какво бе станало? Хванах се с две ръце за главата и се опитах да си припомня. А! Великата безмълвна Равнина и пръстеновидното слънце от червен пламък. Къде бяха те? Къде ги бях видял? Преди колко време? Чувствах се замаян и объркан. Веднъж или два пъти тръгнах с несигурна крачка напред-назад из стаята. Паметта ми изглеждаше замъглена и вече с усилие си припомнях какво бях преживял.

Спомням си как гневно проклинах това свое объркване. Изведнъж се почувствах слаб и замаян, и трябваше да се вкопча в ръба на масата, за да не падна. Няколко секунди стоях безсилно, после успях да се добера до един стол. След известно време се почувствах малко по-добре и пристъпих до бюфета, където обикновено държа бренди и сухари. Налях си малко от стимуланта и го изпих. След това взех шепа сухари, върнах се на стола и лакомо се нахвърлих върху храната. Този глад леко ме изненада. Чувствах се тъй, сякаш не бях ял нищо от цяла вечност.

Докато се хранех, погледът ми блуждаеше из стаята, отбелязваше отделни подробности и продължаваше да търси, макар и почти несъзнателно, нещо осезаемо, върху което да се опре сред обгърналите ме невидими мистерии. „Разбира се – помислих си, – трябва да има нещо…“ И в същия миг погледът ми падна върху циферблата на часовника в отсрещния ъгъл. Рязко престанах да ям и се вгледах втренчено. Защото макар тиктакането му да подсказваше със сигурност, че все още работи, стрелките сочеха малко *преди* полунощ; а знаех много добре, че описаните по-горе странни събития бяха започнали доста *след* този час.

За момент се почувствах замаян и озадачен. Ако часът беше същият, както когато видях часовника за последен път, щях да стигна до заключението, че стрелките са заседнали на едно място, а вътрешният механизъм е продължил да работи; това обаче по никакъв начин не би обяснило връщането на стрелките назад. Докато прехвърлях въпроса из изнурения си мозък, озари ме идеята, че навярно наближава утрото на двайсет и второ

число, и че съм бил в безсъзнание почти двайсет и четири часа. Мисълта привлече вниманието ми за цяла минута; после продължих да се храня. Все още бях много гладен.

Докато закусвахме на следващата сутрин, аз попитах небрежно сестра си за датата и установих, че предположението ми е вярно. Наистина бях отсъствал – поне духом – в продължение на почти един ден и една нощ.

Сестра ми не прояви любопитство, защото далеч не за пръв път оставах в кабинета си за цял ден, а понякога и по-дълго, когато особено се увличах в четене или писане.

И тъй, дните отминават, а аз все още съм изпълнен с удивление и копнеж да узная смисъла на всичко, което видях през онази паметна вечер. Ала знам много добре, че любопитството ми едва ли някога ще бъде задоволено.

V
Нещото в ямата

Както вече споменах, тази къща е обкръжена от огромен имот с диви и запустели градини.

Далече в задната част на имота, на около триста метра от къщата, зее тъмна, дълбока клисура – селяните я наричат простичко „Ямата“. По дъното ѝ тече бавен поток, тъй закрит от надвисналите дървета, че почти не се вижда отгоре.

Мимоходом трябва да обясня, че тази река е с подземен произход – извира внезапно в източния край на клисурата и изчезва също тъй рязко под скалите, които оформят нейния западен край.

Няколко месеца след онова мое видение (ако мога така да го нарека), Ямата привлече вниманието ми.

Един ден се разхождах по нейния южен край, когато изведнъж няколко парчета скала се откъртиха от отвесната канара точно под мен и с глух трясък паднаха през дърветата. Чух ги как изпляскаха в реката на дъното, после настана тишина. Не бих удостоил това произшествие с нещо повече от мимолетна мисъл, ако веднага след това Пепър не беше започнал да лае свирепо; нещо повече, той не поиска да замълчи, когато му наредих, което е твърде необичайно поведение от негова страна.

Усещайки, че трябва да има някой или нещо в Ямата, аз бързо изтичах до къщата за туристическия си бастун. Когато се върнах, Пепър бе спрял да лае, само ръмжеше и душеше неспокойно по ръба.

Подсвирнах му да ме последва и внимателно започнах да слизам. Дълбочината на ямата трябва да беше около сто и петдесет фута, и благополучното спускане до дъното изискваше доста време и предпазливост.

След като стигнахме долу, двамата с Пепър се захванахме да проучим бреговете на реката. Там беше много тъмно заради надвисналите дървета и аз стъпвах предпазливо, като през цялото време се озъртах и държах бастуна в готовност.

Сега Пепър бе млъкнал и не се отделяше от мен. Така

претърсихме единия бряг на реката, без да чуем или видим нищо. После я прекосихме – скачайки от камък на камък – и поехме обратно през храстите.

Бяхме изминали може би половината разстояние, когато отново чух звук от падащи камъни откъм другата страна – онази, по която току-що бяхме дошли. Един голям камък прелетя с трясък през короните на дърветата, стовари се на отсрещния бряг и отхвръкна в реката, отпращайки право към нас фонтан от пръски. При това Пепър нададе глухо ръмжене; после спря и наостри уши. Аз също се ослушах.

Секунда по-късно нейде между дърветата по южния край на отвесната канара, може би на около половината път до върха, отекна мощен крясък – нещо средно между човешки вик и свинско квичене. Друг подобен звук му отвърна от дъното на Ямата. Пепър рязко излая, прескочи рекичката и изчезна в храстите.

Веднага след това чух лая му да се засилва; в кратките паузи до ушите ми долиташе и друг звук – някакво странно, несвързано бръщолевене. За момент настана тишината, в която внезапно се надигна получовешки вик на страдание. Почти в същия миг Пепър нададе протяжен болезнен вой, после шубраците се разлюляха и той дотича с подвита опашка, хвърляйки боязливи погледи през рамо. Когато стигна до мен, видях кръв да блика от дълбока рана, с която някакъв грамаден нокът бе раздрал хълбока му почти до ребрата.

Виждайки го така жестоко наранен, аз кипнах от ярост и размахвайки бастуна се хвърлих в храстите, от които бе изскочил Пепър. Докато си пробивах път през гъсталака, стори ми се, че чувам нечие дишане. След миг изскочих на тясно открито пространство – тъкмо навреме, за да видя как нещо с белезникав цвят изчезва в шубраците на отсрещната страна. Хвърлих се натам с гневен вик; но макар да удрях и ровех с бастуна из храстите, не видях или чух нещо повече, тъй че се върнах обратно при Пепър. Там измих раната му в рекичката, намокрих кърпата си и я пристегнах около тялото му; след което се изкатерихме по склона към дневната светлина.

Когато се прибрахме, сестра ми попита какво се е случило с Пепър и аз отвърнах, че се е сбил с дива котка. Наистина бях чувал, че наоколо се навъртали няколко.

Чувствах, че ще е по-добре да не ѝ казвам какво се е случило в действителност, макар че всъщност и аз самият почти не знаех; но едно знаех със сигурност – нещото, което бях видял да тича през храстите, не бе дива котка. Беше твърде голямо и доколкото успях да го разгледам, имаше кожа като на свиня, само че с

болнав мътнобелезникав цвят. И още нещо – то тичаше изправено, или почти изправено на задните си крака и движенията му донякъде наподобяваха тези на човешко същество. Толкова бях успял да различа от един кратък поглед и честно казано, докато обмислях произшествието, изпитвах не само любопитство, но и сериозна тревога.

Гореописаният инцидент се случи на сутринта.

Същия ден следобед, докато седях с книга в ръка, неволно вдигнах очи и зърнах нещо да наднича над перваза на прозореца; виждаха се само очите и ушите му.

– Прасе, мътните да го вземат! – възкликнах аз и се изправих. Така го видях по-ясно; ала не беше прасе – един Господ знае какво беше. Смътно напомняше отвратителната твар, която ме бе преследвала по огромната арена. Имаше нелепо човешки уста и челюст, но почти без брадичка. Носът бе издължен като зурла; заедно с малките очички и странните уши това му придаваше поразително свинеподобен вид. Челото беше съвсем ниско и цялото лице имаше нездрав белезникав цвят.

Може би около минута стоях и гледах това същество с нарастващо чувство на отвращение и известна доза страх. Устата не спираше да бръщолеви несвързано, а веднъж издаде полусвинско грухтене. Мисля, че най-много ме впечатлиха очите – на моменти в тях сякаш просветваше ужасяващо човешка интелигентност; те постоянно отбягваха лицето ми и шареха из стаята, като че самият ми поглед ги безпокоеше.

Изглежда, съществото се държеше за перваза с две ноктести лапи. Тези лапи, за разлика от лицето, имаха глинестокафяв оттенък и смътно наподобяваха човешки ръце, тъй като имаха по четири пръста и палец; пръстите обаче бяха съединени с ципи до първата става, също като краката на патица. Ноктите пък изглеждаха толкова дълги и силни, че можех да ги сравня единствено с тези на орел.

Както вече казах, изпитвах известен страх, ала той беше почти абстрактен. Навярно бих обяснил по-добре чувствата си, като кажа, че това бе по-скоро чувство на погнуса, каквото човек нормално изпитва при сблъсък с нещо свръхчовешки скверно, нещо нечестиво – идващо от някаква неподозирана досега плоскост на съществуване.

Не твърдя, че съм схванал всички тези подробности на чудовището за онова кратко време. Мисля, че те са се отпечатали в мозъка ми и впоследствие съм си ги припомнил. Виждах грозната твар не толкова с очите, колкото с въображението си, а конкретните подробности осъзнах едва по-късно.

И тъй, гледах съществото може би около минута; след като

нервите ми малко се поотпуснаха, аз пропъдих неясната тревога, която ме бе обхванала, и прекрачих към прозореца. В същия миг онова нещо се смъкна надолу и изчезна. Втурнах се към вратата и хвърлих бърз поглед наоколо; но зърнах само преплетени шубраци и храсти.

Изтичах обратно в къщата, взех пушката си и пак излязох да претърся градината. Питах се дали съществото, което видях преди малко, няма да се окаже същото, което бях зърнал сутринта. Склонен бях да си мисля, че е така.

Бих взел Пепър със себе си, но прецених, че ще е по-добре да изчакам раната му да заздравее. Освен това, ако съществото наистина беше онова от сутринта, както предполагах, кучето едва ли щеше да ми бъде от полза.

Започнах издирването систематично. Твърдо бях решил ако е възможно, да намеря и сложа край на онази свине-твар. Тя поне бе нещо реално!

Отначало търсех предпазливо, без да забравям жестоката рана на Пепър; но след като часовете минаваха, без да зърна поне следа от нещо живо в просторната пуста градина, тревогата ми постепенно отслабна. Бях готов едва ли не да приветствам появата на грозната твар. Всичко би било по-добро от тази тишина, изпълнена с чувството, че съществото може да се спотайва във всеки храст, край който минавах. По-късно станах дотолкова нехаен към заплахата, че закрачих направо през храстите, ровейки из тях с дулото на пушката.

От време на време подвиквах, ала само ехото ми отвръщаше. Мислех, че така може да подплаша съществото и да го накарам да се покаже; но само сестра ми Мери излезе навън да попита какво се е случило. Казах ѝ, че съм видял дивата котка, която нарани Пепър, и се опитвам да я прогоня от храстите. Отговорът като че ли не я задоволи особено и тя се върна в къщата с нескрита гримаса на съмнение. Чудех се дали е видяла нещо, или само предполага. През останалата част от следобеда продължих трескавото издирване. Чувствах че няма да мога да заспя, докато онази твар витае из шубраците; и все пак, когато настана вечер, не бях видял нищо. Тъкмо когато си тръгвах към къщи, чух кратък, неразбираем шум в храстите от дясната ми страна. Мигновено се завъртях, прицелих се бързо и стрелях по посока на звука. Веднага след това чух нещо да се отдалечава тичешком през шубрака. Движеше се бързо и след минута престанах да го чувам. След няколко крачки прекратих преследването, осъзнавайки колко безсмислено ще е то в бързо падащия мрака; и тъй, обзет от странно чувство на потиснатост, аз се прибрах в къщата.

Тази нощ, след като сестра ми си легна, аз обходих всички прозорци и врати на приземния етаж и се погрижих да бъдат здраво залостени. Всъщност тази предпазливост почти не бе необходима по отношение на прозорците, защото на долния етаж всички те са защитени с дебели решетки; за вратите обаче – общо пет на брой – мярката беше разумна, тъй като нито една от тях не бе заключена.

След като приключих, аз се качих в кабинета си, ала за разлика от друг път той ме изнервяше; струваше ми се огромен и кънтящ. Известно време се мъчих да чета; но накрая осъзнах, че няма да мога и слязох с книгата долу в кухнята, където камината още гореше.

Вероятно бях чел около два часа, когато изведнъж чух звук, който ме накара да отпусна книгата и да се вслушам напрегнато. Сякаш нещо търкаше и опипваше задната врата. Веднъж дъските на вратата изскърцаха като от силен натиск. През тези няколко кратки мига преживях неописуемо чувство на ужас, каквото не бих повярвал, че може да съществува. Ръцете ми трепереха; обля ме студена пот и цял се разтресох.

Постепенно се успокоих. Потайните движения отвън бяха престанали.

През следващия час седях мълчалив и напрегнат. Изведнъж чувството на страх ме обзе отново. Навярно така се чувства безпомощна животинка под хипнотизиращия взор на змия. Вече не чувах нищо. И все пак нямаше съмнение, че вън действа някаква необяснима сила.

Постепенно, неусетно почти, нещо се прокрадна в ушите ми – звук, който напомняше неясен шепот. Той бързо се разрасна в приглушен, но отвратителен хор от животински крясъци. Струваше ми се, че долита от земните недра.

Чух трясък и замаяно осъзнах, че съм изтървал книгата. След това просто седях; и така ме завари дневната светлина, когато се промъкна плахо през високите решетести прозорци на голямата кухня.

С изгрева на зората усещането за вцепенение и страх ме напусна и аз овладях сетивата си.

Вдигнах книгата и предпазливо пристъпих до вратата да се ослушам. Нито звук не нарушаваше хладната тишина. Няколко минути стоях там; после, много постепенно и предпазливо, дръпнах резето, отворих вратата и надникнах навън.

Предпазливостта ми се оказа излишна. Не се виждаше нищо, освен сивотата на унили, преплетени храсти и дървета, простиращи се до края на градината.

Потръпнах, затворих вратата и тихичко се упътих към леглото.

VI
Свине-тварите

Беше вечер, една седмица по-късно. Сестра ми седеше в градината, с плетиво. Аз се разхождах напред-назад и четях. Пушката ми стоеше облегната до стената на къщата, защото след появата на онази странна твар в градината бях счел за разумно да взема предпазни мерки. През цялата седмица обаче не се случи нищо, което да ме разтревожи, било то гледка или звук; можех спокойно да се връщам към спомена за произшествието, макар и все още с чувство на безкрайно любопитство и недоумение.

Както казах, аз крачех напред-назад, увлечен в четивото си. Изведнъж чух далечен трясък, идващ откъм Ямата. Бързо се обърнах и видях огромна колона от прах да се издига във вечерния въздух.

Сестра ми бе скочила на крака с възклицание на изненада и страх.

Заръчах ѝ да не мърда от мястото си, грабнах пушката и се затичах към Ямата. Когато наближих, чух глух тътен, който бързо прерасна в грохот; към него се примесиха по-мощни трясъци и над Ямата бликна нов облак прах.

Шумът престана, ала прахът продължаваше вихрено да се издига.

Стигнах до ръба и погледнах надолу, но не видях нищо друго, освен кипнали прашни облаци прах, прелитащи насам-натам. Въздухът беше толкова наситен със ситни частици, че те ме заслепяваха и задушаваха; накрая се видях принуден да изскоча от облака, за да си поема дъх.

Постепенно прашните облаци се слегнаха и увиснаха като покров над Ямата.

Можех само да гадая какво се е случило.

Не се съмнявах, че е имало някакво свличане на земни маси, но причината надхвърляше моите познания. И все пак, дори и тогава, в главата ми се въртяха неясни фантазии; защото вече си бях припомнил онези падащи скали и онова Нещо на дъното на Ямата; в объркването на първите минути обаче не успях да стигна

до естествения извод, към който ме насочваше катастрофата.

Облакът продължи да спада, докато накрая вече можех да се приближа до ръба и да погледна надолу.

Известно време се взирах безпомощно, опитвайки да видя нещо през прахоляка. Отначало бе невъзможно да различа каквото и да било. После зърнах нещо да се движи долу и вляво от мен. Вгледах се внимателно и веднага видях още едно, после още едно – три неясни фигури сякаш се катереха по склона на Ямата. Виждах ги съвсем смътно. Докато гледах с недоумение, чух тропот на камъни някъде от дясната ми страна. Погледнах, но не видях нищо. Наведох се и надникнах в Ямата точно под мястото, където стоях; в очите ми сякаш нахлу едно бяло и отвратително свинско лице, което вече бе стигнало само на два-три метра от краката ми. Под него различих още няколко. Когато ме видя, Изчадието внезапно нададе див крясък, който получи отговор от всички краища на Ямата. Обзет от пристъп на погнуса и ужас, аз се наведох и стрелях право в лицето му. Съществото веднага изчезна с тропот на камъни и буци пръст.

За миг настъпи тишина, на която навярно дължа живота си; защото сред нея чух забързано трополене на много крака и като се завъртях рязко, видях цяла тълпа от същества да тича към мен. Светкавично вдигнах пушката и стрелях по най-предното, което се сгромоляса с отвратителен вой. След това се обърнах и побягнах. Някъде на половината път към къщата видях сестра си – тя идваше насреща ми. Не можех да различа ясно лицето ѝ, защото бе паднал здрач, но в гласа ѝ нямаше страх, когато попита защо съм стрелял.

– Бягай! – извиках аз. – Бягай, ако ти е мил животът!

Без повече приказки тя се обърна и побягна, повдигайки полите си с две ръце. Докато я следвах, аз хвърлих поглед през рамо. Зверовете тичаха подир нас – някои на два, други на четири крака.

Мисля, че само ужасът в гласа ми накара Мери да бяга така; защото съм убеден, че тогава все още не бе видяла какви адски чудовища ни преследват.

Тичахме – сестра ми отпред, аз след нея.

Всеки момент наближаващият тропот от стъпки ми подсказваше, че зверовете ни догонват бързо. За щастие, аз съм свикнал да водя активен живот. Но дори и така, напрежението на бягството започваше да изчерпва силите ми.

Отпред зърнах задната врата – за щастие тя беше отворена. Изоставах с пет-шест метра зад Мери и дъхът ми свистеше задавено в гърлото. После нещо докосна рамото ми. Бързо завъртях глава и видях едно от онези чудовищни бледи лица

съвсем близо до моето. Едно от изчадията бе надбягало другите и почти ме догонваше. Вече посягаше да ме сграбчи. С прилив на нови сили аз отскочих настрани, хванах пушката за цевта и я стоварих с трясък върху главата на гнусното същество. То рухна с почти човешки стон.

Дори това кратко забавяне беше почти достатъчно, за да ме връхлетят останалите зверове; затова, без да губя и миг, аз се обърнах и побягнах към вратата.

Достигнах я и нахълтах вътре; после бързо се завъртях, затръшнах вратата и дръпнах резето точно когато първото от съществата се хвърли върху нея с всичка сила.

Сестра ми седеше задъхана на един стол. Изглеждаше припаднала, но нямах време да се занимавам с нея. Трябваше да се уверя, че всички врати са залостени. За щастие бяха. Тази от кабинета ми към градината бе последната, до която отидох. Едва успях да забележа, че е заключена, когато ми се стори, че чух шум отвън. Застанах напълно неподвижен и се ослушах. Да! Сега ясно чувах звук от шушукане и стържене на нещо грубо по дебелите дъски. Очевидно някои от зверовете опипваха вратата с ноктестите си лапи, за да проверят дали има някакъв начин да влязат.

Фактът, че тия твари толкова скоро откриха вратата, беше – според мен – доказателство за умствените им способности. Той доказваше, че в никакъв случай не бива да ги смятам за обикновени животни. Бях го почувствал донякъде и преди, когато онова първо изчадие надникна през прозореца ми. Тогава приложих към него термина „свръхчовешко“, с почти инстинктивното знание че съществото е нещо по-различно от обикновен звяр. Нещо отвъд човека, ала не в добрия смисъл на думата, а по-скоро нещо гнусно и враждебно към всичко *велико* и *добро* у човечеството. С една дума – нещо интелигентно, но не и човешко. Самата мисъл за тия същества ме изпълваше с отвращение.

След малко се сетих за сестра си, отидох до бюфета и извадих оттам гарафа с бренди и винена чаша. Запалих свещ и слязох в кухнята. Сестра ми вече не седеше на стола – беше паднала по очи на пода.

Внимателно я обърнах и леко повдигнах главата ѝ. После сипах между устните ѝ мъничко бренди. След известно време тя потрепери. Малко по-късно въздъхна и отвори очи. Гледаше ме унесено, без да осъзнава къде се намира. После бавно затвори очи и аз ѝ дадох още малко бренди. Около минута тя лежа мълчалива и задъхана. Изведнъж очите ѝ пак се отвориха и ми се стори, че зениците са разширени, сякаш страхът я бе връхлетял заедно със

завръщането в съзнание. Сетне тя се надигна и седна тъй внезапно, че неволно отскочих назад. Виждайки, че все още е замаяна, аз протегнах ръка да я подкрепя. При това докосване тя изпищя, скочи с усилие на крака и избяга от стаята.

За миг останах там – на колене, с гарафата бренди в ръка. Бях крайно объркан и изненадан.

Възможно ли бе да се страхува от мен? Не! Откъде накъде? Можех само да предполагам, че нервното потресение временно е помътило разсъдъка ѝ. На горния етаж изтрещя врата и аз разбрах, че сестра ми е подирила убежище в стаята си. Оставих гарафата на масата. Шум откъм задната врата привлече вниманието ми. Отидох там и се ослушах. Стори ми се, че вратата леко потрепва, сякаш някое от съществата я натискаше мълчаливо, но тя бе твърде яка и здраво монтирана, за да се поддаде.

Навън в градината се раздаваше непрестанен шум. Някой случаен слушател би могъл да го сметне за квичене и грухтене на стадо свине. Но докато стоях там, аз осъзнах, че във всички тия свински звуци има някакъв смисъл. Постепенно като че ли успях да доловя в тях подобие на човешка реч – гърлена и завалена, сякаш всяко звукосъчетание се изричаше с голямо усилие; и все пак започвах да се убеждавам, че това не е някаква смес от звуци, а бърз обмен на идеи.

Из коридорите вече бе притъмняло и от тях долитаха всички онези пъшкания и стонове, с които се изпълва една стара къща след падането на нощта. Несъмнено това е защото нощем става по-тихо и няма какво да ги заглуши. А може и да има нещо вярно в теорията че внезапната промяна на температурата при залез слънце засяга донякъде конструкцията на къщата – кара я да се свие и да се намести за през нощта. Както и да е, но през онази конкретна нощ с удоволствие бих се отказал от тия зловещи шумове. Струваше ми се, че всяко пропукване и изскърцване предвещава идването на някоя от онези твари по тъмните коридори, макар да знаех твърдо, че това е невъзможно, защото лично се бях погрижил всички врати да бъдат залостени.

Постепенно обаче тези звуци обтегнаха нервите ми до такава степен, че само за да накажа собственото си малодушие, аз реших да обиколя отново приземието, и ако там има нещо, да се преборя с него. После щях да се кача в кабинета си, защото знаех, че за сън не може да става и дума, докато къщата е обкръжена от подобни същества – наполовина зверове, наполовина нещо съвсем друго и нечестиво.

Свалих кухненската лампа от куката и тръгнах да оглеждам изба по изба и стая по стая; през килера и мазето за въглища, по

безбройните коридори, задънени отклонения и потайни кътчета из подземието на старата къща. След като се уверих, че съм надникнал дори в най-тясната пролука, където би могла да се прикрие подобна твар, аз се отправих към стълбището.

Положих крак на първото стъпало и спрях. Стори ми се, че чувам движение в килера отляво на стълбището. Той бе едно от първите места, които претърсих, и все пак се чувствах сигурен, че ушите ми не ме лъжат. Нервите ми се бяха поуспокоили и почти без колебание пристъпих до вратата, държейки лампата над главата си. От пръв поглед видях, че мястото е празно, с изключение на тежкия каменен свод, подпиран от тухлени колони; канех се да си тръгна с убеждението, че съм сгрешил, когато завъртях фенера и лъчът се отрази от две лъскави петна навън, в горния край на прозореца. Няколко секунди стоях, втренчен в тях. После те се раздвижиха – бавно се завъртяха, хвърляйки зелени и червени отблясъци, или поне така ми се стори. Тогава разбрах, че това са очи.

Постепенно различих смътните очертания на едно от съществата. То явно се държеше за решетките на прозореца, а позата му подсказваше, че се катери. Пристъпих до прозореца и вдигнах високо фенера. Нямаше от какво да се боя – решетките бяха здрави и не виждах начин изчадието да ги изкърти. Ала въпреки знанието, че звярът не може да стигне до мен, за да ми навреди, изведнъж изпитах отново ужасното чувство на страх, което ме бе връхлетяло по същото време точно преди една седмица. Това бе същото чувство на вледеняващ, безпомощен ужас. Смътно осъзнавах, че очите на съществото се впиват в моите с властен, нетрепващ поглед. Опитах се да извърна глава, но не успях. Струваше ми се, че виждам прозореца през мъгла. След това като че ли още един чифт очи дойде да се втренчи в мен, сетне още един; накрая сякаш цяла плеяда от зловещо вторачени искрици ме прикова на място.

Светът се въртеше около мен, в главата ми пулсираше тъпа болка. Сетне нещо сякаш прободе лявата ми ръка. Страданието ставаше все по-остро и буквално насила привлече вниманието ми. С огромно усилие погледнах надолу и тъй разкъсах магията, която ме държеше. Едва тогава осъзнах, че във вълнението си неволно съм хванал горещото стъкло на лампата и то жестоко е изгорило дланта ми. Отново вдигнах взор към прозореца. Мъглата пред очите ми бе изчезнала и сега видях, че го изпълват десетки зверски лица. Във внезапен пристъп на ярост аз вдигнах лампата и я запокитих срещу прозореца. Тя строши стъклото, мина между две от решетките и изхвръкна в градината, разпръсквайки горящо масло. Чух пронизителни писъци на болка

и когато очите ми привикнаха с тъмнината, открих, че създанията са напуснали прозореца.

Опомних се, подирих пипнешком вратата и след като я открих, поех към горния етаж, препъвайки се на всяка крачка. Чувствах се замаян, като от удар по главата. Ръката ме болеше жестоко и ме изпълваше глуха ярост срещу онези твари.

Добрах се до кабинета и запалих свещите. Когато те пламнаха, лъчите им се отразиха в оръжейната витрина на стената. При тази гледка си припомних, че разполагам със сила, която вече бе доказала, че вероятно е също тъй пагубна за тези чудовища, както и за по-обикновените животни; и аз твърдо реших да премина в настъпление.

Най-напред превързах ръката си, защото болката бързо ставаше нетърпима. След като ми поолекна, аз пристъпих към витрината. Избрах си една тежка карабина – старо и изпитано оръжие; запасих се с боеприпаси и тръгнах нагоре към една от малките кули, с който е увенчана къщата.

Открих, че оттам не се вижда нищо. Градините представляваха плетеница от мътни сенки – може би малко по-черни там, където бяха дърветата. Това бе всичко и аз знаех, че е безполезно да стрелям напосоки из тъмнината. Не ми оставаше нищо друго, освен да изчакам изгрева на луната; след това, може би имаше шанс да постигна нещо.

Седях неподвижно и се ослушвах. Сега градините бяха сравнително тихи, само от време на време до ушите ми долиташе по някое грухтене или квичене. Тази тишина не ми харесваше; караше ме да се питам какво ли са си наумили изчадията. На два пъти напуснах кулата и обиколих къщата, но всичко беше спокойно.

Веднъж чух шум откъм Ямата, като че ли имаше ново свлачище. След това из градините настана суматоха за около петнайсет минути. Тя постепенно заглъхна и отново се възцари тишина.

Около час по-късно лунното сияние озари далечния хоризонт. От мястото, където седях, виждах лунния сърп над дърветата; но едва когато се издигна по-нависоко успях да различа отделни подробности в градините долу. Дори и тогава обаче не забелязах нито едно от чудовищата; едва когато се приведох силно напред, видях няколко от тях, проснати покрай стената на къщата. Така и не разбрах какво правят. Шансът обаче бе прекалено хубав, за да го пропусна; прицелих се и стрелях по онова, което бе точно под мен. Раздаде се пронизителен писък и когато димът се разсея, видях го да лежи по гръб и да се гърчи безсилно. После застина. Другите бяха изчезнали.

Веднага след това чух силен писък откъм Ямата. Отвърнаха му стотици гласове от всички кътчета на градината. Това ми даде известна представа за броя на същества и аз започнах да схващам, че цялата работа става далеч по-сериозна, отколкото предполагах.

Докато седях там, мълчалив и напрегнат, хрумна ми една мисъл – защо бе всичко това? Какви бяха тия твари? Какво целяха? После мислите ми отлетяха обратно към онова видение (макар дори и сега да се съмнявам дали е било видение) с Равнината на Безмълвието. Какво означаваше тя, запитах се аз. Ами онова Нещо на арената? Бррр! И накрая си помислих за къщата, която бях видял на онова далечно място. Онази къща, тъй подобна на моята във всяка подробност от външната структура, че би могла да е изкопирана от нея; или обратното. Досега не се бях замислял за това…

В този момент откъм Ямата долетя нов протяжен писък, последван секунда по-късно от няколко по-кратки. Мигом градината се изпълни с ответни крясъци. Бързо се изправих и надникнах през парапета. Под лунната светлина шубраците изглеждаха като оживели. Люшкаха се насам-натам, сякаш разтърсвани от силен, поривист вятър; до ушите ми долиташе непрекъснато шумолене и тропот на бягащи нозе. На няколко пъти видях лунни отблясъци по тичащи бели фигури сред храстите, и дадох два изстрела. След втория гърмеж се раздаде кратък писък на болка.

Минута по-късно градините пак притихнаха. Откъм Ямата долитаха глухите, дрезгави звуци на свинския брътвеж. От време на време гневни крясъци прорязваха въздуха, отговаряше им задружно грухтене. Хрумна ми, че тварите са свикали нещо като съвет, може би за да обсъдят проблема как да влязат в къщата. Сега изглеждаха много по-разярени, вероятно заради успешните ми изстрели.

Реших, че моментът е подходящ да направя последен оглед на нашата отбрана. Заех се с това веднага – отново обиколих приземния етаж и огледах вратите една по една. За щастие те всички са от яки дъбови дъски, обковани с желязо. После се качих в кабинета. Бях по-загрижен за тази врата. По всичко личеше, че тя не е тъй старинна като останалите и макар да бе изработена здраво, нямаше тяхната грубовата солидност.

Тук трябва да обясня, че от тази страна на къщата има неголяма, леко издигната морава, към която се отваря тази врата – и именно затова прозорците на кабинета имат решетки. Всички останали входове – с изключение на голямата парадна врата, която никога не се отваря – са на долния етаж.

VII
Нападението

Известно време се чудих как да укрепя вратата на кабинета. Накрая слязох в кухнята и с доста усилия изнесох горе няколко тежки парчета греда. Подпрях с тях вратата под ъгъл, като ги заковах в горния и долния край. Половин час се трудих усърдно и накрая останах доволен от работата.

Вече малко по-спокоен, аз отново си облякох палтото, което бях оставил настрани, и се заех с още една-две по-дребни задачи, преди да се върна в кулата. Точно тогава чух ровичкане зад вратата и резето леко помръдна. Запазих тишина и изчаках. Скоро чух навън няколко от изчадията. Те тихичко си грухтяха. После настана минута спокойствие. Изведнъж отекна бързо, глухо грухтене и вратата изскърца под страховит натиск. Ако не бях я подпрял с гредите, вероятно щеше да рухне навътре. Напорът престана също тъй бързо, както бе почнал, и съществата отново се разприказваха.

Скоро едно от тях изквича тихо и чух шума от идването на други. Последва кратък обмен на сигнали; сетне пак тишина и аз осъзнах, че са призовали още няколко да им помогнат. Чувствайки, че е настанал решителният момент, зачаках с пушка в ръка. Ако вратата не издържеше, поне щях да убия колкото се може повече от чудовищата.

Тихият сигнал пак се раздаде и вратата отново изпращя под напора на огромна сила. Натискът продължи около минута; стоях напрегнат, очаквайки всеки момент да видя как вратата се сгромолясва. Но не; подпорите издържаха и начинанието се провали. Последва поредният отвратителен грухтящ разговор и докато той траеше, стори ми се, че чувам идването на нови твари.

След дълъг спор, по време на който вратата се разтърси на няколко пъти, те пак притихнаха и аз разбрах, че ще предприемат трети опит да я изкъртят. Почти бях готов да се отчая. Подпорите бяха сериозно разклатени от предишните две нападения и аз се боях, че няма да издържат третото.

В този момент една мисъл озари като вдъхновение измъчения

ми мозък. Без да си давам време за колебание, аз изскочих от стаята и се втурнах нагоре по стълбищата. Този път се качих не в една от кулите, а на плоския покрив, покрит с оловна ламарина. Щом стигнах там, аз изтичах към парапета, който обкръжава целия покрив, и погледнах надолу. Докато се привеждах, долу пак прозвуча рязката грухтяща команда и дори на тази височина чух как вратата пращи от натиска.

Нямаше нито миг за губене. Приведох се напред, бързо се прицелих и стрелях. Отекна гърмеж и почти едновременно с него се раздаде мощният плясък на куршум, улучил целта си. Отдолу долетя писклив вой и вратата престана да скърца. Когато отдръпнах тежестта си от парапета, един грамаден каменен блок се плъзна напред и рухна с трясък сред гъмжилото долу. Няколко ужасни писъка процепиха нощния въздух, после чух тропот на бягащи нозе. Предпазливо се приведох напред и надникнах. В лунната светлина, ясно видях ръбатия камък да лежи на самия праг. Стори ми се, че забелязах нещо под него – или дори няколко белезникави неща, – но не можех да бъда сигурен.

Така минаха няколко минути.

Забелязах нещо да се прокрадва откъм сянката на къщата. Беше едно от изчадията. То мълчаливо пристъпи до камъка и се наведе. Не можех да различа какво прави. След минута то се изправи. Стискаше с нокти нещо, което повдигна към устата си и го захапа…

Отначало не осъзнах. После малко по малко схванах. Съществото се наведе отново. Беше ужасно. Аз презаредих пушката. Когато погледнах пак, чудовището дърпаше камъка – изместваше го настрани. Подпрях карабината на ръба и натиснах спусъка. Изчадието се просна по очи и само леко подритна.

Почти едновременно с изстрела чух друг звук – звън на строшено стъкло. Трескаво презаредих оръжието и тичешком се спуснах две стълбищни площадки по-надолу.

Там спрях и се ослушах. Почти в същия момент пак се раздаде звън на падащи стъкла. Стори ми се, че идва от долния етаж. Развълнувано побягнах надолу и като се ориентирах по тракането на черчевето, стигнах до вратата на една от празните спални в задната част на къщата. Отворих я рязко. Лунните лъчи едва-едва огряваха стаята; движещи се фигури на прозореца закриваха повечето от светлината. Докато стоях поразен, една от тях се провря вътре. Вдигнах оръжието и стрелях от упор, изпълвайки спалнята с оглушителен трясък. Когато димът се разсея, видях, че стаята е празна, а прозорецът свободен. Беше станало много по-светло. Студеният нощен въздух нахлуваше през разбитите стъкла. От мрака долу долитаха тихи стонове и неясна глъчка на

свински гласове.

Пристъпих настрани от прозореца и презаредих, после зачаках. След малко чух стържене и шумолене. От мястото, където стоях в сянка, можех да виждам, без да бъда видян.

Звуците постепенно се приближиха и тогава видях нещо да се подава над перваза и да посяга към счупеното черчеве. То се вкопчи в част от рамката; сега успях да различа, че това е ръка. Миг по-късно над ръба се издигна лицето на една от Свинетварите. Но преди да използвам пушката или да сторя каквото и да било, прозвуча остър пукот и дограмата поддаде под тежестта на изчадието. След миг гръмко тупване и пронизителен писък ми подсказаха, че е паднало на земята. Със свирепата надежда, че е умряло, аз пристъпих до прозореца. Луната се бе скрила зад облак, така че можех не виждам нищо; но непрестанното бръщолевене точно под мястото, където стоях, издаваше, че наблизо има поне още няколко от зверовете.

Докато стоях там и гледах надолу, аз се зачудих как са успели съществата да се изкачат тъй високо; защото стената е сравнително гладка, а разстоянието до земята трябва да има поне двайсет и пет метра.

Напрягайки поглед, аз се приведох напред и изведнъж видях неясна черна линия да прорязва сивата сянка на къщата. Тя минаваше на около шейсет сантиметра вляво от прозореца. Тогава си спомних че това е водосточна тръба, монтирана там преди няколко години, за да отвежда дъждовната вода. Бях забравил за нея. Сега разбрах как създанията са успели да се доберат до прозореца. Точно когато стигнах до този извод, чух тихо шумолене и се досетих, че идва още едно от изчадията. Изчаках секунда-две; после се пресегнах през прозореца и опипах тръбата. За моя радост тя се оказа доста разхлабена и използвайки цевта на пушката като лост, аз успях да я отделя от стената. Действах бързо. След това сграбчих тръбата с две ръце, изтръгнах я цялата и я запокитих – заедно със Съществото, все още вкопчено в нея – надолу към градината.

Още няколко минути чаках и се ослушвах; но след първия всеобщ крясък не чух нищо. Сега знаех, че нямам причина да се боя от атака откъм тази страна. Бях премахнал единственото средство за достигане на прозореца, и тъй като в близост до нито един от другите прозорци нямаше водосточна тръба, която да изкуши чудовищата, аз взех да се чувствам по-уверен, че съм се отървал от лапите им.

Напуснах стаята и слязох в кабинета. Нямах търпение да видя как вратата е устояла на последното нападение. След като влязох, аз запалих две свещи и отидох до вратата. Една от подпорите бе

паднала и от тази страна вратата беше хлътнала с около петнайсет сантиметра навътре.

Истинско чудо бе, че успях да прогоня зверовете точно навреме! И онзи каменен блок! Разсеяно се зачудих как съм успял да го изкъртя. Не бях усетил да е разхлабен, когато се подпрях за стрелбата; а когато се изправих, той просто се плъзна напред… Чувствах, че навременното отблъскване на атаката се дължи по-скоро на него, отколкото на пушката ми. После ми хрумна, че ще е добре да използвам тази възможност, за да укрепя вратата отново. Беше очевидно, че тия твари не са се върнали след падането на камъка; ала кой би могъл да каже още колко време ще стоят настрани?

Незабавно се захванах да поправя вратата – работех усилено и тревожно. Най-напред слязох в мазето и като се поразрових, открих няколко масивни дъбови дъски. Върнах се с тях в кабинета, отстраних подпорите и закрепих дъските плътно до вратата. После заковах за тях подпорите откъм единия край, заклещих ги здраво за пода и ги заковах и от тази страна.

По този начин направих вратата по-здрава от всякога; сега тя бе укрепена с дъсчените подложки и твърдо вярвах, че ще устои на далеч по-мощен натиск, без да се поддаде.

Запалих лампата, която бях донесъл от кухнята, и слязох да огледам по-ниските прозорци.

Сега, след като бях видял с каква сила са надарени онези твари, аз изпитвах сериозно безпокойство за прозорците на приземния етаж – въпреки факта, че са с толкова яки решетки.

Отидох първо в килера, измъчван от ярък спомен за неотдавнашното си приключение там. Вътре беше студено, а вятърът, нахлуващ през счупеното стъкло, сякаш свиреше злокобна мелодия. Ако не се брои общото усещане за занемареност, мястото изглеждаше точно както го бях оставил предната вечер. Отидох до прозореца, огледах решетките най-внимателно и масивната им дебелина ме успокои. И все пак, когато се взрях по-отблизо, средната пръчка ми се стори леко изместена от вертикалното положение; изместването обаче беше нищожно и можеше да е било така от години. Никога преди не бях обръщал внимание на решетките.

Протегнах ръка през счупения прозорец и разтръсках желязната пръчка. Тя не помръдна. Може би онези твари се бяха опитали да я разклатят и виждайки, че не е по силите им, бяха прекратили напразните усилия. След това обиколих прозорците един по един и ги огледах крайно внимателно; но никъде другаде не открих и следа от опит за нахлуване. След като привърших проверката, аз се върнах в кабинета и си налях малко бренди.

После се качих в кулата.

VIII
След нападението

Вече беше около три часа сутринта и скоро небето на изток почна да избледнява с наближаването на зората. Денят постепенно изгря и в неговите лъчи аз усърдно огледах градините; ала никъде не забелязах признаци за присъствие на зверовете. Приведох се напред и погледнах към подножието на стената, за да видя дали тялото на съществото, което бях прострелял миналата нощ, все още е там. Беше изчезнало. Предположих, че другите чудовища са го отнесли през нощта.

После слязох на покрива и отидох до мястото, от което бе паднал камъкът. Когато стигнах там, надникнах през парапета. Да, камъкът лежеше където го бях видял за последно но не личеше да има нещо под него; не видях и съществото, което бях убил след падането му. Очевидно то също беше отнесено. Обърнах се и слязох в кабинета си. Там седнах уморено в креслото. Чувствах се изтощен до крайност. Вече бе съвсем светло, макар че слънчевите лъчи все още не носеха осезаема топлина. Часовникът удари четири пъти.

Събудих се рязко и хвърлих бърз поглед наоколо. Часовникът в ъгъла показваше три часа. Вече беше следобед. Трябва да бях спал почти единайсет часа.

Бавно надигнах глава и се ослушах. Къщата беше напълно тиха. Станах от стола и се разкърших. Все още се чувствах убийствено уморен и пак седнах, чудейки се какво ме е събудило.

Стигнах до извода, че трябва да са били ударите на часовника и тъкмо започвах да задрямвам, когато внезапен шум ме накара отново да се опомня. Това бе звукът от човешки стъпки, идващи предпазливо по коридора към кабинета ми. Мигом скочих на крака и грабнах пушката. Зачаках безшумно. Дали изчадията бяха нахлули докато съм спал? Стъпките стигнаха до вратата ми, спряха за миг, после продължиха по коридора. Пристъпих на пръсти до прага и надникнах навън. Обзе ме такова чувство на облекчение, каквото навярно изпитва внезапно помилван престъпник – беше сестра ми. Вървеше към стълбището.

Прекрачих в коридора и се канех да я повикам, когато ми хрумна, че е твърде странно тя да се промъква покрай вратата ми така потайно. Бях озадачен и за един кратък миг ми мина мисълта, че това не е тя, а някаква нова загадка на къщата. Ала като зърнах старата ѝ рокля, мисълта отлетя също тъй бързо, както беше дошла, и аз се позасмях. Нямаше начин да сбъркам вехтата дреха. И все пак се чудех какво точно прави; а като си припомних душевното ѝ състояние предния ден, реших, че може би ще е най-добре да я последвам тихичко – внимавайки да не я стресна – и да видя какво ще предприеме. Ако се държеше разумно – много добре; ако ли не, трябваше да взема мерки, за да я спра. Не можех да поемам излишни рискове при опасността, която ни заплашваше.

Бързо стигнах до стълбищната площадка и спрях за момент. Сетне чух звук, който ме накара да се втурна безумно надолу – тракане на дръпнати резета. Тая глупачка сестра ми отключваше задната врата.

Стигнах до нея точно когато посягаше към последното резе. Не беше ме забелязала и преди да усети, вече я държах за ръката. Тя се озърна като подплашено животно и изпищя.

– Стига, Мери! – строго казах аз. – Какви са тия глупости? Нима искаш да кажеш, че не разбираш опасността, че се опитваш да погубиш и двама ни по такъв начин!

Тя не отвърна нищо; само се разтрепери цялата и захлипа задавено, сякаш обзета от непоносим страх.

Няколко минути се мъчих да я вразумя; изтъквах необходимостта от бдителност и я молех да бъде храбра. Обясних ѝ, че вече няма от какво да се страхува – като се опитвах да повярвам, че казвам истината, – но трябва да бъде разумна и да не се опитва да напусне къщата в близките няколко дни.

Накрая вдигнах ръце. Нямаше смисъл да ѝ говоря; очевидно беше, че не е на себе си. Затова ѝ наредих да отиде в стаята си, щом не може да се държи разумно.

Тя продължаваше да не ми обръща внимание. Затова без повече приказки я вдигнах на ръце и я понесох по коридора. Отначало тя изпищя диво, но докато стигнем до стълбището, вече отново се бе отпуснала и само потреперваше от време на време.

След като пристигнахме в стаята ѝ, аз я положих на леглото. Тя остана да лежи неподвижно, без да говори или да плаче – само се тресеше от неудържим страх. Взех плетена завивка от близкия стол и я наметнах. Нищо повече не можех да сторя за нея и пристъпих към голямата кошница, където лежеше Пепър. Откакто пострада, сестра ми се грижеше за него, тъй като раната му се оказа по-тежка, отколкото предполагах, и аз бях доволен, че

въпреки душевното си състояние тя редовно е полагала грижи за старото куче. Наведох се, казах му няколко ласкави думи и в отговор той немощно близна ръката ми. Беше твърде зле, за да направи нещо повече.

Върнах се при леглото, наведох се над сестра си и я попитах как се чувства, но тя само се разтрепери още по-силно и трябваше с болка на сърце да призная, че моето присъствие сякаш влошава състоянието ѝ.

Оставих я сама – като заключих вратата и прибрах ключа. Това ми се струваше единственото разумно решение.

Останалата част от деня прекарах в кулата и кабинета си. За храна взех от килера една голяма погача и с нея и малко бордо утолявах глада си през целия ден.

Колко дълъг и изтощителен бе този ден! Ако само можех да изляза в градината както обикновено, щях да съм напълно доволен; но да бъда затворен в този безмълвен дом без друга компания освен една луда жена и едно болно куче – това би обтегнало нервите и на най-храбрия. А навън, в гъстите шубраци около къщата, се спотайваха – поне така предполагах – ония адски Свине-твари, чакащи своя шанс. Кой друг е изпадал някога в тъй отчаяно положение?

В следобедните часове на два пъти отидох да посетя сестра си. Вторият път я заварих да се грижи за Пепър, но при влизането ми тя се отдръпна плахо в ъгъла, което безкрайно ме натъжи. Бедната! Този страх ми късаше сърцето и аз реших да не ѝ се натрапвам без необходимост. Надявах се след няколко дни да е по-добре; междувременно не можех да направя нищо и все още смятах за наложително – колкото и да не ми се харесваше – да я държа затворена в стаята. Едно нещо все пак ме окуражи: тя бе изяла част от храната, която ѝ донесох при първото посещение.

Така отмина денят.

С настъпването на вечерта застудя и аз започнах да се подготвям за втора нощ в кулата – като взех още две пушки и дебело вълнено палто. Заредих пушките и ги сложих при карабината; възнамерявах да окажа най-топъл прием на онези от съществата, които дръзнат да се появят през нощта. Имах боеприпаси в изобилие и исках да дам на зверовете такъв урок, че да се убедят веднъж завинаги колко безсмислен е всеки опит да нахлуят със сила.

После отново обиколих къщата, като обърнах специално внимание на гредите, които подпираха вратата на кабинета. След това, убеден, че съм сторил всичко по силите си, за да осигуря нашата безопасност, аз се върнах в кулата; попътно минах да навестя за последно сестра си и Пепър. Кучето спеше, но се

събуди щом влязох и размаха опашка. Стори ми се, че изглежда малко по-добре. Сестра ми лежеше в леглото, но не бях в състояние да преценя дали спи или не; така ги оставих.

Горе в кулата се настаних удобно, доколкото позволяваха обстоятелствата, и зачаках нощта. Постепенно падна здрач и скоро всички подробности от градините потънаха в сенки. През първите няколко часа седях нащрек и се ослушвах за всеки звук, който би ми подсказал, че нещо се движи долу. Беше твърде тъмно, за да разчитам на зрението.

Часовете отминаха бавно, без да се случи нещо необичайно. Луната изгря, разкривайки градините, привидно безмълвни и пусти. Така мина цялата нощ, без каквото и да било произшествие.

Призори взех да се схващам от студа и дългото бдение; освен това силно ме притесняваше продължаващото отсъствие на съществата. Стократно бих предпочел да нападнат открито къщата. Тогава поне щях да знам каква е заплахата и да се изправя срещу нея; ала да чакаш така цяла нощ, като си представяш всякакви неизвестни ужаси – това би застрашило и най-здравия разум. Веднъж-дваж ми мина мисълта, че може да са си отишли; но така и не успях искрено да повярвам в това.

IX
В избите

Най-накрая, изтощен от умора, студ и тревоги, аз реших да се разходя из къщата; първо минах през кабинета, за да се сгрея с чаша бренди. Докато бях там, внимателно огледах вратата, но заварих всичко като го бях оставил предната вечер.

Когато напуснах кулата, денят едва изгряваше; в къщата обаче все още бе твърде тъмно, затова взех на обиколката една от свещите в кабинета. Докато приключа с приземния етаж, бледите дневни лъчи се прокрадваха през решетките на прозорците. При търсенето не бях открил нищо ново. Всичко изглеждаше наред и аз се канех да изгася свещта, когато ми хрумна да хвърля пак един поглед на избите. Доколкото си спомнях, не бях стъпвал в тях след онзи бърз оглед в навечерието на атаката.

Колебах се около половин минута. На драго сърце бих се отказал от начинанието – както навярно би сторил всеки друг на мое място, – защото от всички големи и вдъхващи страхопочитание стаи в тази къща, мазетата са най-грамадни и странни. Просторни сумрачни подземия, недокосвани от дневна светлина. И все пак, аз не загърбих задачата. Чувствах, че това би било откровена проява на малодушие. Освен това, както се уверявах сам, мазетата всъщност бяха местата, където имаше най-малка вероятност да срещна нещо опасно, тъй като в тях можеше да се влезе само през тежката дъбова врата, чийто ключ нося винаги в себе си.

За винарска изба използвам най-малкото от тези места – мрачна дупка близо до подножието на стълбите към мазето; рядко отивам по-нататък от нея. Всъщност, ако не се брои споменатата вече обиколка, едва ли някога преди бях посещавал всичките изби.

Когато отключих голямата врата в горната част на стълбището, аз спрях за момент, разтревожен от странния мирис на запустяло, който нахлу в ноздрите ми. После насочих напред цевта на оръжието и бавно заслизах в мрака на подземията.

След като стигнах подножието на стъпалата, аз постоях там и

се ослушах. Всичко бе тихо, само някъде вляво от мен тихо падаха капки вода. Забелязах колко спокойно гори свещта – нито трепваше, нито пращеше, тъй безветрени бяха подземията.

Бавно започнах да обикалям изба по изба. Имах много неясни спомени за разположението им. Впечатленията от първото посещение ми се губеха. В паметта ми се мяркаха смътни видения за поредица от просторни изби, и за една по-грамадна от другите, с колони под високия свод; иначе спомените ми бяха мъгливи и в тях преобладаваше усещането за студ, мрак и сенки. Сега обаче беше по-различно, защото, макар и нервен, аз бях достатъчно съсредоточен, за да оглеждам наоколо и да забелязвам структурата и размерите на различните помещения, в които влизах.

Разбира се, при оскъдната светлина на свещта не бе възможно да огледам подробно навсякъде, но докато обикалях, аз успях да забележа, че стените са изградени с удивителна точност и майсторство; тук-там се издигаха мощни колони, подпиращи свода.

Така стигнах най-сетне до голямата изба, която си спомнях. В нея се влизаше през огромен сводест вход, по който забелязах странни, фантастични барелефи, хвърлящи причудливи сенки под светлината на свещта. Докато стоях и ги разглеждах замислено, хрумна ми колко е странно, че тъй слабо познавам собствената си къща. Все пак това е разбираемо, ако човек погледне размерите на тази древна грамада, както и факта, че в нея живеем само застарялата ми сестра и аз, заемайки няколко стаи в зависимост от потребностите си.

Държейки свещта над главата си, аз влязох в избата и бавно заобиколих отдясно, докато стигнах отсрещния край. Крачех тихо и се оглеждах внимателно. Но доколкото можех да видя в слабата светлина, нямаше нищо необичайно.

Без да спирам, аз продължих покрай лявата стена и така обиколих цялата просторна зала. Попътно забелязах, че подът е от твърда скала, на места облепена с влажна плесен, другаде гола, или покрита с тънък слой от светлосив прах.

Бях спрял на вратата. След малко обаче се обърнах и тръгнах към центъра на залата; минавах между колоните и се озъртах в движение. Някъде към средата закачих с крак нещо, което издаде метален звук. Бързо се наведох, доближих свещта до предмета и видях, че това е голяма желязна халка. Приклекнах, разчистих праха около нея и скоро открих, че е прикрепена към масивен дървен капак, почернял от старост.

Развълнуван и любопитен накъде ли може да води, аз оставих пушката си на пода, закрепих свещта в скобата на спусъка, хванах

халката с две ръце и дръпнах. Капакът изскърца шумно – звукът глухо отекна из огромната зала – и бавно се отвори.

Подпирайки ръба на капака с коляно, аз посегнах към свещта и я радвижих насам-натам над отвора, но не видях нищо. Бях озадачен и изненадан. Не се виждаха стъпала, нямаше дори и следи някога да ги е имало. Нищо, освен черна пустота. Сякаш надзъртах в кладенец без дъно и без стени. И сетне, докато се взирах с недоумение в мрака, аз като че ли дочух нейде далече долу, сякаш в неописуеми дълбини, слаб шепот. Бързо приведох глава по-близо до отвора и се вслушах напрегнато. Може и да си въобразявах, но бих се заклел, че чух тихо хихикане, което прерасна в отвратителен далечен кикот. Стреснат, аз отскочих назад, изтървах капака и той падна на място с глух трясък, който дълго отеква из цялата зала. Дори и тогава ми се стори, че чувам онзи подигравателен смях; но знаех, че трябва да е игра на въображението ми. Звукът, който бях чул преди, бе твърде слаб, за да проникне през дебелия капак.

Една минута стоях изтръпнал там, озъртайки се нервно напред-назад; ала огромната изба мълчеше като гроб и аз постепенно се отърсих от необяснимата тревога. След като се поуспокоих, отново ме обзе любопитството да разбера накъде води отворът; но така и не успях да събера смелост за повторно проучване. Усещах обаче, че трябва да обезопася капака. Осъществих това като струпах върху него няколко големи парчета дялан камък, които бях забелязал при обиколката покрай източната стена.

След един сетен оглед на останалата част от подземията, аз се върнах по същия път до стълбището и така излязох на дневна светлина – с безкрайно чувство на облекчение, че съм приключил неприятната задача.

X
Очакването

Слънцето вече грееше ярко, създавайки удивителен контраст с мрачните и зловещи мазета; със сравнително бодър дух се отправих към кулата, за да огледам градините. Всичко изглеждаше спокойно и след няколко минути слязох в стаята на Мери.

След като почуках и получих отговор, аз отключих вратата. Сестра ми седеше кротко на леглото, сякаш чакаше нещо. Тя изглеждаше отново на себе си и не направи опит да се отдръпне, когато се приближих. И все пак забелязах, че напрегнато се взира в лицето ми, сякаш все още не бе напълно уверена, че няма защо да се страхува от мен.

На въпроса ми как се чувства тя отговори с почти нормален тон, че е гладна и би искала да слезе и да приготви закуска, ако нямам нищо против. За момент се поколебах дали би било безопасно да я пусна навън. Накрая ѝ казах, че може да слезе, ако обещае да не се опитва да напусне къщата или да пипа някоя от външните врати. При споменаването на вратите по лицето ѝ изведнъж се изписа страх; тя обаче не каза нищо, само ми даде исканото обещание и мълчаливо излезе от стаята.

Пристъпих към Пепър. Той се бе събудил когато влязох, но замълча след едно радостно излайване и леко потупване с опашката. Като го погалих, той направи опит да се изправи и успя, ала веднага пак падна на една страна с жално скимтене.

Казах му няколко ласкави думи и му наредих да лежи неподвижно. Бях много доволен от подобреното му здраве, а също и от сърдечната доброта на сестра ми да се погрижи за него въпреки собственото си състояние. След малко го оставих и слязох на долния етаж в кабинета си.

Не след дълго Мери се появи с поднос, на който вдигаше пара топла закуска. Докато влизаше в стаята, забелязах как погледът ѝ падна върху гредите, крепящи вратата на кабинета; тя подви устни и ми се стори, че пребледня леко, но това бе всичко. След като остави подноса до мен, Мери тръгна тихичко да излиза, но

аз я повиках обратно. Тя се върна боязливо и видях, че нервно мачка с пръсти престилката си.

– Хайде, Мери – казах аз. – Горе главата! Бедата отминава. От вчера сутрин насам не съм виждал нито една от онези твари.

Тя ме изгледа със странно недоумение. После в очите ѝ трепнаха страх и разбиране, ала не каза нищо, само кимна едва забележимо. Аз също мълчах; беше ясно, че всяко споменаване на Свине-тварите би било непосилно за нейните разклатени нерви.

След закуската аз отидох до кулата. Почти цял ден останах там да наблюдавам градините. Веднъж-дваж слязох да видя как е сестра ми. Всеки път я заварвах тиха и странно покорна. Последния път тя дори се осмели да ме заговори сама за някои битови въпроси, на които трябваше да обърнем внимание. Макар че го стори извънредно плахо, аз приех с радост тези нейни първи доброволно изречени думи от онзи критичен момент, когато я бях хванал да отключва задната врата, за да излезе сред дебнещите чудовища. Чудех се дали е била наясно какво върши и как се е разминала на косъм с гибелта; ала се въздържах от въпроси, защото смятах, че ще е най-добре да сподели сама.

Тази нощ спах в легло за пръв път от две денонощия насам. На сутринта станах рано и се разходих из къщата. Всичко беше наред и аз отидох до кулата, за да огледам градините. Там също цареше пълно спокойствие.

На закуска бях много доволен да видя, че Мери се е овладяла достатъчно, за да може да ме поздрави по напълно естествен начин. Говореше разумно и спокойно, само избягваше всякакво споменаване за последните няколко дни. Аз също се постарах да не насочвам разговора към тази тема.

По-рано сутринта бях отишъл да видя Пепър. Той се възстановяваше бързо и имаше изгледи до ден-два отново да се вдигне на крака. Преди да стана от масата за закуска, аз споменах за това. В последвалия кратък разговор с изненада разбрах от забележките на сестра ми, че тя все още вярва в моята измислица, че е бил наранен от дива котка. Това почти ме накара да се засрамя от себе си заради тази лъжа. И все пак бях излъгал само за да ѝ спестя излишни тревоги. А после смятах, че трябва да е разбрала истината, когато онези чудовища нападнаха къщата.

През деня продължих да бъда нащрек; както и предния ден, през повечето времето бях в кулата, но нито чух, нито видях някакви признаци за присъствието на Свине-тварите. Вече на няколко пъти ми бе минавала мисълта, че тия зверове най-сетне са ни оставили на мира, но аз съзнателно отказвах да приема идеята на сериозно; сега обаче започнах да вярвам, че има основания за надежда. Скоро щяха да станат три дни, без да съм

виждал някоя от тварите; но все пак възнамерявах да бъда крайно предпазлив. Не бе изключено това продължително мълчание да се окаже хитрост, целяща да ме подмами вън от къщата – може би право в ръцете им. Самата мисъл за подобна заплаха бе достатъчна, за да бъда нащрек.

Така отминаха четвъртият, петият и шестият ден – спокойно и без да напускам къщата.

На шестия ден имах удоволствието да видя Пепър отново на крака; и макар все още да бе много слаб, той успя да ми прави компания през целия ден.

XI
Претърсването на градините

Колко бавно течеше времето; и все тъй нямаше никакъв признак някоя от онези твари да дебне из градините.

На деветия ден най-сетне реших да поема риска – ако изобщо имаше риск – и да изляза навън. С тази цел заредих грижливо една от ловните пушки – предпочетох я пред карабината, защото е по-опасна при близък бой; сетне се качих в кулата за един последен оглед, минах да взема Пепър и слязох на приземния етаж.

Трябва да призная, че на прага се поколебах за миг. Мисълта какво може да ме очаква сред сенчестите шубраци никак не допринасяше за укрепване на решението ми. Ала това трая само секунда, после дръпнах резетата и прекрачих на алеята пред вратата.

Пепър ме последва, но спря на прага за да подуши подозрително и плъзна нос нагоре-надолу по рамката на вратата, като че следваше някакъв мирис. После рязко се завъртя и започна да тича в полукръг около входа; накрая се върна на прага и отново взе да души.

До този момент аз стоях и гледах кучето; през цялото време обаче се озъртах към подивелите градини наоколо. Сега пристъпих до него, наведох се и проучих повърхността на вратата там, където я душеше. Открих, че дървото е покрито с мрежа от драскотини, които се пресичаха и кръстосваха в сложна плетеница. Освен това забелязах, че самата рамка е изгризана на места. Не открих нищо повече, затова се изправих и тръгнах да обикалям къщата.

Пепър веднага изостави вратата и се затича напред, продължавайки да души в движение. От време на време се спираше да проучи по-подробно. Намираше ту дупка от куршум на пътеката, ту обгорен тампон от ловджийски патрон, ту изкоренен чим или утъпкан участък от буренясалата алея; но с изключение на подобни дреболии не откриваше нищо сериозно. Аз го наблюдавах зорко и не откривах в поведението му никакви

признаци на тревога, които биха подсказали, че усеща близостта на някоя от тварите. Така можех да бъда сигурен, че поне за момента гнусните същества не се навъртат из градините. Не е лесно Пепър да бъде измамен и за мен бе облекчение да знам, че той щеше да разбере и да ме предупреди навреме, ако възникне опасност.

Когато достигнахме мястото, където бях прострелял първото същество, спрях и проучих внимателно, но не видях нищо. Оттам продължих към падналия грамаден камък. Той лежеше на една страна, точно както бе останал, след като прострелях звяра, който се мъчеше да го премести. На две-три педи от по-близкия край една голяма вдлъбнатина в земята показваше къде се е сгромолясал. Другият край все още лежеше наполовина в дупката. Като се приближих, аз огледах грижливо камъка. Колко грамаден беше! А оная твар го беше изместила с една ръка в опита си да стигне до онова, което лежеше отдолу.

Заобиколих откъм другия край на камъка. Там открих, че може да се надникне на около половин метър под него. Но не открих и следа от премазаното същество, което силно ме изненада. Както вече казах, бях предположил, че останките са отнесени; и все пак не можех да си представя, че това е било сторено тъй старателно, та да не остане под камъка и следа какво е станало с тях. Бях го видял да пада върху няколко от зверовете с такава сила, че би трябвало буквално да ги забие в земята; а сега нямаше и помен от тях – не се виждаха дори следи от кръв.

По-озадачен от всякога, аз прехвърлях въпроса в съзнанието си, но не намирах никакво правдоподобно обяснение; в крайна сметка го причислих към дългия списък на досегашните необясними явления.

От там насочих вниманието си към вратата на кабинета. Сега още по-ясно можех да видя ефекта от огромното натоварване, на което беше подложена; чудех се как дори и с допълнителните подпори е успяла да устои тъй добре. Нямаше следи от удари – всъщност такива не бе и имало, – но вратата беше буквално изтръгната от пантите чрез прилагането на огромна, безмълвна сила. Една подробност ме впечатли дълбоко – върхът на една от подпорите бе пронизал дървото. Това само по себе си показваше, че чудовищата са положили неимоверни усилия, за да нахлуят през вратата и почти са успели.

При по-нататъшната обиколка на къщата не намерих почти нищо интересно; само отзад се натъкнах на парчето водосточна тръба, което бях изкъртил от стената. То лежеше сред високата трева под счупения прозорец.

Върнах се в къщата и след като залостих отново задната врата,

се изкачих на кулата. Там прекарах следобеда в четене и от време на време поглеждах надолу към градините. Бях решил, ако нощта премине спокойно, на другия ден да отида чак до Ямата. Може би щях да успея да разбера поне донякъде какво се е случило. Денят отлетя, падна нощ и премина както последните няколко нощи.

Когато се събудих, бе изгряло ясно, слънчево утро и аз реших да осъществя намеренията си. На закуска обмислих плана внимателно, после се качих в кабинета за ловната пушка. Като допълнение заредих и пъхнах в джоба си малък, но тежък револвер. Разбирах отлично, че ако има някаква опасност, тя ще дойде откъм Ямата, и възнамерявах да бъда подготвен.

Напуснах кабинета и слязох до задната врата, следван от Пепър. Щом излязохме, аз огледах набързо околните градини и след това тръгнах към Ямата. По пътя продължавах да се озъртам, държейки пушката в готовност за стрелба. Пепър тичаше напред без видими признаци на колебание. От това заключих, че няма непосредствена заплаха и закрачих по-бързо след него. Скоро той стигна до Ямата и започна да души насам-натам по ръба.

Минута по-късно аз бях до него и надникнах надолу. За миг не можах да повярвам, че това е същото място – до такава степен се бе променило. Навъсената гориста клисура отпреди две седмици, чиято зеленина укриваше ленивия поток по дъното ѝ, вече не съществуваше. Вместо това взорът ми срещна назъбена пропаст, частично запълнена с мрачно езеро с мътна вода. От едната страна на оврага целият склон бе напълно лишен от растителност, разкривайки само гола скала.

Малко вляво от мен склонът на Ямата изглежда се бе срутил напълно, образувайки дълбок клиновиден процеп в стръмната канара. Това разкъсване слизаше от горния край на клисурата почти до водата и прорязваше околния терен на около десет-петнайсет метра дължина. Горе беше широк не по-малко от шест метра; надолу се стесняваше до около два. Но онова, което привлече вниманието ми дори повече от поразителната пукнатина, беше един широк отвор, разположен доста надолу по склона, досами тесния край на процепа. Той бе ясно очертан и донякъде напомняше сводест вход, макар че се намираше в сянка и не можех да го разгледам добре.

Отсрещният склон на Ямата все още запазваше своята зеленина – ала тъй разкъсана на места и покрита навсякъде с прах и боклуци, че едва се разпознаваше.

Първото ми впечатление бе, че е имало мощно свличане на земни маси; скоро обаче разбрах, че само по себе си това не е достатъчно обяснение за всички промени, които виждах. Ами водата…? Рязко се завъртях, защото бях усетил че някъде отдясно

долита шум на течаща вода. Не видях нищо; но сега, след като бях насочил вниманието си натам, лесно установих, че звукът идва някъде откъм източния край на Ямата.

Бавно се отправих в тази посока; с напредването ми звукът ставаше все по-ясен, докато накрая се озовах точно над него. Дори и тогава не успях да открия източника, докато не коленичих и протегнах глава над скалния ръб. Сега го чух съвсем ясно и видях под себе си буйна струя чиста вода, която бликаше от тясна пукнатина в стената на Ямата и пробягваше по скалите надолу към езерото. Малко по-нататък зърнах друга подобна пукнатина, и отвъд нея още две по-малки. Ето откъде идваше огромното количество вода в Ямата; а ако срутването на пръст и скали бе преградило руслото на потока в долния край, всичко ставаше ясно.

И все пак продължавах да бъда озадачен от цялостния *разнебитен* вид на местността – тези потоци и огромния процеп в горния край на клисурата! Струваше ми се, че за тях е необходимо нещо повече от обикновено свлачище. Можех да си представя едно земетресение или голяма *експлозия* да предизвика подобна разруха; но не бе имало нито едното, нито другото. После рязко трепнах, защото си спомних онзи трясък и облака от прах, който веднага след него литна високо във въздуха. Но веднага поклатих глава. Не! Трябва да бях чул шума на падащи камъни и пръст; и естествено, срутването нямаше как да не вдигне прах. И все пак, въпреки собствените ми доводи, имах тревожното чувство, че тази теория изглежда твърде невероятна; ала можех ли да предложа друга, която да е поне отчасти правдоподобна? Докато аз проучвах, Пепър бе седнал на тревата. След като тръгнах по северната страна на клисурата, той стана и ме последва.

Обиколих Ямата бавно, озъртайки се на всички страни, но не открих нищо повече от видяното досега. От западния край можех да видя и четирите водопада едновременно. Те бяха на значителна височина над повърхността на езерото – около петнайсет метра по моя преценка.

Продължих още малко да обикалям насам-натам; бях нащрек, но все тъй не виждах и чувах нищо подозрително. Из цялата местност цареше удивителна тишина; всъщност никакъв звук не нарушаваше безмълвието, освен непрестанния ромон на вода в горния край.

През цялото това време Пепър не проявяваше никакви признаци на безпокойство. Според мен това означаваше, че поне за момента наоколо няма нито една от Свине-тварите. Доколкото можех да видя, вниманието му се насочваше най-вече към ровене

и душене из тревата по ръба на Ямата. От време на време той напускаше ръба и тръгваше към къщата, сякаш следвайки невидима диря; но всеки път се връщаше след няколко минути. Не се съмнявах, че проследява стъпките на Свине-тварите; а самият факт, че всяка диря го води обратно към Ямата, ми се струваше очевидно доказателство, че всички чудовища са се върнали откъдето бяха дошли.

По пладне се прибрах да обядвам. След това заедно с Пепър претърсих част от градините, но пак не открих никакъв признак за присъствие на същества.

По някое време от нашата обиколка Пепър внезапно се втурна през шубраците с яростен лай. Стреснат, аз отскочих назад и вдигнах пушката, готов за стрелба, ала избухнах в нервен смях, когато Пепър се появи отново, преследвайки една проскубана котка. Привечер прекратих търсенето и се прибрах в къщата. Докато минавахме вляво от един особено буен храсталак, Пепър ненадейно изчезна и аз го чух да души и да ръмжи подозрително. Разгърнах преплетените храсти с цевта на пушката и надникнах навътре. Нямаше какво да се види, освен че много от клоните бяха прегънати и строшени, като че някакво диво животно си бе устроило там бърлога не много отдавна. Помислих си, че може да е едно от местата, където са се спотайвали Свине-тварите в нощта на нападението.

На следващия ден продължих да претърсвам градините, но без резултат. До вечерта бях минал навсякъде и вече знаех без капка съмнение, че там няма скрити чудовища. Започвах все повече да се убеждавам в предишното си предположение, че са си тръгнали скоро след атаката.

XII
Подземната яма

Измина още една седмица, през която прекарвах повечето си време около Ямата. Няколко дни по-рано бях стигнал до заключението, че сводестият отвор в ъгъла на големия разлом е мястото, през което Свине-тварите са излезли от някакво прокълнато свърталище в недрата на света. По-късно щях да науча колко близо съм бил до истината.

Разбираемо е, че макар и изплашен, аз бях извънредно любопитен да узная към какво адско място води онази дупка; все още обаче не се замислях сериозно над идеята да я проуча. Твърде силен бе ужасът ми от Свине-тварите, за да мисля за доброволно влизане нейде, където има вероятност да се сблъскам с тях.

Постепенно обаче това чувство взе да отслабва, тъй че когато няколко дни по-късно ми хрумна, че бих могъл да се спусна надолу и да надникна в дупката, аз не отхвърлих идеята тъй категорично, както би могло да се очаква. Всъщност дори и тогава едва ли възнамерявах наистина да се втурна в едно тъй безразсъдно приключение. Изглеждаше твърде вероятно онзи зловещ отвор да води към сигурна смърт. И все пак толкова упорито е човешкото любопитство, че накрая върховното ми желание бе да открия какво се крие отвъд мрачния вход.

Дните бавно се нижеха и моят страх от Свине-тварите се превърна в чувство от миналото – по-скоро неприятен и странен спомен, отколкото нещо друго.

Така дойде денят, когато тласкан от размисли и фантазии, аз донесох вече от къщата, вързах го здраво за едно яко дърво в горната част на разлома, на известно разстояние от ръба, и спуснах другия край в пукнатината, докато увисна точно пред входа на мрачната дупка.

След това, въпреки съмненията си дали не се впускам в безумна авантюра, аз бавно слязох надолу, използвайки въжето като опора, докато най-сетне стигнах до отвора. Там спрях и надникнах вътре. В пещерата цареше пълен мрак и не чух нито

звук. И все пак, след малко ми се стори, че дочувам нещо. Затаих дъх и се вслушах; ала никакъв шум не наруши гробовното безмълвие и аз въздъхнах от облекчение. В същия миг пак чух звука. Беше като задавено дишане – прекъслечно и дълбоко. За секунда се вкамених; нямах сили да помръдна. Но звуците пак заглъхнаха и вече не чувах нищо.

Докато стоях напрегнато там, кракът ми откърти едно камъче, което падна навътре в мрака с глухо потракване. Ехото мигом поде шума и го повтори двайсетина пъти; всеки следващ отзвук беше по-слаб и сякаш се отдалечаваше от мен на безкрайно разстояние. Сетне настана тишина и отново чух плахото дишане. Всеки път, щом си поемах дъх, чувах ответно дихание. Звуците сякаш се приближаваха; след това чух още няколко, но глухи и по-далечни. Сам не зная защо не сграбчих въжето, за да избягам от опасността. Бях като парализиран. Обливах се в пот и напразно се мъчех да навлажня устните си с език. Гърлото ми изведнъж пресъхна и аз се изкашлях дрезгаво. Кашлицата се върна обратно с десетина подигравателни отзвука. Надникнах безпомощно в мрака, но все тъй не виждах нищо. Задушавах се и отново избухнах в суха кашлица. Ехото пак върна звука – ту по-силен, ту по-слаб, докато накрая бавно потъна в мълчание.

После изведнъж ми хрумна нещо и аз затаих дъх. Отсрещното дишане спря. Въздъхнах отново и то също се поднови. Но вече не ме плашеше. Знаех, че странните звуци не идват от някаква спотаена Свине-твар, а просто са ехо на собственото ми дишане.

И все пак, бях преживял такъв страх, че с радост се изкатерих нагоре по разлома и прибрах въжето. Бях твърде потресен и нервен, за да мисля за влизане в мрачния отвор, затова се върнах в къщата. На следващата сутрин се бях поокопитил, но дори и тогава не намерих достатъчно смелост, за да проуча онова зловещо място.

През цялото това време водата в Ямата бавно пълзеше нагоре и наближаваше отвора. Ако продължаваше да приижда така, щеше да го достигне след по-малко от седмица. Осъзнах, че ако не предприема проучването в най-скоро време, вероятно няма да го осъществя никога, защото водата ще се издигне и ще залее отвора.

Може би именно тази мисъл ме тласна към действие; както и да е, няколко дни по-късно аз отново стоях над разлома, напълно оборудван за изпълнение на задачата.

Този път бях решил да не се поддавам на колебанията и да премина направо към действие. С тази цел носех не само въже, но и цял сноп свещи, които да използвам за осветление, както и ловната двуцевка. В колана си бях затъкнал тежък пистолет,

зареден с едри сачми.

Както и предния път, закрепих въжето за дървото. После преметнах пушката през рамо и се спуснах през ръба на Ямата. Виждайки това, Пепър, които зорко наблюдаваше действията ми, скочи на крака и изтича към мен с нещо средно между лай и скимтене, като че искаше да ме предупреди. Но аз бях решил да продължа начинанието и му наредих да легне. Много бих искал да го взема със себе си, ала при дадените обстоятелства това бе почти невъзможно. Когато лицето ми слезе до нивото на ръба, Пепър ме близна право по устните; после стисна със зъби ръкава ми и задърпа с всичка сила. Очевидно не искаше да сляза. Аз обаче бях решил и нямах никакво намерение да се отказвам от начинанието; строго наредих на Пепър да ме пусне и продължих слизането, оставяйки клетото старо куче да лае и да скимти като изоставено кутре.

Предпазливо се спусках от издатина на издатина. Знаех, че едно подхлъзване може да ми донесе нежелана студена баня.

След като стигнах до входа, аз пуснах въжето, и свалих пушката от раменете си. Хвърлих един последен поглед към небето – забелязах, че то бързо се заоблачава, – после пристъпих няколко крачки напред, така че да бъда на завет, и запалих една от свещите. Вдигнах я високо над главата си, хванах здраво пушката и бавно тръгнах навътре, като хвърлях погледи във всички посоки.

През първата минута чувах как отгоре долита меланхоличният вой на Пепър. С навлизането ми в мрака той постепенно заглъхна, докато престанах да чувам каквото и да било. Пътят плавно слизаше надолу и наляво. След малко се отклони още по-наляво и аз разбрах, че ме води право към къщата.

Продължих много предпазливо напред, като на всеки няколко стъпки спирах, за да се ослушам. Бях изминал може би стотина крачки, когато изведнъж ми се стори, че дочувам слаб звук някъде в прохода зад мен. С разтуптяно сърце спрях и напрегнах слух. Шумът стана по-ясен и почна бързо да се приближава. Вече го чувах отчетливо. Беше меко потропване на тичащи нозе. В първите моменти на страх, аз застинах неуверено; не знаех дали да вървя напред или назад. Сетне внезапно осъзнах кое е най-доброто решение – отстъпих до скалната стена отдясно, вдигнах свещта над главата си и зачаках – готов за стрелба, – като проклинах безразсъдното любопитство, което ми бе навлякло тази беда.

Не се наложи да чакам дълго. Само след няколко секунди две очи отразиха от мрака лъчите на моята свещ. Използвайки само дясната си ръка, аз вдигнах пушката и бързо се прицелих. Преди

да довърша движението, нещо изскочи от тъмнината с буен радостен лай, който гръмовно отекна в тунела. Беше Пепър. Нямах представа как е съумял да се спусне по разлома. Докато нервно галех козината му, забелязах, че е мокър до кости и стигнах до заключението, че вероятно се е опитал да ме последва и е паднал във водата, откъдето се е изкатерил без много усилия.

След като изчаках около минута, за да се успокоя, аз продължих по-нататък, следван безмълвно от Пепър. Компанията на старото куче ме изпълваше с удивителна радост. Заедно с него изпитвах много по-малко страх. Освен това знаех колко бързо ще открие с острия си слух всяко нежелано същество в обкръжаващата ни тъмнина.

Няколко минути бавно вървяхме напред; пътят все още водеше право към къщата. Скоро стигнах до извода, че ако тунелът продължава все така, ще се озовем точно под нея. Предпазливо изминах още петдесетина метра. После спрях, вдигнах свещта нагоре и искрено се възрадвах, че съм го сторил; защото на по-малко от три крачки пред мен пътят изчезваше. На негово място зееше мрачна бездна, при чийто вид ме побиха тръпки.

Много предпазливо пристъпих напред и надникнах, но не видях нищо. След това минах в левия край на прохода, за да проверя дали там няма някакво продължение на тунела. До самата стена открих тясна пътека с ширина не повече от метър. Внимателно тръгнах по нея, ала не след дълго почнах да съжалявам за смелостта си. Защото няколко крачки по-нататък пътеката се превърна в още по-тесен корниз. От едната страна плътна скална стена се извисяваше право нагоре към невидимия свод, от другата зееше пропаст. Не можех да не осъзная колко безпомощен ще съм при едно нападение тук, където нямах място да се обърна, и където дори откатът на пушката би бил достатъчен, за да ме запокити надолу към дълбините.

За мое голямо облекчение малко по-нататък пътеката изведнъж се разшири до първоначалните си размери. Докато вървях напред, забелязах, че непрекъснато се отклонявам надясно и просто обикалям огромната пропаст. Очевидно бях стигнал до края на прохода.

Пет минути по-късно стоях на мястото, от което тръгнах; бях описал пълен кръг около някаква грамадна яма, широка не по-малко от сто метра.

Известно време, стоях там, потънал в размисли. Един въпрос се повтаряше отново и отново в ума ми: „Какво означава всичко това?“

Хрумна ми нова идея и аз опипах наоколо за камък. Скоро намерих парче скала с размерите на малка питка. Като закрепих

свещта в една пукнатина на пода, аз се отдалечих от ръба, после се засилих и метнах камъка напред в пропастта – идеята ми бе да го хвърля достатъчно далече, за да не докосва стените. След това се приведох напред и се вслушах; ала макар да запазих пълна тишина поне цяла минута, никакъв звук не долетя до мен от от мрака.

Тогава разбрах, че дълбочината на дупката трябва да е огромна; защото камъкът беше достатъчно голям, та ако удари нещо, да предизвика ехото на това странно място. Вече бях чул как пещерата многократно повтаря звука на моите стъпки. Мястото бе страховито, и аз на драго сърце бих тръгнал обратно, оставяйки загадките неразрешени; ала подобна постъпка би означавала да призная поражението си.

Тогава ми дойде мисълта да се опитам да получа известна представа за бездната. Ако разположех свещите по ръба на пропастта, сигурно щях да успея да видя поне отчасти къде се намирам.

Преброих свещите в снопчето – бяха общо петнайсет. Наслагах ги по цялата обиколка на Ямата, на разстояние около двайсет метра една от друга.

След като приключих обиколката, аз спрях в тунела и се опитах да получа представа как изглежда подземната зала. Но веднага открих, че свещите са абсолютно недостатъчни за моята цел. Те само подчертаваха още повече мрака. Едно нещо обаче постигнаха – потвърдиха мнението ми за размера на отвора. И макар че не ми показаха каквото желаех да видя, все пак контрастът им с непрогледния мрак ми достави някакво странно удоволствие. Сякаш петнайсет миниатюрни звезди сияеха в подземната нощ.

Докато стоях така, Пепър нададе внезапен вой; ехото го подхвана и заповтаря зловещо, докато накрая бавно заглъхна в далечината. Бързо вдигнах свещта, която носех, и погледнах към кучето; в същия момент ми се стори, че чувам звук като дяволски кикот да се надига от мълчаливите досега дълбини на Ямата. Трепнах, но бързо се опомних – това навярно бе ехо от воя на Пепър.

Пепър се бе отдалечил в прохода на няколко крачки от мен; душеше каменния под и като че ли го чух да лочи. Приближих се до него, държейки свещта по-ниско. Чух жвакане под ботушите си и светлината се отрази от нещо, което блестеше и бързо пълзеше покрай краката ми, устремено към Ямата. Приведох се и погледнах; после възкликнах от изненада. Откъм горния край на тунела приижда буен поток, който се засилваше с всяка секунда.

Пепър отново нададе протяжен вой, хвърли се към мен, захапа палтото ми и се опита да ме издърпа нагоре към входа. Нервно се дръпнах и бързо застанах до лявата стена. Ако идваше нещо, скалата щеше да пази гърба ми.

Докато се вглеждах напрегнато нагоре по тунела, пламъчето на свещта се отрази нейде в далечината. В същия момент дочух тих ромон, който се засили и изпълни цялата пещера с оглушителен рев. От Ямата долетя дълбок и глух отзвук, като ридание на гигант. После аз отскочих на тесния перваз около бездната и като се обърнах, видях мощна пенеста вълна да прелита край мен и да рухва шеметно в пропастта. Облак от ситни пръски изгаси свещта и ме измокри до кости. Все още стисках пушката. Трите най-близки свещи изгаснаха; по-далечните обаче само примигаха за момент. След първата вълна приливът спадна и се превърна в постоянен поток, дълбок около педя; всъщност видях това едва когато взех една от запалените свещи и тръгнах с нея на разузнаване. За щастие Пепър ме бе последвал, когато скочих на перваза, и сега боязливо вървеше плътно зад мен.

Един кратък оглед ми разкри, че водата покрива цялото дъно на прохода и се носи с невероятна скорост. С всеки момент ставаше все по-дълбока. Можех само да предполагам какво се е случило. Очевидно водата от оврага някак бе нахлула в тунела. Ако наистина беше така, тя щеше да продължи да приижда, докато стане невъзможно да се измъкна. Тази мисъл ме стресна. Без съмнение трябваше час по-скоро да се добера до изхода.

Хванах пушката за приклада и проверих дълбочината на водата. Стигаше почти до коляното ми. Грохотът от падането ѝ в Ямата бе оглушителен. Повиках Пепър и нагазих в потока, използвайки пушката като бастун. Мигновено водата кипна над коленете ми и ме заля почти до върха на бедрата. За момент едва не загубих равновесие; но мисълта какво има зад мен ме караше да напрягам сили и да напредвам стъпка по стъпка.

Отначало нямах представа какво става с Пепър. Мислех само как да се удържа на крака, но се зарадвах когато го усетих до себе си. Газеше храбро, без да изостава. Той е голямо куче, с издължени тънки крака, и водата навярно имаше по-слаба хватка върху тях, отколкото върху моите. Така или иначе, справяше се далеч по-добре от мен; скоро мина напред като водач и волно или неволно ми помагаше, възпирайки донякъде напора на водата. Изтощени и задъхани, ние се влачехме стъпка по стъпка, и тъй успяхме да преодолеем стотина метра. И тогава – дали защото бях станал непредпазлив, или защото попаднах на хлъзгав участък от скалния под – аз изведнъж се подхлъзнах и паднах по очи. Буйната вода тутакси ме заля и ме повлече с ужасна скорост

към онази бездънна яма. Борех се трескаво, но не намирах опора. Бях безпомощен, задушен, почти удавен. Внезапно нещо сграбчи палтото ми и ме задържа. Беше Пепър. Усещайки, че съм изчезнал, той се бе втурнал назад през мрачната стихия, за да ме намери и удържи, докато успея да се изправя на крака.

Имам смътен спомен, че за момент зърнах отблясъци от няколко светлини, ала така и не мога да бъда сигурен. Ако това впечатление е истина, трябва да съм бил отнесен чак до ръба на страшната пропаст, преди Пепър да ме спаси. А светлините, разбира се, можеха да са само далечните пламъчета на свещите, които бях оставил да изгорят. Но както вече казах, съвсем не съм сигурен. Очите ми бяха пълни с вода, а съзнанието ми – замъглено.

Бях в отчаяно положение – без опората на пушката, без светлина и напълно объркан сред приижданата вода; разчитах единствено на стария си приятел Пепър, за да се измъкна от това адско място.

Напирах с гърди срещу потока. Естествено, това бе единственият начин да остана на крака, защото дори Пепър не би могъл да ме удържи задълго срещу страховитото течение, без някаква помощ от моя страна.

Измина може би цяла минута, през която всичко висеше на косъм; после постепенно подхванах отново мъчителния си път по прохода. Така започна една свирепа борба със смъртта, от която почти не се надявах да изтръгна победа. Бавно, яростно, почти безнадеждно се тътрех нагоре; а верният Пепър ме водеше, влачеше все по-напред и по-напред, докато най-сетне видях в далечината проблясък на благословена светлина. Това бе изходът. След още няколко метра стигнах до отвора, а водата злобно кипеше около кръста ми.

И сега разбрах причината за катастрофата. Валеше силно, буквално като из ведро. Повърхността на езерото бе достигнала долния край на отвора – и дори нещо повече, надхвърляше го. Очевидно дъждът бе подхранил езерото и на това се дължеше този преждевременен прилив; защото ако бяха само потоците, водата в клисурата нямаше да достигне входа поне още няколко дни.

За щастие въжето, с което бях слязъл, висеше точно над отвора. Хванах края и здраво го омотах около Пепър, после призовавах сетните остатъци от силите си и започнах да се катеря по скалата. Изтощен до предел, аз достигнах ръба на Ямата. И все пак, трябваше да направя едно последно усилие и да измъкна Пепър на сигурно място.

Бавно и уморено задърпах въжето. Веднъж или дваж имах

чувството, че трябва да се откажа; защото Пепър е тежко куче, а аз бях грохнал от умора. Ала да го пусна би означавало сигурна смърт за стария ми приятел и тази мисъл ме накара да се напрегна докрай. Оттам нататък спомените ми са съвсем смътни. Помня как дърпах, а времето се разтягаше до безкрай. Помня също как подир незнайно колко време зърнах муцуната на Пепър да се подава над ръба на Ямата. Сетне изведнъж всичко потъна в мрак.

XIII
Капакът в голямата изба

Предполагам, че трябва да съм припаднал, защото следващото, което си спомням, е как отварям очи и наоколо пада здрач. Лежах по гръб, единият ми крак бе подгънат под другия, а Пепър ме ближеше по лицето. Чувствах се ужасно схванат и кракът ми беше изтръпнал от коляното надолу. Няколко минути лежах замаян; после бавно се надигнах да седна и хвърлих поглед наоколо.

Дъждът беше спрял, но дърветата все още ръсеха хладни капки. От Ямата долиташе непрекъснат ромон на течаща вода. Чувствах се измръзнал и трескав. Дрехите ми бяха подгизнали и ме болеше навсякъде. Много бавно животът се върна в изтръпналия ми крак и след малко опитах да се изправя. Успях от втория опит, но се чувствах много нестабилен и слаб. Струваше ми се, че започвам да се разболявам и аз с усилие закуцуках към къщата. Стъпвах напосоки, виеше ми се свят. На всяка крачка остри болки пронизаха крайниците ми.

Бях изминал около трийсет крачки, когато лаят на Пепър привлече вниманието ми и аз сковано се обърнах към него. Старото куче се мъчеше да ме последва, но не можеше, защото въжето, с което го изтеглих от пролома, все още бе омотано около тялото му, а другият край оставаше вързан за дървото. Помъчих се да развържа възела, но той беше мокър и стегнат. После си спомних за ножа и след минута въжето бе срязано.

Едва си спомням как стигнах до къщата, а от последвалите дни помня още по-малко. Сигурен съм в едно – че ако не бяха обичта и неуморните грижи на сестра ми, днес нямаше да пиша тези редове.

Когато се съвзех, научих, че съм бил на легло почти две седмици. Още една седмица мина, преди да събера сили, за да изкуцукам навън в градините. Все още обаче не бях в състояние да се добера до Ямата. Искаше ми се да попитам сестра си докъде се е вдигнала водата, но сметнах за по-разумно да не говоря с нея на тази тема. Всъщност оттогава си поставих за правило никога да не разговарям с нея за странните неща, които се случват в тази

грамадна стара къща.

Едва няколко дни по-късно успях да стигна до клисурата. Открих, че за изминалите седмици тя се е променила до неузнаваемост. Вместо отчасти запълнен с вода пролом открих просторно езеро, чиято спокойна повърхност хладно отразяваше светлината. Водата бе стигнала на два метра от ръба на Ямата. Само една част от езерото изглеждаше неспокойна – точно над мястото, където дълбоко под тихите води зееше входът към огромния подземен кладенец. Там непрекъснато се надигаха мехурчета и от време на време откъм дълбините долиташе странно, ридаещо бълбукане. Нищо друго не подсказваше какво се крие отдолу. Докато стоях там, мина ми мисълта, че всичко се е развило по най-добрия начин. Входът на мястото, откъдето идваха Свине-тварите, беше запечатан от природните сили, което ми вдъхваше увереност, че вече няма защо да се боя от тях. И все пак донякъде ме мъчеше усещането, че никога не ще узная откъде са дошли тия ужасни създания. То бе погребано и укрито завинаги от човешкото любопитство.

Странно – след като вече познавах оная адска пропаст – колко уместно бе наименувана Ямата. Питах се как е възникнала и кога. Естествено е предположението, че формата и дълбочината на клисурата са подсказали името „Ямата“. И все пак, не бе ли възможно в него през цялото време да се е спотайвал един по-дълбок намек за грамадната, потресаваща Яма, укрита дълбоко в земята под тази стара къща? Точно под къщата! Дори и сега идеята ми се струва странна и ужасяваща. Защото нямаше и капка съмнение, че зейналата Яма е под самата къща, която очевидно се крепи някъде над средата ѝ върху грамадния свод от твърда скала.

И тъй, когато по някакъв повод слязох в избата, хрумна ми мисълта да посетя голямата зала с капака в пода и да видя дали всичко е както го бях оставил.

След като стигнах там, бавно тръгнах към центъра, докато достигнах капака. Камъните бяха струпани върху него точно както при последното ми посещение. Носех фенер и реших, че моментът е подходящ да проуча какво се крие под дебелите дъбови дъски.

Оставяйки фенера на пода, аз избутах камъните настрани, хванах халката и отворих капака. Избата тутакси се изпълни със звуците на гръмовен тътнеж, който се издигаше от дълбините. Същевременно в лицето ми лъхна влажен вятър, носещ със себе си облак от воден прах. Пуснах капака на място със смесено чувство на боязън и изумление.

За момент постоях озадачен. Не бях особено изплашен.

Натрапчивият страх от Свине-тварите ме бе напуснал много отдавна; със сигурност обаче бях изнервен и смаян. После ми хрумна нова идея и аз развълнувано вдигнах масивния капак. Оставих го да стои изправен, взех фенера и като коленичих, го отпуснах надолу в отвора. За минута-две влажният вятър и пръските нахлуха в очите ми, тъй че не виждах каквото и да било. Дори когато избистрих поглед, не можах да различа под себе си нищо освен тъмнина и вихри от воден прах.

Виждайки, че е безсмислено да се надявам да видя нещо, като светя отгоре, аз порових из джобовете си за парче канап, с който да спусна светлината надолу в отвора. Докато търсех, фенерът се изплъзна от пръстите ми и профуча надолу в тъмнината. За един кратък миг проследих с поглед падането му и видях как светлината огря кипнала бяла пяна на двайсет-трийсет метра под мен. После фенерът изчезна. Предположението ми се оказваше правилно и сега знаех причината за влагата и шума. Голямата изба бе свързана с Ямата чрез капака, който се отваряше точно над нея; а влагата бе облак пръски над водата, пропадаща в дълбините.

В един миг намерих обяснение за някои неща, които досега ме озадачаваха. Сега разбирах защо шумовете – през първата нощ на нашествието – сякаш долитаха точно изпод краката ми. И смехът, който прозвуча при първото отваряне на капака! Очевидно някои от Свине-тварите бяха стояли точно под мен.

Хрумна ми нова мисъл. Дали всички твари се бяха удавили? Щяха ли да се удавят? Спомних си как не успях да да намеря следи, че стрелбата ми е била наистина смъртоносна. Притежаваха ли живот, както го разбираме ние, или бяха създания от отвъдното? Тези мисли прелитаха из мозъка ми, докато стоях в тъмното и ровех из джобовете си за кибрит. Най-сетне напипах кутията, драснах клечка, пристъпих към капака и го затворих. След това струпах отново камъните отгоре и тръгнах към изхода.

И тъй, водата навярно продължава да пада с грохот в бездънната адска яма. Понякога ме обзема необяснимо желание да сляза в голямата изба, да отворя капака и да надникна в непрогледния влажен мрак. От време на време силата на това желание става почти непреодолима. Не е просто любопитство, а сякаш нечие необяснимо влияние. Все пак аз така и не слязох повече там. Възнамерявам да се боря със странното влечение и да го потисна, както бих пропъдил нечестивата мисъл за самоунищожение.

Идеята за някакъв нематериален натиск може да ви се стори безпочвена. И все пак инстинктът ме предупреждава, че не е така.

В подобни случаи инстинктът ми се струва по-надежден, отколкото разумът.

И накрая, една мисъл ме обзема все по-настойчиво. Мисълта, че живея в една много странна къща; ужасна къща. И почвам да се питам дали е разумно да оставам тук. Ала ако си тръгна, къде бих могъл да открия самотата и чувството за нейното присъствие**, което единствено прави живота ми поносим?

XIV
Морето на съня

Дълго време след последния инцидент, който описах в дневника си, аз обмислях сериозно дали да не напусна къщата; и може би щях да го сторя, ако не бе онова велико и прекрасно събитие, за което ще разкажа тепърва.

Колко добре ме насочи сърцето ми да остана тук – въпреки всички видения на незнайни и необясними неща; защото ако не бях останал, нямаше да видя отново лицето на своята обич. Да, макар и малцина да знаеха – както днес знае само сестра ми Мери – някога аз обичах и уви, загубих любимата!

Бих написал историята на онези сладки отминали дни, но това би било като бъркане в стари рани; и все пак, след всичко, което се случи, какво ме интересува? Защото тя дойде при мен от неизвестното. Странно, но тя ме предупреди; предупреди ме страстно да се пазя от тази къща; помоли ме да си тръгна; ала когато я разпитах, призна, че не би могла да дойде при мен, ако съм на друго място. И все пак тя ме предупреждаваше, казваше ми, че това място отдавна се е предало на злото и в него властват мрачни закони, за които никой тук няма представа. А аз – аз просто я питах отново дали би могла да дойде при мен на друго място, но тя мълчеше.

Тъй стигнах до Морето на Съня – както го наричаше тя в милите си беседи с мен. Бях останал до късно в кабинета си и навярно бях задрямал над книгата. Изведнъж се стреснах и надигнах глава. За момент се озърнах наоколо със странното чувство за нещо необичайно. Стаята изглеждаше някак мъглива и това придаваше удивителна мекота на очертанията на мебелите.

Постепенно мъглата стана по-плътна, прииждайки сякаш от нищото. После из стаята бавно се разля мека бяла светлина. Пламъците на свещите едва прозираха през нея. Погледнах наляво и установих, че все още мога да видя всяка част от обзавеждането; но по странно нереален начин, сякаш призракът на всяка маса и стол бе заел мястото на истинския предмет.

Видях как мебелите бавно избледняват и чезнат, докато накрая

потънаха в нищото. Отново погледнах свещите. Те светеха немощно, ставаха все по-нереални и също изчезнаха. Сега стаята бе изпълнена с мек бял сумрак като нежно фосфоресцираща мъгла. Освен нея не виждах нищо. Дори и стените бяха изчезнали.

След известно време долових слаб, непрестанен звук да тръпне сред обгърналата ме тишина. Вслушах се. Звукът ставаше все по-ясен, докато най-сетне разбрах, че чувам диханието на някакво велико море. Не мога да кажа колко трая това; но по някое време ми се стори, че мога да виждам през мъглата и постепенно разбрах, че стоя на брега на едно безкрайно и тихо море. Този бряг бе гладък и чезнеше в далечината наляво и надясно от мен. Отпред се разстилаше необятният спящ океан. На моменти ми се струваше, че долавям слаб проблясък на светлина под повърхността, ала не можех да бъда сигурен. Зад мен голи черни скали се издигаха към шеметна висина.

Небето горе имаше унило сив цвят – цялата местност бе осветена от лъчите на изумителен глобус от блед пламък, който се рееше малко над далечния хоризонт и хвърляше отблясъци като пяна по тихите води.

Наоколо цареше пълна тишина, нарушавана само от нежното ромолене на морето. Дълго стоях така, омаян от странната гледка. Сетне ми се стори, че кълбо бяла пяна изплува от дълбините, и тогава незнайно как надникнах към… не, надникнах *навътре* в Нейното лице – да! в лицето ѝ – в самата ѝ душа; а тя се обърна към мен с такава смес от радост и скръб, че слепешком се завтекох към нея, крещейки в непоносимата болка на спомените, ужаса и надеждата, да дойде при мен. Ала въпреки моя плач, тя остана далеч над морето и само тъжно поклати глава; но в очите ѝ грееше старият земен блясък на нежност, който бях опознал най-добре, преди да се разделим.

Отчаян от лукавството ѝ, аз се опитах да прегазя до нея; но не успях въпреки всичките си усилия. Някаква невидима бариера ме удържа, и бях принуден да остана на място, крещейки към нея с цялата си душа: „О, скъпа моя, скъпа моя…“ и самата сила на чувството ми попречи да изрека нещо друго. Тогава тя бързо се приближи, докосна ме, и сякаш се разтвориха райските порти. Ала щом посегнах към нея, тя ме отблъсна с нежните си, строги ръце и аз потресен…

Фрагментите***

(*Четливите части от разкъсаните листове*)

… През сълзи… шума на вечността в ушите ми, ние се разделихме… Тази, която обичам. О, Боже мой…!

Бях замаян задълго, а после останах сам в нощния мрак. Знаех, че пак съм се върнал в познатата ни вселена. Скоро излязох от необятната тъма. Намирах се сред звезди… безкрайно време… слънцето, мъничко и далечно.

Навлязох в бездната, която дели нашата система от външните слънца. Докато се носех през пограничната тъмнина, гледах неотклонно как нарастват яркостта и размерите на нашето слънце. Веднъж се озърнах назад към звездите и видях как се изместват по необятния фон на нощта – тъй огромна бе скоростта на моя стремглаво летящ дух.

Наближих нашата система и скоро зърнах сиянието на Юпитер. По-късно различих студения, синкав блясък на земната светлина… За момент ме обзе недоумение. Около слънцето сякаш имаше светли предмети, обикалящи по стремителни орбити. Навътре, близо до величавото буйство на слънцето, кръжаха две светещи точици, а малко по-надалече летеше сияйна синя искрица и аз знаех, че това е земята. Струваше ми се, че тя обикаля около слънцето за не повече от една земна минута.

> … наближавам с шеметна скорост. Видях сияйните Юпитер и Сатурн да се въртят с невероятна бързина по огромните си орбити. Все по-близо и по-близо идвах, смаян от странната гледка – видимото кръжене на планетите около майката-слънце. Сякаш времето бе отменено за мен, тъй че за моя безплътен дух годината траеше колкото трае един миг за обвързаните към земята души.

Скоростта на планетите сякаш нарасна; сега гледах слънцето, опасано с тънички обръчи от разноцветен пламък – пътищата на планетите, прелитащи с невъобразима бързина около централното светило…

> … Слънцето нарастваше неимоверно, като че ли връхлиташе срещу мен… Вече навлизах в кръговете на външните планети и бързо се носех към мястото, където земята обикаляше слънцето с чудовищна

скорост, проблясвайки като огнена мъгла по синьото великолепие на своята орбита…****

XV
Шум в нощта

И сега стигам до най-странното от всички странни събития, които ме сполетяха в тази тайнствена къща. То се случи съвсем наскоро – преди по-малко от месец; и аз не се съмнявам, че онова, което видях, е било всъщност краят на всичко. Ала нека не се отклонявам.

Не знам защо, но досега не бях в състояние да опиша тези неща непосредствено след като се случиха. Сякаш трябваше да изчакам известно време, да възстановя равновесието си и да осмисля каквото бях чул и видял. Не се съмнявам, че така и трябва да бъде; защото изчаквайки виждам събитията по-ясно и пиша за тях в по-спокойно и по-разсъдливо състояние на ума. Но това между другото.

Сега е краят на ноември. Моят разказ засяга онова, което се случи през първата седмица на месеца.

Беше нощ, около единайсет часа. Пепър и аз си правехме компания в кабинета – тази моя просторна старинна стая, където чета и работя. Колкото и да е странно, четях Библията. Напоследък бях почнал да се интересувам от тази велика и древна книга. Изведнъж отчетлива тръпка разтърси къщата и дочух слабо, далечно бръмчене, което бързо нарасна до далечен глух грохот. По някакъв странен, многократно усилен начин то ми напомняше за шума, който издава стенен часовник, когато веригата с тежестта бъде пусната да се изниже. Звукът като че ли идваше отдалече и отвисоко – нейде горе в нощта. Разтърсването не се повтори. Погледнах към Пепър. Той спеше спокойно.

Постепенно бръмченето стихна и настана дълго мълчание.

Изведнъж блясък озари крайния прозорец, който е издаден далеч отстрани на къщата, така че от него може да се гледа както на изток, така и на запад. Почувствах се озадачен и след кратко колебание прекосих стаята и дръпнах щорите. Видях Слънцето да изгрява иззад хоризонта. То се издигаше с равномерно, ясно забележимо движение. Виждах го как пътува нагоре. Сякаш само за минута достигна върховете на дърветата, през които го гледах.

Нагоре, нагоре… Вече бе ясен ден. Зад себе си долових тъничък звук, като бръмчене на комар. Озърнах се и разбрах, че идва откъм часовника. Докато гледах, той удари поредния час. Минутната стрелка се въртеше по-бързо, отколкото секундната при нормални обстоятелства. Часовата стрелка пълзеше от цифра на цифра. Обзе ме замаяно чувство на изумление. Миг по-късно, или поне така ми се стори, двете свещи догоряха почти едновременно. Бързо се завъртях пак към прозореца, защото бях видял сянката на дограмата да пълзи по пода към мен, сякаш отвън някой издигаше голяма лампа покрай стената.

Видях, че слънцето се е издигнало високо в небето и продължава да се движи съвсем отчетливо. То премина над къщата с удивителното изящество на платноходен кораб. Когато прозорецът потъна в сянка, забелязах още нещо. Редките бели облаци не плаваха бавно по ясното небе – те препускаха, сякаш вятърът вееше със стотици километри в час. В движение променяха формите си по хиляди пъти в минута, като че ли се гърчеха от свой собствен странен живот; после отминаваха, други идваха и отлитаха по същия начин.

На запад видях слънцето да залязва с невероятно бързо и плавно движение. На изток сенките на всички предмети пълзяха да се влеят в приждащата сивота. И движението на сенките бе видимо за мен – плахо, гърчещо се пълзене на сенките под разлюлените от вятъра дървета. Странна гледка.

В стаята бързо започна да притъмнява. Слънцето плъзна надолу към хоризонта и едва ли не с рязък скок изчезна от погледа ми. В сумрака на бързо падащата вечер видях сребърния лунен сърп да се спуска от южното небе към запада. Вечерта сякаш се преля в почти мигновена нощ. Над мен многобройни съзвездия отминаваха на запад в един странен, безшумен хоровод. Луната пропадна през необятното нощно небе и остана само звездната светлина…

Междувременно бръмченето в ъгъла престана; това ми подсказа, че пружината на часовника се е развила докрай. Минаха няколко минути и видях, че на изток небето просветлява. Навъсена сива зора се разля из тъмнината и скри танца на звездите. Високо горе тромаво пъплеше необятен плътен покров от сиви облаци – облачно небе, което би изглеждало неподвижно през цялото протежение на един обикновен земен ден. Слънцето бе скрито от мен, но от време на време светът просветляваше и помръкваше, просветляваше и помръкваше от изящните приливи на светлина и сянка…

Светлината плавно отстъпи на запад и над земята падна нощ. Заедно с нея сякаш дойде пороен дъжд и потресаващо буен вятър

– като че воят на цялата бурна нощ бе събран в една-единствена минута.

Шумът отмина почти веднага и облаците се разкъсаха, така че отново можех да видя небето. Звездите летяха на запад с поразителна скорост. Сега за пръв път осъзнах, че – макар шумът на вятъра да бе отминал – в ушите ми продължава да звучи някакъв постоянен, приглушен звук. След като го забелязах, разбрах, че съм го чувал през цялото време. Това бе шумът на света.

И докато се борех да осмисля всичко това, на изток грейна светлина. Само няколко удара на сърцето – и Слънцето бързо изгря. Видях го през дърветата, сетне вече беше над тях. Нагоре… нагоре… издигна се и обля в светлина целия свят. С бърз, отмерен ход стигна до най-високата си точка и оттам заслиза на запад. Видях съвсем ясно как денят отминава над главата ми. Няколко леки облаци запърхаха на север и изчезнаха. Слънцето залезе с едно бързо гмуркане и за няколко секунди ме обгърна гъстеещата сивота на здрача.

На югозапад Луната залязваше бързо. Вече бе настанала нощ. Подир минута Луната преодоля последния отрязък от мрачно небе. Още минута и на изток небето грейна от идващата зора. Слънцето връхлетя над мен с плашеща бързина и още по-бързо се извиси към зенита. Сетне изведнъж нещо ново привлече погледа ми. Черен буреносен облак се втурна от юг, и като че ли само за миг прекоси целия небосвод. Виждах как предният му край се развява като чудовищна черна кърпа в небето, тръпнейки и лъкатушейки с ужасяваща закана. За момент въздухът се изпълни с дъжд и стотици светкавици рукнаха като водопад надолу. В същата секунда воят на вятъра заглуши световния шум и остра болка проряза ушите ми като след зашеметяваща гръмотевица.

Насред разгара на бурята дойде нощта; подир още една минута стихията премина и остана само постоянното тихо бучене на световния шум. Горе звездите бързо пълзяха на запад и нещо – може би необикновената скорост, която бяха придобили – ме накара за пръв път да осъзная, че всъщност светът се върти. Сякаш внезапно видях света – огромен мрачен масив – да кръжи над звездния фон.

Зората и Слънцето сякаш вече идваха заедно, дотолкова бе нараснала скоростта на земното въртене. Слънцето летеше нагоре по една дълга, неизменна дъга, преминаваше най-високата си точка, рухваше надолу в небето на запад и изчезваше. Почти не усещах вечерта, толкова кратка бе тя. После виждах прелитащите съзвездия и устремената на запад Луна. За броени секунди тя се плъзгаше надолу през нощно небе, после изчезваше. И почти

веднага идваше сутринта.

И ето че настана още по-странно ускорение. Слънцето описа ясна дъга през небето и изчезна зад западния хоризонт, а нощта дойде и си отиде със същата бързина.

Когато следващият ден се отвори и затвори над света, аз забелязах тънък слой сняг, покрил внезапно земята. Нощта дойде и почти незабавно последва денят. През краткия скок на слънцето видях, че снегът е изчезнал; после отново настана нощ.

Така стояха нещата; и дори след многото невероятни събития, на които бях станал свидетел, аз изпитвах през цялото време най-дълбоко благоговение. Да виждам как Слънцето изгрява и залязва в рамките на броени секунди; да наблюдавам (след малко) как Луната – бледо и плавно нарастващо кълбо – изскача в нощното небе и плъзва с удивителна бързина по необятната синя дъга; сетне да видя как Слънцето пак изгрява на източния небеосклон, сякаш я преследва; а след това отново да падне нощ с бързото и призрачно прелитане на съзвездията – всичко това надхвърляше рамките на невероятното. И все пак, така беше – денят прелиташе от зори до здрач, а нощта преливаше в ден, все по-бързо и по-бързо.

Последните три преминавания на Слънцето ми бяха разкрили покрита със сняг земя, която през мимолетната нощ изглеждаше поразително странна под променливите лъчи на изгряващата и залязваща Луна. Сега обаче небето за кратко се скри зад море от трептящи, оловно-белезникави облаци, които ту просветваха, ту почерняваха от преминаването на деня и нощта.

Облаците се накъдриха и изчезнаха; пред мен отново се появи видението на бързолетното Слънце и нощите, които идваха и си отиваха като сенки.

Все по-бързо и по-бързо се въртеше светът. Вече дните и нощите отминаваха в рамките само на няколко секунди; а скоростта продължаваше да нараства.

Малко по-късно забелязах, че зад Слънцето е започнала да се влачи едва забележима огнена диря. Очевидно това се дължеше на скоростта, с която то прелиташе по небето. И докато дните се нижеха все по-бързо, Слънцето придоби вида на огромна пламтяща комета*****, прорязваща небето на кратки, отмерени интервали. Нощем Луната предлагаше едно още по-близко подобие на комета – стремителна, бледа и удивително ясна огнена топка, влачеща подир себе си ивици от студен пламък. Звездите вече се виждаха само като пламтящи косъмчета на фона на мрака.

Веднъж се извърнах от прозореца и погледнах към Пепър. В проблясъка на поредния ден видях, че той спи кротко, и отново се

върнах към наблюденията си.

Слънцето вече изригваше от източния хоризонт като изумителна ракета, губеща не повече от една-две секунди, за да прехвръкне от изток на запад. Вече не можех да забележа преминаването на облаци по небето, което изглеждаше леко помръкнало. Кратките нощи като че ли бяха загубили истинската нощна тъма, тъй че огнените косъмчета на летящите звезди се виждаха, ала съвсем слабо. Увеличавайки скоростта си, Слънцето почна да се отклонява много бавно в небето от юг на север и след това също тъй бавно от север на юг.

Така отминаха часовете ми в някакво странно душевно объркване.

През цялото това време Пепър спеше. По някое време, потиснат от самота и тревога, аз го повиках тихичко, ала той не ми обърна внимание. Повиках го отново, с малко по-висок глас; той пак не помръдна. Пристъпих към мястото, където лежеше, и го побутнах с крак, за да го събудя. Макар и докосването да бе съвсем леко, той се разпадна на парчета. Точно това стана: той буквално се разпадна на купчинка кости и прах.

В течение на може би цяла минута се взирах в безформените останки, които някога бяха Пепър. Чувствах се зашеметен. Какво можеше да се е случило? Задавах си този въпрос, без да схващам веднага зловещия смисъл на малкото хълмче от пепел. Сетне разпръснах с крак купчинката и изведнъж осъзнах, че това може да стане само за много голям интервал от време. Години… и години.

Навън лъкатушната, пърхаща светлина властваше над света. Аз стоях вътре и се мъчех да разбера какво означава всичко това – какво ми говори тази малка купчина прах и сухи кости върху килима. Но не можех да разсъждавам свързано.

Хвърлих поглед из стаята и сега за пръв път забелязах колко прашна и стара изглежда. Прах и мръсотия навсякъде – струпани на купчинки из ъглите, разстлани върху мебелите. Самият килим вече не се виждаше под вездесъщия прашен слой. На всяка крачка изпод нозете ми литваха сиви облачета и нахлуваха в ноздрите ми със сух, горчив мирис, който ме караше да хъхря дрезгаво.

Докато погледът ми се връщаше към останките от Пепър, внезапно трепнах и изразих гласно объркването си – запитах се дали годините отлитат наистина; дали това, което смятам за свое зрение, наистина е реално. Трепнах. Бе ми хрумнала нова мисъл. Бързо, но с куцукащи стъпки, както забелязах за пръв път, отидох в другия край на стаята до голямото огледало и надникнах. То се оказа твърде покрито с мръсотия, за да даде отражение, и аз започнах да го бърша с трепереща ръце. След малко успях да се

видя. И мисълта, която ми бе хрумнала, се потвърди. Вместо високия здрав мъж, който едва ли изглеждаше петдесетгодишен, зърнах грохнал, прегърбен старец с провиснали плещи и сбръчкано от безброй години лице. Косата – гарвановочерна само преди няколко часа – сега беше сребристобяла. Само очите все още блестяха. Постепенно открих в този престарял човечец някаква слаба прилика с моя облик от предишните дни.

Обърнах се и закуцуках към прозореца. Сега знаех, че съм стар, и това обясняваше немощната ми походка. За малко се загледах унило навън към трепкащия пейзаж. Дори и в този кратък период от време отмина цяла година и аз раздразнено напуснах прозореца. Забелязах, че ръката ми трепери от старческа немощ, и от устните ми се изтръгна кратко ридание.

Известно време крачих, залитайки, от прозореца до масата и обратно; погледът ми тревожно се стрелкаше насам-натам. Колко разнебитена беше стаята! Навсякъде лежеше дебел слой прах – гъст, сънлив и черен. Решетката пред камината се бе превърнала в ръждива дантела. Веригите за тежестите на стенния часовник бяха прогнили отдавна, а самите тежести лежаха на пода, покрити със зелена патина.

Докато се оглеждах, ми се стори, че виждам как обзавеждането на стаята гние и се разпада пред очите ми. И това не беше фантазия, защото изведнъж книжната лавица върху страничната стена рухна с пукот и трясък на прогнило дърво, разсипвайки съдържанието си на пода и изпълвайки стаята със задушлив облак прах.

Колко уморен се чувствах! Имах усещането, че на всяка крачка чувам как скърцат и пукат ставите ми. Сетих се за сестра си. Дали и тя бе умряла като Пепър? Всичко бе станало тъй внезапно и бързо. Това наистина трябва да беше началото на края за всичко! Хрумна ми да отида да я потърся, ала се чувствах твърде уморен. А и тя се държеше толкова странно напоследък. Напоследък! Повторих думата и се засмях немощно и безрадостно, когато осъзнах, че говоря за време, отминало преди половин век. Половин век! Можеше и да е двойно по-дълго!

Бавно отидох до прозореца и погледнах още веднъж към света. Мога най-точно да опиша смяната на деня и нощта през този период като някакво огромно, мудно трептене. Миг след миг ускорението на времето продължаваше, така че нощем вече виждах Луната само като люшкаща се диря от блед пламък, която се променяше от обикновена светла черта до мъглява пътека, а после пак се стопяваше, изчезвайки периодично.

Трептенето на дните и нощите се учести. Дните бяха станали забележимо по-мрачни и в атмосферата се разливаше някакъв странен здрач. Нощите бяха толкова светли, че звездите едва се виждаха; само тук-там от време на време потрепваха огнени косъмчета, които сякаш се люшкаха леко заедно с Луната.

Все по-бързо и по-бързо препускаше трептенето на деня и нощта; и изведнъж ми се стори, че примигването навън е спряло, а вместо него царува сравнително постоянна светлина, с която една вечна река от пламък, подскачаща нагоре-надолу, на север и

юг с изумителна мощ, обливаше целия свят.

Небето бе станало много по-тъмно и в синевата му тегнеше здрач, сякаш някаква необятна чернота надничаше към земята през него. И все пак в него имаше също тъй някаква странна, ужасяваща яснота и пустота. На моменти зървах призрачна огнена диря, която се люшкаше тъничка и неясна към слънчевия поток, изчезваше и отново се появяваше. Това бе почти невидимият лунен поток.

Гледах към пейзажа навън и отново долових мъгливо пърхане, което идваше или от светлината на мудно люлеещия се слънчев поток, или бе резултат от изключително бързи промени в земната повърхност. И както ми се струваше, на всеки няколко секунди сняг покриваше внезапно света и изчезваше също тъй ненадейно, сякаш невидим гигант мяташе бял покров върху земята.

Времето летеше и умората ми стана непоносима. Обърнах гръб на прозореца и тръгнах към другия край на стаята; дебелият слой прах заглушаваше звука от стъпките ми. Всяка следваща крачка сякаш изискваше по-голямо усилие от предишната. Непоносима болка пронизваше всяка моя става и всеки крайник, докато се тътрех морно и неуверено.

Край отсрещната стена спрях изтощен и разсеяно се зачудих какво съм възнамерявал. Погледнах наляво и видях старото си кресло. Мисълта да седна на него породи смътно усещане за утеха в окаяното ми състояние. И все пак бях тъй уморен, стар и немощен, че умът ми нямаше сили да ме подтикне към нищо, освен да стоя и да си мечтая как ще преодолея тези няколко метра. Стоях и залитах. Дори подът изглеждаше място за отдих, ала прахът по него бе тъй дебел, гъст и черен. С огромно усилие на волята се обърнах и тръгнах към креслото. Достигнах го със стон на благодарност. Седнах.

Всичко наоколо се замъгляваше. Беше толкова странно и немислимо. Снощи бях сравнително силен мъж, макар и в напреднала възраст; а сега, само няколко часа по-късно…! Погледнах към малката купчинка, която някога беше Пепър. Няколко часа! И избухнах в немощен, горчив смях – писклив, грачещ кикот, който разтърси гаснещите ми сетива.

Трябва да съм задрямал за известно време. После се сепнах и отворих очи. Някъде в стаята отекна приглушен шум от падане. Погледнах и смътно видях облак прах, увиснал над купчина останки. Близо до вратата нещо друго се срина с трясък. Това бе един от шкафовете; ала аз бях уморен и не му обърнах внимание. Затворих очи и останах да седя в ленива полудрямка. Веднъж или два пъти – като че ли през гъста мъгла – дочух лек шум. После сигурно съм заспал.

XVI
Пробуждането

Трепнах и се събудих. За момент се зачудих къде съм. Сетне спомените ми се завърнаха…

Стаята все още бе осветена от онова странно сияние – наполовина слънчево, наполовина лунно. Чувствах се освежен и болезнената умора ме беше напуснала. Бавно отидох до прозореца и погледнах навън. Високо горе огнената река трептеше нагоре-надолу, на север и на юг като танцуващ огнен полукръг. Във внезапен изблик на фантазия я оприличих на могъща совалка в тъкачен стан, вплитаща година подир година в килима на времето. А то се бе ускорило дотолкова, че вече не забелязвах как Слънцето преминава от изток на запад. Единственото видимо движение беше ритмичното люшкане на слънчевия поток от север на юг и обратно, ала и то вече ставаше толкова бързо, че не можех да го нарека другояче освен *трептене*.

Докато надничах навън, ненадейно ме връхлетя откъслечен спомен за онова последно пътешествие из Външните светове. Спомних си как с приближаването към Слънчевата система внезапно видях стремителния вртеж на планетите около Слънцето – като че ли властта на времето бе отменена и Вселенската машина бе получила разрешение да прекоси вечността за броени минути или часове******. Споменът отмина заедно с неясното усещане, че ми е била дарена привилегията да надникна в безкрая на времето и пространството. Отново се загледах в тръпнещия слънчев поток. Скоростта му сякаш нарастваше пред очите ми. Няколко човешки живота отминаха, докато го гледах.

Изведнъж осъзнах с някаква нелепа сериозност, че все още съм жив. Помислих си за Пепър и се зачудих как тъй не съм последвал съдбата му. Той бе стигнал до смъртния си час преди незнайно колко години. А ето че аз бях жив, стотици хиляди векове след полагащия ми се срок.

Задълго се унесох в разсеяни мисли. „Вчера…“ Изведнъж трепнах. Вчера! Нямаше вчера. Онова „вчера“, за което говорех,

беше погълнато в бездната на годините, на изчезналите епохи. Мисълта ме зашемети.

Извърнах се от прозореца и огледах стаята. Тя изглеждаше различна – странно, безкрайно различна. Сетне разбрах какво я прави тъй странна. Беше празна: нямаше и следа от мебели. Смайването ми постепенно отмина, когато се сетих, че това е просто неизбежният край на онзи процес на разпад, чието начало бях видял, преди да заспя. Хиляди години! Милиони години!

По пода се разстилаше дълбок прашен слой, който навярно надхвърляше две педи височина. Беше нараснал неимоверно през времето на съня ми и сбираше праха на безброй векове. Без съмнение атомите на изгнилите стари мебели допринасяха за неговото набъбване, а нейде сред всичко това изтляваше и отдавна мъртвият Пепър.

Изведнъж ми хрумна, че не помня да съм газил до колене из всичкия този прах, след като се събудих. Вярно, откакто пристъпих до прозореца, бяха минали цели епохи, ала те бяха нищо в сравнение с несметните векове, които без съмнение бяха отминали, докато спях. Сега си спомних, че бях заспал, седнал на старото си кресло. И то ли беше изчезнало…? Погледнах към някогашното му място. Разбира се, не видях никакво кресло. Нямах представа дали е изчезнало след събуждането ми, или преди. Ако бе изгнило под мен, със сигурност би трябвало да се събудя от падането. Тогава си спомних, че гъстият прах, който покриваше пода, би бил достатъчен, за да смекчи падането ми; значи беше напълно възможно да съм спал в праха милион години, или дори повече.

Докато тези мисли блуждаеха из мозъка ми, аз отново хвърлих разсеян поглед към мястото, където бе стояло креслото. Сега за пръв път забелязах, че в праха няма следи от моите стъпки до прозореца. Но пък, откакто се събудих, бяха минали цели епохи – десетки хиляди години!

Погледът ми замислено плъзна отново към мястото, където някога бе стояло креслото. Изведнъж абстрактните мисли отстъпиха място на напрегнато внимание; защото там различих някакво дълго, заоблено очертание, смекчено от дебелия слой прах. И все пак то не бе закрито дотолкова, че да не разбера какво представлява. Разбрах – и потръпнах от мисълта – че това е човешко тяло, умряло преди безброй години и проснато там, където бях спал. Лежеше на дясната си страна, с гръб към мен. Можех да проследя всяка негова извивка, омекотена и дооформена, така да се каже, от черния прах. Замаяно се опитах да си обясня присъствието му там. Вълнението ми бавно нарасна, когато проумях, че то лежи точно там, където би трябвало да съм

паднал при рухването на креслото.

Постепенно в мозъка ми започна да се оформя идея – една мисъл, която потресе духа ми. Струваше ми се отвратителна и непоносима, ала продължаваше да ме мъчи, докато не се превърна в убеждение. Тялото под този прашен саван не бе нищо друго, освен собствената ми мъртва черупка. Не се опитах да го докажа. Вече го знаех и се чудех как не съм го разбрал досега. Аз бях безтелесен дух.

Известно време стоях, опитвайки се да нагодя мислите си към този нов проблем. След време – не знам колко хилядолетия – си възвърнах спокойствието донякъде, за да мога да обърна внимание на ставащото около мен.

Видях, че издължената могилка е хлътнала до нивото на общия прашен килим. И нови неосезаеми атоми бяха покрили тази смес от прастар гробищен прах. Дълго стоях така с гръб към прозореца. Опомнях се постепенно, а навън светът се плъзгаше през вековете към бъдещето.

По някое време се заех да оглеждам стаята. Сега видях, че времето е започнало унищожителното си дело дори върху тази странна стара сграда. Фактът, че е устояла през всичките тези години, ми се струваше доказателство, че е по-различна от всяка друга къща. Струва ми се, че не бях и помислял за нейното разпадане. Сам не знам защо. Ала когато се позамислих над въпроса, осъзнах съвсем ясно, че отминалите безбройни епохи биха били достатъчни, за да стрият на прах дори камъните, от които бе построена, ако идваха от обикновена земна кариера. Да, сега къщата видимо се разпадаше. По стените нямаше и следа от мазилка; тя бе изчезнала преди хилядолетия, също като обзавеждането на стаята.

Докато стоях в съзерцание, парче стъкло от едно от малките ромбовидни прозорчета тупна с глух шум в прашния слой върху перваза зад мен и се разпадна на купчинка прах. Когато откъснах поглед от него, зърнах светлина между два камъка на външната стена. Очевидно хоросанът се ронеше…

След известно време пак се обърнах към прозореца и надникнах навън. Открих, че скоростта на времето е станала огромна. Страничните трептения на слънчевия поток вече бяха толкова бързи, че танцуващите огнени дъги се сливаха в лумнал покров, изпълващ половината южно небе от изток на запад.

Сведох поглед от небето към градините. Те представляваха просто петно от бледа, мътна зеленина. Имах чувството, че са по-високи, отколкото някога, и че са по-близо до прозореца ми, сякаш бяха израснали. Но все още бяха далече под мен, защото скалата над подземната яма, върху която бе построена тази къща,

се издига много високо.

Едва по-късно забелязах промяна в цвета на градините. Мътната им зеленина ставаше все по-бледа. Най-сетне те придобиха сивкавобял цвят и останаха такива за много дълго време. Накрая обаче и сивотата започна да чезне също като зеленината, отстъпвайки място на мъртвешка белота. Така и остана. По това разбрах, че най-сетне сняг е покрил целия северен свят.

И тъй времето прелиташе през милиони години, устремено към вечността, към края – края, за който бях разсъждавал разсеяно и абстрактно в някогашните си земни дни. А сега той наближаваше по начин, какъвто не бих могъл и да сънувам.

Спомням си, че тогава ме обзе остро, макар и някак извратено любопитство какво ще се случи, когато настане краят – ала сякаш бях странно лишен от въображение.

През цялото това време непрестанният процес на разпад продължаваше. Малкото останали парчета стъкло отдавна бяха изчезнали; сегиз-тогиз меко тупване и малко облаче над нарастващия слой прах подсказваха за падането на парче мазилка или камък.

Отново вдигнах очи към огнения покров, който трептеше в небесата над мен и по южния небосклон. Стори ми се, че е загубил част от предишния си блясък – че има по-плътен и мрачен оттенък.

Пак погледнах надолу към мътната белота на света. Понякога взорът ми се връщаше към покрова от помътняващ пламък, в който се бе превърнало Слънцето. Друг път се обръщах назад, към гъстеещия здрач на голямата безмълвна стая с нейния прастар килим от задрямал прах…

Тъй бдях през отлитащите епохи, изгубен в мъчителни размисли и въпроси и потиснат от нова умора.

XVII
Забавеното въртене

Може би милион години по-късно забелязах без капка съмнение, че огненият покров, който огряваше света, наистина потъмнява.

Отлетя още една безмерна епоха и целият огромен пламък помръкна до дълбок бакърен цвят. Постепенно потъмняваше към медночервено, а оттам на моменти стигаше до тежък пурпурен оттенък със странни кървави отблясъци.

Макар че светлината отслабваше, не забелязвах спад във видимата скорост на Слънцето. То все още се разстилаше като ослепителен, бързолетен воал.

Светът, или поне онова, което виждах от него, бе потънал в страховит сенчест сумрак, сякаш наистина наближаваха сетните дни на Вселената.

Слънцето умираше, вече не можеше да има съмнение; ала Земята се носеше все тъй вихрено през пространствата и епохите. Спомням си как по това време ме обзе безкрайно недоумение. По-късно открих, че умът ми блуждае сред хаос от откъслечни съвременни теории и древната библейска история за края на света.

Тогава за пръв път си припомних, че Слънцето заедно с цялата си планетна система се носи в пространството с невероятна скорост. Изведнъж си зададох въпроса: *Накъде?* Дълго размишлявах над въпроса, ала накрая усетих безсмислието на тия разсъждения и оставих мислите си да се зареят в други посоки. Започвах да се питам колко дълго ще устои къщата. Питах се също така дали ще бъда обречен да остана безтелесен на земята през мрачните времена, които знаех, че се задават. От тези мисли отново се върнах към предположения за евентуалната посока на Слънцето в Космоса… И така отмина още един безкраен отрязък от време.

Постепенно започнах да усещам студа на лютата зима. Тогава си спомних, че с умирането на Слънцето непременно трябва да настане изключителен студ. Бавно, бавно, докато епохите

отлитаха във вечността, Земята потъваше във все по-тежък и по-червеникав здрач. Мътният пламък в простора придобиваше още по-плътен и мрачен оттенък.

И тогава най-сетне забелязах, че има промяна. Завесата от мрачен пламък, която висеше, потрепвайки, над мен и се спускаше през южния небосклон, започна да изтънява и да се свива; и както човек вижда бързите трептения на дръпната струна, така зърнах в нея отново слънчевият поток да трепка шеметно на север и юг.

Подобието на огнен покров бавно изчезна и аз ясно видях забавящия се ритъм на слънчевия поток. И все пак дори и тогава скоростта на неговото полюшване беше невъобразима. И през цялото време блясъкът на огнената дъга продължаваше да помръква. Светът под нея се разстилаше в мътен сумрак – неясно, призрачно царство.

Горе реката от пламъци се люлееше все по-бавно и по-бавно, докато накрая започна да се отклонява на север и юг с величави, мудни движения, траещи цели секунди. Отлетя още един безкраен отрязък и сега всеки размах на огромния обръч продължаваше почти минута; подир още време престанах да го различавам като видимо движение. Огненият поток течеше като постоянна река от гаснещ пламък през мъртвото на вид небе.

Отмина още една епоха и ми се стори, че огнената дъга вече не е тъй ясно очертана. Тя изглеждаше леко размазана и понякога сякаш зървах черни ивици да се мяркат по нея. Докато гледах, плавното течение на потока съвсем се забави и успях да забележа мимолетно, но повтарящо се помръкване на света. То се засилваше, докато накрая над изнурената земя отново започнаха да падат кратки нощи.

Все по-дълги и по-дълги ставаха нощите, а дните се равняваха с тях, така че накрая продължителността на деня и нощта достигна няколко секунди, а Слънцето пак се показа като почти невидима медночервена топка сред нажежената мъгла на своя полет. Тъмните ивици, които бях забелязал по неговата пътека, вече ясно се виждаха като огромни черни пояси върху самото Слънце.

Година след година отлитаха вихрено в миналото, а дните и нощите се удължаваха до минути. Слънцето бе престанало да се вижда като опашата звезда; сега то изгряваше и залязваше – страховито кълбо с нажежен меднобронзов оттенък, опасано на места с кървавочервени ленти; другаде – с тъмни, както вече споменах. Тези пояси – както червените, така и черните – имаха различна ширина. Известно време недоумявах над тяхната поява. После ми хрумна, че едва ли е вероятно Слънцето да изстива

равномерно по цялата си повърхност и тези ивици вероятно се дължат на температурните разлики в различните области; червеното идваше от местата, където все още цареше огнена температура, а черното от онези части, които вече бяха сравнително хладни.

Стори ми се странно, че Слънцето изстива на ясно очертани пръстени; после обаче се сетих, че това навярно са отделни области, които приличат на на ивици поради огромната въртелива скорост на Слънцето. Самото Слънце бе далеч по-голямо от онова, което познавах в някогашния свят; по това се досетих, че е значително по-близо.

Нощем Луната******* все още изгряваше, но малка и отдалечена; а светлината, която отразяваше, бе тъй мътна и слаба, че по-скоро напомняше призрак на познатата ми някогашна Луна.

Постепенно дните и нощите се удължаваха, докато не достигнаха времетраене от почти цял час; Слънцето изгряваше и залязваше като грамаден ръждиво-бронзов диск, нашарен с мастилено черни ленти. Приблизително по това време успях отново да видя ясно градините. Светът бе застинал, неизменен и тих. Всъщност употребих неправилна дума; вече нямаше градини – нямаше нищо от онова, което познавах. На тяхно място виждах просторна равнина, чезнеща в далечината. Малко наляво от мен се издигаше ниска верига от хълмове. Всичко беше обвито в бял снежен покров, струпан тук-там на високи преспи.

Едва сега разбрах колко мощни са били снеговалежите. На места снегът беше много дълбок, както личеше от един висок вълнообразен хълм в далечината откъм дясната ми страна; макар че не бе изключено това да се дължи отчасти на някое повдигане на земната повърхност. Странно, но веригата от ниски хълмове вляво – за която вече споменах – не беше изцяло покрита от вездесъщия сняг; на няколко места виждах да се подават техните голи, тъмни склонове. И навсякъде цареше невероятно мъртвешко мълчание и опустошение. Неизменното, ужасно спокойствие на умиращ свят.

През цялото това време, дните и нощите се удължаваха осезаемо. Вече всеки ден траеше около два часа от сутрин до здрач. През нощта с изненада открих, че има много малко звезди, при това съвсем дребни, макар и извънредно ярки, което навярно се дължеше на ясните и непрогледно тъмни нощи.

Далече на север можех да различа някаква бледа мъглявина; приличаше на малка част от Млечния път. Може да беше безкрайно далечен звезден рояк, или – както внезапно ми хрумна – познатата ми звездна вселена, останала навеки далече зад мен –

малък, едва мъждукащ облак от звезди, потънал в дълбините на Космоса.

Дните и нощите се удължаваха все тъй бавно. При всеки изгрев Слънцето изглеждаше още по-слабо. А тъмните пояси нарастваха на ширина.

По това време се случи нещо ново. Слънцето, земята и небето внезапно помръкнаха и за един кратък интервал сякаш напълно изчезнаха. Имах определеното усещане (зрението не можеше да ми разкрие почти нищо), че на земята има изключително мощен снеговалеж. Сетне в един миг завесата, която закриваше всичко, изчезна и аз отново погледнах навън. Очите ми срещнаха изумителна гледка. Котловината, в която се намираха къщата и градините, бе засипана със сняг********. Той стигаше до перваза на моя прозорец. Навсякъде се разстилаше бяло покривало, което подхващаше и отразяваше мрачния меден блясък на умиращото Слънце. Светът се бе превърнал в равнина без сенки от хоризонт до хоризонт.

Погледнах нагоре към Слънцето. То грееше извънредно ясно, но немощно. Сега разбирах, че до този момент съм го виждал през частично замъгляваща среда. Наоколо му небето бе станало черно – ясна, дълбока бездна, страшна в своята близост, бездънност и откровена враждебност. Дълго я гледах, потресен и боязлив. Беше толкова близо. Ако бях дете, може би щях да изразя чувството си на отчаяние, казвайки, че небето е загубило своя свод.

По-късно се обърнах и огледах стаята зад себе си. Всичко беше покрито с тънък саван от вездесъщата белота. Виждах това, но не твърде ясно, заради помръкналата светлина, падаща над света. Тя сякаш полепваше по разрушените стени, а гъстият, мек слой прастар прах, който покриваше пода до височината на коленете, вече не се виждаше. Навярно вятърът бе навял снега през празните прозоречни рамки. И все пак той не се бе струпал на преспи, а лежеше равномерно и гладко навсякъде из голямата стара стая. Всъщност вятър не бе имало от хилядолетия. Но имаше сняг********, както казах.

И цялата земя мълчеше. И властваше студ, какъвто никое живо човешко същество не е познавало.

Денем Земята биваше озарена от тъй печална светлина, че не е по силите ми да я опиша. Сякаш гледах безкрайната равнина през море с бронзов цвят.

Очевидно земното въртене се забавяше неумолимо.

Краят дойде изведнъж. Нощта беше по-дълга от всякога и когато умиращото Слънце най-сетне се показа над ръба на света, аз бях тъй изтерзан от тъмнината, че го приветствах като

приятел. То плавно се издигна до около двайсет градуса над хоризонта. След това изведнъж спря и след едно странно потрепване назад увисна неподвижно като грамаден щит в небето********. Само кръглият ръб на Слънцето излъчваше светлина – само той и една тънка светеща ивица близо до екватора.

Постепенно дори тази светла нишка угасна; и сега от нашето славно и величаво Слънце оставаше само един огромен мъртъв диск, обрамчен с тъничък кръг от бронзово-червена светлина.

XVIII
Зелената звезда

Светът тънеше в див мрак – студен и непоносим. Навън всичко бе тихо – тихо! От тъмната стая зад мен понякога долиташе мекият тропот******** на падаща материя – парчета от прогнили камъни. Тъй отминаваше времето и нощта обгръщаше света в покров от непрогледен мрак.

Нямаше нощно небе, каквото го познаваме. Дори и сетните редки звезди бяха изчезнали безвъзвратно. Не виждах нищо, сякаш бях затворен в подземна тъмница. Само в безплътния мрак насреща гореше онзи огромен, тъничък като косъм обръч от гаснещ огън. Освен него нямаше нито лъч светлина в цялата необятна нощ около мен; само далеч на север все още грееше онова меко, мъгливо сияние.

Тихо отлитаха годините. Никога не ще узная колко време е минало. Докато чаках там, ми се струваше, че вечностите идват и си отиват крадешком, а аз продължавам да гледам. Виждах само светлината на слънчевия ръб, и то от време на време, защото вече и тя бе почнала да гасне и пак да просветва.

Изведнъж, по време на един от тези периоди на съживяване, внезапен пламък проряза нощта – бърз проблясък озари за кратко мъртвата земя, позволявайки ми да зърна нейната равна пустош. Светлината като че ли идваше от Слънцето – бликна по диагонал някъде около центъра му. За миг се взрях стреснато в нея. После буйният пламък изгасна и отново падна сумрак. Ала сега не бе чак толкова тъмно; тънка линия от ярка бяла светлина опасваше Слънцето. Гледах напрегнато. Вулкан ли бе избухнал на Слънцето? Бързо отхвърлих тази мисъл. Разбирах, че светлината е прекалено мощна, ярка и бяла, за да има подобна причина.

Веднага ми дойде друга идея – че една от вътрешните планети е паднала върху Слънцето и от сблъсъка се е нажежила. Тази теория ми се стори по-правдоподобна като обяснение за изключителния размер и блясък на пожара, който бе осветил тъй неочаквано мъртвия свят.

Изпълнен с интерес и вълнение, аз гледах през мрака как

чертата от бял огън прорязва нощта. Тя ми подсказваше категорично поне едно нещо: Слънцето все още се въртеше с огромна скорост********. Така разбрах, че годините все тъй отлитат с неизмерима бързина; колкото до земята – животът, светлината и времето бяха изчезнали нейде в отдавна отминалите епохи.

След онзи пръв изблик на пламък, светлината се виждаше само като ярък огнен пояс. Докато гледах обаче, тя започна бавно да придобива ръждив оттенък, сетне помръкна до медно-червено, както бе станало и със Слънцето. След време потъмня още повече и накрая започна да се колебае между нажежени и мрачни периоди. Подир още един незнайно дълъг период изчезна напълно.

Много преди това тлеещия ръб на Слънцето бе помръкнал. И тъй, в онова поразително бъдеще, мрачният и безмълвен свят се носеше по своята сенчеста орбита около тромавия масив на мъртвото Слънце.

Моите мисли през този период едва ли могат да бъдат описани. Изпървом те бяха несвързани и хаотични. Но по-късно душата ми сякаш попи самата същина на потискащата самота и опустошеност, която бе сполетяла земята.

Заедно с това чувство дойде една удивителна яснота на мисълта и аз осъзнах с отчаяние, че светът може да блуждае навеки из необятната нощ. За известно време тази нездрава идея ме изпълни с усещането за потресаваща самота, тъй че бях готов да се разплача като дете. С времето обаче това чувство отслабна почти неусетно и в мен се зароди безпочвена надежда. Чаках търпеливо.

От време на време до ушите ми долиташе приглушено шумът от падащи отломки в стаята. Веднъж чух силен трясък и инстинктивно се обърнах да погледна, забравяйки за момент в каква непрогледна нощ е обгърнато всичко. След известно време погледът ми зашари из небесата, клонейки неволно на север. Да, мъглявото сияние все още се виждаше. Дори си въобразявах, че едва ли не е станало малко по-ясно. Задълго се втренчих в него, усещайки в самотната си душа, че тази бледа мъгла ми предлага по някакъв начин връзка с миналото. Странно в какви дреболии, може човек да намери утеха! И все пак, ако знаех… Но нека да не избързвам.

Дълго, много дълго гледах, без да усетя желание за сън, което би ме навестило в някогашните земни дни. И с каква радост бих го посрещнал, та макар и само за да се откъсна от тревожните размисли.

На няколко пъти безрадостният звук на падащо парче зидария

прекъсваше размислите ми; а веднъж ми се стори, че чувам шепот в стаята зад гърба си. Ала нямаше никакъв смисъл да се опитвам да видя нещо. Човек просто не е в състояние да си представи подобен мрак. Той беше осезаем и чудовищно брутален за сетивата – като нещо мъртво, притиснато в мен, нещо меко и ледено студено.

През цялото това време в съзнанието ми се разрастваше мощно и всеобхватно чувство на безпокойство, което отстъпи само за да ме тласне към най-мрачни мисли. Усещах, че трябва да се боря срещу него; и с надеждата да се поразсея, аз се обърнах към прозореца, и погледнах нагоре и на север в търсене на мъглявата белота, за която все още вярвах, че е далечната и неясна светлина на напуснатата от мен вселена. Но щом вдигнах очи, разтърси ме чувство на удивление; защото сега мъглявата светлина се бе превърнала в една голяма яркозелена звезда.

Докато я гледах смаяно, в ума ми проблесна мисълта, че земята навярно се носи към тази звезда, а не се отдалечава от нея, както си въобразявах. Второ, че това не може да бъде вселената, напусната от земята, а вероятно далечна звезда, принадлежаща към някой голям звезден рояк, укрит в необятните дълбини на космоса. Гледах я със смесено чувство на страхопочитание и любопитство, и се питах какви ли нови чудеса ще ми разкрие.

За известно време се унесох в неясни мисли и предположения, а погледът ми се впиваше ненаситно в единственото светло място сред иначе непрогледната тъмнина. Надеждата се надигна в мен, прогонвайки товара на отчаянието, което се мъчеше да ме задуши. Накъдето и да се носеше земята, във всеки случай отново се връщаше към царството на светлината. Светлина! Човек трябва да преживее цяла вечност, обгърнат в безмълвен мрак, за да разбере целия ужас на това, да си лишен от нея.

Бавно, но сигурно звездата растеше пред погледа ми, докато след време засия ярко като планетата Юпитер в някогашните земни дни. С нарастването на размерите, цветът ѝ стана още по-впечатляващ; напомняше ми огромен изумруд, разпръскващ искрящи огнени лъчи над целия свят.

Годините отлитаха в тишина и зелената звезда се превърна в голям огнен отблясък в небето. Малко по-късно, видях нещо, което ме изпълни с удивление. Това бе призрачното очертание на огромен полумесец в нощта; гигантска нова Луна, която сякаш се раждаше от околния мрак. Напълно объркан, аз се взирах в нея. Тя изглеждаше съвсем близка – сравнително, разбира се – и аз недоумявах как е стигнала толкова близо до земята, без да я забележа преди.

Светлината на звездата ставаше все по-силна и скоро аз осъзнах, че отново мога да виждам земния пейзаж, макар и неясно. Дълго се вглеждах, опитвайки се да разбера дали мога да различа някой детайл от повърхността на земята, но светлината се оказа недостатъчна. След малко се отказах от тези опити и пак погледнах звездата. Дори и за краткото време, докато вниманието ми беше отклонено, тя бе нараснала значително, и ми се струваше, че достига около една четвърт от размера на пълната Луна. Хвърляше изключително мощна светлина; ала цветът ѝ беше тъй ужасяващо непознат, че светът, доколкото го виждах, изглеждаше нереален; пейзажът наоколо като че ли беше изтъкан само от сенки и нищо друго.

През цялото това време грамадният полумесец ставаше все по-ярък и вече блестеше с ясно различим нюанс на зеленото. Звездата също растеше непрестанно, докато достигна яркостта и размерите на половин пълна Луна; и заедно с нейния растеж, огромният полумесец хвърляше все повече и повече светлина, макар и в засилващ се нюанс на зеленото. Под съвместния блясък на техните сияния, разстланата пред мен пустиня ставаше все по-видима. Скоро можех да огледам целия свят, който сега, под странната светлина, изглеждаше ужасно студен, пуст и зловещ.

Малко по-късно вниманието ми беше привлечено от факта, че голямата звезда от зелен пламък бавно се движи от север към изток. Отначало не повярвах на очите си; ала скоро не можеше да има съмнение, че е така. Тя постепенно залязваше и в същото време грамадният сияйно зелен полумесец започна да се смалява, докато се превърна в тънка светеща дъга на фона на пепелявото небе. Сетне полумесецът изчезна напълно – точно на същото място, където го бях видял бавно да се появява.

По това време звездата се намираше на около трийсет градуса височина над скрития хоризонт. По размери вече можеше да си съперничи с пълната Луна; дори и сега обаче не можех да различа нейния диск. Това ме насочи към извода, че тя все още е на невероятно разстояние; а ако беше така, то размерите ѝ трябваше да са колосални, отвъд всичко, което човек е способен да разбере или да си представи.

Изведнъж пред очите ми долният ръб на звездата изчезна – отрязан с тъмна права черта. Мина минута – или век – и тя потъна още по-ниско, докато наполовина изчезна от поглед. Далеч над обширната равнина видях една чудовищна сянка да я закрива, напредвайки бързо. Вече се виждаше само една трета от звездата. Сетне в изблик на прозрение аз разгадах този изключителен феномен. Звездата потъваше зад огромната маса на мъртвото Слънце. Или по-скоро Слънцето – покорно на

нейното притегляне – се издигаше към нея********, влачейки земята подире си. Докато тези мисли се оформяха в съзнанието ми, звездата изчезна; беше напълно скрита зад огромната маса на Слънцето. Над земята отново падна зловеща нощ.

С тъмнината дойде и непоносимото чувство на самота и страх. За първи път си помислих за Ямата и нейните обитатели. После в паметта ми се надигна още по-ужасната Твар, която витаеше по брегoвете на Морето на Съня и дебнеше из сенките на онази древна сграда. Къде бяха те? Питах се – и тръпнех от мъчителни мисли. За известно време страхът ме обзе изцяло и аз се замолих диво и несвързано за лъч светлина, който да разсее студения мрак, обгърнал света.

Невъзможно е да се каже колко чаках – със сигурност бе много дълго. След това внезапно видях как право пред мен изгря бледо зарево. Постепенно то ставаше все по-ярко. Изведнъж яркозелен лъч проряза мрака. В същия момент видях тънка линия от блед пламък далече в нощта. Сякаш само след миг тя се разрасна в грамаден пожар, под който светът лежеше облян в пламтяща изумрудена светлина. Огънят растеше неуморно, докато накрая цялата зелена звезда отново се появи пред погледа ми. Но сега тя едва ли можеше да се нарече звезда, защото бе достигнала огромни размери, бидейки несравнимо по-голяма от някогашното Слънце.

Докато я гледах, аз осъзнах, че виждам ръба на безжизненото Слънце, грейнал като голям лунен сърп. Осветената повърхност бавно се разширяваше, докато зае половината от диаметъра му; а звездата започна да слиза надолу от дясната ми страна. Времето минаваше, а земята продължаваше напред, прекосявайки бавно огромния лик на мъртвото Слънце.********

Докато земята се носеше напред, звездата постепенно слизаше все по-надясно; накрая огря задната част на къщата, хвърляйки порой от разпокъсани лъчи през подобните на скелет стени. Поглеждайки нагоре, аз видях, че голяма част от тавана е изчезнала, което ми даде възможност да видя че горните етажи са още по-разрушени. Покривът явно бе изчезнал изцяло и виждах как в сградата косо нахлува зеленият блясък на звездната светлина.

XIX
Краят на Слънчевата система

От нишата, където някога се намираха прозорците, през които бях наблюдавал онзи първи фатален изгрев, сега можех да видя, че Слънцето е многократно по-голямо, отколкото беше, когато Звездата огря за пръв път света. Тъй голямо, че долният му ръб сякаш почти докосваше далечния хоризонт. Имах чувството, че виждам как се приближава. Зеленото сияние, озаряващо замръзналата земя, се засилваше непрестанно.

Така стояха нещата задълго. След това внезапно видях, че Слънцето променя формата си и се смалява, също както бе станало по-рано с Луната. След известно време само една трета от осветената част беше обърната към земята. Звездата се отклони наляво.

Светът продължаваше да се движи и постепенно Звездата пак огря предната част на къщата, а Слънцето се виждаше само като голяма дъга от зелен пламък. Като че ли мина само миг, и Слънцето изчезна. Звездата все още се виждаше изцяло. Сетне земята навлезе в черната сянка на Слънцето и навсякъде падна нощ – нощ, черна, беззвездна, и непоносима.

Изпълнен с бурни мисли, аз гледах през нощта – и чаках. Може би отлетяха години, и тогава в тъмната къща зад мен внезапно бе нарушена вкаменената неподвижност на света. Стори ми се, че чувам мек тропот на много крака, и в съзнанието ми нахлу глух, нечленоразделен шепот. Озърнах се в тъмнината и видях множество очи. Те нарастваха и сякаш идваха право към мен. За момент останах вцепенен, неспособен да помръдна. Сетне отвратителен свински звук проряза нощта********; и тогава аз скочих от прозореца навън в замразения свят. Имам смътни спомени как тичах известно време; а след това просто чаках – чаках. На няколко пъти, чух писъци, но винаги като че ли от разстояние. С изключение на тези звуци нямах представа за местонахождението на къщата. Времето продължаваше напред. Не усещах нищо освен студ, безнадеждност и страх.

Сякаш подир цяла вечност се появи мътна зора, предвещаваща

идването на светлина. Просветляваше безкрайно бавно. И после – с неземно великолепие – първият лъч на Зелената звезда се стрелна над ръба на мрачното Слънце и озари света. Той падна върху една голяма порутена сграда на около двеста метра от мен. Това беше къщата. Взирайки се натам, аз зърнах страховита гледка – по стените пълзяха легиони от нечестиви създания, почти закривайки старото здание от основите до килнатите кули. Виждах ги ясно; бяха Свине-тварите.

Светът се носеше към светлината на Звездата и сега видях, че тя се разстила върху една четвърт от небето. Буйството на нейната светлина бе тъй величаво, че сякаш изпълваше цялото небе с трепкащи пламъци. После видях Слънцето. То беше толкова близо, че половината от неговия диаметър лежеше под хоризонта; и докато светът обикаляше около него, то се извисяваше в небето като изумителен купол от изумруден огън. От време на време поглеждах към къщата, но Свине-тварите като че ли не се досещаха за моята близост.

Годините отминаваха бавно. Земята почти беше стигнала до центъра на слънчевия диск. Светлината на Зеленото слънце – както вече подобаваше да го наричам – блестеше през пролуките в порутените стени на старата къща и те изглеждаха обвити в зелени пламъци. Свине-тварите все още пълзяха около стените.

Изведнъж отекна мощен рев на свински гласове и над центъра на останалата без покрив къща блъвна огромна колона от кървавочервен пламък. Видях как наклонените и изкривени кули лумват в пламъци, без да губят уродливите си форми. Лъчите на Зеленото слънце се лееха над къщата и се смесваха с нейното зловещо сияние, като ѝ придаваха вид на пламнала пещ от червен и зелен огън.

Гледах омаян, докато настоятелното чувство за наближаваща заплаха не привлече вниманието ми. Погледнах нагоре и осъзнах, че Слънцето е съвсем близо; всъщност толкова близо, че изглеждаше надвиснало над света. После – сам не зная как – се понесох нагоре в тайнствените висини. Реех се като сапунен мехур сред ужасяващото сияние.

Далеч под себе си видях как земята с горящата къща потъва във все по-нарастваща планина от пламъци; почвата около нея изглеждаше нажежена и на места тежки венци от жълт дим се издигаха от земята. Тази огнена язва като че ли разпалваше пожар в целия свят. Смътно зърнах Свине-тварите. Те изглеждаха съвсем невредими. После земята сякаш внезапно пропадна и цялата сграда с нейния товар от гнусни създания изчезна в земните дълбини, изпращайки нагоре странни облаци с кървав оттенък. Спомних си адската Яма под къщата.

След известно време се огледах наоколо. Чудовищната грамада на Слънцето се извисяваше над мен. Разстоянието между него и земята бързо намаляваше. Изведнъж Земята сякаш се стрелна напред. В един миг тя прекоси пространството между себе си и Слънцето. Не чух никакъв звук; но от слънчевия лик бликна все по-нарастващ език от ослепителен пламък. Стори ми се, че стигна с един скок почти до далечното Зелено слънце – прорязваше изумрудената светлина като истински водопад от ослепителен огън. После достигна границата си, падна назад и по Слънцето пробяга огромна, пламтящо бяла вълна – гробът на земята.

Сега Слънцето беше много близо до мен. Скоро разбрах, че се издигам все по-високо, докато най-сетне се понесох из пустотата над него. Зеленото слънце вече бе тъй грамадно, че ширината му сякаш изпълваше цялото небе отпред. Погледнах надолу и забелязах, че Слънцето минава точно под мен.

Отлетя може би една година – или един век – и аз останах да вися в самота. Слънцето се виждаше далече напред – кръгла черна грамада на фона на огненото великолепие на величавата Зелена сфера. Забелязах, че край единия ръб се е появило ярко сияние, отбелязващо мястото, където бе паднала земята. По това разбрах, че отдавна мъртвото Слънце все още се върти, макар и много бавно.

Далече надясно сякаш зървах понякога слаб проблясък на белезникава светлина. Дълго време не бях сигурен дали да го припиша на фантазията си или не. Взирах се в него с ново изумление, докато най-сетне разбрах, че не е нещо въображаемо, а реалност. Тя стана по-ярка и не след дълго от зеленото сияние изплува бледо кълбо с удивително мека белота. То се приближаваше и видях, че явно го обкръжава одежда от леко светещи облаци. Мина време…

Погледнах към смаляващото се Слънце. Виждах го само като тъмно петно върху лицето на Зеленото слънце. Виждах как непрекъснато се смалява, като че бързаше с огромна скорост към колосалната зелена звезда. Наблюдавах напрегнато. Какво щеше да се случи? Обзе ме изключително вълнение, когато разбрах, че ще се блъсне в Зеленото слънце. Вече изглеждаше не по-голямо от грахово зърно и аз очаквах с цялата си душа да стана свидетел на сетния край на нашата система – тази система, която беше пренесла през толкова много епохи нашия свят с многобройните му скърби и радости, а сега…

Изведнъж нещо нахлу в зрителното ми поле, закривайки всяка следа от зрелището, което наблюдавах с тъй дълбок интерес. Не видях какво се случи с мъртвото Слънце, но нямам причина – в светлината на онова, което видях по-късно – да не вярвам, че то е

паднало в странния огън на Зеленото слънце и така е загинало.

И тогава внезапно в ума ми се надигна един изключителен въпрос: дали този потресаващ глобус от зелен пламък не е колосалното Централно слънце – Великото слънце, около което се въртят безброй вселени, включително и нашата. Почувствах се объркан. Мислех си за вероятния края на мъртвото Слънце и ми хрумна друго смътно предложение – дали мъртвите звезди не са превърнали Зеленото слънце в своя гробница? Идеята ми допадна, без чувство за нелепост, а по-скоро като нещо, което е както възможно, така и вероятно.

XX
Небесните сфери

За известно време в съзнанието ми се струпаха толкова много мисли, че не бях способен на друго, освен да гледам безучастно напред. Като че ли бях залят под море от съмнение, учудване и скръбни спомени.

Едва много по-късно се изтръгнах от обърквaнето си. Хвърлих замаян поглед наоколо. Така видях тъй необикновена гледка, че за известно време не бях в състояние да повярвам, че това не е плод на собствените ми фантазии и несвързани мисли. От вездесъщото зелено сияние бе избликнала безгранична река от меко сияещи сфери – всяка една обгърната във вълшебно руно от чисти облаци. Те се простираха на неизвестно разстояние над мен и под мен, и не само закриваха сиянието на Зеленото слънце, но и го заменяха с нежна бляскава светлина, която се разливаше около мен, както никоя друга, която съм виждал преди или след това.

След малко забелязах, че тези сфери притежават своеобразна прозрачност, като че ли бяха сътворени от мътен кристал, в чието ядро пламтеше сияние – нежно и приглушено. Те непрестанно се движеха покрай мен, реех се плавно и без да бързат, сякаш цялата вечност лежеше пред тях. Дълго време ги гледах и не виждах да имат край. Понякога като че ли различавах лица сред тяхната замъгленост, ала странно неясни, сякаш само отчасти реални и отчасти оформени от неяснотата, през която прозираха.

Дълго време чаках пасивно, с чувство на нарастващо задоволство. Вече не изпитвах онова усещане за неизразима самота; усещах по-скоро, че съм по-малко сам, отколкото през изминалите несметни години. Това чувство на задоволство нарасна дотолкова, че на драго сърце бих плавал завинаги в компанията на тези небесни глобули.

Епохите се нижеха покрай мен и започнах да виждам сенчестите лица по-често и много по-ясно. Не мога да кажа дали това се дължеше на факта, че душата ми се е настроила по-добре към обкръжението си – най-вероятно беше така. Ала както и да е,

уверен съм само в едно: че все по-ясно осъзнавах една нова загадка около себе си, която ми подсказваше, че наистина съм проникнал в пограничието на някаква невъобразима област – някакво изтънчено, недосегаемо място или форма на съществуване.

Огромният поток от светещи сфери продължаваше да отминава край мен с неизменен ритъм – безброй милиони; а идваха още и още без никакъв признак за свършек, или поне за намаляване.

И докато се носех безшумно през вечния ефир, аз почувствах внезапен неудържим тласък напред, към една от прелитащите сфери. Миг – и вече бях до нея. После се плъзнах във вътрешността, без да срещна и най-малка съпротива в каквото и да било отношение. Първоначално не видях нищо и зачаках любопитно.

Изведнъж осъзнах, че един звук нарушава невъобразимата тишина. Беше като ромон на огромно и спокойно море – море, което диша в съня си. Постепенно мъглата пред очите ми започна да изтънява; и тъй подир време взорът ми отново се спря върху тихата повърхност на Морето на Съня.

Отначало само се взирах и не можех да повярвам на очите си. Огледах се. Както и преди, огромното кълбо от блед огън се рееше ниско над мътния хоризонт. Вляво от мен, далеч отвъд морето, зърнах неясна линия, като че изтъкана от тънка мъгла – това навярно бе онзи бряг, където се срещах с моята Обич през онези прекрасни периоди на душевни скиталчества, които ми бяха дарявани в някогашните земни дни.

Споходи ме и друг, по-неспокоен спомен – за Безформеното създание, което витаеше по бреговете на Морето на Съня, пазителят на това лишено от ехо място. Спомних си тези, както и други подробности, и повярвах без капка съмнение, че виждам същото онова море. Заедно с увереността ме изпълни огромно чувство на изненада, радост, и трепетно очакване, защото изглеждаше възможно да видя отново своята любима. Напрегнато се оглеждах, ала не я зървах никъде. За кратко ме обзе отчаяние. Молех се пламенно и продължавах напрегнато да се взирам… Колко спокойно беше морето!

Далече долу под себе си виждах множеството пътеки от трепкащ пламък, които бяха привлекли вниманието ми по-рано. Разсеяно се зачудих какво ги е причинило; спомних си, че възнамерявах да попитам милата си за тях, както и за много други неща… ала бях принуден да я напусна, преди да кажа и половината от онова, което желаех.

Внезапно се сепнах от тези мисли. Бях усетил нещо да ме докосва. Бързо се завъртях. Боже, ти си наистина милостив – това

бе тя! Тя вдигна взор към очите ми с нетърпелив копнеж, а аз погледнах надолу към нея с цялата си душа. Бих искал да я прегърна, но величествената чистота на лицето ѝ ме държеше на разстояние. Сетне тя протегна милите си ръце през завихрената мъгла. Нейният шепот стигна до мен, тих като шумоленето на прелитащ облак.

– Най-скъпи мой! – каза тя.

Това беше всичко, но аз го чух и след миг я притиснах към себе си, като се молех това да е завинаги.

След малко тя заговори за много неща, а аз слушах. На драго сърце бих останал така през всичките бъдни епохи. Понякога ѝ отвръщах шепнешком и моят шепот отново връщаше по призрачното ѝ лице един неописуемо деликатен оттенък – руменината на любовта. Впоследствие заговорих по-свободно, а тя изслушваше всяка дума и отговаряше възхитително, тъй че вече се чувствах в рая.

Тя и аз; и нямаше кой да ни види, освен тихата, необятна пустош; и нямаше кой да ни чуе, освен спокойните води на Морето на Съня.

Реещото се множество от облачни сфери отдавна бе изчезнало в нищото. Сега гледахме лицето на задрямалите дълбини и бяхме сами. Сами, Боже, как бих искал да съм в отвъдното тъй самотен, и все пак никога сам! Имах нея, и което е още по прекрасно – тя имаше мен. Да, макар и подир милиони години – и с тази мисъл и някои други се надявам да издържа през малкото години, все още оставащи да лежат между нас.

XXI
Мрачното Слънце

Не зная докога лежаха душите ни в прегръдките на радостта; ала изведнъж бях събуден от своето щастие, защото бледата и нежна светлина, огряваща Морето на Съня, започваше да отслабва. Обърнах се към огромното бяло кълбо с предчувствие за идваща беда. Едната му страна бе хлътнала навътре, сякаш пред него минаваше заоблена черна сянка. Спомените ми се завърнаха. Така бе дошла тъмнината преди последната ни раздяла. Обърнах се с мълчалив въпрос към моята обич. Тутакси разпознах нейната скръб и забелязах колко бледа и нереална е станала дори за толкова кратко време. Гласът ѝ сякаш идваше до мен от безкрайна далечина. Докосването на ръцете ѝ бе не повече от лекия допир на летен ветрец, и ставаше все по-недоловимо.

Вече бе забулена половината от огромната сфера. Обхвана ме чувство на отчаяние. Нима тя щеше да ме напусне? Щеше ли да си отиде, както бе сторила и преди? Разпитвах я със страх и тревога; а тя, сгушена близо до мен, обясни с онзи странен, далечен глас, че се налага да ме изостави преди Слънцето на Мрака – както го нарече – да закрие светлината. При това потвърждение на страховете ми аз изпаднах в отчаяние и можех само да гледам безмълвно към спокойната шир на тихото море.

Колко бързо пълзеше мракът по лицето на Бялото кълбо? И все пак, в действителност това време навярно отдавна надхвърляше всяка човешка представа.

Накрая само сърп от блед огън огряваше помръкналото Море на Съня. През цялото това време тя ме прегръщаше, но с толкова мека ласка, че почти не я усещах. Чакахме заедно, тя и аз, онемели от скръб. В гаснещата светлина лицето ѝ заприлича на сянка – сливаше се с мъгливия здрач около нас.

Сетне, когато над морето грееше само една тънка извита линия от мека светлина, тя ме пусна – нежно ме отблъсна от себе си. Гласът ѝ прозвуча в ушите ми:

– Не мога да остана по-дълго, скъпи мой.

Думите завършиха с ридание.

Тя сякаш плавно отлетя от мен, и стана невидима. Гласът ѝ прозвуча тихо в сенките, очевидно от много далече:

– За малко…

И заглъхна. Морето на Съня помръкна с въздишка и падна нощ. Далече вляво от мен сякаш зърнах за кратък миг някакво меко сияние. То изчезна и в същия момент осъзнах, че вече не съм над спокойното море, а отново вися в безкрайното пространство и пред мен е Зеленото слънце – сега засенчено от огромна мрачна сфера.

Напълно объркан, аз гледах почти без да виждам пръстена от зелени пламъци, танцуващи над тъмния ръб. Дори и сред хаоса в мислите си, смътно се зачудих на техните необикновени форми. Връхлитаха ме безброй въпроси. Мислех повече за нея, която бях видял тъй неотдавна, отколкото за гледката пред себе си. Изпълваха ме скръб и мисли за бъдещето. Бях ли обречен да бъда разделен от нея завинаги? Дори в старите земни дни тя беше моя само за кратко; после ме напусна – както си мислех, завинаги. И оттогава съм я виждал само в онези редки мигове край Морето на Съня.

Изпълни ме чувство на жестоко негодувание, съпроводено от мъчителни въпроси. Защо не можех да тръгна с моята любима? Каква бе причината да ни разделят? Защо трябваше да чакам сам, докато тя дремеше през годините върху мирното лоно на Морето на Съня? Морето на Съня! Мислите ми безпричинно изскочиха извън канала на огорчението, насочени към нови, отчаяни въпроси. Къде беше то? Къде? Сякаш току-що се бях разделил с Обичта си над тихата му повърхност, а ето, че и то изчезна напълно. Не можеше да бъде далече! И Бялото кълбо, което бях видял скрито в сянката на Слънцето на Мрака! Погледът ми се впиваше в засенченото Зелено Слънце. Какво го бе засенчило? Дали около него обикаляше някаква огромна мъртва звезда? Беше ли Централното слънце – както го наричах за себе си – двойна звезда? Мисълта бе дошла почти неканена; ала защо пък да не е така?

Мислите ми се върнаха към Бялото кълбо. Странно, че то би трябвало… Трепнах и не довърших мисълта. Внезапно ми бе хрумнала нова идея. Бялото кълбо и Зеленото слънце! Бяха ли едно и също? Въображението ми литна назад и аз си спомних светещата сфера, към която бях тъй необяснимо привлечен. Странно, че бях я забравил, макар и за малко. Къде бяха другите? Мислено се върнах към глобуса, в който бях влязъл. Дълго разсъждавах и нещата се проясниха. Предположих, че влизайки в тази безплътна сфера съм преминал изведнъж в някакво по-далечно и дотогава невидимо измерение. Там Зеленото слънце

все още се виждаше, но като изумително кълбо от бледа, бяла светлина – сякаш виждах едва ли не негов призрак, а не материалната му същина.

Дълго разсъждавах над този въпрос. Спомних си как при влизането в сферата веднага престанах да виждам другите. И още по-дълго продължих да прехвърлям отделните подробности из ума си.

След известно време мислите ми се насочиха към други неща. Върнах се към настоящето и започнах съзнателно да се оглеждам наоколо. За първи път забелязах, че безброй лъчи с фин, виолетов оттенък пронизват странния полумрак във всички посоки. Извираха от огнения ръб на Зеленото слънце. Те сякаш неудържимо привличаха зрението ми и след малко видях, че са неизброими. Нощта бе изпълнена с тях – разстилаха се като ветрило около Зеленото слънце. Стигнах до извода, че мога да ги виждам само защото истинският блясък на Слънцето е закрит от затъмнение. Те се простираха към далечния космос и там изчезваха.

Докато наблюдавах, аз постепенно разбрах, че фини точици от изключително ярка светлина пресичат лъчите. Много от тях сякаш се отдалечаваха от Зеленото слънце. Други идваха от пустотата към Слънцето; но всички без изключение се придържаха строго към лъча, в който пътуваха. Скоростта им бе невъобразима; и само когато наближаваха Зеленото слънце или го напускаха, можех да ги виждам като отделни точици светлина. По-далече от Слънцето те се превръщаха в тънки линии от ярък пламък с виолетов оттенък.

Откриването на тези лъчи и движещите се искри ме заинтригува необичайно. Накъде водеха те в неизброимото си изобилие? Помислих си за световете в пространството… А тези искри! Пратеници! Идеята можеше и да е фантастична; но не ми се вярваше да е така. Пратеници! Пратеници от Централното слънце!

В ума ми бавно се разви друга идея. Беше ли Зеленото слънце вместилище на някакъв колосален разум? Мисълта ме потресе. Пред мисления ми взор блуждаеха смътни видения на Неописуемото. Наистина ли бях стигнал до обиталището на Вечното? Известно време се борих замаяно да отхвърля тази мисъл. Тя бе прекалено потресаваща. И все пак…

Огромни, неясни мисли се раждаха в мен. Изведнъж се почувствах ужасно разголен. И една страховита близост ме разтърси.

И Господи…! Беше ли илюзия?

Мислите ми идваха и отлитаха хаотично. Морето на Съня – и

тя! Господи… Потресен, аз се върнах към настоящето. Някъде от празнотата зад мен връхлиташе огромно, тъмно тяло – колосално и мълчаливо. Това бе мъртва звезда, устремена към гробището на звездите. Тя мина между мен и Централните слънца – закри ги от моя взор и ме потопи в непрогледна нощ.

Отмина цяла епоха и аз отново видях виолетовите лъчи. Подир още много време – навярно милиони години – в небето пред мен грейна кръгово сияние и аз видях ръба на отдалечаващата се звезда да се очертава мрачно на фона му. Така разбрах, че тя наближава Централните слънца. Скоро видях яркия пръстен на Зеленото слънце да грее ясно в нощта. Звездата бе преминала в сянката на Мъртвото слънце. Оттам нататък аз просто чаках. Странните години се нижеха бавно, а аз продължавах да гледам напрегнато.

Това, което очаквах, най-сетне дойде – внезапно и ужасяващо. Огромен проблясък на ослепителна светлина. Буен изблик на бял пламък из мрачната пустота. За неопределен период от време той се стремеше навън като гигантска огнена гъба. Спря да расте. Сетне с течение на времето започна бавно да потъва назад. Сега видях, че идва от едно огромно светещо петно в близост до центъра на Мрачното слънце. Могъщи пламъци продължаваха да излитат оттам. И все пак, въпреки размерите си, гробът на звездата не надхвърляше по яркост сиянието на Юпитер над океански простори, ако бъдеше сравнен с немислимата маса на мъртвото Слънце.

Тук мога още веднъж да отбележа, че никакви думи не са способни да дадат представа за колосалните грамади на двете Централни слънца.

XXII
Мрачната мъглявина

Години, векове, епохи отлитаха в миналото. Светлината на нажеженатa звезда помръкна до яростно червено.

Едва по-късно видях мрачната мъглявина – първо един съвсем дребен облак, далече от дясната ми страна. Той упорито растеше като сърсирек от мрак в нощта. Невъзможно е да се каже колко време го наблюдавах, защото времето, както го разбираме ние, бе останало в миналото. Той наближаваше – безформен, чудовищен, мрачен… страховит. Изглеждаше, че се плъзга сънливо в нощта – същинска адска мъгла. Бавно наближи и навлезе в пустотата между мен и Централните слънца. Сякаш завеса падна пред взора ми. Обзеха ме странни тръпки на страх и ново чувство на изумление.

Зеленият здрач, който бе властвал толкова много милиони години, сега отстъпи място на непроницаем мрак. Аз висях неподвижно и се оглеждах наоколо. Отлетя век и ми се стори, че от време на време забелязвам неясни червени петна да прелитат покрай мен.

Взрях се напрегнато и скоро сякаш наистина различих в сгъстената чернота някакви кръгли маси с мътно червеникав цвят. Те като че ли извираха от мъгливия мрак. След известно време станаха по-ясни за привикналото ми зрение. Сега ги виждах сравнително ясно – ръждиви сфери, сходни по размери с ония светещи глобуси, които бях видял тъй отдавна.

Те непрестанно се носеха покрай мен. Постепенно ме обзе странно безпокойство. Усетих нарастващо чувство на отвращение и ужас. То бе насочено срещу тези преминаващи кълба, и изглеждаше породено по-скоро от интуитивно знание, отколкото от някаква реална причина.

Някои от преминаващите глобуси бяха по-ярки от другите; и от един от тях внезапно надникна лице. Лице, човешко по очертания, ала тъй изкривено от скръб, че аз го загледах втрещен. Не бях и подозирал, че може да има такава печал, каквато видях там. Допълнително чувство на болка усетих, когато разбрах, че

очите, които гледаха така диво, бяха незрящи. Виждах го още известно време; сетне то потъна в околната тъма. По-късно видях и други – всички със същото изражение на безнадеждна скръб; и слепи.

Мина дълго време и аз осъзнах, че съм по-близо до сферите, отколкото преди. Започнах да се тревожа, макар че вече не се боях толкова от тези странни кълба, откакто видях скръбните им обитатели; съчувствието смекчаваше страха ми.

Вече нямаше съмнение, че се приближавам до червените сфери, и не след дълго се носех сред тях. След известно време забелязах една от тях да се носи право към мен. Бях безсилен да се отдръпна от пътя ѝ. Сякаш само подир минута тя ме достигна и аз потънах в плътна червена мъгла. Постепенно мъглата се разсея и аз смаяно зърнах пред себе си необятната шир на Равнината на Мълчанието. Тя изглеждаше точно както предишния път. Движех се с бърза скорост напред над повърхността ѝ. В далечината пред мен блестеше грамадният кървавочервен пръстен********, който огрява онова място. Наоколо се разстилаше невероятната застинала пустош, която ме бе впечатлила толкова силно по време на предишните ми странствания.

Скоро видях в ръждивия сумрак далечните върхове на могъщия планински амфитеатър, където преди несметни епохи ми бе дадено за пръв път да зърна ужасите, укрити под основите на битието; и където, огромно и безмълвно, гледано от хиляди неми богове, се издига копието на тази тайнствена къща – тази къща, която бях видял погълната в адски огън, преди земята да целуне Слънцето и да изчезне навеки.

Въпреки че виждах хребетите на планинския амфитеатър, мина много време, преди и подножията да станат видими. Може би това се дължеше на странната ръждива мъгла, която сякаш се вкопчваше в повърхността на равнината. Така или иначе, най-сетне ги видях.

Подир още време стигнах толкова близо до планините, че те сякаш надвиснаха над мен. Скоро зърнах как грамадният разлом зейна отпред и се понесох по него, без да го искам.

По-късно излязох в просторите на огромната арена. Там, на видимо разстояние от около пет мили, се издигаше Къщата – колосална, смазваща и безмълвна, – разположена в самия център на този изумителен амфитеатър. Доколкото можех да видя, тя не се бе променила по никакъв начин; изглеждаше тъй, сякаш я бях видял едва вчера. Наоколо суровите, мрачни планини ме гледаха навъсено от мълчаливите си висини.

Далеч надясно сред непристъпните върхове се извисяваше чудовищната грамада на великия Зверски бог. По-нагоре видях

грозната форма на ужасяващата богиня да се издига през червеникавия сумрак на много хиляди метри над мен. Вляво различих чудовищната Безока твар, сива и неразгадаема. Още по-надалече полегнала на своя висок корниз, се появи бледата демонична фигура – петно от зловещ цвят сред мрачните планини.

Бавно се носех напред над великата арена. В движение забелязах неясните форми на много от другите дебнещи Ужаси, обитаващи тия върховни висоти.

Постепенно наближих къщата и мислите ми се стрелнаха назад през бездна от години. Спомних си за ужасния призрак на това място. Не след дълго разбрах, че се нося право към огромния масив на мълчащата сграда.

Приблизително по това време осъзнах с някакво странно безразличие, че нарастващо чувство на вцепенение ме лишава от страха, който иначе бих изпитал, наближавайки онази страховита грамада. Както и да е, аз я гледах спокойно – тъй спокойно, както човек гледа бедствие, описано във вестника, през облаче от тютюнев дим.

След малко вече бях толкова близо до Къщата, че можех да различа много от подробностите около нея. Колкото по-дълго гледах, толкова повече се потвърждаваха отдавнашните ми впечатления за нейната пълна прилика с тази странна къща. Не намирах никаква разлика, освен огромните ѝ размери.

Докато гледах, изведнъж ме изпълни мощно чувство на удивление. Бях стигнал срещу онази част, където се намира външната врата, водеща към кабинета. Там, на прага, лежеше грамаден дялан камък, идентичен – освен по размери и цвят – с онзи, който бях изкъртил в битката си с тварите от Ямата.

Носех се все по-близо и смайването ми нарасна, когато забелязах, че вратата е изкъртена частично от пантите си, точно както вратата на моя кабинет бе изтласкана навътре от натиска на Свине-тварите. Гледката даде тласък на цяла верига от мисли и аз започнах смътно да предусещам, че нападението срещу тази къща, може да има далеч по-дълбоко значение, отколкото бях предполагал досега. Спомних си как много отдавна, в старите земни дни, бях заподозрял, че по някакъв необясним начин тази къща, в която живея, е свързана с онази друга чудовищна структура насред неописуемата равнина.

Сега обаче започнах да проумявам, че съм имал само смътна представа какво би означавало потвърждението на моите подозрения. Започнах да разбирам с повече от човешка яснота на ума, че нападението, което отблъснах, е било свързано по някакъв необикновен начин с друга атака срещу това странно здание.

С една любопитна нелогичност мислите ми внезапно изоставиха този въпрос и се насочиха към особения материал, от който е построена къщата. Той имаше – както споменах по-рано – плътен зелен цвят. Ала сега, когато стигнах толкова близо до него, аз забелязах, че понякога той се променя, макар и слабо – проблясваше и избледняваше, както правят изпаренията на фосфора, когато го натриеш върху ръката си в тъмното.

Скоро вниманието ми се отклони и от това, защото наближих главния вход. Тук за първи път се изплаших, тъй като в следващия миг огромните крила се разтвориха навътре и аз безпомощно се понесох между тях. Вътре цареше пълен, непрогледен мрак. Подир още миг аз прекосих прага и огромните порти се захлопнаха беззвучно, затваряйки ме в онова мрачно място.

Стори ми се, че за известно време останах неподвижен, увиснал сред тъмнината. После осъзнах, че отново се движа, без да знам накъде. Изведнъж далече под себе си сякаш дочух гъгнивия звук на свински смях. Той заглъхна и последвалата тишина натегна от ужас.

После някъде отпред се отвори врата; през нея се процеди мъглива белезникава светлина и аз бавно прелетях в една стая, която ми изглеждаше странно позната. Ненадейно отекна потресаващ, яростен шум, който ме оглуши. Пред погледа ми припламнаха замъглени видения. За един безконечен миг сетивата ми бяха зашеметени. След това зрението ми се възвърна. Замаяното, шеметно чувство отмина и отново виждах ясно.

XXIII
Пепър

Отново седях на креслото си в стария кабинет. Зареях поглед из стаята. За минута тя имаше странен, размазан вид, безплътна и нереална. Но това отмина и аз видях, че нищо не се е променило по какъвто и да било начин. Погледнах към прозореца в дъното – щората беше вдигната.

Изправих се с трепереща нозе. Докато ставах, лек шум откъм вратата привлече вниманието ми. Погледнах към нея. За един кратък миг ми се стори, че тя лекичко се затваря. Вгледах се и видях, че трябва да съм сгрешил – вратата бе плътно затворена.

С много усилия пристъпих до прозореца и погледнах навън. Слънцето тъкмо изгряваше, озарявайки дебрите на запустелите градини. Около минута стоях и ги гледах. Объркано плъзнах ръка по челото си.

Тогава сред хаоса на сетивата ми се надигна внезапна мисъл; бързо се завъртях и повиках Пепър. Нямаше отговор и аз залитайки изтичах през стаята, обзет от страх. Исках да го повикам отново, но устните ми бяха изтръпнали. Стигнах до масата и се наведох към него със свито сърце. Той лежеше в сянката на масата и не бях успял да го видя ясно откъм прозореца. Сега, когато се наведох, дъхът ми спря. Пепър го нямаше; вместо него посягах към издължена купчинка сиво-пепеляв прах…

Навярно няколко минути съм стоял така, полунаведен. Чувствах се замаян – зашеметен. Пепър наистина бе преминал в страната на сенките.

XXIV
Стъпки в градината

Пепър е мъртъв! Дори и сега понякога ми е трудно да го осъзная. Минаха много седмици, откакто се върнах от онова странно и страшно пътешествие през пространството и времето. Понякога го сънувам и отново преживявам във въображението си всички онези страховити събития. Когато се събуждам, мислите ми пак се насочват натам. Онова Слънце – всъщност онези Слънца – наистина ли са великите Централни Слънца, около които се върти цялата вселена на незнайните небеса? Кой може да каже? А ярките сфери, плаващи вечно в светлината на Зеленото слънце! А Морето на Съня, над което се реят! Колко невероятно е всичко това. Ако не беше Пепър, дори и след многото необикновени събития, на които станах свидетел, бих бил склонен да предполагам, че всичко е било само някакъв фантастичен сън. Ами онази ужасна тъмна мъглявина (с нейното множество червени сфери), която се движи винаги в сянката на Мрачното слънце и лети по неговата изумителна орбита, обгърната във вечен мрак. Ами лицата, които надничаха към мен! Боже, наистина ли ги има, наистина ли съществува подобно нещо?… Но онази купчинка сива пепел все още лежи на пода в кабинета ми. Не искам да я докосвам.

На моменти, когато съм по-спокоен, се чудя какво ли е станало с външните планети на Слънчевата система. Допускам, че може да са се откъснали от слънчевото привличане и да са отлетели в космоса. Това, разбира се, е само предположение. Има толкова много неща, за които се чудя.

Сега, когато пиша, трябва да отбележа, че съм сигурен, че ще се случи нещо ужасно. Едно снощно събитие ме изпълни с ужас, по-голям дори от страха, който ми вдъхва Ямата. Сега ще го опиша, а ако се случи още нещо, ще се постарая незабавно да опиша и него. Имам чувството, че в това последно произшествие се крие много по-зловещ смисъл, отколкото във всички останали. Дори и сега, докато пиша, се чувствам потресен и нервен. Кой знае защо си мисля, че смъртта ми не е далече. Не че се боя от

смъртта – в общоприетия смисъл. И все пак из въздуха витае нещо, което ми вдъхва страх – безплътен, студен ужас. Почувствах го снощи. Ето как стана…

Снощи седях тук, в кабинета си, и пишех. Вратата към градината беше полуотворена. От време на време дочувах тихото метално потракване на кучешката верига. Тя е на кучето, което купих след смъртта на Пепър. Не искам да го държа в къщата – не и след Пепър. Все пак чувствах, че ще е по-добре да има куче наоколо. Те са чудесни създания.

Бях много съсредоточен в работата си и времето минаваше бързо. Изведнъж чух лек шум по пътеката вън в градината – туп, туп, туп – потаен и странен звук. Бързо надигнах глава и погледнах през отворената врата. Шумът се раздаде отново – туп, туп, туп. Стори ми се, че се приближава. Леко изнервен, аз се взирах в градините, ала нощта криеше всичко.

После кучето нададе протяжен вой и аз подскочих. Може би около минута се вглеждах напрегнато, но не чух нищо. След малко взех писалката, която бях оставил, и поднових работата си. Нервното чувство бе отминало, защото предположих, че звукът, който бях чул, идва от кучето, обикалящо насам-натам, доколкото му позволява веригата.

Трябва да бе минал около четвърт час; внезапно кучето отново нададе вой, изпълнен с тъй жалостна скръб, че скочих на крака, изтървах перото и изцапах страницата, над която работех.

– Проклето куче! – промърморих аз, виждайки какво съм направил.

И докато изричах думите, отново се раздаде онова странно туп, туп, туп. Беше ужасно близко – почти до вратата, струва ми се. Сега знаех, че не може да бъде кучето; веригата не би му позволила да дойде толкова близо.

Кучешкото ръмжене пак се разнесе и аз подсъзнателно отбелязах нотката на страх в него.

Отвън, на прозоречния перваз, видях Тип, котката на сестра ми. Изведнъж тя скочи на крака и опашката ѝ настръхна. За момент остана така, сякаш се взираше втренчено в нещо около вратата. След това бързо започна да отстъпва назад по перваза, докато достигна стената в края и нямаше повече накъде да върви. Там застина, сякаш вцепенена в поза на изключителен ужас.

Уплашен и объркан, аз грабнах бастуна от ъгъла, и тръгнах безшумно към вратата, взимайки със себе си една от свещите. Бях стигнал на няколко крачки от нея, когато внезапно ме прониза особено чувство на страх – разтърсващ и истински; не знаех откъде е дошъл, нито защо. Тъй мощно бе усещането за ужас, че не губих нито миг; отстъпих веднага, като вървях заднешком и не

откъсвах боязлив поглед от вратата. Бих дал какво ли не, за да се втурна към нея, да я затръшна и да дръпна резетата; защото я бях поправил и укрепил, така че сега е много по-здрава отпреди. Подобно на Тип, продължих почти несъзнателно да отстъпвам назад, докато стената не ме спря. Тогава подскочих нервно и се огледах със страх наоколо. За момент погледът ми се спря върху стойката за огнестрелни оръжия и аз направих крачка натам; ала спрях със странното чувство, че ще бъдат безполезни. Отвън, в градините, кучето скимтеше странно.

Изведнъж откъм котката долетя дълъг яростен писък. Трескаво погледнах към нея – нещо светло и призрачно я обкръжи и постепенно се проясни пред погледа ми. Очерта се като светеща прозрачна ръка с трептящ над нея мек, зеленикав пламък. Котката нададе последно ужасно мяукане и аз я видях да пуши и гори. Дъхът излетя задавено от дробовете ми и аз се подпрях на стената. По онази част от прозореца се разстилаше зелено, фантастично петно. То закри страшната гледка, но отблясъците на огъня мътно прозираха през него. В стаята нахлу смрад на изгоряло.

Туп, туп, туп – нещо слезе надолу по градинската пътека и лек плесенясал дъх сякаш долетя през отворената врата и се смеси с миризмата на изгоряло.

Кучето бе замълчало за няколко секунди. Сега го чух как рязко нададе вой, сякаш от болка. След това се укроти, само сегиз-тогиз тихичко скимтеше от страх.

Мина минута; сетне в далечината глухо се затръшна портата откъм западната страна на градините. След това, нищо; дори кучето не скимтеше.

Трябва да съм стоял така няколко минути. После в сърцето ми се прокрадна искрица кураж и аз уплашено се втурнах към вратата, затръшнах я и я залостих здраво. След това почти половин час бях напълно безпомощен – само седях и се взирах пред себе си.

Постепенно животът ми се възвърна и аз разтреперан поех нагоре по стълбището да си легна.

Това е всичко.

XXV
Нещото от арената

Рано тази сутрин минах през градините, но заварих всичко както обикновено. Близо до вратата огледах пътеката за отпечатъци; но и там нямаше какво да ми подскаже дали снощи съм сънувал, или не.

Едва когато отидох да навестя кучето, открих видимо доказателство, че нещо се е случило. То се бе свило в ъгъла на колибата си и трябваше дълго да го убеждавам да изпълзи навън. Когато най-сетне се съгласи да дойде, стори ми се странно уплашено и покорно. Докато го галех, вниманието ми бе привлечено към едно зеленикаво петно на левия му хълбок. Огледах го и открих, че козината и кожата очевидно са били изгорени; отдолу се показваше оголена, възпалена плът. Формата на белега беше странна, напомняше ми отпечатък от голяма лапа или ръка.

Изправих се, замислен. Погледът ми се отклони към прозореца на кабинета. Лъчите на изгряващото Слънце трептяха по опушената мазилка в долния му ъгъл и по някакъв странен начин го караха да променя цвета си от зелено до червено и обратно. А! Това несъмнено бе още едно доказателство; и изведнъж в паметта ми изплува ужасното нещо, което бях видял снощи. Пак погледнах към кучето. Вече знаех причината за тази отвратителна рана на хълбока му – знаех също, че онова, което видях снощи, е било действителност. Обзе ме неописуема тревога. Пепър! Тип! А сега и това клето животно…! Отново погледнах кучето и видях, че то ближе раната си.

– Горкото създание! – промърморих аз и се наведох да го погаля по главата. То се надигна на крака, подуши ръката ми и я близна тъжно.

След малко го оставих, тъй като имах и други работи за вършене.

След вечеря отидох да го видя отново. То изглеждаше спокойно, но не желаеше да напусне колибата. От сестра си научих, че днес е отказало да се храни. Докато ми разказваше

това, тя изглеждаше леко озадачена, но изобщо не подозираше, че има от какво да се страхува.

Денят мина доста спокойно. След чая отново отидох да нагледам кучето. То ми се стори унило и малко тревожно; все още упорстваше да остане в колибата си. Преди да го заключа за през нощта, аз изместих колибата настрани от стената, така че да мога да я наблюдавам от малкия прозорец. Хрумна ми тази нощ да го прибера в къщата, но като поразмислих, реших да го оставя навън. Не мога да кажа, че къщата е по-безопасна от градините в каквото и да било отношение. Пепър беше в къщата, и все пак…

Сега е два часа след полунощ. От осем вечерта наблюдавам колибата през малкия страничен прозорец на кабинета. Все още нищо не се е случило, а съм твърде уморен, за да продължа да гледам. Ще си легна…

Не спах спокойно. Това е необичайно за мен; но призори успях да подремна няколко часа.

Станах рано и след закуска посетих кучето. То беше тихо, но мрачно и отказваше да напусне колибата. Жалко, че наблизо няма никакъв конски доктор; бих искал някой да прегледа клетото животно. През целия ден не е хапнало нищо, но проявява ясно желание за вода – лочи я жадно. Като видях това, малко ми поолекна.

Настана вечер и аз съм в кабинета си. Имам намерение да изпълня снощния план и да наблюдавам колибата. Вратата към градината е залостена здраво. Радвам се, че на прозорците има решетки…

През нощта…

Отмина полунощ. Засега кучето мълчи. През страничния прозорец от лявата ми страна мога смътно да различа очертанията на колибата. За първи път кучето се раздвижва и чувам тракането на веригата му. Бързо поглеждам навън. Пред погледа ми кучето пак се размърдва тревожно и виждам от вътрешносттта на колибата да просветва бледо сияние. То изчезва; после кучето пак се раздвижва и сиянието се появява отново. Озадачен съм. Кучето лежи кротко и аз мога да видя съвсем ясно светещото нещо. То се очертава добре в тъмнината. Има нещо познато във формата му. За момент се колебая; сетне осъзнавам, че е като ръка с четири пръста и палец. Като ръка! И си спомням очертанията на онази страховита рана върху хълбока на кучето. Сигурно виждам нея. Тя свети в нощта… Защо? Минутите отлитат. Умът ми е запълнен с това ново откритие…

Изведнъж чувам звук в градините. Побиват ме тръпки. Звукът се приближава. Туп, туп, туп. Сякаш мравки пробягват по гръбнака и тила ми. Кучето се размърдва в колибата и скимти

ужасено. Трябва да се е извъртяло, защото вече не виждам очертанията на неговата светеща рана.

Отвън градините пак притихват и аз се ослушвам плахо. Минава минута, след нея друга; после отново чувам онова потупване. То е съвсем близо, и изглежда, че се задава по чакълестата пътека. Шумът е странно равномерен и целенасочен. Пред вратата спира; изправям се на крака и оставам да стоя неподвижно. От вратата долита тих звук – резето бавно се вдига. В ушите ми отеква напевен шум, нещо сякаш притиска главата ми…

Резето хлътва с остро щракване обратно в халката си. Шумът ме стряска отново; той е потресаващ, непоносим за обтегнатите ми нерви. След това дълго стоя, а тишината става все по-плътна и глуха. Изведнъж коленете ми започват да треперят и се налага бързо да седна.

Отминава неопределен период от време и аз постепенно започвам да се изтръгвам от чувството на ужас, което ме бе обзело. И все пак продължавам да седя. Сякаш съм загубил способността да се движа. Чувствам се странно уморен и ми се иска да подремна. Очите ми се отварят и затварят, скоро откривам, че заспивам и пак се събуждам на пресекулки.

По някое време сънено забелязвам, че една от свещите пращи и капе. Когато се събуждам отново, тя е изгаснала и в стаята тегне тъмнина, едва разсейвана от светлината на единственото останало пламъче. Полумракът не ме смущава. Загубил съм онова ужасно чувство на страх и единственото ми желание е да спя… да спя.

Изведнъж, макар че не чувам никакъв шум, аз се събуждам – напълно. Остро осъзнавам близостта на нещо загадъчно, на някакво властно Присъствие. Самият въздух изглежда натегнал от ужас. Седя прегърбен и само се вслушвам напрегнато. Все още няма звук. Самата природа изглежда мъртва. После потискащата тишина е нарушена от жален и тих стон на вятъра, който прелита покрай къщата и заглъхва в далечината.

Оставям погледа си да блуждае из полумрачната стая. До големия часовник в отсрещния ъгъл се извисява тъмна сянка. За един кратък миг се взирам уплашено в нея. След това виждам, че там няма нищо и за миг ме изпълва облекчение.

В следващия момент през мозъка ми прелита една мисъл: защо да не напусна тази къща – тази къща на тайни и ужаси? Сетне, почти като отговор, пред погледа ми прелита видение на вълшебното Море на Съня – Морето на Съня, където ни бе разрешено да се срещнем след годините на раздяла и скръб; и аз зная, че ще остана тук, каквото и да се случи.

През страничния прозорец виждам мрачната чернота на нощта. Погледът ми се зарейва из стаята, спирайки ту върху един, ту върху друг сенчест предмет. Изведнъж се обръщам и поглеждам през прозореца отдясно; ахвам и се привеждам напред, отправил плах поглед към нещо извън прозореца, но близо до решетките. Виждам едно огромно, мъгливо свинско лице, по което трепти буен пламък със зеленикав оттенък. Това е Нещото от арената. От потрепващата уста сякаш непрестанно се стичат фосфоресциращи лиги. Очите са вторачени право в стаята, с непроницаемо изражение. А аз седя вцепенен… замръзнал.

Нещото се раздвижва. То бавно се завърта в моя посока. Лицето му се обръща към мен. Вижда ме. Две огромни нечовешко-човешки очи ме гледат през сумрака. Изстивам от страх; ала дори и сега, аз съм в пълно съзнание и забелязвам с безстрастна обективност, че далечните звезди са засенчени от масата на гигантското лице.

Връхлита ме нов ужас. Надигам се от стола си, без да съм имал подобно намерение. Вече съм на крака и нещо ме тласка към вратата, която води навън в градините. Искам да спра; но не мога. Някаква непреодолима власт превъзмогва волята ми и аз бавно крача напред въпреки нежеланието и съпротивата си. Погледът ми безпомощно шари из стаята и пада върху прозореца. Грамадното свинско лице е изчезнало и аз чувам отново онова потайно туп, туп, туп. То спира пред вратата – вратата, към която ме тласка невидима сила…

Настава кратка, напрегната тишина; след това се разнася звук. Това е тракането на резето, което бавно се вдига. Изпълва ме отчаяние. Няма да направя още една крачка напред. Полагам огромно усилие да се върна; но то е като да блъскам с гръб невидима стена. В мъченията на ужаса аз надавам стон и звукът на гласа ми е страшен. Отново дочувам тракането и се разтрепервам, облян в лепкава пот. Опитвам… да, боря се, дърпам, напъвам назад, *назад*; ала всичко е безполезно…

Стоя до вратата и машинално гледам как ръката ми се пресяга да дръпне най-горното резе. Върши го без ни най-малко участие на собствената ми воля. Докато посягам към резето, вратата се разтърсва жестоко и между нея и рамката полъхва онзи нездрав плесенясал мирис. Издърпвам резето бавно, като през цялото време се боря немощно. То излиза с щракване от гнездото си и аз се разтърсвам цял като в треска. Има още две; едно в долната част на вратата, а най-масивното е монтирано по средата.

Може би около минута стоя с отпуснати покрай тялото ръце. Принудата да опипвам ключалките като че ли е отминала. Изведнъж чувам дрънчене на желязо близо до краката си. Бързо

поглеждам надолу и с неописуем ужас осъзнавам, че кракът ми избутва настрани долното резе. Връхлита ме ужасно чувство на безпомощност… Резето излиза от гнездото си с лек звън, аз залитам и за да не падна, се хващам за най-голямото, средното резе. Една минута минава като цяла вечност; след това още една… Боже мой, помогни ми! Принуден съм да освободя последната ключалка. *Няма да го направя!* По-добре да умра, отколкото да отворя на ужаса, който дебне зад вратата. Няма ли спасение…? Боже мой, вече съм изтеглил резето наполовина! От устните ми се изтръгва дрезгав крясък на ужас, вече са изтеглени три четвърти от резето, а непокорните ми ръце продължават да ме тласкат към гибел. Само една малка частица стомана стои между душата ми и Онова. Два пъти надавам писък на върховен, мъчителен страх; после с безумно усилие отдръпвам ръце от резето. Очите ми сякаш са ослепели. Бездънен мрак пада над мен. Природата ми се е притекла на помощ. Усещам как коленете ми се подгъват. Бързи, мощни удари думтят по вратата, а аз падам, падам…

Трябва да съм лежал там поне няколко часа. Като се свестявам, виждам, че последната свещ е изгоряла и в стаята тегне почти пълен мрак. Не мога да се изправя на крака, защото съм измръзнал и ужасно схванат. Но мозъкът ми е бистър и вече не усещам натиска на онова нечестиво влияние.

Предпазливо се надигам на колене и опипвам за централното резе. Намирам го и със сила го тласкам обратно в гнездото; после залоствам и долното. Вече съм в състояние да се изправя на крака и така успявам да наместя горното резе. След това отново падам на колене и пролазвам между мебелите към стълбището. Така съм предпазен от наблюдение през прозореца.

Достигам отсрещната врата и докато напускам кабинета, хвърлям нервен поглед през рамо към прозореца. Като че ли забелязвам нещо безплътно навън в нощта; но това може да е само фантазия. После съм в коридора и се отправям към стълбището.

Когато се добирам до спалнята, аз се просвам в леглото, както съм си облечен, и дръпвам завивките над мен. След известно време започвам да си възвръщам частици увереност. Невъзможно е да заспя, но съм благодарен за допълнителната топлина на завивките. По някое време се опитвам да разсъждавам над събитията от изминалата нощ; но макар че не мога да заспя, оказвам се неспособен за свързани мисли. Мозъкът ми изглежда странно празен.

Призори започвам да се мятам неспокойно под завивките. Не мога да си почина, затова накрая ставам от леглото и почвам да

крача напред-назад. Хладната зора се процежда през прозорците и разкрива голия дискомфорт на старата стая. Странно, че през всички тези години никога не съм обръщал внимание колко занемарено и неуютно е това място. И тъй времето отминава.

Някъде откъм долния етаж долита шум. Отивам до вратата на спалнята и се ослушвам. Това е Мери, заета да приготвя закуската в голямата стара кухня. Не проявявам особен интерес. Не съм гладен. Мислите ми обаче продължават да се въртят около нея. Колко слабо я тревожат странните събития в тази къща. Ако не се брои произшествието с тварите от Ямата, тя сякаш изобщо не забелязва, че се е случило нещо необичайно. Тя е стара, също като мен; ала колко малко общо имаме един с друг. Дали защото наистина нямаме нищо общо, или просто защото на тази възраст предпочитаме спокойствието пред общуването? Тези и други въпроси прелитат през ума ми, и ми помагат поне временно да отклоня вниманието си от тягостните нощни мисли.

След известно време отивам до прозореца, отварям го и поглеждам навън. Слънцето вече е над хоризонта, а въздухът, макар и хладен, е сладък и свеж. Постепенно мозъкът ми се избистря и ме изпълва временно чувство за сигурност. Малко по-бодър, аз слизам по стълбището и излизам в градината, за да нагледам кучето.

Щом наближавам колибата, посреща ме същото зловоние на плесен, което снощи ме връхлетя през вратата на кабинета. Пропъждайки мимолетното чувство на страх, аз повиквам кучето; то обаче не ми обръща внимание, и след като го повиквам още веднъж, аз хвърлям в колибата едно малко камъче. Този път то се размърдва неспокойно и аз пак извиквам името му, но не се приближавам. След малко сестра ми излиза и се присъединява към моите опити да подмамя кучето навън от колибата.

Най-сетне клетото животно се надига и, залитайки, пролазва навън. Стои под дневната светлина, люшка се и мига глупаво. Оглеждам го и забелязвам, че ужасната рана е станала много по-голяма и като че ли има белезникав, гъбясал вид. Сестра ми понечва да го погали; аз обаче я спирам и обяснявам, че според мен ще е по-добре да не се приближава много до него в близките дни, тъй като не се знае какво му е и би трябвало да сме предпазливи.

Минута по-късно тя влиза в къщата и донася леген с хранителни отпадъци. Слага легена на земята близо до кучето, а аз го избутвам напред с помощта на клон, откършен от близкия храст. Ала макар че месото би трябвало да го изкушава, то не обръща внимание на храната и се оттегля в колибата. В паничката му все още има вода, така че след още няколко ласкави

думи ние се прибираме в къщата. Виждам, че сестра ми дълбоко недоумява какво става с животното; но би било лудост дори само да ѝ намекна за истината.

Денят се изнизва без произшествия; пада нощ. Решил съм да повторя експеримента си от снощи. Не бих казал, че е разумно; и все пак решението ми е твърдо. Взел съм обаче известни предпазни мерки – забих по един здрав гвоздей до края на всяко от трите резета, затварящи вратата от кабинета към градината. По този начин поне ще предотвратя повторение на заплахата, която преживях снощи.

Оставам на пост от десет до около два и половина, но не се случва нищо; накрая се затътрям до леглото, където скоро заспивам.

XXVI
Светещото петно

Събуждам се внезапно. Все още е тъмно. Превъртам се веднъж-дваж с намерение пак да заспя, но не мога. Главата леко ме наболява; обливат ме топли и студени вълни. След малко се отказвам от усилията и посягам за кибрита. Ще запаля свещ и ще почета; може би след това ще мога да заспя. Известно време опипвам напосоки; после ръката ми докосва кутията, но докато я отварям, аз с изненада забелязвам някакво фосфоресциращо петънце да блести в тъмнината. Протягам другата си ръка да го докосна. То е върху китката ми. С чувство на неясна тревога аз бързо драсвам клечка кибрит и оглеждам, но не виждам нищо, освен една малка драскотина.

– Привидяло ми се е! – промърморвам с въздишка на облекчение.

Клечката опарва пръстите ми и аз я изпускам. Докато посягам за друга, петното просветва отново. Вече знам, че не ми се е привидяло. Този път паля свещта и оглеждам внимателно мястото. Около драскотината има бледозеленикаво оцветяване. Чувствам се озадачен и разтревожен. После ми хрумва една мисъл. Спомням си сутринта след появата на Нещото. Спомням си как кучето облиза ръката ми. Точно тази ръка, с драскотината; макар че досега изобщо не бях осъзнал увреждането. Обзема ме ужасен страх. Той се просмуква в мозъка ми – раната на кучето свети през нощта. Зашеметен, аз сядам на ръба на леглото и се опитвам да мисля; но не мога. Мозъкът ми изглежда вцепенен от невъобразимия ужас на този нов страх.

Времето отлита, без да усещам. В един момент се опомням и опитвам да се убедя, че съм сгрешил, ала това не помага. В сърцето ми няма съмнения.

Час подир час седя в мрака и тишината и треперя безнадеждно…

Денят дойде и си отиде. Отново е нощ.

Рано тази сутрин застрелях кучето и го погребах далече сред храстите. Сестра ми се стресна и уплаши; аз обаче съм отчаян.

Освен това, така е по-добре. Гнусната растителност бе покрила почти цялата му лява страна. А аз… петното на китката ми видимо се е разширило. На няколко пъти се засичам, че шепна молитви – простичките молитви, които научих като дете. Боже, Всевишни Боже, помогни ми! Ще полудея.

От шест дни не съм ял нищо. Сега е нощ. Седя в креслото. О, Боже! Питам се дали някой някога е изпитвал приживе ужас, какъвто познах аз? Обгърнат съм в ужас. Непрестанно чувствам паренето на онази гнусна растителност. Вече е покрила цялата ми дясна ръка и рамо, и започва да пълзи нагоре врата ми. Утре ще разяде лицето ми. Ще се превърна в ужасяваща маса от разложение на живо. Няма спасение. И все пак, хрумва ми една мисъл, родена от поглед към оръжейния шкаф в другия край на стаята. Поглеждам го пак… с най-странно чувство. Мисълта не ме напуска. Боже, Ти знаеш, Ти трябва да знаеш, че смъртта е по-добра, да, хиляди пъти по-добра от Това. Това! Исусе, прости ми, но не мога да живея, не мога, не мога! Не смея! Вече няма помощ за мен – нищо друго не ми остава. Така поне ще си спестя онзи последен ужас…

Мисля, че трябва да съм задрямал. Чувствам се много слаб и – о! – толкова нещастен, толкова нещастен и уморен… уморен. Шумоленето на хартията е мъчение за мозъка ми. Слухът ми сякаш е станал неестествено остър. Ще поседя известно време и ще си помисля…

Тихо! Чувам нещо долу… долу в избите. Някакво скърцане. Боже мой, отваря се големият дъбов капак. Какво може да причинява това? Драскането на перото ме оглушава… трябва да слушам… Чувам стъпки по стълбището; странни, тупкащи стъпки, които идват нагоре и все по-близо… Исусе, бъди милостив към мен, стареца. Нещо опипва дръжката на вратата. Боже, помогни ми сега! Исусе… Вратата се отваря… бавно. Нещо…

Това е всичко********.

XXVII
Заключение

Аз оставих ръкописа и се озърнах към Тонисън – той седеше, загледан в мрака. Изчаках една минута; след това проговорих.

– Е?

Той се обърна бавно и ме погледна. Мислите му сякаш го бяха отвели нейде безкрайно далече.

– Бил ли е луд? – попитах и леко кимнах към ръкописа.

За момент Тонисън се втренчи в мен с невиждащ поглед; после се опомни и изведнъж разбра въпроса ми.

– Не! – каза той.

Отворих уста да изкажа обратното мнение, защото чувството за логичност и разум не ми позволяваше да приема историята буквално; после пак я затворих, без да кажа нищо. Увереността в гласа на Тонисън някак бе разклатила всичките ми съмнения. Изведнъж се почувствах далеч по-малко уверен, макар че все още в никакъв случай не бях убеден.

След няколко минути мълчание Тонисън се изправи вдървено и започна да се съблича. Не изглеждаше склонен да говори; така че и аз не каза нищо, а просто последвах примера му. Бях уморен; макар и все още изпълнен с историята, която току-що прочетох.

Докато се завивах с одеялата, в ума ми неволно се прокрадна спомен за старите градини, както ги бяхме видели. Спомних си странния страх, който вдъхваше онова място в сърцата ни; и постепенно се убедих, че Тонисън е прав.

Когато се събудихме, беше много късно – почти пладне, защото бяхме прекарали по-голямата част от нощта в четене на ръкописа.

Тонисън беше кисел, а и аз нямах настроение. Денят бе навъсен и из въздуха се носеше лека прохлада. Не си продумахме да отидем на риболов. Обядвахме, а след това просто седнахме мълчаливо да пушим.

По някое време Тонисън попита за Ръкописа; подадох му го и той прекара по-голямата част от следобеда в повторно четене.

Докато беше зает с това, хрумна ми една мисъл.

– Какво ще речеш за един нов оглед…?

И кимнах надолу към потока.

Тонисън вдигна очи.

– Нищо! – рязко отвърна той; и кой знае защо, този отговор по-скоро ме раздразни, отколкото облекчи.

След това го оставих на мира.

Малко преди часа за чая той ме погледна с любопитство.

– Извинявай, стари приятелю, че току-що бях малко груб с теб. Ама че „току-що“! Не беше продумал от три часа насам. Не бих отишъл отново там – той посочи с глава, – каквото и да ми предложиш. Уф!

И той остави разказа за човешкия ужас, надежда и отчаяние.

На следващата сутрин станахме рано и отскочихме до реката за обичайното плуване; донякъде се бяхме отърсили от депресията на предишния ден; и така, след закуска взехме въдиците и посветихме деня на нашия любим спорт.

След този ден ние се наслаждавахме от сърце на почивката, макар че и двамата очаквахме с нетърпение времето, когато трябваше да дойде нашият каруцар; изгаряхме от желание да го разпитаме, а чрез него да разпитаме и хората от селцето дали някой от тях би могъл да ни даде информация за тази странна градина, разположена насред едно от най-неизвестните кътчета на страната.

Най-сетне дойде денят, в който очаквахме каруцарят да дойде да ни вземе. Той пристигна рано, още докато се излежавахме; просто цъфна на отвора на палатката и попита дали сме се забавлявали. Ние отговорихме утвърдително; а след това, почти в един глас, зададохме въпроса, който не ни даваше мира: знае ли нещо за една стара градина, както и за една пропаст с езеро, разположена на няколко мили надолу по реката; и също така, чувал ли е някога за голяма къща по онези места?

Не, не знаеше и не бе чувал; всъщност не, преди много години бил чувал слух за голяма стара къща, усамотена сред пущинака; но ако не го лъжела паметта, онова място било завладяно от духове; а може и да бъркал, но със сигурност имало нещо „щураво“ в цялата история; така или иначе, не бил чувал нищо за онова място от много отдавна – още откакто бил малко хлапе. Не, не можел да си спомни нищо конкретно; всъщност изобщо не знаел, че помни нещо – „ама съвсем, съвсем нищо“ – докато не сме го разпитали.

– Виж какво – каза Тонисън, след като стана ясно, че няма какво повече да изкопчим от него, – просто се разходи из селото, докато ние се обличаме, и опитай да разбереш нещо.

Човекът кимна небрежно и тръгна да изпълни задачата, а ние побързахме да нахлузим дрехите, след което се заехме да

приготвим закуска.

Тъкмо сядахме на трапезата, когато човекът се върна.

– Още са по леглата, мързеливците проклети, сър – каза той с още едно кимване и се вторачи във вкусотиите, подредени по сандъка за провизии, който използвахме вместо маса.

– Добре де, седни да похапнеш с нас – отговори моят приятел.

Не се наложи да го каним повторно.

След закуска Тонисън прати човека със същата задача, докато ние седяхме и пушехме. Той отсъства около три четвърти час, а когато се върна, бе очевидно, че е открил нещо. Оказа се, че завързал разговор с един старец от селото, който навярно знаел за странната къща повече – макар и на практика доста малко – от всеки друг по тия места.

Същността на това „знание“ бе, че през младините на стареца – един Господ знае преди колко време е било – в центъра на градините имало голяма къща, от която сега оставали само руини. Тази къща пустеела много отдавна; много години преди неговото – на стареца – раждане. Хората от селото отбягвали това място, както го отбягвали и бащите им преди тях. Много неща се говорели за него, и все лоши. Никой не смеел да ходи натам, било то денем или нощем. В селото това място било синоним на всичко нечестиво и страшно.

Но ето че един ден някакъв непознат мъж, чужденец, минал на кон през селото и продължил надолу покрай реката към Къщата, както винаги са я наричали селяните. Няколко часа по-късно той се върнал и поел обратно по пътя за Ейрдрахан, откъдето бил дошъл. Около три месеца нищо не се чуло за него. После човекът се появил отново; но вече придружен от една възрастна жена, и голям брой магарета, натоварени с различни предмети. Те минали през селото без да спират и тръгнали направо по речния бряг, в посока към къщата.

От този момент нататък не ги видял никой, освен човекът, когото били наели да им доставя всеки месец необходимите стоки от Ейрдрахан, а той нито веднъж не проявил желание да разговаря с местните; личало си, че му плащат добре за труда.

Годините отминавали сравнително спокойно, в това малко селце; човекът редовно извършвал месечните си пътувания.

Един ден той се появил както винаги с обичайната доставка. Минал през селото, без да обмени с местните нещо повече от някое навъсено кимване, и продължил към къщата. Обикновено се връщал едва привечер. Този път обаче, се появил отново в селцето само няколко часа по-късно, извънредно развълнуван и с удивителната информация, че Къщата е изчезнала напълно, а на мястото където е стояла, сега зее страхотна яма.

Изглежда, тази новина дотолкова разпалила любопитството на селяните, че те преодолели страховете си и всички заедно тръгнали към мястото. Там заварили всичко точно както го бил описал доставчикът.

Това бе всичко, което успяхме да научим. Никога не ще узнаем кой е бил авторът на ръкописа и откъде е дошъл.

Самоличността му е погребана завинаги, както навярно той сам е желал.

Същия ден ние напуснахме уединеното село Крейгтън. Повече не се върнахме там.

Понякога в сънищата си виждам огромна яма, заобиколена от всички страни с диви дървета и храсти. Шумът на водата се вдига нагоре и се смесва – в съня ми – с други, по-глухи шумове; а над всичко това виси вечен покров от пръски и воден прах.

Скръб

О, люта жажда в моите гърди!
Не бих дори сънувал, че света,
от Божия десница поразен
терзания тъй горки ще роди,
каквито разпечатва днес Скръбта
и влива ги в сърце ми ден след ден!

Ридание е всеки дъх, и стон,
сърцето ми е болка и пожар,
и мъчи ме безкрайно мисълта,
че никога под този небосклон
(освен чрез мъката на спомен стар)
не ще докосна теб, що отлетя!

В нощта ли да те диря, аз не знам,
или да те зова във моя сън;
но няма те; и тронът на нощта
превръща се във потресаващ храм,
и звездните камбани пращат звън
към мен, отшелник клет насред света!

С надежда диря морските вълни.
Дали към тях утеха ме зове,
от древното море укрита тук?
Но от загадъчните дълбини
разпитват ме далечни гласове
защо не сме и днес един до друг!

Където и да ида, аз съм сам,
чрез теб що имах всичко в този свят;
страдание гърдите ми терзай
за туй, що бе, а где е днес – не знам;
навярно в Пустотата, где лежат
нещата, преживели своя край!

** Привидно безсмислена забележка. Не мога да намеря в ръкописа предишно споменаване на този въпрос. Тя обаче става по-ясна в светлината на следващите събития.

*** Тук почеркът става неразгадаем поради увреденото състояние на тази част от ръкописа. По-долу отпечатвам онези фрагменти, които са все още четливи.

**** ЗАБЕЛЕЖКА. Дори и най-усърдните старания не ми позволиха да разчета нещо повече от повредената част на ръкописа. Той става отново четлив с главата „Шум в нощта“.

***** Самотникът използва това като илюстрация, очевидно в смисъла на популярните представи за комета.

****** Очевидно става дума за нещо, описано в липсващите и увредени страници. Виж глава 14, „Фрагменти“.

******* Повече не се споменава нищо за Луната. От казаното тук става очевидно, че нашият спътник силно се е отдалечил от Земята. Вероятно в по-късна епоха може напълно да се откъснал от нашето привличане. Мога само да съжалявам, че не е хвърлена светлина по този въпрос.

******** Вероятно замръзнал въздух.

******** Виж предишната бележка. Това би обяснило снега (?) вътре в стаята.

******** Озадачен съм, че нито тук, нито впоследствие Самотникът не споменава за продължаващото движение север-юг (привидно, разбира се) на Слънцето от слънцестоене до слънцестоене.

******** По това време атмосферата като преносител на звука би трябвало да е изключително разредена, или – най-вероятно – изчезнала. В светлината на това не можем да смятаме, че тези или други звуци биха били доловими за живото човешко ухо – за слуха, както го разбираме ние, притежаващите материални тела.

******** Мога само да предполагам, че годишният път на земята е загубил сегашното си съотношение спрямо периода на въртене на Слънцето.

******** Един внимателен прочит на ръкописа подсказва, че или Слънцето се движи по орбита с много голяма ексцентричност, или пък наближава зелената звезда по низходяща орбита. Засега смятам, че гравитационното притегляне на огромната звезда го е откъснало завинаги от дотогавашния му курс.

******** Трябва да подчертаем, че „земята продължаваше напред, прекосявайки бавно огромния лик на мъртвото Слънце“. Не се дава обяснение за това и би следвало да заключим, че или скоростта на времето е намаляла, или земята се движи по своята орбита със съвсем ниска скорост в сравнение със съществуващите стандарти. Внимателното проучване на ръкописа обаче ме води до извода, че скоростта на времето е намалявала постоянно през един много дълъг период.

******** Виж първата бележка, глава 18.

******** Без съмнение обрамчената в пламъци маса на Мъртвото Централно слънце, гледана от друго измерение.

******** ЗАБЕЛЕЖКА. Под недовършената дума в края на ръкописа може да се различи тънка мастилена черта, което подсказва, че перото се е плъзнало по хартията, вероятно от страх или от слабост.

Лорд Дънсейни
Хауърд Лъвкрафт
Уилям Хоуп Ходжсън

Бащите на ужаса

Превод **Григор Гачев**
Любомир Николов
Коректор **Людмила Петрова**
Компютърна обработка **Румен Хараламбиев**
Рисунки **Петър Станимиров**
Художник на корицата **Петър Станимиров**
1407 София, ул. „Христо Ценов“ 9В
тел.: (02) 946 35 21, тел./факс: (02) 943 79 51
e-mail: iztok.zapadbg@gmail.com
iztok_zapad@abv.bg

www.iztok-zapad.eu

Table of Contents

Бащите на ужаса
Троен предговор
ЛОРД ДЪНСЕЙНИ
Боговете на Пегана
Предговор
Въведение
За Скарл Тъпанджията
За създаването на световете
За играта на боговете
Псалмът на Боговете
Словата на Киб(Сеяч на Живота по всички Светове)
Относно Шиш(Разрушителят на часовете)
Словата на Слид(Чиято Душа иде от Морето)
Делата на Мунг(Господар на всички Смърти между Пегана и Ръба)
Псалмът на жреците
Словата на Лимпанг-Тунг(Богът на радостта и на песнопойните менестрели)
За Йохарнет-Лахаи(Богът на малките сънища и пожелания)
За Руун, богът на вървенето, и хилядата богове на дома
Бунтът на домашните богове
За Дорожанд(Чиито очи виждат Края)
Окото в пустошта
За нещото, що е ни бог, ни звяр
Йонат Пророкът
Юг Пророкът
Алхирет-Хотеп Пророкът
Кабок Пророкът
За бедата, що споходи Юн-Илара край морето, и за строежа на Кулата на Края на Дните
Как боговете погубиха Сидит
Как Имбаун стана в Арадек Висш Пророк на Всички богове освен Един
Как Имбаун срещна Зодрак
Пегана
Мъдростите на Имбаун
Как Имбаун говори за смъртта на краля
За Ууд

Реката
Птицата на съдбата и КРАЯТ
Хауърд Лъвкрафт
Избрани разкази
Цветът от Космоса
Безименният град
Сянка над Инсмут
I
II
III
IV
V
Страшния старец
Уилям Хоуп Ходжсън
Домът сред пущинака
Авторско въведение към ръкописа
IНамирането на ръкописа
IIБезмълвната равнина
IIIКъщата сред арената
IVЗемята
VНещото в ямата
VICвине-тварите
VIIНападението
VIIIСлед нападението
IX В избите
X Очакването
XI Претърсването на градините
XII Подземната яма
XIII Капакът в голямата изба
XIV Морето на съня
Фрагментите(Четливите части от разкъсаните листове)
XV Шум в нощта
XVI Пробуждането
XVII Забавеното въртене
XVIII Зелената звезда
XIX Краят на Слънчевата система
XX Небесните сфери
XXI Мрачното Слънце
XXII Мрачната мъглявина
XXIII Пепър
XXIV Стъпки в градината
XXV Нещото от арената
XXVI Светещото петно

XXVII Заключение